

O SVETLE NEPRÍSTUPNOM A O LÁSKE BEZ MEDZÍ.

**Život, mystické zážitky a duchovné naučenia
Blahoslavenej Angely z Foligna.**

*Z latinského originálu preložil, úvodnou štúdiou a poznámkami opatril
Dr. MAX. CHLADNÝ HANOŠ.*

Dominikánska edícia VERITAS, Košice, 1945.

V jednom z posledných čísiel *Smeru*¹ dovolil si redaktor *Príspevkov nitrianskeho pracovného kruhu* soznámiť čitateľskú obec smeristickú s intenciami a s programom nitrianskych príspevkov k edícii *Veritas*. Bolo tam zahlásené, že sa čoskoro dostane na knižný trh aj prvá kniha z odboru zdravej katolíckej mystiky v slovenskom rúchu. Lásavý čitateľ má touto knihou v rukách konkrétne splnenie tohto príslubu.

Mimovoľne sa natíska niekoľko otázok, prv než by sa človek pustil do čítania tohto mystického textu.²

Prečo vydávame knihu o konkrétnych mystických zážitkoch prv než vyšla ohlásená už kniha teoretického poučenia o mystike?³

Preto, lebo — podľa našej mienky — sa týmto spôsobom záujmu o zdravú mystiku u nás len poslúži. Prvý dojem o novej veci musí byť podľa možnosti silný. Teória však nikdy nie je taká silná, nikdy nezachvacuje tak živelné ako prax. Stará zásada „*verba movent, exempla trahunt*“⁴ sa i tu osvedčuje stopercentne.

Potom: Ak už treba mať kladný postoj k zdravej mystike, prečo predkladá redakcia ako prvé mystické dielo práve neznámu Angelu z Foligna?⁵ Prečo nie radšej také známe postavy ako Jána z Križa, Teréziu z Avily, Eckeharta, Susa, Hildegardu, Gertrúdu, Brigitu Švédsku, atď.?

Musíme konštatovať naproti tomu, že Angelu neslobodno volať neznámou. Ak je u nás pomerne neznáma, je to len nechvalitebné svedectvo pre nás. Nie menšie katolícke veličiny ako svätý František Saleský, svätý Alfonz z Liguori, Bossuet, Fénelon a slávny Pápež Benedikt XIV. považujú Angelu za jednu z najväčších a najistejších katolíckych mystikov.⁶ Páter Doncoeur, jezuita, ktorý sa posledne najviac zaoberal štúdiom spisov a osoby Angely z Foligna, končí svoj informatívny článok o nej v práve citovanom odbornom náučnom slovníku slovami: „Angela je jedným z duchovných vrcholcov katolíckej Cirkvi i sveta.“⁶

¹ SMER, IV, 460.

² Na všeobecnejšiu otázku, vlastne až námietku, čo to vôbec mystika je a či je to vhodné za terajších okolností ešte zväčšovať u nás záujem o mystiku si pisateľ týchto riadkov dovolil už odpovedať v *Smere* IV, 403.

³ V asketickej knižnici, u jezuitov v Trnave, ako druhý sväzok k Müllerovej *Asketike*, ktorá vyšla teraz na jar.

⁴ Slová hýbu, príklady tiahnu.

⁵ Citaf: Foliño, Foliña, vo *Feline*(ne).

⁶ *Dictionnaire de spiritualité*, heslo *Angèle de Foligno*, stĺpec 571.

⁶ Tamže.

Teda len neprávom považujeme Angelu za neznámu.

Sú ešte aj iné dôvody, prečo sme si z vrcholcov katolíckej mystiky vybrali práve Angelu.

Ponajprv z technického dôvodu, že totiž jej spisy sú i teraz cez vojnu pomerne ľahko prístupné, lebo sú odľacené aj v *Acta Sanctorum*.⁷

Potom najmä preto, lebo Angela nebola vysokoučená osoba. Píše tedy (vlastne diktuje, lebo sama veľmi pravdepodobne písať nevedela — obyčajný zjav u žien vo stredoveku) pomerne jednoducho a veľmi názorne, plasticky.⁸ Taký spôsob písania sa veľmi dobre hodí pre začiatkové soznámenie sa so svetom mystiky.

Ďalšia otázka by bola: Kto vlastne je Angela z Foligno?

Pomerne veľmi málo vieme o jej vonkajšom životnom rámci. Oveľa menej ako o bohatstve vnútorných udalostí. O všetkom sa čitateľ dozvie v knihe samej, lebo je to vlastne aj autobiografia, vlastný životopis Angelin. Narodila sa okolo roku 1249. Žila v umbrijskom mestečku Foligno, niekoľko kilometrov južne od Assisi. Žila v manželstve a mala viacero detí. Ak možno veriť jej vlastnému sebaobvineniu (Pourrat), oddávala sa životu hodne svetskému. Čoskoro jej však umrel manžel, potom aj deti a Angela, skrúšená bolesťou, poslúchla konečne volanie božie. Rozdala všetok svoj majetok, stala sa členkou tretej rehole sv. Františka a žila v úplnej chudobe v spoločnej izbičke s istou nábožnou svojou priateľkou. Boh ju obdaril veľkými mystickými darmi, ako sa láskavý čitateľ v knihe sám podrobne dočíta. Nábožný kňaz brat Arnold, františkán z assiského kláštora, bol jej spovedníkom a potom aj písarom jej zážitkov. Diktovanie a písanie bolo v podstate skončené už r. 1297. Angela si sama dala znovu predčítavať napísané, schválila to a obaja dali knihu preskúmať aj viacerým učeným spoluprátcami.

Františkánske spoločenstvo si Angelu začalo veľmi vážiť. Utvorila a okolo jej osoby až akási škola (tých ľudí nazýva svojimi „synmi“), ktorá však bola len jednou z akýchsi buniek širšieho, vtedy známeho hnutia medzi františkánmi, nazývaného hnutím „Duchovných“.⁹ „Duchovní“ horlili za pôvodnú rýdzosť Františkovej reguly, hlavne za chudobu, poníženosť a ducha pokánia. Boli v prudkom protiklade s hnutím „bratov slobodného ducha“¹⁰ tak isto ako so spohodlnými „kláštorkami“.¹¹

Angela po dlšej chorobe zomrela v Pánu vo Foligne r. 1309, 4. januára. Vtedy sa slávi aj jej sviatok. Je pochovaná v kostole

⁷ *Acta Sanctorum* (Bollandus—Carnandet), Januarius, vol. I. (ad diem IV.), str. 186.—234. Vydanie Herderovo z čias Pia IX.

⁸ Porov. i P. Pourrat, *La Spiritualité chrétienne*, II. str. 289. Paris 1928.

⁹ „Spirituales“ alebo i „Zelantes“ (horlivci).

¹⁰ „Fratres liberi spiritus“. Viedol ich falošný, laxný mysticismus, prýštlaci z pomýleného výkladu „slobody synov božích“.

¹¹ „Conventuales“. František z Assisi pôvodne nechcel, aby Menší bratia bývali v murovaných riadnych kláštoroch.

svätého Františka. V Cirkvi katolíckej sa jej vzdáva česť ako Blahoslavenej.

Z čoho vlastne pozostáva literárna pozostalosť Angelina?

Podľa citovaného Doncoeura máme od Angely predovšetkým opis jej mystických zážitkov a naučenia pre jej duchovných synov. Zvláštneho nadpisu dielo nemá. On ho chce označiť ako „Memorial“, kniha — upamätávka na jej bohatý duchovný život a na jej naučenia. Okrem toho sa nám zachovalo ešte tridsaťpäť menších záznamov: listov, rozhovorov a menších diktovaných rozprávání.

Tu, v slovenskom preklade, podávame prvú časť. Význam druhej časti je podružný, preto ju predbežne nechávame stranou.¹²

Ak máme podať krátku charakteristiku mystiky Angelinej, povieme aspoň toľko: Vo všeobecnosti je Angela skvelý vzor pravej františkánskej stredovekej duchovosti. Láska k chudobe zostáva i u nej vždy na prvom mieste. Druží sa k nej láska k poníženosti, k stavu opovrzenia, čo „najväčší hriešnik“ František neraz bol zdôraznil. Ako tretia sa pridružuje láska k sebazáporu, k duchu pokánia — či už pre hriechy vlastné a celého sveta a či z lásky k „tomuto mučenému Bohočloveku“, ako Angela stále opakuje. Vystupujú však u Angely ešte aj tri iné črty, ktoré ju vytrhujú z radu obyčajných pestovateľov františkánskej duchovosti. Je to ponajprv prekvapujúca ozvena Dionýzovho¹³ hovorenia o „temnote Boha“ (tenebra Dei). Boho je pre náš rozum „svetlo neprístupné“, čo sa vlastne rovná „temnote“. Tesne s pomernou nepoznateľnosťou Boha je spojená jeho „nevýslovnosť“ (ineffabilitas). Keď človek príde do priameho styku s Bohom (podstata mystického zážitku), tu poznáva také skutočnosti, že sa mu dych zatají a jazyk akoby bol „odrezaný“. L'udské kategórie tu nestačia. Skoro až do zunovania vracajú sa Angele na jazyk výrazy ako „nevýslovné“, „nevypovedateľné“, „nevyrozprávaateľné“, „nadpríroda“. Citovaný dejepisec katolíckej duchovosti (Pourrat, str. 289) ju chce označiť priamo ako sväticu božej transcendencie, vývyšenosti nad všetky skutočnosti i pochopy tohoto sveta.

Druhá celkom osobná črta Angelinej mystiky sa dá vyjadriť vetou: Mimoriadne jasne podčiarkuje pravdu o „multiformis

¹² Rukopisov diela Angelinho je niekoľko. Tlačou bolo vydané jej dielo už hneď v pätnástom storočí. R. 1505 ho dal kardinál Ximens preložiť i do španielčiny. Bolo potom znovu a znovu odtlačované a veľmi čítané. Kritické vydanie obstaral P. Doncoeur SJ, vo dvoch sväzkoch, latinský text samostatne a francúzsky preklad: *Le livre de la Bienheureuse Angèle de Foligno*, Paris 1926. R. 1932 vydal Mons. Faloci-Pulignani tiež celé dielo Angelino pod názvom: *L'autobiografia e gli scritti della Beata Angela da Foligno*, Città di Castello. Už Ernest Hello bol vydal francúzsky preklad diela Angelinho. Vo Francúzsku sa štúdiom duchovosti Angelinej zvlášť zaoberal i M. J. Ferré.

¹³ Dionýz — Dionýzios, neznámy grécky mystický spisovateľ. Písal okolo r. 400. Jeho hlavné dielo: *De divinis nominibus* a *De mystica theologia*.

gratia Dei".¹⁴ Jej mystické zážitky sa vyznačovali nesmiernym bohatstvom, rôznosťou. Každý zážitok bol niečo nového i čo do predmetu videnia či počutia i čo do novoty citov, s ním spojených. Boh je naozaj do nekonečna napodobovateľný navonok (*infinite imitabilis ad extra*).

A napokon: „Ani jeden mystik nevyjadril s takou silou tragikum kresťanského osudu, osudu, stvoreného šialenstvami Boha, čo sa dá za človeka ukrižovať“.¹⁵ Ak Taliani vedia mimoriadne plno precítiť lásku, tak to o Angele platí par excellence. Tak precítene rozprávať o láske Boha k biednym tvorom a zas o láske osvietenej duše k svojmu Bohu, k najvyššiemu dobru, to je ťažko prevyšiteľné. Kantova nezištná láska k povinnosti je len smutnou mizivou bludčkou v porovnaní so slnkom nezištnej lásky, ktorú vyžaduje od osvietenej duše Angela.

Rečové je dielo Angelino vlastne už samo v sebe napolo prekladom. Hoci totiž Angela ukázala toľké vedomosti (teologické), že ju nazývali až „Učiteľkou teologov“ („Magistra theologorum“),¹⁶ no latinsky vedela len slabo, ako všetci Taliani v stredoveku, lebo sa latinské tvary stali pre nich už archaizmami. Brat Arnold musel vtedy jej jednoduché polotalianske rozprávanie vpravovať do riadnej latiny. Sám sa v úvode ponosuje na ťažkosti s tým spojené. Ona rozprávala iste plynne, s oduševnením, ako naše jednoduché ženy, keď niečo zaujímavého vyprávajú — preto som si i pri prekladaní dovolil neraz určité slohové doplnky, aby bolo rozprávanie plynnejšie, menej kostrbaté, než je latinský text Arnoldov.

Arnold však chcel byť hodne verný v tlmočení, preto sa nevyhýbal ani talianskym tvarom a latinským novotvarom¹⁷ — čo je konečne v mystike zjav bežný.

Pri slovenskom tlmočení prekladateľ, prirodzene, musel sa vyrovnáť s týmito novými rečovými požiadavkami. Priznávam sa, že sa v tomto nijako zvlášť nedal obmedzovať bežnými názormi. Reč musí byť živá a musí slúžiť na vyjadrenie myšlienky. To je vrcholný zákon pre všetky pravidlá slohu a pravopisu. Nebál som sa teda nijako voľne užívať pasív, kde to lepšie „sedelo“, užívať prípustných tvarov vedľa tvarov lepších (žiaden a nijaký a pod.), užiť tvaru „nútny“ miesto „nevyhnutný“, keď to myšlienka vyžadovala, opäťovať podľa pôvodiny zámená „tento, táto, toto“ alebo, spojky „že, že“, lebo to veľmi dobre vyjadruje neučený, akoby od úžasu a nemožnosti dokonalého vyslovenia sa j a c h t a v ý spôsob hovorenia Angely. Ani novotvarom som nevyhol, keď súvis vylučoval akékoľvek nedorozumenia (*milosť* a *blahodar* stotožňu-

¹⁴ „Milosť božia mnohotvárna“ (Svätý Pavol).

¹⁵ Doncoeur, cit. Dictionnaire, stĺpec 571. „Nul mystique n'apas exprimé avec cette force le tragique de la destinée chrétienne, faite des folies d'un Dieu crucifié.“

¹⁶ Ide o takzv. „vedomosti vliate“, rečou teologov, t. j. o vedomosti, získané priamym stykom s Božstvom a nie čerpané z poučovania skrze ľudí.

¹⁷ Napr. „supermaxime“, „superinfinitus“, „inabyssatio“ a mnoho iných.

jem; „humanatio“ prekladám „sčlovečenie“; „memoriale“ „upamätúvanka“ a pod.)

Nech teda láskavý čitateľ s dôverou vezme do ruky tento prvý do slovenského rúcha odlatý plod z kráľovských záhrad zdravej katolíckej mystiky a nech sa ním nadchne za mužné skoncovanie s ľudskou zlomyseľnosťou. Keď človek zničí v sebe všetko zlo a uzná aj vnútorne, že i dobro, čo má, nie je jeho, ale božie, čiže keď sa človek vráti do „svojho väzenia“ (Angela), do tej ničoty, z ktorej bol všemohúcim gestom božím vyvolaný k bytiu a uzná, že naozaj to je jeho vlastná pravá podstata, vtedy sa stáva dokonale prázdny a Boh ho už môže naplniť kráľovským bohatstvom svojich blahodarov. No človek, tak sa zdá, stratil všetko, lebo pozrel na saiský obraz svojej ničoty — ale vtedy vlastne získal všetko, lebo získal plnosť darov božích, ba vlastne Boha samého. Nada — todo, nič — všetko! (Sv. Ján — Kríža).

Čítaj tedy pomaly a rozvažuj, brat v Kristu alebo už ktorýkoľvek brat — človek a uvidíš, že sa ti názor osvieti, staneš sa lepším a tak i šťastnejším.

V Nitre na sviatok Božského Srdca Ježišovho R. P. 1944.

Dr. Maximilián Chladný Hanoš.

Úvod brata Arnolda.

Aby nadutosť svetskej múdrosti (ináč ju môžeme nazvať aj tuzemskou a diabolskou nadutosťou nafúkaného ducha tých, ktorí síce hovoria o veľkých veciach, ale konajú len menšie), aby teda tá nezostala nezahanbenou od večnej múdrosti božej, tu vzbudil Boh ženu zo stavu svetského, zaviazanú povinnosťami k svetu, k mužovi, k deťom, sputnanú bohatstvom, nevzdelanú a slabú. Ale silou, ktorú dostala od Boha, križom Bohočloveka Ježiša Krista rozlámala putá sveta, dostúpila na vrchol dokonalosti, predstavovanej Evanjeliom, znovu dokázala, že dokonalá a najmúdrejšia hlúposť križa Kristovho je múdrosťou ľudí dokonalých a že zabudnutú cestu dobrého Pána Ježiša (cesta, o ktorej vysokí obri slovom i skutkom tvrdili, že ju nemožno zachovať) nielen možno zachovať, ale že je až ľahká a donáša najvyššie slasti. Ó, nebeská múdrosť dokonalosti evanjeliovej, ako si — pomocou Boha večného — hlúpou urobila múdrosť tohto sveta, a ty, večný Bože, ako si to previedol v tejto svojej služobnici! Postavil si totiž víťazne proti mužom ženu, proti namyslencom poníženú, proti vypočítavcom osobu prostú, proti vzdelancom osobu neučenú, proti svätoškárskemu pokrytectvu opovrhovanie vlastným stavom, proti mnohorečným lenivcom a proti rukám nečinným činnosť úžasne horlivú a mlčanlivosť veľkú a proti múdrosti tela si víťazne postavil múdrosť ducha, to jest: umenie križa Kristovho. A tak sa na silnej žene zjavne ukázalo to, čo bolo — nesprávnym telesným výkladom — u mužov rozumujúcich, ale slepých pochované.

Nech sa tedy ani trochu neháňbia za takú svätú matku jej synovia! Ba skôr, naučte sa od Angely cestu veľkej rady pre bohatých, to je múdrosť kríža Kristovho: chudobu, bolesť, opovrhovanie a skutočnú poslušnosť oproti Bohu, oproti Bohočloveku Ježišu Kristovi a jeho premilej matke. A rečou účinných skutkov naučte túto cestu mužov i ženy i každé stvorenie. A aby ste sa mohli chlúbiť, že ste povolani do takej školy, vedzte, najdrahší, že Angela je učiteľkou spôsobu života podľa božej vôle a že konala skutky z Boha. Rozpamätajte sa, najdrahší, že apoštoli, ktorí najprv smrteľný život Kristov ohlasovali, od ženy sa naučili, že on po smrti znovu vstal: tak, najdrahší synovia svätej matky Angely, uveďte si spolu so mnou, že pravidlá rehoľného života, neúčinné u ľudí telesných, najprv praktizované aj hlásané od našich prvých otcov blahoslaveného Františka a jeho druhov, stali sa teraz nesmrteľnými skrze ich príkladné zachovávanie touto svätou matkou. Pravda, je to proti riadnemu behu Prozreteľnosti božej, na zahanbenie telesných mužov učiteľkou urobiť ženu — ktorej sláva nemá na svete páru. Ale veď už i blahoslavený Hieronym hovorí o prorokyni Olde, ku ktorej sa zbiera ľud, že totiž na zahanbenie mužov a učiteľov zákona, ktorí prikázania prestupovali, bol úrad prorocký prenesený na pokolenie ženské.

Druhý predhovor.

V mene najblazenejšej Trojice i Pána nášho Boha a človeka Ježiša Krista, Spasiteľa i úcty najhodnejšej jeho Matky-Panny. Toto je opísanie darov Najvyššieho, ktorými bola obdarovaná myseľ matky Angely z Foligna. Stalo sa to verne podľa toho, ako Spasiteľ hovorí v evanjeliu: „Ak ma niekto miluje, zachová moju reč a môj Otec ho bude milovať a príde k nemu a príbytok si u neho urobíme“ a „Kto ma miluje, tomu sa ja zjavím“. A túto skúsenosť a nové poučenie zo skúsenosti sám Pán veľmi zjavne potvrdzuje. Ukázalo sa to do istej miery i nedávno v mimoriadnej zbožnosti niektorých veriacich, ale najmä v pôsobení na myseľ tejto svätej matky Angely. Zjavenia a videnia, ktorých jej Boh doprial, som ja, brat Arnold z rehole Menších, len horko-ťažko, na veľké prosby (lebo Angela mala veľmi silné dôvody proti rozprávaniu o nich) mohol konečne vypočuť, hoci som bol s ňou spojený veľkým priateľstvom a láskou Kristovou. Uzatvárala sa totiž všestranne, keď išlo o dary božie (preto mi neraz povedala: „Tajomstvo moje je pre mňa, tajomstvo moje je pre mňa!“), a to, nakoľko som vybadal, nebol by som sa k veci dostal, keby som nebol dal najavo veľkú neľúbosť nad tým, že pre jej poníženosť sme my ochudobnení o toľké dobrodenia. Len súcitom som ju teda pohol k rozprávaniu a poukazovaním na zjavnú osožnosť veci pre bližného. Najviac však sa rozhodla k rozprávaniu preto, lebo v tom spoznala vôľu a príkaz, ba priamo nútiaci rozkaz boží.

I preto sa dávala ťažko nahovoriť k rozprávaniu, lebo — ako mi sama mnohokrát povedala — vždy, keď mi niečo zjavovala, sa jej zdalo, akoby nič nehovorila. Ba zdalo sa jej až, že sa rúha, keď tak úboho hovorí o takých vysokých zjaveniach. Ľudskými slovami možno totiž vyjadriť len to, čo sa okolo nás stalo, a to alebo v skutočných hmotných veciach alebo v obrazoch. No božské veci a to, čo sa v mysli ľudskej deje pod vplyvom pôsobenia božieho, to je pre nás úplne nevysloviteľné. Keď mi totiž táto svätá žena začala rozprávať o tajomstvách božích, hovorila mi podivuhodné veci o svete a užívala iných, nezvyklých slov, veľkých a účinných a plných svetla a často sa nemohla vyjadriť, hoci už z toho, čo hovorila, som predsa niečo pochopil. A vzrušovalo ju to a smútkom naplňovalo, že mi nemohla zjaviť to, čo bola poznala. Preto som niekedy vskutku i ja tak málo mohol pochopiť z toho, čo mi diktovala, že som si pripadal ako riečica alebo sito, ktoré prepúšťa, čo je vzácnějšíe a necháva si len plevy. Dá sa to osveliť trochu, že som totiž z tých božích slov chápal len hrubšie; lebo sa stávalo niekedy, že keď som jej znovu predčítaval — pre prípadnú opravu — to, čo som sa usiloval verne podľa jej slov napísať, ona niekedy, diviacky, povedala, že to vôbec nepoznáva. A inokedy mi zas povedala, že v mojom hovorení niet ani trochu chuti. A divila sa tomu. A inokedy zas povedala: „Tieto slová mi pripadajú, to, čo som povedala. Ale je to nejasné písanie, lebo to, čo mi čítaš, nepodáva to, čo som ja spoznala.“ A ešte inokedy povedala: „To, čo je horšie a čo nič nie je, to si napísal; ale z toho drahocenného, čo duša cíti, si nič nenapísal“.

A bol som tomu bezpochyby niekedy na vine aj ja sám, nie že by som zo svojho niečo pridával, ale preto, lebo som pre svoju nedostatočnosť naozaj nemohol pochopiť, čo hovorila a ani som nevedel rýchlo písať a ani okolnosti neboly vhodné, ani času som niekedy nemal a — pre mnoho prekážok — sme ani vhodné miesto pre rozhovory nemohli nájsť. Občas som išiel písať i s nepokojom vo svedomí a tak sa rozprávanie i písanie pretrhávalo, takže som nič nemohol riadne podľa poriadku napísať. Usiloval som sa preto pred písaním aj sa vyspovedať, aby som s milosťou božou riadne mohol postupovať.

Teda pre tieto spomenuté príčiny som nezachoval poriadok pri písaní. Ba považujem to za div boží, ak som niečo podľa poriadku napísal. Žiaľil som však v duši a trápil som sa veľmi, lebo som pre tie rôzne príčiny musel vynechať mnoho takého, čo som považoval za hodné napísania. Ja som však pri písaní pre jej zásluhy i sám v sebe často zakúsil duchovnú milosť, a to novú, akú som ešte nikdy nebol zakúsal. Pral som preto s veľkou úctou a so strachom veľkým, takže som mňa zo svojho nepradával ani len jedno — jediné slovo, ale písal som výlučne len to, čo som mohol zachytiť z jej vlastných úst ako rozprávala. A často som si dal od nej i viac — ráz opakovat slovo, ktoré som mal napísať. A usiloval som sa zachovať priamo jej vlastné matcové výrazy, len aby som sa nevzdialil od

jej úmyslu, keď by som premeňoval jej výraz na riadne latinské slová.

Niekedy mi povedala: „Robila by som si výčitky z toho, že toto všetko rozprávam, keby mi nebolo bývalo povedané jedno slovo: Bolo mi totiž povedané, že čím viac zo svojich zážitkov porozprávam, tým viac mi zostane“. A často mi povedala, že jej bolo zjavené a opätovne povedané, aby kázala napísať na konci celého tohto opisu: „Za všetko, čo tu bolo povedané, nech sa vzdávajú vďaka Bohu“.

Pochádzala teda táto svätá žena z istého mesta, ktoré sa volá Fulginium¹ a leží dosť blízko pri Assisi. Na začiatku svojho obrátenia mala ešte muža a mnoho detí. No po svojom obrátení konala najväčšie pokánie, aké len jej telo mohlo zniesť, ako som to i ja sám zistil. A nadto ešte pretrpela veľmi mnoho skúšok a múk na tele i na duši: zniesla totiž i na duši i na tele od mocností temnosti a od duchov zlých neviditeľne tie muky, ktoré iní viditeľne a zjavne trpia. A trpela veľmi bolestne, lebo zlí duchovia vedľa človeku prostredníctvom ľudí samých tým najrôznejším spôsobom škodia a ho trápia. Tak sa stalo, že keď sa ktosi, človek vierohodný, nad tým všetkým veľmi divil a cítil s Angelou sústrasť, lebo z vlastných úst vernej služobnice Kristovej počul o jej ukrutnom utrpení, tu dostal zjavenie od Boha, že je to naozaj všetko pravda. Preto i on sám vedel odvtedy s Angelou podivuhodne spolucítiť a cítil si ju mimoriadne.

Angela sa vedela veľmi dobre a veľmi vrúcne modliť a spovedala sa veľmi podrobne. Raz, keď sa mi ako obyčajne spovedala, a ja som videl tú dokonalosť poznania hriechov a toľkú ľútosť a slzy od začiatku spovede až do konca a toľkú poníženosť, tu som ja sám slzil v srdci svojom a bol som skaľopevne presvedčený, že ak sa i celý svet klame, Boh by predsa nedopustil, aby sa mohla klamať ona, osoba takej priamej vôle a taká úprimná k sebe samej.

V noci nato však ťažko ochorela, takže skoro už dokonávala. Ráno sa však horko-ťažko posbierala a prišla do kostola Bratov. Ja som vedy odslúžil svätú omšu a podal som jej sväté prijímanie. A viem, že kedykoľvek prijímala, Boh jej vždy učinil nejakú veľkú a akoby vždy novú milosť. A taká bola účinnosť osvietení a útech, ktoré do duše dostávala, že veľmi často sa jasne prejavila i na tele. Niekedy i keď bola so mnou, sa jej duša začala povznášať, takže nemohla nič pochopiť z toho, čo som jej čítal. Radosť z rozhovorov s Bohom, zbožná oddanosť a slasť útech ju tak menily v tvári i v celom tele, že jej oči niekedy svietili ako sviečka a tvár bola ako ruža. A stávala sa niekedy plnou a tučnou, žiarivou, cnjelskou a vôbec obdivuhodne krásnou v celej tvári, nad všetky ľudské možnosti a zabúdala na jedlo a pitie, akoby jej duch nežil v smrteľnom tele.

Jej priateľka, veľmi nábožná panna, rozprávala, že keď raz išly spolu cetou, ona a celá rozžiarila, radosť jej bolo vidieť na

¹ Terajšie Foligno, čítaj Foliño.

tvári, červeň ju zaliala a oči sa jej zväčšili a začala žiarif, takže sa zdalo, že to vôbec nie je ona. Preto aj jej priateľka, keď to videla, zosmutnela a bála sa, že ich niekto stretnie a uvidí ju v takom stave. Zakrývala jej tedy sama tvár a hovorila: „Prečo si nezakryješ tvár? Veď tvoje oči žiaria ako sviečky!“ A keďže to bola osoba bojazlivá a veľmi prostého ducha a nepoznala ešte dary milostí, začala nariekať a biť sa v prsia hovoriac: „Povedz mi, prečo sa ti toto stalo? No, musíš sa veru stráňať ľudí, lebo odteraz sa už naozaj ani ukázať nemôžeme medzi svetom. Ach, čo len urobíme?“ Ona ju však posmeľovala: „No len sa neboj, veď keď stretneme ľudí, Boh nám už pomôže.“ A dodala priateľka, že sa toto stalo Angele toľko razy, že nevie ani počet udať.

Tiež rozprávala tá priateľka o svätej matke Angele, že keď raz ležala vo vytržení vedľa nej, tu že ona videla krásnu hviezdu, úžasne trblietavú a žiariacu nespočetnými farbami. A z tela Angelinho vychádzaly lúče, prenikavé a jemné a mimoriadne krásne. A keď boli vyšly z jej tela, znovu sa svinuly v jej boku. A potom vystupovali hore k nebu. A toto sa stalo za bdenia, okolo tretej hodiny. A hviezda bola, ako hovorila, nie veľmi veľká.

Niekedy tiež — pre duševné muky a prudké skúšky a sužovania a telesné choroby a pre spaľujúcu tužbu lásky za svojim milým — celkom strácala sily, schla a bledla, takže bolo mukou ju vidieť. A skoro vždy bola telesne slabá a chorá.

A ja, brat pisateľ, keď som už bol všetko napísal, čo je v tejto knihe, žiadal som a prosil vernú služobnicu Kristovu, aby ona sama prosila Boha a žiadala od neho, aby jej on sám pre svoje milosrdenstvo zjavil, ak som niečo nesprávneho alebo zbytočného napísal, aby sme tak od samého Boha vedeli pravdu o veci. A ona mi odpovedala hovoriac: „Prv než si ma ty o to požiadal, ja som už mnohokrát prosila Boha, aby mi sám nejako oznámil, či je v tom, čo som ja povedala a čo si ty napísal, nejaká lož alebo nejaká zbytočnosť. A mnohokrát som bola uistená a bolo mi povedané, že všetko, čo som ja povedala a čo si ty napísal, že to všetko je pravda a že tam nie je nič falošného ani zbytočného, hoci tým spôsobom neboly veci tak dokonalé vyjadrené, ako by to malo byť.“

A znovu jej bolo povedané od Boha toto: „Všetko čo je napísané v tejto knižočke, je podľa mojej vôle a odo mňa to pochádza a ja to opatrim svojou pečatou“. A keď ona nerozumela tomu slovu „Ja to opatrim svojou pečatou“, tu jej bolo znovu povedané: „Ja to potvrdím“.

Ale ja, pisateľ, som k jej slovám nič nepridal. Mnoho však z tých dobrých vecí, ktoré ona hovorila, som vynechal, lebo som všetko nevedel pochopiť. Prozreteľnosťou božou sa stalo, že toto všetko bolo preskúmané od dvoch vierohodných Menších bratov. Svedomité preskúšali vec v jej prítomnosti, na všetko sa ju popytovali, aby sa i sami o všetkom osobne presvedčili, a počuli všetko, čo som ja bol podľa jej rozprávania napísal. Preskúmal toto všetko aj šľachetný pán Jakub de Columna a ôsmi veľmi

dobré známí Menší bratia, z ktorých niektorí boli lektormi na univerzitách, iní inkvizítormi, iní guardiánmi, všetko mužovia hodnoverní, skromní a z milosti božej veľmi duchovní. Nikto z nich ne-našiel v týchto opisoch nič falošného, ale naopak, všetci sa o veci vyslovujú s poníženou úctou a veľmi si ju cenia.

Nech sa nikto, kto bude čítať túto knižočku, nediví nad tým, že Angele boli hodne často hovorené slová sladké a plné lásky. Veď taký spôsob hovorenia máme i vo svätom Pisme, zvlášť v Piesni piesní. A potom, ako sa čitateľ sám presvedčí, milosť božia zachránila Angelu od akejkoľvek namyslenosti, ba, také lichotivé slová ju učinily ešte pokornejšou.

Keď Angela hovorí, že bola niekedy povznášaná a pretvorená do akéhosi stavu osvietenia, radosti alebo slasti, do stavu, o ktorom bola presvedčená, že ho už nestratí naveky, ja rozumiem tým a podobným slovám takto: Tá požehnaná duša, osvietením božím dostáva sa znovu do akéhosi neustáleho stavu pretvorení a sa v úžasne nekonečné svetlo božie a naplní ju cit, dosiaľ nezakúsený. Ale hoci je tento stav neustály ako trvalé imanie, a nie prerušovaný akoby stále nové a nové zásady, jednako tak si myslím, ten stav prijíma vzrast na novej horlivosti, na nových radoostiach, sladkostiach a chutiach. Zostáva však jedno a to isté osvietenie a ten istý cit, akoby jediný predlžovaný zásah boží. A práve pre tieto nové spôsoby, pre novú silu vrúcnosti, sladkosti a osvietenia a pre nové oživenie obrazivosti možno o tom stave povedať, že sa obnovuje.

Hlava prvá.

Osemnášť duchovných krokov, ktoré priviedly Angelu k poznaniu seba.

Keď som sa dala na cestu pokánia, hovorí Angela z Foligno, urobila som osemnášť duchovných krokov, prv než som poznala celú nedokonalosť svojho života.

Prvý krok:

Začala som uvažovať nad svojimi hriechami a uvedomila som si svoj hrozný stav. Veľmi som sa bála, že budem zatratená, a horku som plakala.

Druhý krok:

Druhý krok bol, že som sa začala hanbiť za svoje hriechy, a to tak veľmi, že som nemala sily dokonale sa z nich vyspovedať. A tak som aj často bez spovede, v hriechoch prijímala telo Pánovo.

Svedomie mi preto nedalo pokoja vo dne v noci.

Obrátila som sa teda o pomoc ku svätému Františkovi a prosila som ho, aby mi doprial nájsť dobrého spovedníka, ktorý by pochopil úbohý duševný stav, u ktorého by som sa teda mohla dobre vyspovedať.

Hneď na to v noci zjavil sa mi vo sne akýsi starec a povedal mi: »Sestra, keby si ma bola prv prosila, by som ti bol učinil to, o čo si ma prosila. Ale to nič neškodí! Hľa, už sa ti stalo, čo si žiadala.«

A naozaj, keď som ráno išla ku svätému Františkovi, stretla som sa s istým bratom, kazateľom u svätého Feliciána. Bol kaplánom a mal dovolenie spovedať. Hneď, ako som počula jeho kázeň, rozhodla som sa vyspovedať sa u neho.

Vyspovedala som sa teda úplne zo všetkých svojich hriechov a dostala som rozhrešenie. Ale pri tejto spovedi nepocítila som útechu, iba trpkosť, hanbu a bolesť.

Tretí krok:

Konala som uložené pokánie a ustavične som bola plná bolesti a necítila som nijakú útechu.

Štvrtý krok:

Začala som uvažovať o milosrdenstve božom a poznala som ho v tom, že sa mi dostalo milosti obrátenia a že som bola vytrhnutá z pekla.

A tu začalo vnikáť svetlo do mojej duše. A v jase toho svetla som ešte viacej musela sama nad sebou plakať a žiaľiť, a túžila som ešte po ostrejšom pokání.

Piaty krok:

Keď som bola tak osvietená s hora, videla som v sebe iba chyby, a tak som seba samu odsudzovala. Vedela som totiž a isto-iste som poznávala, že som si zaslúžila peklo. A tu ma znovu zachvacoval horký plač.

Musím poznamenať, že medzi jednotlivými krokmi bol vždy určitý časový odstup. Stav duše — ktorá sa len tak ťažko môže hýbať a len bolestne a akoby s veľkou ťarchou môže kráčať k Bohu a i to len malíčkymi krôčkami, — ma veľmi rozlútostil a rozbolestil.

A viem o sebe, že som sa na každom kroku mnoho zdržovala a plakala som, že mi nebolo dopriate urobiť viac krokov naraz. No bola to pre mňa predsa akási útecha, že som mohla plakať na každom kroku: Isteže, trpká útecha.

Šiesty krok:

Keď som tak kráčala tou cestou, dostala som jasnejšie svetlo milosti, ktoré mi ešte viacej dalo poznať veľkú hĺbku mojich hriechov.

Videla som, že urážajúc svojho Stvoriteľa, urážala som aj všetky stvorenia, postavené do sveta na môj duševný osoh.

A znovu mi prichádzaly na um moje hriechy v celej svojej temnej hĺbke, a ako som sa z nich Bohu svojmu vyznávala, precitovala som celú ich hrôzu.

Vzývala som teda všetkých svätých a Blahoslavenú Pannu, aby orodovali za mňa a prosili milosrdného Boha o milosrdenstvo pre tú, ktorej bol toľko dobrého vykonal. A keďže som vedela, že som už svojím hriechom umrela, prosila som ich aj o to, aby mi od Pána vyprosili milosť nového života.

A prosila som stvorenia, ktoré som urazila, urážajúc ich Stvoriteľa, aby nežalovaly na mňa pred Bohom.

A zdalo sa mi, že všetky stvorenia aj všetci svätí mali so mnou sústrast.

A vtedy mi konečne bolo dopriate, že som sa mohla viac než obyčajne modliť k Bohu s veľkým ohňom lásky.

Siedmy krok:

Dostávala som s časom na čas zvláštnu milosť, a to, že som s porozumením mohla hľadiť na križ a telesnými aj duševnými očami vidieť na ňom Krista Pána, ako umrel za nás. Ale toto hľadanie a nazeranie bolo ešte bez chuti; len veľkú bolesť som pri ňom cítila.

Osmy krok:

Pri pohľade na križ bolo mi dožičené hlbšie poznať, ako sa to vlastne stalo, že Kristus Pán zomrel za naše hriechy. A vtedy som znova veľmi bolestne poznala všetky svoje hriechy a cítila som, že som ho vlastne ja ukrižovala. Nevedela som však ešte, akým veľkým dobrodeňom je pre nás utrpenie Kristovo. Až neskôr som ozaj hlboko porozumela, ako ma vlastne Kristus Pán odviezol od hriešneho života, priviedol k pokániu a umrel za mňa.

Ale toto poznanie križa mi zapálilo v duši taký oheň lásky a ľútosti, že som u ňoh križa urobila pevné predsavzatie vzdať sa všetkého svetského, a obetovala som sa celá Ježišovi. A čo aj so strachom, jednako som mu hneď vtedy urobila sľub večnej čistoty aj sľub, že ho už neurazím ani jedným údom svojho tela. Na minulé hriechy každej jednotlivé čiastky svojho tela som horko žalovala.

A prosila som Spasiteľa, aby on sám dal sily zachovať to, čo som sľúbila, to jest, čistotu a ostražité bedlenie nad všetkými svojimi sly-
slami, lebo jednak som sa bála složiť tie sľuby, jednak oheň lásky ma
nútil, takže som nemohla ináč konať.

Deviaty krok:

Potom mi bola vložená do duše túžba poznať, kde je vlastne cesta
kríža. Chcela som ju nájsť a rada potom bývať pri nohách kríža, kde je
útočisko všetkých hriešnikov.

A dostalo sa mi osvietenia a poučenia. Cestu ku krížu som našla
tako: Dostala som vnuknutie, že musím odpustiť všetkým, čo mi ublí-
žili a zbaviť sa všetkého pozemského, pretrhnúť styky so všetkými ľud-
mi, mužmi a ženami, so všetkými priateľmi a príbuznými, zanechať aj
svoj majetok, aj seba samu, a že srdce svoje musím oddať Kristu, ktorý
mi toľko dobrého vykonal, a musím ísť po trnistej ceste, po ceste
utrpenia.

Od tej chvíle som sa teda začala skromnejšie šatíť, prestala som sa
ozdobovať, aj skromnejšie som už jedávala. Ale veľmi som sa ešte han-
bila a bolo mi to nepríjemné, lebo som ešte necítila mnoho lásky k Bo-
hu a žila som ešte s manželom. Horkosťou ma naplňovalo, keď mi na-
dávali alebo aj skutkami krivdili. Znášala som však všetko trpezlivo,
ako som len mohla.

Stalo sa vtedy podľa vôle božej, že mi zomrela matka, ktorá ma
veľmi hatila na ceste božej, a v krátkom čase mi zomrel aj manžel
i všetky deti. No keďže som sa dala na cestu božiu a prosila som Boha,
aby ma ich zbavil, ich smrť ma veľmi potešila, hoci som pocítila i tro-
chu bolesti.

Vtedy som si jasne uvedomila, že od chvíle, čo mi Pán vypočul
prosbu, bude srdce moje navždy v Srdci božom a vo vôle božej a vôľa
božia a srdce jeho budú v srdci mojom.

Desiaty krok:

Keď som pýtala Boha, čo mám robiť, aby som sa mu zapáčila, on
vo svojej veľkej добрote zjavil sa mi viac ráz v spánku aj v bedlení,
pribíť na kríž a vyzval ma, aby som sa pozrela na jeho rany; a podiv-
ne mi ukazoval, ako všetko za mňa trpel. To sa stalo viac ráz. A keď
mi všetky muky, za mňa vytrpené, po jednej poukazoval, hovoril mi:
»Aké hodné zadosťučinenie mi teda môžeš ty dať za toto všetko?«

Podobne sa mi zjavil často aj v bedlivom stave, ale predsa nie tak
hrozne, ako v spánku.

Kedykoľvek sa mi však zjavil, vždy bol veľmi smutný a strašne
trpel. Ukazoval mi rany na hlave, poranené obrvy a roztrhané fúzy a
bradu, vypočítaval a na svojom tele mi ukazoval všetky jednotlivé šla-
hy bičov a hovoril mi: »Toto všetko som trpel za teba.«

Vtedy mi prišli na um všetky jednotlivé moje hriechy a pochopila
som, že som nimi zranila Ježiša Krista a že by som mala za ne ne-
smierne ľutovať.

A naozaj, vtedy som pocítila takú veľkú bolesť nad svojimi hriech-
mi, ako nikdy pred tým.

Podobne mi ukázal aj svoje utrpenie a hovoril mi: *»Čím sa mi môžeš primerane odvdčať?«*

A vtedy som plakala plačom prevelkým a ronila som také horúce slzy, že mi až tvár pálily, a musela som si oči chladiť zimnou vodou.

Jedenásty krok:

Dala som sa na ostrejšie pokánie za svoje hriechy a vymýšľala som si všelijaké sebamŕtvenia a usilovala som sa ich konať. No, keďže sa mi zdalo, že sa vo svetskom okolí nemôžem dostatočne oddať pokániu, rozhodla som sa nechať celkom všetko, aby som sa tak mohla dostať ku krížu, ako mi to Boh vnukol.

Toto rozhodnutie mi bolo dané z božej milosti týmto podivným spôsobom: Bola som vo veľkej neistote. Na jednej strane som si veľmi túžobne želala stať sa chudobnou a veľmi dychtivo som si žiadala, aby som nezmrela prv, než budem chudobná. Na druhej strane trápilo ma mnoho pokušení, ako napríklad: Že žobrať sa mne, mladej ešte, nepatrí, ba bolo by mi to aj nebezpečné; potom bála som sa, že budem musieť zomrieť od hladu a zimy; a vôbec všetci ma od toho odhovárali.

Ale Boh sa konečne nado mnou zmiloval a dal mi do srdca akési veľké svetlo a s ním mi prišla do duše aj ohromná sila a spolu presvedčenie, ktoré mám až dosiaľ, že totižto tú silu už nikdy nestratím. Umienila som si a pevne som sa rozhodla, že keby som mala i zomrieť od hladu a zimy alebo od hanby, ak sa to Bohu páči, alebo aspoň ak sa mu to môže páčiť, že sa svojho predsavzatia nevzdám, čo by som aj naisto vedela, že taký koniec ma naozaj čaká; lebo vo všetkej tej biede by som rada zomrela pre Boha.

Vtedy som sa už naozaj navždy skalopevne rozhodla.

Dvanásty krok:

Potom som prosila blahoslavenú Matku Krista Pána a svätého Jána evanjelistu, pre bolesti, ktoré sami vytrpeli, aby mi vyprosili nejaké znamenie, ktoré by ma neustále upamätovalo na Pánovo umučenie.

Trinásty krok:

V tom čase, keď som tak túžobne prosila Pannu Máriu a svätého Jána, mala som sen. Videla som srdce Kristovo a počula som slová: *»V tom srdci niet lži; čo je v ňom, všetko je pravda.«* A zdalo sa mi, že sa mi dostalo toho videnia preto, že som akosi pohrdavo bola hovorila o istom kazateľovi.

Štrnásty krok:

Nato, keď som sa raz modlila, v bedlení dal sa mi Kristus Pán jasnejšie vidieť a hlbšie poznať.

A zavolať ma a povedal mi, aby som priložila ústa k rane v jeho boku. A zdalo sa mi, že som tak učinila a pila jeho krv, prúdiacu z jeho boku. A pochopila som z milosti božej, že ma Pán touto krvou očisťuje.

A tu začal pre mňa čas veľkej útechy, hoci som aj pritom bola vždy smutná, lebo som mala stále pred očami Pánovo umučenie.

A prosila som Pána, aby mi dožičil vyliť z lásky k sebe všetku svoju krv, ako to on urobil za mňa. A priala som si z lásky k nemu, aby všetky moje údy boli strešané a zničené mrzkejšou a ukrutnejšou

smrťou, než akou on zomrel. A dychtivo som túžila, aby som našla niekoho, čo by ma zabil pre vieru v Ježiša Krista, alebo pre lásku k nemu. Rozhodla som sa sama ho poprosiť, aby mi urobil, o čo ho požiadam: keďže on sám bol pribitý na kríž dreva, mňa nech ukrižuje na skalisko alebo už na čokoľvek a kdekoľvek, len čím potupnejšie.

Zomrieť takou slávnou smrťou, akou umreli svätí mučeníci, som nebola hodná a ani som sa za hodnú nepokladala, ale som si žiadala nejakú potupnejšiu a ukrutnejšiu smrť. Nemohla som si však ani vymyslieť takú potupnú smrť, akú by som sama bola chcela a ktorá by sa vôbec nebola podobala smrti svätých.

Pätnásty krok:

Nato som sa obrátila k blahoslavenej Panne, Matke Božej a k svätému Jánovi. Premýšľala som o nich ustavične a prosila som ich pre bolesti, ktoré vytrpeli pri umučení Pánovom, aby mi vyprosili milosť, číťť bez prestania muky Kristove alebo aspoň bolesti ich samých. A naozaj, vyprosili mi tú milosť. Raz na orodovanie svätého Jána pocítila som takú bolesť, že som sotva kedy v živote mala väčšiu.

A bola som osvietená o tom, že svätý Ján pre Kristove muky a smrť Kristovu a pre bolesť Pánovej Matky pretrpel taký bôľ, že som ho pokladala a ešte aj pokladám za viac ako mučeníka.

Vtedy mi bola daná nesmierna túžba naozaj už raz zanechať všetko, čo mi patrí. A hoci mi diabol veľmi prekážal a často ma pokúšal, aby som to predsa len nevykonala, a aj Menší bratia a všetci ma od toho odrádzali, predsa pre nijaké nešťastie alebo výhody v budúcnosti som sa nemohla vzdať svojho rozhodnutia: rozdať všetko chudobným alebo, ak by to nebolo možné, aspoň úplne všetkého sa zriecť. A videlo sa mi, že by som si nemohla ani len najmenší kúsok zo svojho ponechať a neuraziť pri tom toho, ktorý ma tak osvietil.

No prežívala som ešte stále veľkú trpkosť za svoje hriechy a nevedela som, či sa moje skutky páčia Bohu. Horko som plakala a volala: *„Pane, ak som aj zatratená, daj mi predsa aspoň milosť robiť pokánie. Zanechávam všetko a budem ti slúžiť.“*

Kým som tak horko žiaľila nad svojimi hriechami a nemala som v duši nijakej potechy od Pána, môj stav bol takto premenený.

Šestnásty krok:

Vkročila som raz do kostola a prosila som Boha, aby mi udelil nejakú milosť. A keď som sa modlila a práve vyslovovala slová Otčenáša, tak jasne vložil Boh tie slová do môjho srdca a tak som pri tom pochopila dobrotu božiu a svoju nehodnosť, že to nemôžem ani vypovedať. Jednotlivé slová mi boli v duši vykladané a vyslovovala som ich veľmi dlho a veľmi skrušene a s veľkou ľútosťou. Plakala som nad svojimi hriechami a nad svojou jasne už poznanou nehodnosťou; mala som však i veľkú útechu a začala som okusovať trochu sladkosť božiu, lebo som pri vyslovovaní slov Otčenáša dobrotu Pánovu lepšie poznávala a i došiaľ poznávam, než pri čomkoľvek inom. Keďže mi však pri slovách Otčenáša boli ukázané moje hriechy a moja nehodnosť, začala som sa tak hanbiť, že som sa neopovažovala pozdvihnúť oči ani k nebu, ani ku kľestu, ani k mojim svätým obrazom. Odporúčala som sa v modlitbách

k blahoslavenej Panne, aby mi ona vyprosila milosť a odpustenie hriechov. Horký žiaľ nad hriechami som mala ešte stále v duši.

Ó ako nemotorne postupuje duša na ceste pokánia! Tak pevne má poviazané nohy a pomocníkov takých nepodarených! Ba nie sú to ani pomocníci, ale naopak: hatiči, a to svet, telo a diabol. — A znovu opakujem, že som sa na každom zo spomenutých krokov veľmi dlho zdržovala a až po tom som postúpila ďalej. No jednotlivé obdobia netrvaly rovnako dlho.

Sedemnásť krok:

Potom mi bolo zjavené, že mi blahoslavená Panna vyprosila milosť väčšej viery, než je obyčajná viera ľudská. Viera, ktorú som mala dovtedy, zdala sa mi akoby mŕtva v porovnaní s novou vierou a slzy, ktoré som mala predtým, sa mi videly ako by násilím vytlačené v porovnaní s tými, ktoré som potom ronila.

Odvtedy som vedela účinnejšie žiaľiť nad umučením Kristovým a nad bolesťami jeho Matky.

A čokoľvek som vtedy robila, nech to bolo akokoľvek veľké, zdalo sa mi to málo. Preto som chcela konať ešte väčšie pokánie.

Vtedy som zatvorila svoje srdce do umučenia Kristovho a obsiahla som nádej, že v jeho umučení je moje vyslobodenie.

A tu som mávala skoro neprestajne útechy vo snách i v bedlení, pociťovala som veľké sladkosti a potešenia z Boha v srdci aj v tele. A sny, ktoré som mala, boli ozaj veľmi krásne, utešené.

Keďže som však ešte necítila istotu, bola v tom primiešaná stále ešte i horkosť, a srdce moje nemalo pokoja. Žiadala som od Boha ešte viacej.

Z mnohých snov a videní vyrozprávam jeden: Keď som sa raz vo veľkom pôste uväznila do svojej izby, rozjímala som o istej vete z evanjelia. Boly to slová o veľkej blahovôli božej a o veľkej láske. Mala som pri sebe aj omšovú knihu a dychtivo som túžila vidieť tú vetu napísanú. Premôcť sa však a utíšiť túžbu pomohla mi až myšlienka, žeby to bola pýcha odo mňa, pre utíšenie veľkého smädu a lásky otvoriť vlastnými rukami tú knihu.

Tu prišiel na mňa spánok. A hneď vo videní ktosi ma viedol a počula som hlas, že smysel Písma je taký utešený, že keby ho niekto dobre pochopil, zabudol by na všetko svetské. A ten, čo ma viedol, riekol mi: »Chceš to skúsiť?« A keď som súhlasila a dychtivo si to žiadala, zaviedol ma k božskej knihe a hneď mi dal pociťť pravdivosť svojich slov. Čítala som a pochopila som prehlboký smysel vety a tak jasne som poznala nemiernu dobrotivosť božiu, že som hneď zabudla na všetko svetské.

A ďalej mi sprievodca povedal, že porozumieť evanjeliu je ešte radosnejšie a že kto dostane to osvietenie, zabudne celkom nielen na všetko svetské, ale aj na seba samého. A znovu sa ma pýtal, či po tom túžim a hneď mojej túžbe aj vyhovel. V jasnom osvietení som tak hlboko pochopila dobrotivosť božiu, že som prosila svojho vodcu, aby som z toho stavu už nikdy nemusela vyjsť. A dpovedal mi, že nato, čo si žiadam, neprišiel ešte čas. A hneď ma zaviedol nazad. A otvorila som oči a mala som preveľkú radosť z toho čo som videla. Ale veľmi mi bolo ľúto, že je už po tom. Až dosiaľ ma spomienky na to naplňujú rozkošou.

Odvtedy sa mi rozhostila v duši veľká istota a veľký jas a spolu rozhorel sa vo mne taký plameň lásky k Bohu, že som bola sväto-sväte presvedčená, že sa o láske k Bohu na kazateľniciach vôbec nekáže, a tí, čo kážu, nemôžu vlastne o nej kázať a nerozumejú vlastným slovám. Tak mi to povedal i ten, čo ma viedol vo videní.

Osemnásť krok:

Nato som začala cítiť blízkosť božiu a modlitba ma plnila takou slasťou, že som nemyslela ani na jedenie a priala som si, aby som nemusela ani jesť, ale len stále sa oddávať modlitbe. No primiešalo sa do toho hneď aj pokušenie, a to, aby som alebo vôbec nejedla, alebo ak už predsa jesť, tak len veľmi málo. Poznala som však, že je to klam zlého ducha.

A oheň lásky v srdci mojom bol taký, že ma ani dlhé kľačanie, ani nijaké iné pokánie neunavovalo.

Potom sa môj oheň lásky k Bohu ešte viacej rozvratil. Kedykoľvek som počula rozprávať o Bohu, začala som kričať. A keby bol niekto aj so sekercu stál nado mnou, že ma zabije, ak budem kričať, nebola by som sa mohla premôcť. Prvý raz sa mi to stalo vtedy, keď som predala svoj najlepší majetok a peniaze som rozdala chudobným. A predtým som si robila posmešky z Petrička,¹ ale potom som to už nijako nemohla robiť.

Často som sa pred hocikým dala do kriku, keď som počula hovoriť o Bohu. A keď mi niekto hovoril, že nemám v hlave všetko v poriadku, nebránila som sa, ale som tiež hovorila, že som chorá a že nemám v hlave všetko v poriadku. A nemohla som si inak počiť. A tých, ktorých môj krik veľmi hneval, takže mi v zlosti nadávali, som uspokojovala len tým, že som sa za svoje správanie veľmi hanbila.

A pohľad na umečenie Krista Pána som ani zniesť nemohla, lebo ma hneď chytila horúčka a choroba. Preto mi družka úzkostlivo schovávala z pred očí všetky obrazy umučenia.

Hlava druhá.

Rôzne skúšky.

Aby ma však veľkosť a množstvo zjavení a videní neučinilo namyslenou a aby ma slasť z nich nepovzniesla príliš vysoko, daný mi bol mnohonásobný skúsateľ a daná mu bola moc, aby ma mnohonásobnými skúškami a trápeniami sužoval. Trpím na tele i na duši

Na tele trpím muky nespočetné od mnohých duchov zlomyseľných. Myslím, že by sa sotva daly spísať všetky utrpenia a choroby môjho tela, lebo nemám na tele ani jedného údu, ktorý by hrozne netrpel. Nie som totiž nikdy bez bolesti, bez choroby, stále som slabá a biedna a plná bolesti, takže musím neustále ležať. Nemám na sebe úda, ktorý by nebol bitý, sužovaný a trápený od duchov zlostných. Som stále chorá a vždy

¹ Veľmi prostý svätec, terciár, blahoslavený Peter Crisci; zomrel vo Foligno r. 1323.

opuchnutá a plná bolesti vo všetkých údoch, takže sa len s veľkou námahou môžem hýbať, hoci ležanie ma už tiež zunovalo. A ani najesť sa nemôžem dostatočne.

Aj muky a súženia duševné trpím skoro neustále*od zlých duchov — muky a súženia, ktorých horkosť a množstvo sa ani porovnať nedá s mukami telesnými. Keď by som tie muky chcela porovnať, porovnala by som ich s mukami človeka, ktorý — s rukami sviazanými za chrbtom a s očami zaviazanými — by bol za hrdlo obesený na šibenici, žil by však ešte predsa ďalej, ale nemal by nijakej pomoci, nijakej záchrany, nijakej opory. Moje súženia so strany zlých duchov sú však ešte zúfalejšie a ukrutnejšie.¹

»A ja, pisateľ som to sám počul a sám som sa presvedčil, že keď istý Menší brat — a som presvedčený o jeho hodnovernosti — sa veľmi divil nad veľkým utrpením služobnice Kristovej, ako mu to sama rozprávala, a cítil s ňou veľkú sústrasť, že dostal vtedy zjavenie od Pána Boha, že to — všetko je čira pravda, ba že ona ešte i viac trpí. Preto mal potom ten brat s Angelou mimoriadne veľkú a účinnú sústrasť a veľmi si ju ctíť. A slová, ktoré som ja, brat pisateľ, narýchlo a nakrátko mohol napísať, boli tieto: Rozprávala takto: »Vidím totiž, že zlí duchovia moju dušu tak vešajú, že sa jej zdá, akoby už pre ňu nijakej záchrany nebolo — podobne ako obesený nemá pod sebou nijakej opory. A všetky ctnosti mojej duše zlí duchovia povalujú na zem, a to pred očami a za vedomia mojej duše. A keď duša moja vidí, že padajú všetky jej ctnosti a miznú a že sa nemôže sama proti sebe vzoprieť, pôsobí jej to takú bolesť, že veľkou väčšinou ani plakať nemôžem pre zúfalú bolesť a hnev. Niekedy však predsa neukojiteľne plačem. A niekedy zas schytí ma taký hnev, že sa len horko-fažko zdržím, aby som sa celú neroztrhala. Niekedy sa však už neviem ovládať a tak dochádza k hroznému sebatrýzneniu, takže mi niekedy od bitia opuchla hlava a iné údy. A keď duša vidí, že navnívoč vychádzajú a miznú jej ctnosti, tu sa začína plač duše mojej a volám vtedy skoro bez ustania k Bohu: *»Bože môj, Bože môj, neopust ma!«*

Mám aj iné súženie, a to, že všetky neresti vo mne znovu ožily a niekedy zas znovu ožívajú. Nie, že by si nastálo podmaňovali môj rozum, ale predsa ma veľmi trápia. Ba aj neresti, ktoré v mojom tele nikdy neboly, prichádzajú do mňa a rozpaľujú sa a veľmi ma trápia. Neprichádzajú však natrvalo a pôsobí mi to veľkú radosť, keď ich vidím znovu umierať. Vidím totiž, že som to len napospas vydaná mnohým zlým duchom a že to tí vo mne oživujú tie neresti, čo ich ja nenávidím a čo som ich už bola v sebe zabila — a pridávajú ešte i také, ktoré vo mne nikdy neboly. Ja sa však rozepamätúvam na to, že Boh bol tu na zemi trápený a opovrhovaný a chudobný, a preto by som chcela, keby to bolo treba, aby sa moje všetky trápenia ešte zdvojnásobily.

A niekedy som v nesmierne hroznej temnosti zlých duchov, v temnosti, kde sa zdá stratená všetka nádej na dobro. Je to temnota naozaj hrozná. A znovu dvíhajú sa v tele neresti, o ktorých viem, že sú vnútri, v duši mojej, už mŕtve. Ale zlí duchovia ich vzbudzujú mimo duše mojej.

A znovu sa objavujú i tie neresti, ktoré som ja nikdy nemala. Na tele trpím vtedy aspoň na troch miestach, lebo na miestach

¹ Iný rukopis ešte pridáva.

stydlivých cítim taký oheň, že som si zvykla prikladať hmotný oheň, aby som zahasila ten iný oheň žiadostivosti. Ale spovedník mi to zakázal. Keď som v tej temnosti, som presvedčená, že by som si skôr vyvolila, aby ma piekli, len aby som tie bolesti nemusela trpieť. Ba vtedy až kričím a pri-volávam si smrť, aby mi ju Pán Boh akýmkoľvek spôsobom doprial. A vtedy hovorím Bohu: *»Pane, ak ma máš hodiť do pekla, neodkladaj s tým, ale hneď to vykonaj. Opustil si ma už, dokonaj teda svoje dielo a potop ma do hlbiny!«* A vtedy už chápem, že všetko toto je dielo dia-bolské a že tie neresti nežijú v duši, lebo duša s nimi nikdy nesúhlasí, ale len telo znáša násilie. Je to však taká bolesť a taký hnus, že keby to dlhšie trvalo, telo by to neznieslo. Ale aj duša vidí, že je jej odňatá vše-tka sila, čo aj nesúhlasí s nerestami. No nemá sily odporovať nerestiam úplne a vidí sa vo vzdore oproti Bohu. A tak padá a sužuje sa v ne-restiach.

A prichádza do mňa, za dopustenia božieho, istá nerest, ktorú som ja nikdy nemala. A poznávam celkom zreteľne, že jej prítomnosť vo mne je z dopustenia božieho. A tá nerest je tak veľká, že prevyšuje všetky iné neresti. Zjavuje sa však aj istá ctnosť, a to ako istý a zjavný dar od Boha proti tej neresti, aby ma Boh ctnosťou oslobodil od zla. A keby som aj nemala istú vieru v Boha, už tento jediný zásah Boha by mi vliaval istú a bezpečnú nádej, v ktorej by som pochybovať nemohla. A tá ctnosť vždycky víťazí a nerest ustupuje. A ctnosť ma udržuje a nepri-pustí, aby som upadla do neresti. A tá ctnosť má takú silu, že nielen ma udržuje, ale dáva mi až takú silu ctnosti, že v tomto zásahu naozaj po-znávam Boha a dostávam také osvetlenie a takú posilu, že ani všetci ľu-dia na svete, ani všetci duchovia z pekla, ani nič iného by ma nemohlo zviešť ani k najmenšiemu hriechu. Táto ctnosť mi udržuje vieru v Boha. Tá nerest je však taká veľká, že sa ju hanbím i pomenovať. Je tak mocná, že keď ctnosť, o ktorej som hovorila, sa mi ukryje a akoby ma opustila, tu nielo na svete hanby, ani trestu ani vôbec nijakej inej veci, ktorá by ma vtedy vedela zachrániť od okamžitého upadnutia do hriechu. Tu sa však znovu objavuje ctnosť a oslobodzuje mi ducha tak, že by som ne-zhrešila ani za celý svet a ani keby mi hrozily tie najväčšie tresty sveta.

Takéto trápenie som mala vyše dvoch rokov.¹

»A ja, brat pisateľ, som videl, že verná služobnica Kristova trpela na šiestom kroku, z tých opisovaných, oveľa krutejšie než by sa to dalo opísať. Šiesty krok však trval len krátky čas, totiž asi dva roky, a ply-nul spolu so siedmym krokom, ktorý sa však začal o niečo prv než šiesty, ale ho pretrval a bol podivuhodnejší než všetky ostatné. A vedel som, že šiesty krok ustupoval — ustupoval, až po pomerne krátkom čase celkom zmizol. Zvlášť sa jeho ústup dal pozorovať na telesných chorobách, kto-rými bola ona ináč stále zavalená. A videl som, že vernej služobnici Kri-stovej darilo sa na siedmom kroku viac, ako sa i len vypovedať dá. Stále rástla v Bohu. A hoci bola stále veľmi chorá a mohla len málo čo zjesť, bola predsa veľmi tučná a červená. Bola to však len opuchlina. Všetky údy a všetky časti tela ju bolely, takže sa len veľmi ťažko mohla pohnúť, či už si chcela pochodiť, či sa čo i len sadnúť. Zato však ona všetky telesné utrpenia považovala za maličkosť.

¹ Iný rukopis pridáva.

Po všetkom tom, čo som napísal, keď bola Angela na siedmom kroku a už skoro celkom bola zanechala šiesty krok, povedala mi o šiestom kroku toto:

»V mojej duši zvykly zápasíť akási poníženosť a akási veľmi hnusná pýcha. Je to poníženosť, lebo vtedy vidím, že som odpadla od všetkého dobrého a že som mimo každej ctnosti a mimo každej milosti a vidím na sebe také množstvo hriechov a chýb, že si nemôžem ani pomyslieť, že by sa Boh nado mnou ešte chcel zmilovať. A vidím vtedy, že som domom diablovým, že verím diablom a konám ich skutky, vidím, že som ich dcérou, vidím, že som mimo akejkolvek pravdepodobnosti a že som hodná najnižšej a poslednej hlbiny pekelnej. A poníženosť, o ktorej teraz hovorím, nie je tá poníženosť, ktorá uspokojuje moju dušu a privádza jej myšlienky na dobrotivosť božiu. Táto druhá poníženosť mi donáša len nesmierne trápenie. Vnútri v duši sa mi zdá, že som celkom obklúčená démonmi a vidím si chyby na duši i na tele a Boh mi je uzavretý a každý prístup k nemu a k milosti mi je skrytý, takže si nijako nemôžem obrátiť myseľ na Boha, nemám ho na pamäti, lebo mi to ani on sám nedovoľuje. A hoci vidím, že som zatratená, nestarám sa vôbec o moje zatratenie, lebo väčšie starosti a väčší žiaľ mi pôsobí, že som obrazila svojho Stvoriteľa, ktorého by som nikdy nebola chcela, ani teraz by som nechcela uraziť, ani za všetko mysliteľné dobro alebo zlo. Preto keď vidím svoje nespočítateľné urážky Boha, bojujem proti všetkým svojim údom i proti démonom, len aby som mohla zvíťaziť, premôcť tie neresti a urážky. Nemôžem však vôbec nijako zvíťaziť. A nenachádzam ani nijaký brod, ani nijaké okienko, ani vôbec nijaký iný prostriedok, ktorý by mi pomohol a ma zachránil. A rozmýšľam o tom, ako som ja hlboko upadla.

Tá poníženosť ma často vrhne akoby do hlbokkej priepasti a ukazuje mi moje hriechy a pretekajúcu mieru mojich zlostí a nepravostí, takže sa mi zdá, že ich vôbec nemôžem dostatočne zjaviť, priznať sa k nim verejne, k tomu veľkému množstvu svojich pretvárok a nepravostí a hriechov. Chcela by som preto do hanby obnažená putovať po mestách a uliciach, s mäsom a rybami, zavesenými na krku, a volať by som chcela: »Toto je tá naničhodná žena, plná zla a pretvárek, rozsievateľka všetkých nerestí a nepravostí.« Konala som totiž dobro pre ľudskú chválu. Kázala som oznámiť každému, kto nás pozýval: »Ja nejem ani ryby ani mäso!« Zatiaľ som ja však hojne jedávala a opíjala sa, ale navonok som ukazovala, že jem a pijem práve toľko, koľko mi treba.

I chudobnou som sa usilovala ukázať navonok, lôžko som si však veľmi teplo opatrla; len ráno som dávala prikrývky odniesť, aby sa o tom nikto cudzí nedozvedel. Viďte, akým diablom je duša moja a aké zlé je srdce moje! Čujte ako sa ja pretváram, akou dcérou pýchy som ja, ako klamem ľudí a ako som Bohu odporná! Ukazovala som sa, akoby som bola dcérou modlitby, a bola som dcérou hnevu a pýchy a dcérou diablovou. Ukazovala som navonok, že mám Boha v duši a v cele svojej, že mám božské útechy — ja som však v duši i v tele mala diabla. A vedzte, že po celý svoj život usilovala som sa získať povest' svätosti a i to vedzte, že som zlomyseľnosťou a pretvárkami, skrytými v srdci, naozaj mnoho národa sklamala a že som zavraždila mnoho duší aj svoju vlastnú.«

A potom, v tejto priepasti poníženosti, obracala som sa k týmto svojim bratom, ktorí sa volajú mojimi bratmi, a hovorievala som im: »Už mi

vôbec neverte! Či nevidíte, že som diablom posadlá? Vy, ktorí sa voláte mojimi synmi, proste spravodlivosť božiu, aby vyšli zlí duchovia z duše mojej, a aby zjavili svetu moje skutky veľmi nešťachetné, aby už Boh pre mňa nebol potupovaný. Či nevidíte, že všetko, čo som vám povedala, je falošné? Či nevidíte, že keby na svete nebolo ani trochu zla, ja by som sama svojou zlobou naplnila celý svet. Už mi neverte! Neklaňajte sa už tejto modle, lebo je v nej skrytý diabol, a všetko, čo som vám hovorila, boli slová falošné a pokrytecké a diabolské. Proste spravodlivosť božiu, aby padla táto modla a rozlámala sa a aby vyšly na javo jej diabolské skutky a luhaniny a slová vyzdobené a pozlátené, ktoré som hovorila, lebo naozaj som sa pozlacovala slovami božími, aby som bola ctená ako Boh a aby sa mi klaňali ako Bohu. Proste, aby diabli vyšli z tejto modly, aby už svet nebol klamaný touto ženou.« Preto prosím Syna Božieho, ktorého meno sa neopovažujem vysloviť, aby sama som prejavila svoju zlobu svetu, keď ma Boží Syn sám nechcel prezradiť: nech sa tedy zem otvorí a prehltnie ma, aby som sa stala výstražným znamením a ľudia aby mohli povedať: »Ó, ako bola vyzdobená a pozlátená — ale vnútri i vonku same pokrytectvo!« A chcela by som si dať prikuť na hrdlo puto alebo nejaký kruh a tak sa dať vláčiť od chlapcov po mestách a uliciach a chlapci aby oznamovali: »To je tá najnaničhodnejšia žena, ktorá sa pretvarovala po celý svoj život.« A mužovia i ženy by hovorili: »Ó, aký zázrak urobil Boh! Priviedol ju k tomu, že ona sama prejavila a porozprávala ľuďom všetky svoje zlosti a nepravosti a hriechy, ktoré skrývala po celý svoj život!«

Ale ani keď som toto všetko povedala, ešte sa mojej duši veľmi neuľavilo. A vedzte, že som bola zavalená takým zúfalstvom, aké ma ešte nikdy nestrhlo, lebo som úplne stratila všetku dôveru v Boha a v jeho dobrá a roztrhla som všetok pomer medzi sebou a ním.

A preto som si istá, že nieto na svete inej osoby okrem mňa, ktorá by bola tak plná všetkej nešťachetnosti a tak odsúdenia hodná ako ja, lebo aj čokoľvek mi Boh doprial a dal, dovolil to len preto, aby moje zúfalstvo bolo väčšie a odsúdenie istejšie. Preto vás všetkých prosím, aby ste prosili spravodlivosť božiu, aby už neodkladala a oslobodila naozaj túto modlu od diabla a aby vyšly najavo jej veľké nešťachetnosti, lebo hlava sa mi ide puknúť, telo chradne, oči sa mi zatemňujú pre množstvo slz a rozpadávajú sa mi všetky údy, pretože sa nemôžem vyznať pred svetom z nešťachetností a luhanín duše svojej. Je sa už i teším, lebo už čosi začalo vychádzať najavo.

A videla som, že toto všetko je číra pravda, bez pretváračného pokorovania sa. A ty, ktorý si písal vedz, že si málo napísal v porovnaní so všetkou zlobou, s nepravosťou a zlomyseľnosťou mojou. Lebo už ako malá som začala konať zlo.

Tieto a podobné veci som nútená hovoriť vtedy, keď som ponorená a stlačená do priepasti tej pokory.

Potom sa začína pýcha: Akoby som sa celá premenila na hnev, na pýchu, ale zároveň na smútok, na horkosť i nadutosť.

A ešte iná veľmi veľká horkosť ma prichádza sužovať, a to, že rozpomienka na dobrodennia, čo som od Boha dostala, ma nijako neteší, ale ma trápi ako urážka a bolestné prekvapenie: že sa totiž vo mne nikdy nemohla uchýliť nijaká ctnosť, a pochybujem o tom, či vôbec bola vo

mne nejaká ctnosť. A horšie je, že vôbec nevidím dôvodu, prečo Boh toto na mňa dopustil.

A v tejto skúške schovaný a zavretý mi je akýkoľvek prístup k dobru, lebo sa natoľko celá mením na hnev, na pýchu, na smútok, horkosť i nadutosť, na trápenie i na bolesť, že to ani vypovedať neviem. Lebo keby ma aj všetci múdri ľudia tohto sveta a všetci svätí s neba tešili všetkými útechami, a keby mi sľubovali všetko, čo sa len dá vysloviť, ba keby mi to priamo i sám Pán Boh dal, ale vnútorne by ma nepremenil a nezmenil by svoje pôsobenie v mojej duši, nijakú útechu by mi to všetko neprinieslo, ani by mi to nijako nepomohla, ba ani by som im vtedy neverila. Ba, to všetko by ešte len zväčšovalo moju bolesť a biedu, i hnev môj, i bolestný úžas i smútok a utrpenia by sa ešte len vystupňovali, takže by som to už ani vypovedať nemohla.

Na zámenu za tie súženia a skúšky a aby ich Boh odo mňa odňal, ja by som rada chcela a vyvolila si všetky biedy a všetky nemoce a všetky bolesti, ktoré trpia všetky ľudské telá. A myslím, že by to všetko bolo ľahšie a menšie, ako tie trápenia, o ktorých som hovorila. Preto neraz som povedala, že miesto tých múk by som radšej pretrpela všetky druhy mučeníctva.

Tento stav múk a skúšok začal sa u mňa niečo pred nastúpením pápeža Celestína¹ a trval vyše dvoch rokov. Za ten čas som bola často tak sužovaná a ani dosiaľ nie som ešte úplne uzdravená, hoci teraz už len kedy-tedy príde na mňa niečo zvonku, telesne, duševne však už mám pokoj. A teraz, keď som už prešla cez ten stav, tu poznávam, že v tej nesprávnej poníženosti a v tej pýche sa duša preveľmi očistí. Získava sa totiž vtedy pravá poníženosť, bez ktorej sa nikto nespasí. A čím hlbšia je tá poníženosť, tým väčšie je očistenie duše. Vidím, že v tej poníženosti a v tej pýche bola spaľovaná a mučeníctvom preskúšaná moja duša. A poznaním svojich urážok Boha a chýb, ako to duša zisťuje v tej poníženosti, sa duša očistí od pýchy o oslobodí sa od zlých duchov. Preto čím je duša viac zvalcovaná, zbadačená a hlbšie znížená, tým do lepšieho stavu sa potom dostáva, stáva sa tým čistejšou, aby mohla byť tým viac povýšená: lebo nijaká duša nemôže byť ináč a vyššie vyvýšená, len toľko, koľko bola predtým uponížená a v poníženosti zbadačená, ale i utvrdená.

Hlava tretia.

Päť útech, pri ktorých Angela cítila v sebe Boha ako súhrn všetkého dobra. Videla aj krásu, moc, múdrosť a spravodlivosť božiu

Nech je požehnaný Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, ktorý nás potešuje v každom našom súžení. Aj mňa, hriešnicu, ráčil v každom súžení potešiť.

Totíž, po tom čase kričania, ktoré som spomínala pri osemnástom kroku svojho obrátenia, a po tom obdivuhodnom osvietení, ktoré som dostala pri modlení sa *Otčenáša*, cítila som nasledovným spôsobom veľ-

¹ Nastúpil r. 1294.

kú útechu zo sladkosti božej. Bolo mi totiž vnuknuté, ba bola som priamo pritiahnutá k uvažovaniu o pozhnanom spojení božstva a človečenstva v Kristovi a o božstve a človečenstve v Kristovi vôbec. Pri tom rozjímaní som pocítila slasť i útechu prevelikú, väčšiu ako som vôbec kedy bola získala, takže som väčšiu časť toho dňa prestála vo vytržení vo svojej cele, zavretá a samotná. A srdce moje bolo tak schvátené tou slasťou, že som si potom musela ľahnúť a stratila som reč. A prišla ku mne moja priateľka a myslela si už naisto, že zomieram. A netešila som sa nijako jej prítomnosti, lebo mi bola na prekážku v rozjímaní.

Raz, keď som ešte pokračovala v týchto rozjímaniach, ale ešte som nebola všetko chudobným rozdala (ale len máličko mi už zostávalo), ako som sa večer modlila, nemohla som akosi nič o Bohu pocítiť. Žalovala som sa Bohu preto a prosila som ho, hovoriac: »Pane, to, čo robím, robím len preto, aby som ťa našla. Nájdem ťa teda, keď to dokončím?« A tak podobne som sa dlho modlila. A dostala som odpoveď: »Čo chceš?« A ja som odpovedala: »Nechcem zlato, ani striebro, ba ani keby si mi dal celý svet, ani ten nechcem. Chcem len teba.« Vtedy som počula odpoveď: »Usiluj sa a ponáhľaj sa, lebo hneď, ako dokonáš to, čo robíš, príde do teba celá Trojica.« Aj mnoho iných vecí mi bolo vtedy sľúbené.

A oslobodil ma Pán vskutku od každého súženia a prepustil ma s veľkou sladkosťou božou v duši. I čakala som, že sa stane tak, ako mi bolo povedané. Prišla na mňa akási pochybnosť, lebo mi vo videní boli povedané a prisľúbené príliš veľké veci, a preto som sa so všetkým aj zdôverila svojej spoludružke, ale z toho videnia som bola vyšla predsa s veľkou božou sladkosťou v duši.

Potom som išla k svätému Františkovi pri Asisi, a vtedy, na ceste, splnil Pán svoj sľub, hoci som ešte úplne všetko nebola rozdala chudobným. Máličko ešte zostávalo, lebo svätý muž, ktorý to mal rozdať, mŕtvym zomrel a nemohol teda svoju úlohu previesť. Bol to človek, ktorý sa z božej milosti na moje napomenutie obrátil, a ako išiel, že sa vzdá všetkého svojho majetku a rozdá ho chudobným, tu cestou zomrel. Boh však učinil skrze neho mnoho zázrakov a jeho hrob je v úcte.

Ako som teda išla k svätému Františkovi pri Assisi, cestou som sa modlila a medziiným som prosila blahoslaveného Františka, aby mi sám vyprosil od Boha milosť, aby som dobre zachovávala jeho rehoľné pravidlá, ku ktorým som sa len nedávno bola zaviazala, i aby mi vyprosil milosť môcť cítiť niečo o Kristu, ale najviac, aby ma učinil chudobnou, a to až do poslednej mojej hodinky. Veď preto, aby som si nadobudla slobody chudoby, som už bola putovala do Ríma k blahoslavenému Petrovi, aby mi on sám vyprostredkoval milosť skutočnej chudoby. A skutočne, ako som to aj cítila, dostala som pre zásluhy blahoslaveného Petra a blahoslaveného Františka, z milosti božej dar pravej chudoby.

Ako som teda cestou o tieto veci prosila, keď som prišla k jaskyni, na úzku cestu, ktorá vedie hore smerom na Assisi, a vedľa jaskyne som už bola prešla, tu na tom mieste bolo mi povedané: »Ty si prosila sluhu môjho Františka, mne sa však zapáčilo poslať ti iného posla. Ja som Duch Svätý. Prišiel som k tebe, aby som ťa obdaroval útechou, akú si ešte nikdy necítila. A pôjdem s tebou, vnútri, až k svätému Františkovi a málo si toho všimnú ti niektoľkí, ktorí sú s tebou. A chcem k tebe hovoriť po celej tejto ceste a neprestanem hovoriť a ani ty nebudeš

môcť na nič iného dávať pozor, len na mňa: lebo ja som ťa poviazal a odidem od teba, až keď druhý rás prídeš k svätému Františkovi. A vtedy odidem od teba, pokiaľ ide o čínenie tejto útechy. Ale ináč neodidem od teba, ak ma miluješ.»

A začína hovoriť slová, ktoré tu nasledujú, aby vzbudil vo mne lásku k sebe:

»Sladká dcéra moja, dcéra moja, chrám môj, dcéra moja — potešenie moje, miluj ma, lebo ja ťa veľmi milujem, oveľa viac, ako ma ty miluješ!« A veľmi často opakoval: »Sladká dcéra a snúbenica moja.« A potom dodal: »Ja ťa milujem viac, ako ktorúkoľvek v údolí spoletskom. Keď som sa však ja usadil do teba a zdržal som sa v tebe, ty sa raz tiež usad' vo mne a odpočívaj vo mne. Ja som bol s apoštolmi a videli ma na vlastné telesné oči, ale necítili ma tak, ako ma ty cítiš. A keď sa vrátiš domov, budeš cítiť inú sladkosť, ktorú si tiež ešte nikdy nezakúsila. Ale už nebudem k tebe hovoriť — to bolo len teraz! Ale cítiť ma budeš. Ty si prosila sluhu môjho Františka s nádejou, že s ním a skrze neho dosiahneš, o čo prosíš. Sluha môj František ma mnoho miloval, preto som mu i ja mnoho učinil. Ale keby sa ešte i dnes našla nejaká osoba, ktorá by ma ešte viac milovala, ešte viac by som jej učinil.«

Hovoril mi ďalej, že je teraz málo dobrých ľudí a že viera je slabá. I žaloval sa, hovoriac: »Ja tak milujem dušu, ktorá ma miluje úprimne, že keby sa našla taká, ktorá by ma dokonale milovala, urobil by som jej hneď ešte väčšiu milosť, než som kedykoľvek urobil svätým. A o svätých sa rozpráva toľko veľkých vecí, ktorými ich vyznačil Boh! A nieto človeka, ktorý by sa mohol ospravedlniť od povinnosti tej lásky, lebo každá osoba môže milovať Boha. A on nič iného nevyžaduje, len aby duša jeho hľadala a jeho milovala, lebo on ju naozaj miluje a on je láskou duše.« A tieto slová sú slová hlboké.

A že Boh je naozaj láskou duše, dokazoval mi to živými dôvodmi, poukazujúc na príchod Syna Božieho a na kríž, ktorý za nás pretrpel, hoci on sám je nesmierny a oslávený. A rozvínoval predo mnou jeho utrpenia a všetko, čo za nás vykonal. A dodával: »No, tak povedz, či je vo mne niečo iné, než láska!«

A duša moja vtedy už celkom jasne chápala, že on je len a len láska. Sťažoval sa však, že za týchto čias nachádza len tak málo osôb, ktoré môže obdarovať svojou milosťou. A hovoril, že by dušiam, ktoré by ho teraz milovaly, hneď udelil väčšiu milosť, než bol urobil ktorémukoľvek svätému doteraz. A hovoril mi znovu: »Sladká dcéra moja, miluj ma, lebo ja ťa oveľa viac milujem, ako ty mňa. Milá moja, miluj ma.« A znovu volal: »Nesmierna je láska, ktorú ja nesiem v ústrety duši, čo ma miluje úprimne.« A zdalo sa mi, že je jeho vôľa, aby duša, podľa svojej schopnosti a sily, mala niečo z tej lásky, ktorou on dušu miluje; a keby si duša len toto žiadala, sám by jej slabosť doplnil.

Znovu mi hovoril: »Milá moja, snúbenica moja, miluj ma! Keď ma miluješ, vtedy sa mi na tebe všetko páči, celý tvoj život, tvoje jedenie i tvoje pitie, spánok tvoj i celé tvoje žitie.« A povedal mi zas: »Ja učiním tebe veci veľké pred tvárou národov a u teba budem poznávaný, obdivovaný a zvelebovaný a v tebe chválené bude moje meno od mnohých národov.« Toto a mnoho podobného mi povedal.

Keď som ja však počula tieto slová, rozepamätovala som sa na svoje hriechy, hľadala som na svoje chyby a uznávala som, že nie som hodná takej veľkej lásky. I začala som v týchto slovách veľmi pochybovať. I riekla duša moja tomu, ktorý ku mne hovoril: »Keby si ty bol Duch Svätý, nehovoril by si mi takéto reči, lebo to všetko mne nijako nepatri ani nesluší. A ja som krehká osoba a môžem preto zmárnomyseľnieť.« I odpovedal mi: »No len skús a uvažuj, či z tých rečí zmárnomyseľnieš a či nie! Skús len, ak môžeš, zbaviť svoju myseľ týchto rečí a myslieť na niečo iného!« A pokúsila som sa zmárnomyseľnieť z týchto slov, aby som zistila, či je to pravda, čo mi hovoril a či je to vskutku Duch Svätý. Začala som sa aj po viniciach obzerať, aby som vyšla z kruhu tých rečí, ale kdekoľvek som sa pozerala, vždy mi hovoril: »No, len hľad' a pozeraj sa! Aj toto je moje stvorenie.« A cítila som sladkosť nevýslovnú. A medzitým mi prichádzaly na pamäť všetky moje hriechy a zo svojej strany videla som v sebe len hriechy a chyby. A cítila som v sebe hlbšiu pokoru, ako kedykoľvek predtým.

A ešte mi povedal, že som tak milovaná, že Syn Boha a Márie Panny sa sklonil ku mne a prišiel do mňa, aby hovoril ku mne. A Kristus mi hovoril: »Keby teraz aj celý svet išiel s tebou, nemohla by si sa predsa s nikým rozprávať: keď totiž ja idem s tebou, ide s tebou celý svet.« A aby ma zbavil pochybnosti, hovoril mi: »Ja som ten, ktorý som bol za teba ukrižovaný a hlad som trpel a smäd za teba a tak som ťa miloval, že som za teba i krv svojou vylial.« A rozprával mi o celom spoludružky. A povedal: »Žiadaj si nejakú milosť pre seba a pre svoje spoludružky a pre kohokoľvek iného ešte a priprav sa na jej prijatie, lebo ja som oveľa ochotnejší na dávanie, ako ty si pripravená na prijatie.«

Duša moja však volala: »Nechcem prosieť, lebo nie som hodná.« A prichádzaly mi na pamäť všetky moje hriechy. A duša moja znovu hovorila: »Keby si ty, ktorý si na začiatku vo mne hovoril, bol Duch Svätý, nehovoril by si mi také veľké veci. A keby si to ty bol vo mne, musela by som cítiť takú radosť, že by som to živá ani nezniesla.« I odpovedal mi: »Či môže niečo byť alebo stať sa ináč, než to ja chcem? Preto ti nedávam inú radosť ani väčšiu, len práve tú, ktorú máš. A ja som dal komusi inému ešte i menšiu, než je táto — a ten človek padol, nič nevidiac ani nič necítiac. A znovu ti dávam to isté znamenie, že som to ja: Pokús sa teraz rozprávať so svojimi spoludružkami a usiluj sa myslieť na čokoľvek iné, či dobré či zlé — a uvidíš, že nebudeš môcť na nič iné myslieť, len na Boha. Len ja jediný totiž môžem sviazať myseľ. Toto všetko ti však robím nie pre tvoje zásluhy, ale pre moju dobrotu.« A medzitým mi znovu prichádzaly na myseľ všetky moje nepravosti a videla som hriechy svoje, i to, že som si za ne zaslúžila peklo. A videla som to celkom jasne, jasnejšie, ako kedykoľvek inokedy.

I to mi povedal, že keby som bola išla s inými, a nie s takými, akí boli ti, čo som s nimi išla, že všetko toto by sa mi nebolo stalo a ani tie slová by som nebola počula. Oni si totiž akosi všimli môjho zoslabnutia a mojej túžby lásky, lebo som pri každom slove dostávala veľkú sladkosť, takže by sa mi nebolo chcelo prísť k cieľu a bola by som bývala rada, keby sa tá cesta nebola skončila ani za celý čas sveta.

Akú však som to radosť a sladkosť božiu cítila, to nemôžem nijako opísať, najmä radosť pri slove: »Ja som Duch Svätý, tu v tvojom vnú-

tri.« A podobne pri všetkých ostatných slovách som dostávala veľkú sladkosť.

Prišiel teda so mnou až k svätému Františkovi, ako mi bol povedal a neodišiel odo mňa, ale zotrval so mnou až do poobedia, keď som druhý krát išla k svätému Františkovi. Keď som teda druhý krát prišla ku kostolu svätého Františka, hneď ako som si kľakla pri vchode do kostola a uzrela som svätého Františka namaľovaného v náruči Kristovom a Kristus mi povedal: »Tak ťa budem držať privinutú, ba ešte tuhšie, ako možno telesnými očami pozorovať. Teraz však je už hodina, kedy ťa ja naplním a prepustím, ty dcéra moja sladká, chrám môj a potešenie moje. Ako som ti už bol povedal: Opúšťam ťa, pokiaľ ide o čítanie tejto útechy. Úplne ťa však neopustím, ak ma miluješ.« A hoci to bolo horké slovo, predsa som vtedy v tom slove zacítila toľkú sladkosť, že sa mi premenilo na slovo najslastnejšie. A vtedy som vzhliadla, aby som ho uzrela očami tela i mysle a vskutku som ho videla! Ak sa pýtaš, čo som videla, tu odpovedám: Videla som čosi skutočného, plné majestátu, nesmierne, ale vypovedať to neviem. A povedal mi ešte mnoho sladkých slov. A odchádzal veľmi ticho a príjemne, pomaly, veľmi pomaly a nie naraz a mne v duši nechával nesmiernu sladkosť. A medzitým povedal mi ešte i toto: »Dcéra moja, ty, čo oveľa väčšiu sladkosť mi pôsobíš, ako ja tebe, ty milovaný chrám môj, ty máš prsteň mojej lásky, i zálohu som už dal za teba, takže už odo mňa nikdy neodídeš. Ty a tvoja spoludružka vy máte na sebe požehnanie Otca i Syna i Ducha Svätého.« Tu duša moja hneď zvolala: »Ó, keď ty už odo mňa neodídeš, to ja už nikdy smrteľne nezhrším?« I odpovedal mi: »To ti nehovorím.« A keď som ja pri jeho vystupovaní prosila milosť pre moju spoludružku, povedal mi: »Tvojej spoludružke dám inú milosť.«

Tak teda ustúpim. A nechcel, aby som ležala pri jeho vystupovaní, ale aby som riadne stála na nohách. Keď však už úplne odišiel, tu som to už nevydržala: musela som si sadnúť a začala som volať a kričať hlasom veľkým. A kričala som bez všetkej hanby a volala a opakovala som stále to isté slovo: »Ó láska, ešte som ťa ani nespoznala! Prečo ma takto opúšťaš?« A ani som nemohla nič iného povedať, hoci som sa usilovala tvoriť slová v ústach a hovoriť. A kričanie moje a volanie bolo také, že z toho ľudia naokolo ani slova nerozumeli. Toto kričanie a volanie prišlo na mňa pri vchode do kostola svätého Františka, kde som po odchode Boha sedela celá zničená, kričiac a volajúc, za prítomnosti všetkého národa, takže tí, čo so mnou boli prišli, stáli len obďaleč, lebo sa hanbili za mňa, mysliac si, že príčina môjho chovania je iná.

Odišiel tedy odo mňa, ale zanechal mi istotu, nezoslabenú nijakou pochybnosťou, že ten, čo so mnou rozprával, bol Boh sám. Ja som však od sladkosti jeho prítomnosti a od bolesti nad jeho odchodom kričala a chela som zomrieť. A bolo mi to veľkou bolesťou, že som nemohla zomrieť a že som zostávala tu bez neho. A celé telo akoby sa mi vtedy trhalo od bolesti.

Potom som sa už vrátila z Assisi. Cestou s veľkou sladkosťou v duši som rozprávala o Bohu a mlčať bolo vtedy preveľkým utrpením. Usilovala som sa však predsa nehovoriť, pre spoločnosť.

A Kristus mi povedal na ceste, keď som sa vracala z Assisi: »Dám ti znamenie, že som to ja, Kristus, ktorý s tebou hovorí, a som hovoril,

a to: Vložím do tvojho vnútra kríž a lásku k Bohu. A toto znamenie bude s tebou naveky.» A keď som skutočne i pocítila vnútri vo svojej duši ten kríž a lásku k Bohu a plnosť toho pocitu prelievala sa i na telo, takže som cítila ten kríž i telesne a v tom pocite rozplývala sa moja duša láskou k Bohu.

Keď som sa už vrátila a doma som bývala, cítila som sladkosť, tichú, pokojnú, ale takú veľkú, že to ani vypovedať nemôžem. I túžila som po smrti. A život mi bol vtedy takým utrpením — pre tú tichú, pokojnú, ale tak slastnú sladkosť, že to ani vypovedať neviem, — že som si žiadala zomrieť a odísť zo sveta, lebo som bažila po tej sladkosti tam hore, z ktorej som už čosi cítila a bála som sa, že stratím i tú, ktorú mám. Život mi bol vtedy bolesťou nad všetky bolesti; nad bolesť zo smrti mojej matky aj mojich detí a nad všetky bolesti, ktoré by som si azda mohla vymyslieť. Ochorela som od toho všetkého a ležala som doma osem dní a volala som: »Pane, zmiluj sa nado mnou a nedovoľ, aby som ešte i ďalej zostala na tomto svete!«

Potom som často cítila nevysloviteľné vône.

A týchto a iných zážitkov bolo toľko, že ich všetky nemôžem ani porozprávať. Niekoľko málo slov z toho ti môžem povedať, ale rozkoš a sladkosť, ktorú som cítila, nemôžem opísať.

A často mi bolo dopriane tešiť sa z takých rozhovorov, ale netrvalo to už nikdy tak dlho, ani neboly rozhovory tak slastné, ani také hlboké.

Raz, keď som sa už bola vrátila z Assisi a musela som ležať, ako som už bola povedala, počula moja spoludružka — osoba mimoriadne prostá a úprimná, čistá a panenská, — ako akýsi hlas k nej hovoril: »Vnútri v cele je Duch Svätý.« Prišla vtedy ku mne a začala sa ma pýtať, hovoriac: »Povedz mi, čo je to s tebou, lebo mi bolo povedané, aby som išla k tebe.« A ja som odpovedala, že sa mi to páči, že jej bolo tak povedané. A odvtedy som oznamovala svojej spoludružke mnoho týchto tajností.

Raz, ako som sa modlila a dostala som sa do vytrženia, rozprával mi Boh slová veľmi milé a plné lásky. A keď som vzhliadla, uzrela som Boha, hovoriaceho ku mne. Ak sa však pýtaš, čo som videla, tu môžem len toľko povedať: videla som ho; ale nič iného neviem povedať, len že som videla akúsi plnosť, akúsi jasnosť, ktorou som sa cítila taká naplnená, že to nemôžem ani vypovedať a ani to neviem k ničomu pripodobniť. A nevidela som nič hmotného, ale bolo to, ako je to v nebi, totiž taká veľká krása, že neviem o tom nič iného povedať, iba ak ešte to, že som videla najvyššiu krásu, ktorá však zároveň obsahovala v sebe súhrn všetkého dobra. A všetci svätí stáli pred tým prekrásnym majestátnom a spievali chvály. Zdá sa mi však, že toto videnie dlho netrvalo.

A Boh mi povedal: »Najmilšia sladká dcéra moja, všetci svätí z raja nebeského majú zvláštnu lásku k tebe, aj moja Matka; a ja ňu k nim pripojím.« Ale toto všetko, čo mi bolo povedané o láske jeho Matky a svätých, sa mi zdalo len vecou veľmi bezvýznamnou. Len z neho samého som mala slasť a sladkosť, a to takú, že mi vôbec nezáležalo na tom, pozeráť sa na anjelov alebo na svätých. Videla som totiž, že všetko to dobro a všetka krása svätých a anjelov bola od neho a v ňom, on však sám bol súhrn a vrchol všetkého dobra i krásy a takú rozkoš

mi pôsobila jeho krása, že mi vôbec nezáležalo na tom, hľadiť na nejaké stvorenie.

Hovoril mi ďalej: »Mám k tebe nesmiernu lásku, ale ti ju neukazujem, ba ti ju až skrývam.« Duša moja mu však povedala: »Prečo máš toľkú lásku ku mne a prečo ti pôsobím takú rozkoš? Veď predsa ja som veľmi nepekná a po celý život som ťa urážala.« On mi však odpovedal: »Taká je láska moja, ktorú mám k tebe, že na tvoje chyby skoro ani nepamätám, hoci ich moje oči vidia. Poklad svoj prebohatý mám v tebe uložený.«

A vtedy duša moja cítila, že je to naozaj pravda, takže o tom nijako nepochybovala. A vskutku tak cítila duša moja a videla, že oči božie hľadia na ňu. A do tých očí duša moja hľadela a cítila z toho takú rozkoš, že by to nielen nijaký človek, ale ani nijaký zo svätých v nebi nevedel vypovedať.

A keď mi hovoril, že mnoho zo svojej lásky mi skrýva, lebo by som to nemohla zniesť, tu mu duša odpovedala: »Ak si ty všemohúci Boh, môžeš urobiť, aby som to vedela zniesť.« On vtedy odpovedal: »Keby som ti to urobil, mala by si už tu na zemi všetko, čokoľvek by si si zapriala, a nemala by si hlad po mne. Preto ti to nechcem urobiť. Chcem, aby si na svete mala hlad po mne a túžbu, ba aby si až akoby horela túžbou po mne.«

Raz hovoril Boh ku mne takto: »Ja, čo k tebe hovorím, som moc božia, a donášam ti zvláštnu milosť božiu. Chcem totiž, aby si bola na osoh všetkým ľuďom, ktorí ťa budú vidieť, a nielen tým, ale aby si pomohla a osožila aj tým, ktorí budú na teba čo i len myslieť alebo sa roz-pamätajú na teba alebo začujú tvoje meno. A čím viac bude kto mať so mňa, tým viac mu i ty prospeješ.« Duša však moja, hoci cítila veľkú radosť, na to odpovedala: »Nechcem túto milosť, lebo sa bojím, že mi uškodí a zmárnomyseľniem. Hneď mi však odpovedal hovoriac: »Ty si preto nič nemôžeš namýšľať, lebo to nie je tvoje. Ty si len strážkyňou. Opatruj to dobre a vráť, komu patrí.« I videla vtedy duša moja, že takýmto spôsobom jej to škodíť nemôže. A ešte mi povedal: »Páči sa mi to, že máš také obavy.«

Potom, keď som bola v kostole, hovoril ku mne Pán znovu, spôsobom veľmi vlastným, takže celá moja myseľ bola hneď ako znovu užitá. Povedal mi: »Sladká dcéra moja!« Ba ešte oveľa lepšie to povedal. A pokračoval: »Len ja jediný ťa môžem skutočne potešiť, nijaké stvorenie. Chcem ti niečo ukázať zo svojej moci.« A hneď byly otvorené oči duše mojej a videla som akúsi plnosť Boha, v ktorej bol celý svet, t. j. kraje zámorské i pred morom i more i priepasť i vôbec všetko. Vo všetkom som však videla len moc božiu, ale spôsobom celkom nevysloviteľným. A duša moja vo veľkom úžase zvolala: »Veď svet je plný Boha!« A celý svet mi pripadal ako nejaká maličkosť. A videla som, že moc božia prevyšuje všetko a naplňuje všetko. A povedal mi: »Ukázal som ti niečo zo svojej moci.« A ja som to porozumela tak, že som potom mohla i iné veci lepšie chápať.

I povedal mi zas: »Videla si niečo z mojej moci. Teraz sa však pozri na moju poníženosť.« I videla som také sníženie Boha k ľuďom a takú poníženosť, že duša, chápujúc nevysloviteľnú moc božiu a vidiac zároveň takú hlbokú poníženosť, sa čudovala a seba nepovažovala vôbec za nič

a v sebe videla len samú pýchu. I začala som v sebe uvažovať a púťu som na to, že som úplne nehodná svätého prijímania, takže som naozaj ani nechcela prijímať. A keď mi bol ukázal svoju moc, i svoju poníženosť, povedal mi: »Dcéra moja, len zvlášť mimoriadna milosť božia môže povzniesť stvorenie až k tomuto bodu videnia, ku ktorému si ty prišla.« A keď som bola v kostole a omša svätá bola už pri pozdvíhovaní tela Kristovho, tu mi povedal: »Hľa, teraz je moc na oltári. Ale som aj v tvojom vnútri, a ak ma ty prijmeš, prijmeš vlastne toho, koho si už prijala. Chod' tedy len k prijímaniu v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Ja, ktorý som hodný, učiním ňa hodnou.« A vtedy zostala vo mne sladkosť nevyspytateľná a radosť veľiká a myslím, že bude so mnou až do smrti.

Keď som raz, na požiadanie kohosi, mala prosiť Boha o akési tajnosti, váhala som, či to mám urobiť, lebo sa mi zdalo pýchou a hlúposťou, prosiť Boha o niečo takého, ako som tedy bola v týchto myšlienkách, tu náhle bola moje myseľ povznesená a v prvom povznesení videla akýsi stôl bez začiatku a bez konca. Ale nebola povznesená pre to, aby videla sám ten stôl, ale to, čo bolo na stole. A videla som akúsi nevysloviteľnú plnosť Boha, o ktorej však môžem rozprávať len toľko, že som videla plnosť múdrosti božej a súhrn všetkého dobra. A keď som videla tú plnosť múdrosti božej, spoznala som, že nie je dovolené skúmať alebo vôbec chcieť vedieť, čo chce urobiť božia múdrosť, lebo to znamená ísť pred ňou a zneuctievať ju. Preto, keď vidím také zvedavé osoby, zdá sa mi vtedy a naozaj poznávam, že konajú chybné. A odvtedy, pretože som videla to, čo bolo na tom stole, totiž múdrosť božiu, môžem správne pochopiť a posudzovať všetky osoby, oddávajúce sa duchovnému životu ako i iné veci z duchovného sveta, keď o nich počujem hovoriť alebo mi ich rozprávajú. Ale nesúdiť už tým súdom, pri ktorom som sa mýlievala a i hrešievala, ale iným, správnym súdom, ktorým už veciam dobre rozumiem, takže viem, alebo aspoň môžem vedieť, či pri svojom súdení hreším.

O videní samom však neviem nič rozprávať. Užila som pri rozprávaní slova »stôl« a povedala som len, že som v prvom povznesení bola postavená k akémusi stolu. Ale o tom, čo práve som mala vidieť na tom stole, nemôžem už nič iného porozprávať. Čo som mohla, to som už povedala.¹

Raz, po týchto udalostiach, ja, brat, bol som sa vrátil z Lombardie a predložil som vernej služobnici Kristovej otázku, o ktorej sme sa spolu s druhom cestou nazad rozprávali. A bol som už pri rozhovore sľúbil druhovi, že sa na vec spýtam Angely. A ona mi nasledovne odpovedala: »Raz, keď som sa modlíla, pýtala som sa Boha — nie preto, že by som o niečom pochybovala, ale preto, že som chcela viac vedieť o Bohu: Prečo si Pane stvoril človeka, a keď si ho už stvoril, dovolil si, aby sme zhrešili? A prečo si dopustil na seba toľké utrpenie, utrpenie Syna tvojho za naše hriechy? Veď by si ty predsa veľmi ľahko mohol urobiť, aby sme ti boli mi milí a páčili sa ti a mali toľko ctností, ako máme, aj bez toľkého utrpenia Syna tvojho!« A duša moja jasne vedela, bez všetkej pochyby, že to, čo som mohol urobiť takými ctnosťami a spasť nás, že je to naozaj pravda. A zdalo sa mi, že som nútená a priamo privádzaná k takýmto myšlienkám a otázkam, lebo veď som bola v modlitbe a chcela som v nej

¹ Dodatok v inom rukopise:

zotrvať a neustupovať k iným myšlienkám. Boh ma priamo k tomu privádzal, taký mám dojem. A tieto otázky som opakovala po mnoho dní, ale ako hovorím, o ničom som nepochybovala. I dané mi bolo porozumenie, že to Boh preto urobil a dovolil, lebo nám sa tak lepšie prejavila jeho добрota a pre nás sa to lepšie hodilo. Toto mi však k úplnému pochopeniu nestačilo. To som zato isto — iste pochopila a vedela, že Boh to určite ináč mohol urobiť, keby nás bol chcel spasíť.

Preds a však raz, keď som bola vo vytržení, videla duša moja, že to, čo som chcela vedieť, nemá začiatku ani konca. A keď duša moja bola v takej temnosti, chcela sa vrátiť nazad k sebe, ale nemohla. Teda chcela ísť ďalej, ale ani to nemohla. A hneď bola duša moja pozdvihnutá a osvietená a videla nevysloviteľnú božiu moc i vôľu božiu a spravodlivosť i dobroťu, takže som v tom jasno-jasne pochopila všetko to, na čo som sa pýtala. A duša moja bola úplne vytrhnutá z tej predchádzajúcej temnosti. Keď tá temnosť ťažila moju dušu, ležala som na zemi, keď však prišlo to preveľké osvietenie, tu som stála na nohách, na koncoch hrubých prstov. A telo moje bolo také akoby obnovené, že som sa tak ešte nikdy necítila. A bola som v takej plnosti jasnosti božej² a s takou radosťou som nazierala do tej moci a vôle a spravodlivosti božej, že som pochopila nielen to, na čo som sa pýtala, ale som dostala uspokojujúcu odpoveď i na otázku o spásu všetkých ľudí i o zatratení iných i o diabloch a vôbec o všetkom. Ale to nemôžem vôbec nijakými slovami vyrozprávať: je to totiž celkom nad prírodu.

Hoci som jasne chápala, že by nás Boh bol mohol aj inak spasíť, keby bol chcel, preds a som nemohla pochopiť, že by sa nám mohlo lepšie stať, poznajúc jeho moc a dobroťu, ako ani to, že by som to mohla lepšie vypovedať. A odvtedy som taká spokojná a bezpečná, že keby som aj istotne vedela, že mám byť zatratená, nijako by som preto nemohla cítiť bolesť a ani by som preto nespustila zo svojej silnej snahy cíť si Boha a modliť sa k nemu. Natoľko som porozumela spravodlivosti božej a správnosti jeho súdov. A, zanechal v duši mojej taký pokoj, taký pevný klud, že ako sa pamätám, som niečo podobného nemala. A ten pokoj mi zotrúva teraz v duši stále.

Potom, ako som už bola videla moc božiu, vôľu jeho i spravodlivosť, bola som v mysli povznesená ešte vyššie, ale vtedy som ani moc, ani vôľu božiu už nevidela takým spôsobom, ako predtým. Ale som videla čosi stáleho, ale pre mňa tak nevysloviteľného, čo o tom môžem povedať práve toľko, že to bol súhrn všetkého dobra. A duša moja bola v radosť naskrze nevyrozprávnateľnej. A nevidela som tam lásku, ale len to naskrze niečo nevyrozprávnateľného. A z toho predošlého stavu som už bola vyšla a bola som prenesená do tohto najvyššieho, nevyrozprávnateľného stavu. A ani neviem, či som bola v tele, či mimo tela. A zdalo sa mi, že nič z toho, čo som bola predtým prežila, nebolo niečo tak vysokého. A umŕtvil vo mne neresti a zabezpečil ma v ctnostiach, takže milujem dobro i zlo, dobré skutky i zlé skutky. V tom totiž smysle, že keď i zlo vidím, nemám preto v duši neľúbosť.³

² Iný rukopis má: "bola som v takej plnosti lásky" (caritas).

³ Riadenie božie vidí aj v tom ohľade, ako sa Boh chová voči zlu. Preto necíti neľúbosť. Nemá sa to iste rozumieť v tom smysle, že by zlo schvaľovala, lebo veď i v nasledujúcich hlavách sa stále vracia myšlienka o zavrňovaní hriechov a o ľútosti.

Zanechal ma tedy Pán vo veľkom pokoji a vo veľkej úcte oproti súdom božím, takže keď ráno alebo večer hovorím vo svojej modlitbe Bohu: Pre súdy svoje, vyslobod' ma, Pane! alebo: Pre súd svoj, vyslobod' ma, Pane! — mám z toho také isté potešenie a hovorím to s takou istou dôverou, ako keď hovorím: Pre príchod svoj, vyslobod' ma, Pane; pre narodenie svoje, vyslobod' ma, Pane; pre svoje utrpenie vyslobod' ma, Pane.

Poznávam totiž dobrotu božiu práve tak v človeku už blaženom v nebi alebo vo svätcovi alebo v mnohých ľudoch dobrých a svätých, ako v človeku odsúdenom alebo v množstve odsúdencov. Táto hlboká pravda mi bola len jediný raz presvedčivo ukázaná, ale nikdy na ňu nezabúdam, ako ani na radosť, ktorú som z nej mala. A keby aj — čo je nemožné — všetky opory viery padly, zostala by mi tu predsa istota o Bohu a o jeho súdoch a o spravodlivosti jeho súdov. Ale aká je to hĺbka! Všetko je to však na osoh dobrým ľudom. Leb duša, ktorá má takéto poznanie o súdoch božích a o týchto hlbokých pravdách, bude mať zo všetkého tohto poznania Boha len osoh.⁴

Táto otázka, na ktorú Boh tak zázračne vo zjavení odpovedal vernej služobnici Kristovej, to bola skoro tá istá otázka, ktorú sme my dvaja s druhom boli rozoberali pri zpiatočnej ceste z Lombardie, ako som bol povedal.

Hlava štvrtá.

Iné útechy a videnia Angeline.

Zdalo sa mi raz v pôste, že som veľmi suchá a bez zbožnosti. I prosila som Boha, aby mi dal niečo zo samého seba, lebo všetko dobro bolo vo mne vyschnuté. A vtedy boly otvorené oči duše mojej a videla som lásku prichádzajúcu ku mne. A videla som začiatok, ale koniec nie, len pokračovanie. Farbu toho nemôžem k ničomu prirovnať. A hneď, ako láska prišla ku mne, videla som očami duše jasne všetko toto, jasnejšie, ako možno niečo vidieť telesnými očami. A láska ku mne dostala podobu kosáka. Ale neslobodno to rozumieť tak, akoby to bola nejaká rozlohová merateľná podoba, ale malo to akoby podobu kosáka preto, lebo sa láska najprv ukázala, ale potom sa stiahla a nezavítala do mňa, len sa mi dala pochopiť. A vtedy som hneď bola naplnená láskou a sýtosťou neporovnateľnou. Hoci som však bola tak sýta, predsa som cítila v sebe i preveľký hlad, tak hrozný, že sa vtedy akoby všetky údy moje rozpojovaly. A duša moja bola celá chorá od túžby lásky a túžila po smrti. A nechcela som ani vidieť, ani počuť, ani vôbec cítiť nejaké stvorenie. A ja som nerozprávala, ale duša moja vnútri hovorila volajúc, aby ju láska nenechala hynúť toľko láskou. lebo život som považovala za smrť. Preto prosila najprv blahoslavenú Pannu a potom vzývala a zaklínala všetkých apoštolov, aby išli s ňou a kľakli si pred Najvyšším a povedali mu, aby ju už nesužoval touto smrťou, ani jej nedovolil už tak trpieť, ale aby už prišla k tomu, ktorého cíti. A podobne prosila blahoslaveného Františka, i evanjelistov zaprisahala a volala k nim podobne.

⁴ Iný rukopis dodáva:

Keď som — pre priblíženie sa lásky — myslela, že som celá láskou, lebo som cítila preveľkú lásku, hovorila som: »Mnohí myslia, že sú v láske, a sú v nenávisti, a mnohí zas naopak, myslia, že sú v nenávisti a sú v láske. A duša moja chcela toto isto — iste vedieť. A Boh mi to i v skutku dal jasne cítiť, takže som od vtedy celá spokojná. A tou láskou som bola tak naplnená, že — myslím — nikdy už nebudem môcť byť bez nej, a neverila by som nijakému stvoreniu, ktoré by mi ináč hovorilo: A keby to bol aj anjel, neverila by som mu, ale by som mu odpovedala: »Ty si ten, čo padol kedysi s neba.«

A videla som v sebe dve strany, ako keby bola vo mne vznikla nejaká cesta. A na jednej strane som videla lásku a všetko dobré, a to bolo od Boha a nie odo mňa. Na druhej strane som videla seba, suchú a že odo mňa nepochádza nič dobrého. A tak som zistila, že nie ja som to bola, ktorá som milovala, hoci som sa videla v láske, ale bolo to výlučne od Boha.

Potom sa však láska znovu sjednotila. I zacítila som ešte väčšiu a horúcejšiu lásku ako predtým. A túžila som ísť k tejto láske. Už tá prvá láska bola tak veľká, že som nemohla vôbec vedieť, že môže jestvovať ešte i niečo väčšieho. Až potom som to zvedela, keď prišla tá druhá láska, láska na smrť. A medzi tou prvou čistou láskou a týmto druhým, úžasne veľkým ohňom lásky na smrť, je ešte čosi v prostriedku, ale o tom nemôžem nič rozprávať, lebo je to niečo tak hlbokého, tak radostného a slastného, že sa to rozpovedať nedá. A vtedy by som nechcela nič iného počuť, ani o utrpení Pánovom, ba nechcela by som, aby mi ani Boha spomínali, lebo keď mi ho vtedy spomenú, cítim ho s takou rozkošou, že ma od lásky až bolesť mučí. A všetko, čo je menšie ako Boh, je mi len na prekážku. A zdá sa mi vtedy, že sa ani v Evanjeliu, ani v životopise Kristovom, ani v nijakej čiastke kníh slova božieho nič nehovorí, lebo väčšie a neporovnateľné veci vidím v Bohu. A keď vyjdem z tej lásky, zostávam celá spokojná, celá anjelská, takže milujem veci i zvieratá,¹ ba i diablov, a vôbec všetko, čo sa stáva; aj sám hriech, keď to druhí páchajú, nie je mi nepríjemný, lebo si myslím, že Boh spravodlivo dopúšťa, aby sa stal. A keď som v tom stave, nestarala by som sa ani keby ma pes hrýzol, ba zdá sa mi, že by som necítila ani nijakú bolesť. A vtedy človek nepamätá bolestivo na utrpenie Kristovo, ba ani to nemôže. Ani slzy nejestvujú v tomto stave.

Tento stav je väčší, ako stáť pri nohách Ukrižovaného a stále sa k nemu v myšlienkach vracáť, ako to robil blahoslavený František. A hoci duša často vidí i jeden i druhý stav a túži vidieť to telo, za nás zomreté, a dostať sa k nemu, predsa vtedy láska je spojená s takou nesmiernou veľkou radosťou, že ani bolesť z tej smutnej spomienky nemá k nej prístup.

Raz sa predsa k tej láske pripojila i rozpomienka na tú nesmiernu cenu, to jest, na predravú krv, za ktorú svet dostal odpustenie. I divila som sa, ako mohli tie dve veci spolu byť. Necítila som však nijakú bolesť z utrpenia Pánovho. Umučenie je však cesta a živý príklad, ako si ja mám počiňať.

¹ Text má „bottas et buffones“, doslovne azda „sudy i ropuchy“.

Raz znovu bola duša moja povznesená a videla som Boha v takej jasnosti, v akej som ho ešte nikdy nevidela, a to celkom ohromujúco. Lásku som tam však nevidela. A ja som tiež stratila tú lásku, ktorú som nosila predtým, a stala som sa nie — láskou.

A po tomto som ho zas videla v temnote, a to preto v čierňave, lebo on je väčšie dobro, než aké si možno vôbec pomyslieť a pochopiť a čokoľvek si možno pomyslieť a predstaviť, to až k nemu nedosahuje. A vtedy dostala duša moja vieru najistejšiu, nádej bezpečnú a prepevnú a takú trvalú a bezpečnú dôveru v Boha, že zmizol akýkoľvek strach. A do toho dobra, ktoré tak vidieť v tej temnote, som sa celá uložila a dosiahla som takého povedomia bezpečnosti v Bohu, že o tom už nikdy nemôžem pochybovať. V tom neopísateľne účinnom dobre, ktoré vidno v temnote, je teraz bezpečne vložená všetka moja nádej.

Týmto spôsobom a v tom dobre, čo sa ani navonok vyrozprávať nedá, ba ani v srdci myslieť, vidávam Boha často. V tom najistejšom dobre, v dobre uzavretom, ktoré chápem v tej temnote, mám uloženú, ako hovorím, všetku svoju nádej. Keď tak Boha vidím, mám všetko, čo chcem, viem všetko, čo chcem vedieť, a vidím tak všetko dobro v jednom. A duša vtedy ani nemôže myslieť na odchod toho dobra alebo na svoje oddialenie sa od toho dobra, ani na to, že by vôbec niekedy mala to dobro opustiť, ale cíti len nevysloviteľnú slasť. Ani nič takého duša nevidí, čo by sa dalo ústami rozpovedať, alebo aspoň v srdci pomyslieť: nič nevidí, a predsa vidí vonkoncom všetko. A čím viac je dobro v tej temnote, tým je ešte viac ako najistejšie a tým ešte viac všetko prevyšuje. Je však preplnené tajnosťou. A potom vidím v temnote, že ona prevyšuje všetko dobro a vôbec všetko, a že všetko iné je zas len tá temnota a že všetko, na čo možno len pomyslieť, je menej než to dobro. Ba aj dobrodenie, vidieť božiu moc a božiu múdrosť aj vôľu božiu, čo som všetko inokedy podivuhodne a nevyrozprávateľne videla, je menej ako toto dobro najistejšie. Totiž toto dobro, to je celok, kdežto všetko ostatné, to sú časti. A keď duša hľadá na tie iné veci, čo aj sú nevypovedateľné, predsa donášajú duši veľkú radosť, prekypujúcu i na telo. Ale keď duša takto vidí Boha, v temnote, vtedy sa ústa človeka nesmejú, ani horlivosť a zbožnosť neprichádza do srdca, ani vrúcna láska, ani sa telo nechveje, ani nehýbe, ani vôbec nijako sa tak nepremeňuje ako sa zvyklo meniť pri iných videniach: telo totiž nič nevidí, len duša, telo odpočíva a spí a jazyk je ako odrezaný, lebo vtedy nemožno nič rozprávať.

A všetky tie mnohé a nevypovedateľné prejavy priateľstva a všetky tie sladké slová, ktorými ma obšťastnil Boh a všetko ostatné, čo mi dal a urobil, to všetko je natoľko menšie než to dobro, ktoré vidím v temnote, že v to nijako neskladám svoju nádej. Ba keby to bolo možné a všetko toto by sa ukázalo nepravdivým, moja skalopevná nádej, založená na súhrne dobra, ktoré vidím v temnote, by sa predsa nezmenšila.

K tomuto najvyššiemu a naskrze nevysloviteľnému spôsobu hľadania na Boha v podobe tak veľkej temnoty, čo je milosť viac ešte ako obdivuhodná, bola myseľ moja pozdvihnutá len trikrát, hoci mnoho, ba nespočetnekrát som videla tento súhrn všetkého dobra, i v podobe temnoty, ale nie týmto najvyšším spôsobom, v podobe tak veľkej temnoty.

I teraz občas prichádzajú na moje telo ťažké choroby, s druhej strany zas i svet ma odháňa od seba svojimi trňami a horkosťami. I zlí duchovia ma sužujú a skoro stále prenasledujú, lebo majú moc nado mnou: lebo Boh na sužovanie vydal moju dušu i telo do ich rúk, takže sa mi zdá, akoby som ich videla telesne oproti sebe. S druhej strany však i Boh ma priťahuje k sebe tým dobrom, ktoré vidím v temnote.

Vidím totiž v temnote Najsvätejšiu Trojicu a v Trojici, ktorú vidím v tej tak veľkej temnote, zdá sa mi, ako by som ja sama stála a sotrvávala uprostred nej. A toto ma priťahuje viac než čokoľvek, čo som dosiaľ mala alebo než akékoľvek dobro, ktoré som dosiaľ videla, takže toto sa s ničím predošlým nedá porovnať. A čokoľvek o tomto hovorím, zdá sa mi, že nič nehovorím; ba až sa mi vidí, že keď niečo hovorím, tak zlorečím a moje hovorenie sa mi zdá rúhaním: tak prevyšuje to dobro všetky moje slová. Keď vidím to dobro a som v ňom, vtedy si nespomínam ani na človečenstvo Kristovo, ani na Bohočloveka ani na nič iného, čo má nejaký tvar a predsa všetko vidím a nič nevidím.

Keď sa odlúčim od toho opisovaného dobra, vtedy vidím Bohočloveka. A tak dobročinne ma priťahuje, že niekedy i povie: »Ty si ja a ja som ty.« A vidím tie oči, i tvár tú tak láskavo spokojnú, ako ma ide objasť a ako nesmierne tuho pritiahne dušu moju k sebe. A to, čo vidieť v tých očiach a v tej tvári, je ono dobro, o ktorom som bola hovorila, že ho vidím v temnote, že sa vylieva von, že prichádza zvnútra; a ono je to, čo mi pôsobí takú slasť, že to rozpovedať nemožno. A keď som takto, vo videní Bohočloveka, vtedy je moja duša živá. A v tomto stave spojenia s Bohočlovekom bývam veľmi často a dlho, viac ako v tom stave s temnosťou. Ale predsa to dobro z temnoty priťahuje dušu neporovnateľne silnejšie ako videnie Bohočloveka. Vo videní Bohočloveka som skoro neustále, že som raz bola už ubezpečená od Boha, že už nič nie je medzi mnou a ním. A odvtedy nebolo dňa ani noci, že by som nebola mala neustále túto radosť z človečenstva Kristovho. A chce sa mi spievať a chváliť Boha. Takto hovorievam: »Chválim Ťa, Bože môj milovaný! Urobila som si lôžko na tvojom kríži. Za hlavičku našla som si chudobu a na druhej strane lôžka k oddychu som si našla bolesť a opovrzenie.« Totižto, na takom lôžku sa i nám narodil, na takom žil, konal i zomrel. A lásku k tejto spoločnosti, to jest, k chudobe, bolesti a opovrzeniu Boh Otec tak miloval, že ju dal i Synovi svojmu a Synovi sa tiež zapáčilo stále ležať na tomto lôžku a vždy ho miloval, tak ako bola i vôľa Otcova. Tam som i ja našla svoj odpočinok a odpočívam. Moje je to lôžko a dúfam, že na tomto lôžku aj zomriem a s ním, som presvedčená, dôjdem i spásy.

A radosť, ktorú cítim z tých rúk a nôh, nemožno rozpovedať. Keď totiž jeho vidím, už by som od neho nechcela nikdy odísť, ba chcela by som ešte bližšie k nemu pristúpiť, a preto i životie moje je umieranie: A keď si na neho spomeniem, nemôžem rozprávať: jazyk mám akoby odrezaný: A keď sa vzdialim z tohto stavu, tu svet a všetko, čo stretávam, ešte zväčšujú vo mne túžbu po opísaných veciach videných. A tak veľká túžba moja a očakávanie je mi smrteľnou bolesťou.

Takýmito videniami a útechami je duša moja povznášaná a tešená veľmi často od Boha najsladšieho, ktorému je chvála i česť na veky vekov. Amen.

Potom som bola v duchu vytržená a našla som sa celá vnútri v Bohu, a to iným spôsobom ako kedykoľvek predtým. A zdalo sa mi, že som v strede Trojice, ale vyšším a väčším spôsobom než inokedy, lebo dobroty, ktoré som dostávala, boli väčšie ako obyčajne a bola som v nich neustále, plná najväčších a nevypovedateľných radostí a slastí a rozkoší, väčších ako všetky ostatné, ktoré som kedy prežila. A v duši mojej tak nevypovedateľne pôsobil Boh, že by to nijaký svätý ani anjel nevedel vyrozprávať, ani vysvetliť. A chápem to naozaj, že nieto ani anjela ani nijakého iného stvorenia, ktoré by bolo schopné pochopiť to božie pôsobenie vo mne a tú prehlbokú priepasť. A zdalo sa mi, že to, čo hovorím, je zlorečenie a rúhanie sa.

A vtedy som bola pozbavená všetkého, čo som predtým mala, čo bývalo mojou rozkošou. Bolo mi odňaté nazieranie o živote a človečenstve Kristovom a o tom prehlbokom spoločenstve, ktoré Boh tak miloval od večnosti a ktorého účastným urbil i svojho Syna. To všetko bývalo mojou rozkošou, rozjímať o chudobe Syna Boha živého, o jeho bolesti a ponížení. V tom bývalo moje osvieženie, moje odpočinutie. A bola som vytrhnutá i z tohto iného spôsobu nazierania, spôsobu, ktorý mi pôsobil toľko slastí, vidieť totiž Boha v temnote. A bola som vytrhnutá zo všetkých tých predchádzajúcich stavov akosi ako by v posvätnnej radosti a v spánku, takže som to nijako nezbadala, ale len teraz som si uvedomila, že tie stavy už nemám.

Pri dávaní tých nevýslovných dobier a pri tom božom pôsobení v duši, o ktorom som hovorila, sa Boh prejavuje najprv tým, že v nej začne pracovať svojím nevyspytateľným božským spôsobom. Potom sa však prejaví tým, že sa duši otvorí a že jej dáva ešte väčšie dary, ešte s väčšou istotou a v jasnosti nevysloviteľnej.

A prejavuje sa vtedy Boh v duši na dvojaký spôsob. Prvý spôsob je ten, že sa zjaví ako by hlboko (intime) v mojej duši. A vtedy chápem, že je prítomný vo mne a chápem aj to, ako je prítomný v celej prírode a v každej veci, ktorá má jestvovanie, v diablovej, v dobrých anjeloch, v pekle, v raji, v cudzoložstve, vo vražde, v každom dobrom skutku a vôbec v každej veci, ktorá má nejakým spôsobom jestvovanie, či už je pekná alebo hanebná. Takže keď som pohrúžená do tejto pravdy, nemám väčšiu slasť z toho, či hľadím na Boha, či myslím na dobrého anjela, dobrý skutok a či na skutok zlý.

A týmto spôsobom sa mi Boh zjavuje veľmi často. A toto zjavovanie sa znamená pre mňa osvietenie, spojené s veľkou silou pravdy a s toľkou milosťou božou, že keď to všetko duša vidí, nemôže pochybyť v ničom. A toto osvietenie donáša do duše mnoho dobrodení božích. Keď duša spoznáva, že je v nej Boh prítomný, tu precíti veľkú poníženosť a veľké zahanbenie pre svoje hriechy. Dostáva ale aj veľkú vážnosť a múdrosť aj veľkú útechu a radosť od Boha.

Druhý spôsob, ktorým sa Boh vtedy v duši zjavuje, je zvláštnjší, hlbší a veľmi sa líši od predošlého a donáša inakšiu radosť. Boh sústredí celú dušu na seba, pôsobí v nej mnohorakou činnosťou svojou a obdarúva dušu milosťou oveľa väčšou a takou nevypovedateľnou priehlbinou slastí a osvietení, že už len toto samé zjavenie sa Boha, bez iných darov, je dobrodenie, ktoré majú svätí v živote večnom.

Nie všetci svätí v živote večnom majú rovnaký stupeň bohatstva dobrodení božích. Jedni majú vyšší, iní nižší. Ale hoci o tých daroch

neviem vyprávať, ba moje rozprávanie skôr ako rozprávanie je vlastne pustošenie a rúhanie sa, predsa toľko poviem, že tieto dary rozširujú dušu, takže sa stáva súcitnejšou viac pojať a mať Boha.

A hneď, ako sa Boh týmto druhým spôsobom prejaví v duši, zjaví sa jej tak, že sa jej otvorí, rozšíri dušu a daruje jej dary a sladké slasti, ktoré nikdy nebola zakúsila, s hĺbkou oveľa väčšou, než bolo predtým povedané. A vtedy je duša vyňatá zo všetkej temnosti a dostáva sa jej väčšieho poznania Boha, než aké si vôbec možno predstaviť, a to s toľkou jasnosťou a s toľkou sladkosťou a istotou a s toľkou hĺbokosťou, že niť srdca a mysle, ktoré by toto mohli pochopiť.

Ani moja myseľ sa nemôže potom vrátiť znovu k veci a pochopiť z nej niečo, ba ani rozmýšľať nemôžem o tom. Len to si uvedomujem, že je to dar, od Boha daný duši; že duša musí byť pozdvihnutá do toho daru a že sa myseľ nikdy inokedy nemôže vzopäť, ani len v čiastke, až k tomu daru. Preto ani vôbec nič nemožno o tom dare povedať, ba ani vhodného, ani približného slovíčka nemožno nájsť, ba ani predstavivosť, ani nijaký rozum sa nemôže pozdvihnúť k tým veciam. Takto presahuje všetky možnosti, tak a natoľko, že Boha ničím, čo sa dá povedať, ani čo sa dá len pomyslieť, nemožno primerane priaznivo opísať.

Písmo sväté je čosi tak vysokého, že nielo človeka na celom svete, aj čo by mal najväčšiu múdrosť, možnú v tuzemskom živote, ktorý by ho vedel natoľko plno pochopiť, že by Písmo už neprevyšovalo jeho rozum. Predsa však sa pokúšame o Písme čosi aspoň ako by jachtavo hovoríť. Ale o tom všetkom nevysloviteľnom, čo Boh robí v duši pri takomto zjavovaní sa a čo vtedy z počinov božích v duši je, o tom sa vôbec nič nemôže ani povedať, ani len jachtavo sa pokúšať povedať. A keďže je moja duša často pozdvihovaná do tajomstiev božích, tak chápem, prečo je to, že sväté a božské Písmo je i ľahké i ťažké; že hovorí niečo a potom sa zdá, že hovorí zas opak; i to, prečo niekto nemá z neho nijakého osohu a ztracuje sa, nezachovávajúc Písmo, a iní zas pre to isté Písmo dochádzajú spásy, lebo ho zachovávajú. A stojím akoby nad týmto svojim poznaním. Preto aj keď sa vraciam z tajomstiev božích, bezpečne užívam nejaké tie slovíčka, ale sú to vždy slovíčka celkom mimo okruhu tých nevysloviteľných božích počinov vo mne, ba vôbec sa k nim ani nepribližujem, takže moje hovorenie a rozprávanie o tom všetkom je len pustošenie. Preto i hovorievam, že sa rúham. Keby som totiž dostala i všetky božské útechy, všetky duchovné radosti a všetky božské rozkoše, ktoré kedy na tomto svete boly, a nielen ktoré boly, ale keby mi i všetci svätí, ktorí boli od začiatku sveta až dosiaľ usilovne rozprávali o slastiach božích, a keby sa i všetky rozkoše zemske, či dobré, či zlé, ktoré kedy vôbec boly, premenily na dobré a duchovné rozkoše a mohla by som ich užívať až do plnosti, keby ma však zaviedli k tomu nevypovedateľnému dobrodeniu takého zjavenia sa Boha, tu by som si čo i len jeden okamih tej slasti veľmi rada vykúpila za všetko to ostatné. A toto ti hovorím, aby som ti neiako týmto spôsobom dala znať, že to nevypovedateľné dobrodenie, ktoré ja mám, ešte nekonečne prevyšuje všetko to, čo som ti pospomínala. A nemám toto dobrodenie len za okamih, ale často a hodne dlho. Ba až mnohokrát sa mi dostáva toho dobrodenia a s účinnosťou veľkou. Iným spôsobom, ale už nie tak účinným mám to dobrodenie skoro neustále.

A hoci ma môže niečo z vonku i do istej miery trochu zarmútiť alebo zas potešiť, vnútri však, v duši mojej je izbička, do ktorej nevstupuje nijaká radosť, ani žalosť, ani slasť z vôbec nijakej ctnosti, ani z nijakej inej veci, ktorú by ste mohli spomenúť. Do nej vstupuje len onen súhrn všetkého dobra. A v tom zjavovaní sa Boha (hoci sa rúham, keď takto nazývam Krista, ale nemôžem ho nijakým slovom dokonale označiť) je všetka pravda. Chápem vtedy a mám všetku pravdu, ktorá je na nebi i na zemi, v pekle a vo všetkom stvorenstve, a to s toľkou pravdivosťou a toľkou istotou, že keby i celý svet tvrdil opak, ja by som nijako nemohla iné veriť, ba by som si zo sveta len žarty robila. Vidím totiž, že ten, ktorý je, jestvuje;¹ a to ako je on jestvovaním všetkých stvorených vecí.² A vidím tiež, ako ma urobil súcou pochopiť tieto veci lepšie ako dosiaľ, hoci som mnoho videla v tej temnote, čo ma bola toľko oblažovala. A vidím sa sama s Bohom, celá čistá v ňom, celá svätou učená, celá pravdivá, celá priama, celá zaistená, celá nebeská. Keď som v tom stave, vtedy sa nepamätám na nič iného.

Raz, keď som bola v tomto stave, povedal mi Boh: »Dcéra božskej múdrosti, chrám milého, slasť milého a dcéra pokoja, v tebe spočíva celá Trojica, všetka pravda, takže ty máš mňa a ja mám teba.«

Jeden z účinkov božích v duši v tomto stave je, že vtedy veľmi jasno a s veľkým potešením chápem prečo Boh prichádza do Sviatosti Oltárnej, s tou veľkou a vznešenou spoločnosťou.

Keď však zostanem sama a som von z toho najvyššieho stavu, vidím sa celá hriechom a že poslúcham hriech a som krivá a nečistá, celá plná klamu a poblúdení. Zostávam však predsa pokojnou a zotrváva vo mne neustále božské pomazanie, najvyššie pomazanie zo všetkých, ktoré som vôbec kedy mala.

Do toho stavu, o ktorom teraz hovorím, som nešla ja sama, ale Boh ma viedol a pozdvihol. Ja som nevedela ani chcieť, ani si žiadať, ani prosiť niečo takého. Teraz som však v tom stave stále. Boh veľmi často tak pozdvihuje moju dušu. Ani môj súhlas nie je potrebný: ja ani nedúfam niečo takého, ani na ten stav nemyslím, len tu náhle Boh a Pán schvátí moju dušu do výšky. A vtedy chápem celý svet a zdá sa mi, že ani nie som na zemi, ale v nebi, v Bohu. A tento najvynikajúcejší stav, v ktorom som teraz, je nad všetky iné stavy, v ktorých som dosiaľ bola, lebo tak naplňuje dušu a je spojený s takou jasnosťou, istotou a s takým zošľachtením a rozšírením duše, že — tak to cítim — nijaký iný stav sa k nemu nemôže priblížiť. A takéto prejavenie sa Boha som mala viac ako tisíc ráz, a to vždy novším, iným spôsobom, odlišným od predchádzajúcich.

Raz, na sviatok Očisťovania Panny Márie, sa mi tiež Boh takým nevypovedateľným spôsobom prejavil. Kým som tak na Boha hľadela, tu sa mojej duši dostalo možnosti vidieť v predstave seba samu. A duša moja videla seba samu v takej ušľachtenosti a vznešenosti, že som

¹ Vid Exodus 3, 14, kde sa Boh sám volá: Ja som, ktorý som. Stvorenia majú len darované jestvovanie, Boh ho má vo vlastnej podstate

² Bolandisti zaznačujú odlišné čítanie: creatoris (miesto creatorum). Smysel by bol: vidím i to, ako jestvuje jestvovanie Stvoriteľa všetkého. Ani v prvom prípade sa netreba báť panteistického výkladu. Vec možno veľmi ľahko rozumieť vo smysle udržiavania vecí v jestvovaní. Bez jestvovania Boha by veci nemohly jestvovať ani okamih.

si niečo takého nikdy nemohla ani myslieť, ani to pochopiť, ani inak by som to nemohla veriť, že by moja duša alebo duše tých, čo sú v raji, mohli byť tak vznešené. A duša moja vtedy nemohla seba samu pochopiť. Ak teda duša, hoci je stvorená, konečná a ohraničená, nemôže seba samú pochopiť, tým menej môže pochopiť svojho Stvoriteľa, ktorý je nesmierny, nekonečný a neohraničený.

Moja duša vtedy predstúpila pred Boha s pocitom najväčšej istoty, takže necítila nijaký strach, ale slasť z tohto stretnutia bola väčšia než ktorákoľvek moja slasť predtým. I radosť som mala vtedy väčšiu, novú a oveľa mohutnejšiu, takže mi to všetko prichádzalo ako nový veľmi veľký, ale veľmi jasný zázrak, div, aký som nikdy vo svojej duši pochopiť nemohla. V tomto stretnutí sa s Bohom, keď som zároveň i mala i pochopila to nevypovedateľné zjavenie, boli mi dané veľmi vznešené slová o Bohu, ale nechcem, aby boli napísané.

Keď sa duša vráti k sebe, to jej zostane a to v sebe nájde, túžbu totiž znášať pre Boha všetko trápenie a všetky krivdy a že už nič, čo sa môže stať alebo povedať, by ju nemohlo oddeliť od Boha. Preto volala duša moja a riekla: »Ó, sladký Pane, čo je, čo by ma ešte mohlo od teba oddeliť?« A porozumela som, že v odpoveď dostávam uistenie, že už nič takého nejestvuje, čo by ma kedy mohlo oddeliť od Boha, s pomocou jeho milosti.

A toto všetko, čo som rozprávala, mi Boh hovoril príliš podivuhodným spôsobom rozprávania, takže to nemôžem opísať.

Bolo mi tiež povedané, že onen nevyrozprávatelný spôsob prejavu sa Boha, o ktorom som dosiaľ rozprávala, je to dobrodenie, ktorého sú účastní svätí v živote večnom. Ich dobrodenie nie je iné ako to, ktoré som opísala, lenže tam majú iný spôsob zakusovania, a to tak rozdielny od toho, o ktorom som hovorila, že najmenší svätý, ktorý má najmenej v živote večnom, má viac, než možno dať ktorejkoľvek duši za jej pozemského života pred smrťou tela. Opakujem, že moja duša toto pochopila vtedy, keď sa jej Boh takým nevyrozprávatelným spôsobom prejavil.

Hlava piata.

Dostáva istotu, že v tom všetkom niet klamu.

Raz, v ktorýsi sviatok preblahoslavenej Panny Márie, niečo po mojom obrátení, som prosila blahoslavenú Pannu, aby mi vyprosila od svojho Syna milosť spoznať, že nie som zavádzaná v tých hovoreniach, ktorých sa mi dostávalo. Začula som na to slovo od Boha, v ktorom bolo uistenie, že budem vypočutá. A reč ešte pokračovala: »Boh sa ti ukázal, hovoril k tebe, dal ti svoje cítenie o sebe. Ty teda dbaj na to, aby si všetko hovorila, videla a počula len podľa neho!« A bola som si vedomá, že toto všetko sa mi hovorí veľmi dôverne a predpokladá veľkú zrelosť. A keď som dostávala tie hovorenia, usadila sa mi v duši radosť, spojená s veľkou nádejou, že dostanem to, o čo som prosila. Pri tých hovoreniach bolo mi tiež oznámené, že dostanem milosť, že čokoľvek budem robiť, budem robiť s jeho dovolením. Začala som teda konať tie tri

veci zemských a vložené do Boha.

Čokoľvek som robila, či už jedla, či hovorila, nič mi to neprekážalo. Moje srdce bolo vždycky v Bohu. Na nič som nemohla ani myslieť, nič vidieť, nič cítiť, jedine Boha. A keď som sa išla modliť a potom som chcela odísť k jedlu, tu som si žiadala dovolenie a on mi ho dával slovami: »Chod' a jedz s požehnaním Otca i Syna i Ducha Svätého.« Nie-kedy som dostávala dovolenie hneď, inokedy až neskôr. Toto trvalo tri dni a tri noci.

Konečne, keď som bola na ktorejsei svätej omši, okolo pozdvihovania tela Kristovho som upadla do vytrženia a videla som Boha. Po tomto videní mi ostala v duši nevýslovná sladkosť a radosť veľká a myslím, že jej nebudem zbavená po celý život. Zároveň som bola vtedy uistená o tom, o čo som bola prosila, takže mi nezostala nijaká pochybnosť. Dostalo sa mi zadostučinenia a úplného splnenia mojej túžby po istote, či som pri tých hovoreniach nie klamaná.

Inokedy zas, keď som bola pohrúžená do modlitby, boli mi náhle povedané veľmi milé slová. Znely takto: »Dcéra moja, mne o mnoho sladšia ako ja tebe, chrám môj, milovaná moja, srdce Boha Všemohúceho je nad srdcom твоjim.« A spolu s týmito slovami som cítila nesmiernu slasť, takú, akú som ešte nikdy nezakúsila. Cítily ho totiž všetky údy môjho tela a ležala som pri tom. A znovu hovoril: »Boh všemohúci si ťa oblúbil, a to viac, ako ktorúkoľvek inú ženu v tomto meste. Má svoje potešenie v tebe a v tvojej družke. Usilujte sa, aby váš život bol svetlom pre všetkých, ktorý sa chcú naň pozrieť. Tým však, ktorí sa naň nepozrú, bude azda súdom, a to tvrdým.« A chápala vtedy duša moja, že tento krutý súd bude skôr pre vzdelaných ako pre obyčajných ľudí, lebo vzdelaní opovrhujú týmito božskými vecami, hoci ich poznajú z Písma.

A dodal ešte: »Boh všemohúci vás takou láskou miluje, že stále je s vami, ale nie vždy s týmito citmi. Jeho oči aj teraz spočívajú na vás.« A videlo sa mi, že očami svojej mysle vidím božie oči. A mala som z toho slasť väčšiu, než môžem vypovedať. A bolí ma to, že o očiach božích hovorievame žartovne.

Hoci však bola táto radosť veľká, prichádzaly mi predsa na pamäť moje hriechy. A zdalo sa mi to, že vo mne niet nič dobrého a že som nikdy nič takého neurobila, čo by sa mohlo páčiť Bohu. A pochybovala som, lebo mi boli vravené také veľké veci. A začala som hovoriť: »Keby si ty, ktorý so mnou hovoríš, bol Synom Boha všemohúceho, tu by moja duša dostala iste ešte väčšiu radosť, než akú dostáva. Radosť, že ty si vo mne, by som nikdy nemohla znišť. A potom: Ja som taká nehodná.« A odpovedal mi: »Ja nechcem a preto nemáš teraz väčšiu radosť. Väčšia radosť je ti však pripravená. A uvidíš, že celý svet je plný mnou.« A vtedy som naozaj videla, že každé stvorenie je ním plné.

A povedal mi ešte: »Ja môžem všetko urobiť. I to, aby si ma videla, ako keď som chodil s apoštolmi, a predsa, aby si ma nepočula.« Toto však nehovoril slovami telesnými. Ale moja duša chápala všetko, čo tak hovoril, ba veci oveľa väčšie a cítila som, že je všetko naozaj tak.

¹ Vid' vyššie: Hovoriť, vidieť a počúvať len podľa Boha.

Duša moja sa však ešte viac chcela uistiť, či je to naozaj pravda, čo hovoril, a preto volala: »Keď je to tak, že si ty Boh všemohúci a keď sú pravdivé všetky tie tak veľké veci, ktoré mi hovoríš, daj mi o tom nejaké znamenie, aby som bola istá a vytrhni ma tak z pochybnosti!« A žiadala som si, aby mi povedal alebo dal nejaké hmotné znamenie, ktoré by som mohla vidieť, ako napríklad, aby mi vložil do ruky sviečku, alebo nejaký drahokam alebo niečo iného, alebo aby mi dal akékoľvek iné znamenie, aké len chce. A sľubovala som, že to znamenie nikomu neukážem, len tomu, komu by on chcel. On mi však odpovedal: »Také znamenie, aké si žiadaš, by ťa tešilo len vtedy, keby si ho videla, alebo by si sa ho dotýkala, ale nezabavilo by ťa pochybností a ešte i ním by si mohla byť oklamaná. Ja ti však dám ešte lepšie znamenie, ako by bolo to, ktoré si ty žiadaš. To znamenie bude s tebou neustále, vnútri, v tvojej duši a budeš ho vždy cítiť. A bude to znamenie takéto: Budeš vždy horieť láskou božou a za lásku božiu a budeš osvietená vo svojom vnútri poznaním Boha. A toto znamenie nech ti je neotrasiateľné, že som to skutočne ja, lebo toto znamenie nemôže nikto iný spôsobiť, len ja. Toto znamenie teda zanechávam vo vnútri tvojej duše a je to lepšie znamenie, ako to, čo si ty žiadala. Zanechávam v tebe lásku ku mne a bude ňou duša tvoja opitá, horlivá a horúca neustále, takže z lásky ku mne budeš znášať útrapy. A ak ti niekto povie niečo zlého alebo urobí, ty si to budeš považovať za milosť a budeš volať, že si toľkej milosti nie hodná. Takouto totiž láskou som vás ja miloval. Bola to taká láska, že som za vás všetko trpezlivo a pokorne zniesol. Tak teda spoznáš, že som ja v tebe, ak budeš vedieť všetky urážky a útrapy nielen trpezlivo znášať, ale budeš po nich veľmi túžiť a budeš si ich považovať za milosť. A toto je bezpečné znamenie milosti božej. A hľa, ja ti teraz dávam pomazanie olejom, ktorým bol pomazaný istý svätec, menom Syricus, ako aj mnohí iní svätí.¹

Hneď nato som cítila, ako to pomazanie pôsobí vo mne toľkú sladkosť, že som si žiadala zomrieť, a to tak, aby moja smrť bola spojená so všetkými telesnými mukami. Muky, ktoré svätí pretrpeli za Krista, som za nič nemala. Túžila som, aby som za Krista ešte hroznejšie muky musela znášať. I to som si žiadala, aby ma celý svet potupoval a aby som zomrela smrťou najhroznejšou. A robilo mi to radosť prosiť Boha za tých, ktorí by ma takto trápili. Ani som sa nečudovala svätým, že sa modlili k Bohu za svojich prenasledovateľov a katov: lebo nielen že sa mali za nich modliť, ale mali sa pokúsiť vyprosiť im aj nejakú zvláštnu milosť. Bola som tedy úplne ochotná prosiť Boha za tých, ktorí ma budú sužovať, veľkou láskou ich milovať a mať s nimi sústrasť.

A pri tom pomazaní som cítila takú veľkú sladkosť vnútri i vonku, akú som ešte nikdy necítila. Ani ju nemôžem slovami vyjadriť, ani máličko z nej, ani mnoho. Táto útecha však bola inakšia, iného rázu, ako druhá. lebo ak som pri druhých slastiach túžila hneď opustiť tento svet, pri tejto som mala túžbu, aby moja smrť bola ťažká a dlhá, spo-

¹ Tak volá tento mystický olej „unguentum siricosum“ alebo „syrococosum“. V terajších soznamoch svätých niet toho mena. Nie je isté, či tu nejde o sv. Siricia, pápeža (384 — 399). Pomazanie je určite myslené duchovne, mysticky, nie telesne.

jená so všetkými mukami a aby všetky muky tohto sveta boli v každom mojom úde — a predsa sa mi ešte i všetko toto zdalo málo. A duša moja chápala, že všetky muky sú malé v porovnaní s tými dobrodeniami, ktoré sú prisľúbené v živote večnom. A duša moja chápala, že je to celkom určite tak. A keby mi i všetci mudrci tohto sveta iné vraveli, neverila by som im. Ba keby som i prisahala, že každý, kto sleduje túto cestu, sa spasí, nebála by som sa, že luhám.

A toto znamenie nechal také silné vo vnútri mojej duše a taký jas a také osvetlenie zostalo vo mne, že, myslím, by som radšej podstúpila mučenícku smrť, ako sa zmeniť. A to znamenie cítim nepretržite. A to je priama cesta ku spásu, milovať totiž utrpenie z lásky k Bohu a túžiť po ňom.

I tieto slová mi Pán povedal: »Káž napísať na koniec tohto všetkého: Bohu nech sa vzdávajú vďaky. A ktokoľvek si chce zachovať milosť, nech nespúšťa očí s križa, či už je v radosti a či v smútku, ktoré mu ja dám alebo na neho dopustím.«

A to, čo som rozprávala o znamení, chápala moja duša plnšie, ako to možno povedať, tak plno, že som chápala ešte i oveľa viac, ako čo hovoríme, plnšie a s veľkým bohatstvom vlastných citov, ale o tom bohatstve vôbec nič nepovieme, lebo ani povedať nemôžeme. Kiež dá Boh, aby mi nebolo počítané za hriech, že rozprávam o týchto veciach tak zle a nedostatočne.

Hlava šiesta.

Sedem zjavení o umučení Pána.

Raz, keď som bola ponorená do rozmyšľania o umučení Pánovom a o jeho chudobe, ukázal mi sám Kristus v duši veľmi jasno svoju prevelkú chudobu. A chcel, aby som to videla a dobre uvážila. A videla som aj tých, za ktorých sa stal chudobným. I mala som vtedy a cítila som prevelkú bolesť a výčitky, takže mi skoro srdce zmieralo.

Potom mi však ukázal ešte viac zo svojho utrpenia. Videla som, ako je chudobný ~~a~~ priateľov a príbuzných, ba ako je chudobný a biedny sám v sebe, takže si svojím človečenstvom už ani pomôcť nemohol. A hoci hovorila, že vtedy, pre poníženie bola božia moc ukrytá, ja hovorím, že nebola ukrytá. A i potvrdenie som dostala vtedy od Boha, že nebola skrytá. A mala som vtedy a cítila som väčšiu bolesť, ako predtým, lebo som v ňom poznávala takú veľkosť svojej pýchy, že sa odvtedy stále ešte neviem rozveseliť.

A keď som potom ešte ďalej v bolesti rozjímalá o utrpení vteleného Syna Božieho, tu sa mu zapáčilo ukázať mi o svojom umučení ešte viac, ako bolo všetko, čo som o veci bola počula. Videla som očami mysle, ako Kristus pri svojom utrpení videl zatvrdnuté srdcia všetkých svojich nepriateľov a ako sa všetci¹ veľmi usilovali zničiť jeho meno. Videl, ako usilovne a dôvtipne plánovali jeho zničenie, videl všetky tie úskyky, úklady a machinácie, ktoré mu strojili. Videl všetky ich rady,

¹ Text má: „omnia membra“. Azda všetci členovia veľrady.

všetky nactiutrhanja proti sebe, všetky tie hrozné hnevy a zúrenia, videl všetky prípravy, ktoré robili a všetky myšlienky, ktoré mali, len aby ho čím ukrutnejšie zmučili. Ukrutnosť jeho umučenia bola mnohostranná a on už videl všetky tie muky a ubližovania a potopy. A moja duša videla ešte viac z jeho utrpenia, ale to už rozprávať nechcem. Áno, radšej budem mlčať.

A vtedy moja duša úpenlivo volala: »Svätá Mária, Matka skormútená, povedz mi niečo o tomto utrpení požehnaného Syna Božieho, lebo ty, pre svoju neustálu veľkú lásku k nemu, si videla viac z toho utrpenia ako ktorýkoľvek iný svätý. Videla si očami telesnými i očami duševnými a pozorovala si veľmi sústredene, lebo si ho nesmierne milovala.« A duša moja znovu volala: »Či jestvuje nejaký svätý, ktorý by mi vedel niečo povedať o tomto utrpení Pánovom, na ktoré sa medzi ľuďmi nepamätá, o ktorom sa nič nehovorí, ktoré sa nevypráva tak, ako to duša moja videla, lebo je tak veľké, že ho vyprávať neviem?« Duša moja totiž videla také veľké utrpenie Kristovo, že nech už svätá Mária videla o koľkoľvek viac ako ktorýkoľvek iný svätý, predsa však je mi mnohonásobne jasné, že by to ani ona, ani iný svätý nemohol vyrozprávať. Keby to niekto vedel vyrozprávať, povedala by som mu: »Ty si to utrpenie sám pretrpel!«

Keď som teda tak uvidela utrpenie Syna Božieho, dostala som sa do väčšej bolesti, než v akej som kedy bola. Nebol by div, keby už i telo od toho omdlelo. Ešte dosiaľ sa nemôžem rozveseliť, keď si na to spomeniem. A stratila som aj tú silu ducha, ktorá ma obyčajne povznášala k veselosti a dlhý čas som sa vskutku nevedela vôbec tešiť.

Inokedy zas mi bolo dané poznať tú prenikavú bolesť, ktorú cítila duša Kristova. Bola to tak veľká bolesť, že naša myseľ nemá sil si ju ani len predstaviť, ani jazyk ju nevie vypovedať. A keďže som videla v Synovi Panny toľkú bolesť, duša moja sa nesmierne zarmútila a premenila sa na takú bolesť, akú som ešte nikdy nemala. Nemohla som nájsť nijakého potešenia. Duša moja však vtedy spoznala mnohonásobné príčiny a dôvody, pre ktoré tá bolesť bola tak strašne ostrá. Tá duša bola totiž bez akéhokoľvek hriechu, výsostne svätá. Sama za seba nemala byť nijako trestaná. Potom: dal sa trápiť len z preveľkej lásky k nám, a to k nám, najnevďačnejším a najnehodnejším svojim nepriateľom, ktorí sme ho vysmievali, a potupné žarty sme si z neho robili ešte i vtedy, keď nás svojim utrpením vykupoval. Potom: hriech tých, čo ho križovali, bol hrozne veľký a dušu Pánovu, ktorá nenávidí a má v ošklivosti každý hriech, ten hrozný hriech úžasne bolel, viac ako ktorýkoľvek iný hriech. Potom: mnoho bolo národa, ktorý spáchal tento hriech. Pohani totiž i Židia a vôbec skoro celý okršlek zemský sa proti nemu zhromaždili v deň sviatočný — preto taká veľká bolesť. Potom: pre zlomyseľnosť svojich protivníkov, ktorí sa tak húževnate usilovali zničiť i jeho samého i pamiatku po ňom i jeho meno i jeho vyvolených učeníkov. Potom: súcitol so svojimi učeníkmi, ktorí budú padať pre vieru v neho a prenasledovania budú znášať pre neho. Potom i preto, že spolutrpel so svojou prebolestnou Matkou. Potom: vo svojich mukách bol ponechaný sám, bez pomocníka a bez tešiteľa. Potom: tá presvätá a prevznešená duša dostávala prítoky bolesti zo všetkých strán. Smútok, úzkosť a bolesť jej pôsobily všetky tie bolesti a muky, ktoré sa ináč

priamo týkali len jej presvätého jemného panenského tela. A to všetko sa shromažďovalo v jeho jedinej v presvätej duši. Ešte i veľa iných podrobností som jasne videla, ale to už nechcem a ani nemôžem vyrozprávať. Od bolesti som stratila užívanie smyslov a bola som premenená v bolesť Ukrižovaného. Božie milosrdenstvo mi však preto doprialo nasledujúcich milostí: Prvá, že vôli mojej dal Pán takú pevnosť, že ja už môžem len to chcieť, čo on. A potom: obdaril moju dušu takým stavom, že sa už málo mení. Mám Boha v takej plnosti, že už nie som v takom stave v akom som bývala, ale usídlil sa v mojom srdci, v tele i v myslí najvyšší pokoj. Som so všetkým spokojná.

Inokedy zas, keď som rozmýšľala o veľkej bolesti Pánovej na kríži, chcela som zvlášť rozjímať o tých klincoch, čo som o nich bola počula hovoriť, že vraj kúsok mäsa so sebou strhly do dreva. A túžila som vidieť tie kúštičky z tela Pánovho, čo ich tie klince so sebou strhly. A vtedy som pocítila toľkú bolesť z tej muky Kristovej, že som sa nemohla udržať na nohách. Sadla som si teda na zem, sklonila hlavu a ruky hodila pred seba. A tu som videla ako si Kristus skláňa hlavu na moje ramená. A ukázal mi vtedy svoje hrdlo a svoje ramená. A vtedy sa hneď môj predošlý smútok premenil na toľkú radosť a na takú odlišnú od iných radostí, že som ani nevedela, ani necítila nič iného, len jeho ramená a hrdlo. Tolká však bola krása toho hrdla, že to vypovedať nemôžem. Pochopila som však hneď vtedy, že tá krása je spôsobená jeho božstvom. Nič iného mi vtedy nebolo ukazované, len práve to prekrásne premilé hrdlo. Jeho krásu neviem porovnať so žiadnou vecou na svete, ani s farbou. Je to niečo podobného ako jasnosť tela Kristovho, ktorú niekedy vidím pri pozdvihovaní.¹

A zas inokedy — bolo to práve v stredu Veľkého týždňa, keď som s bolesťou rozjímalala o smrti Syna Božieho, usilovala som sa vyhodíť si z mysle všetko iné, len aby som mohla mať dušu čím viac sústredenú na utrpenie a smrť Syna Božieho. Celá som bola zabraná touto snahou a túžbou, ako by som sa mohla zbaviť všetkej ostatnej náplne svojej duše a tak účinnejšie rozmýšľať o umučení Pána. A vtedy som počula v duši tieto slová: »Ja som Ťa nemiloval len tak na žart!« Toto slovo, to bol ako by smrteľne bolestný úder do mojej duše, lebo sa mi hneď otvorili oči duše a jasne som videla, ako je naozaj pravdou to, čo som počula. Videla som totiž diela a účinky tej lásky. Videla som všetko, čo tento Boží Syn robí z lásky. Videla som, čo zo svojej nevýslovnej a najvrúcnejšej lásky pretrpel tento Bohočlovek umučený. I pochopila som, že to slovo bolo naozaj čisto čistá pravda, že ma totiž nemiloval len tak na žart, ale ma miloval ozajstnou, najdokonalejšou a najvrúcnejšou láskou.

V sebe som však videla pravý opak, že som ho totiž ja milovala len akoby na žart a nie ozajstne. A vidieť toto, znamenalo pre mňa smrteľnú mukú a bolesť neznesiteľnú, takže som myslela, že už zomieram. Ale na to mi boli povedané ešte aj iné slová, ktoré len zväčšili moju bolesť. Boli to tieto slová: Pán zopakoval najprv to, čo mi už bol po-

¹ Tomuto videniu sa netreba čudovať, alebo sa azda pohoršovať. Kto prehlíadne v Kristovi až k Božstvu, musí všetko v ňom a na ňom vidieť nesmierne krásne. Podobne, ba ešte ďaleko smelšie obrazy sú v Piesni piesní, napísanej z vnuknutia Ducha Svätého.

vedal: »Ja som Ťa nemiloval len na žart« a dodal: »Ja som ti neslúžil pretváračivo; ja som Ťa necítil len tak z diaľky.« Vtedy sa tá smrteľná muka a bolesť vo mne ešte zväčšila a duša moja zvolala a riekla: »Ó, učiteľu, to, čo hovoríš, že nie je v tebe, to je všetko vo mne, lebo ja som Ťa nikdy ináč nemilovala iba na žart, klamlivo a pretváračivo a nikdy som sa nechcela ku tebe naozaj priblížiť, by som cítila niečo z útrap, ktoré si ty za mňa chcel cítiť a znášať. Nikdy som ti neslúžila opravdivo a pre teba, ale vždy rozdeleno a nedbalo.«

Keď som teda videla toto všetko, čo spomínam, ako ma totiž Pán naozaj miloval a ako sú v ňom všetky znaky najpravdivejšej lásky, ďalej, ako sa celý a celkom oddal, aby mi slúžil, ako sa ku mne až natoľko priblížil, že sa stal človekom, aby moje bolesti v sebe skutočne znášal a cítil — a keď som na to v sebe videla pravý opak toho všetkého, tu ma schvátila taká bolesť a trýzeň, že som skoro zomierala a cítila som, že sa mi od strašnej bolesti rebrá na hrudi rozpájajú a zdalo sa mi, že sa mi srdce chce roztrhnúť.

A keď som zvlášť myslela na tie slová: »Ja som Ťa necítil len tak z diaľky«, tu mi on ešte dodal: »Ja som, reku, bližšie v tvojej duši, ako je tvoja duša sebe samej.« Ale toto ešte len zväčšilo moju bolesť, lebo čím som si bližšie v sebe videla Boha, tým viac som spoznávala, že ja zo svojej strany som veľmi ďaleko od neho.

Potom mi povedal niekoľko slov, v ktorých sa zračila dôverná hĺbka jeho lásky: Keby ma chcel niekto cítiť vo svojej mysli, neodŕal by som mu seba. A ktokoľvek by ma chcel vidieť, s veľkým potešením by som sa mu dal aj vidieť. A ktokoľvek by sa chcel so mnou rozprávať, bolo by mi veľkou slasťou s ním sa naozaj rozprávať.« Tieto slová vyvolaly vo mne jedinú túžbu, totiž, aby som už nikdy nechcela ani počuť, ani vidieť, ani vravieť, ani konať nič takého, v čom by bola urážka Boha. A toto je to čo zvlášť požaduje Boh od svojich synov a vyvolencov: keďže sú povolani a vyvolení na to, aby ho počuli, videli a s ním sa rozprávali, tu od nich vyžaduje, aby sa vonkoncom stránilí vecí opačných. Tak mi to bolo povedané a ukázané. »Tí, čo ma nasledujú v chudobe, v bolesti a v uponížení (čo som ja všetko vždy mal), to sú moji zákonití a vyvolení synovia. Tí, ktorých myseľ je stále upiata na moje utrpenie a smrť, na tie jediné pramene skutočnej spásy a oživotvorenia všetkých, to sú moji synovia zákonití. Iní mojimi synmi nie sú.«

Inokedy zas, keď som bola v kostole blaženého Františka a na orgáne, pred pozdvíhovaním tela Pánovho, zrovna hrali anjelský hymnus svätý, svätý, svätý atď., tu bola duša moja vzatá a povznesená do samého nestvoreného svetla. Bola pritiahnutá a vsatá tak, že je to celé nevypovedateľné. A čokoľvek sa tu o tom hovorí, to všetko nie je vôbec nič: nieto vôbec takého ľudského prostriedku, ktorým by sa dal vyjadriť ten požehnaný stvorený dar nestvorného všemohúceho Boha.

Po tom priepastnom vsiaknutí do Boha, zatiaľ, čo som ešte stále bola pod vplyvom príťažlivosti a činnosti božej, zjavil sa mi obraz, onoho ukrižovaného Boha a človeka, ako by bol len práve vtedy snáť s križa. Krv na ranách sa zdala tak čerstvou a červenou, akoby sa práve vtedy bola vyronila z čerstvých rán a poranenín. Jasne som vtedy videla aj to, že kĺby vo všetkých údoch toho požehnaného tela boli úžasne rozrušené, úplne rozpojené, takže šlachy a spájavé svaly kostí boli

úplne uvoľnené. Celé telo bolo tým spôsobom znetvorené. Príčina toho rozpojenia kĺbov bola tá, že vierolomné ruky tých vrahov hrozne ťahaly panenské údy Pánove a trýznivo ukrutne ich napáli. Na križi však rozrušenie kĺbov znať nebolo. Keď som to videla, taká sústrast prenikla všetky moje vnútornosti, že sa mi videlo, akoby som celá, v tele i v duši, bola pretvorená na bolesti Ukrižovaného.

Keď som hľadela na to ukrutné rozrušenie kĺbov a na to napätie údov, takže sa všetky šlachy zdaly zvoľnené a potrhane a kosti spočítané, tu ma prenikal ešte bolestnejší meč utrpenia ako pri pohľade na otvorené rany, lebo v rozrušení kĺbov mi bolo dané lepšie spoznať utajenosť utrpenia Pánovho a hroznú ukrutnosť jeho trýzniteľov. A pohľad na takto zmučené telo dobrého a milovaného Ježiša vzbudil vo mne takú útrpnosť, že sa mi zdalo, akoby nielen všetky moje vnútornosti ale aj kosti a kĺby cítili novú bolesť, vyvolávaly vo mne nový žiaľ a nový strašný pocit bolesti prebodajúcej dušu i telo.

Ako som teda bola tak celá vhrúžená do tej bolesti Ukrižovaného, tu som počula, ako Ukrižovaný svolával útechyplné žehnania na tých, ktorí sú zbožne oddaní jeho umučeniu, ktorí ho napodobňujú a s ním spolu trpia. Hovoril: »Požehnaní vy od Otca môjho, vy, ktorí ste mali sústrast so mnou, so mnou ste podobne boli trýznení, sledovali ste moju cestu, a tak ste sa stali hodnými môcť si rúcha svoje oprat' v mojej krvi. Požehnaní vy, ktorí ste boli hodnými spolutrpieť so mnou, spolu so mnou znášať za vás chudobu, bolesť a opovrhnutie, spolu so mnou, ktorý som bol za vás ukrižovaný, len aby som miesto vás dal zadostučinenie za nesmierne a večné muky (čo by na vás boli čakaly) a aby som vás vykúpil. Požehnaní vy, ktorí budete pamätať na moje utrpenie a v zbožnej sústrasti sa mi budete oddávať, tomu môjmu umučeniu, ktoré je zázrakom všetkých vekov, spásou a životom zatratených a jediným útočišťom hriešnikov. Požehnaní ste, lebo naozaj budete so mnou spoločnými na kráľovstve, na sláve a na zmŕtvychvstaní, čo všetko som vydobyl svojím utrpením. Budete mojimi spoludedičmi po všetky veky vekov. Požehnaní vy od Otca môjho a od Ducha Svätého, skutočne požehnaní požehnaním, ktoré udelím pri poslednom súde, lebo keď som ku svojim prišiel, nezachovali ste sa tak ako moji prenasledovatelia, ktorí ma odohnali, ale ste mňa skormúteného svojou sútrpnosťou ako hosťa prijali do hospody svojho srdca; vy ste spolutrpeli so mnou, keď som visel na križi obnažený, v hlade, smáde, a slabote, pribitý klincami a zomierajúci. Pridali ste sa vtedy ku mne a vykonali ste tým skutočne skutky milosrdenstva. Preto počujete v tej hroznej hodine: Podťe, požehnaní Otca môjho, prijmite kráľovstvo, ktoré... atď. Bol som totiž hladný na križi a aspoň súcitom ste ma nasýtili...« a tak podobne krásne rozprával o všetkých ostatných skutkoch milosrdenstva.

Tvrdím však, že nie je možné dať hodný výraz jeho láske oproti tým necítiacim, láske, ktorá sa zdala rozplývať ako vosk a žiarila z pohľadu očí tej požehnanej tvári Bohočloveka Ježiša Krista. Preto i ešte dodal: »Ó, vy skutočne blažení a preveľmi požehnaní! Ak som na križi za svojich križovateľov a trýzniteľov v slzách a plači prosil svojho Otca a ospravedlňoval som ich hovoriac: Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia: čo poviem za vás, ktorí ste mi boli oddaní a spolu so mnou ste trpeli — a vtedy už nebudem na križi, ale v plnom šťastí a v sláve bu-

dem súdiť obvod zemský!« To všetko ma teda naplnilo takou útechou, že sa to ani vypovedať nedá a toľkú lásku som pocítila k utrpeniu po-
žehnaného Syna Božieho, že ju nemôžem ani vyjadriť. Hovoril totiž
ešte aj veľmi mnoho iných slov, inak vyzývajúcich k nasledovaniu jeho
utrpenia a veľmi zaň oduševňujúcich, ale to už ani neviem, ani nemôžem
zopakovať.

Inokedy, keď som sa modlila a v hlbkej bolesti a sútrpnosti roz-
jíjala o umučení Ježiša Krista, rozmýšľajúc a uvažujúc o tom, aká
veľká nesprávnosť musí byť v každom hriechu, keď na smier zaň a za
jeho odpustenie, aby sa totiž Boh Otec udobril, bolo treba až to, aby sa
Syn Boží nielen modlil a so slzami prosil, ale aby zomrel na kríži; uva-
žujúc ďalej o tom, čo to môže byť za zatratenie, čo to môže byť za ne-
konečnú biedu a nezmerateľnú mukú, ktorá ma očakáva za každý môj
hriech, keď na zadosťučinenie za to všetko bolo treba, aby nie azda anjel
alebo archanjel, ale pravý Boh, Syn Boží Ježiš Kristus vytrpel a zniesol
miesto mňa biedu smrti a trýzeň kríža; uvažujúc ďalej aj o svojej ne-
vdáčnosti, ktorou sa mu za toľké dobrodenia jeho zmŕtvychvstania sa
rozpomínať nechcem a nechcem konať pokánia a tak s ním spolupraco-
vať na svojej spásy: keď som o tomto všetkom uvažovala a úžas ma po-
jímal nad nekonečnou dobrotou a usilovnosťou božou a nad mojou ne-
prevýšiteľnou zlobou a sprostosťou, tu mi bolo zjavené, ako sme boli
umučení Kristovým oslobodením od každého druhu hriechov, múk
a utrpení, ktoré sme si za svoje hriechy zaslúžili. A bolo mi to ukázané
tak jasne, že som sa ledva mohla zdržať, aby som o tom pred všetkými
nezačala kričať.

-Kristus, na kríži za nás visiaci, mi takto povedal: Nijaký človek,
nijaká osoba sa nebude môcť vyhovoriť, že sa spasí! Lebo na
svoju spásu človek nemusí urobiť nič viac než to, čo robí chorý pred
lekárom: ak chce byť zdravý, ukáže lekárovi svoju chorobu a rozhodne
sa, že bude robiť to, čo lekár prikáže. Tak je to aj tu: Nie je treba, aby
tu človek niečo viac urobil, ani aby mal nejaké výdavky s liekmi. Nech
sa len ukáže lekárovi tým, že spozná svoj hriech a vyzná ho, rozhodne
sa konať to, čo mu lekár prikáže a opačných skutkov sa bude chrániť.»

A chápala vtedy duša moja, že tým liekom je krv Kristova. On
dáva túto medicínu zadarmo. Chorý nemusí nič iného urobiť, len sa
vnútorne k jej prijatiu rozpoložiť a Kristus — lekár mu už aj vracia
zdravie, uzdravuje jeho chorobu.

A pred oči mojej duše boli vtedy predvádzané všetky hriechy. I vi-
dela som, že všetky údy majú svoju duchovnú chorobu. Pre toto a aj
preto, čo mi bolo práve pred týmto povedané, moja duša usilovala sa
ukázať hneď všetky svoje hriechy, ktorých sa bola dopustila rôznymi
údmi telesnými ako aj silami a schopnosťami duše. Duša moja vravela:
»Ó, Pane, učiteľ a lekár večnej spásy, Bože môj, keď už si to rozhodol,
že ma uzdravíš, len nech ti aspoň s plačom ukážem svoje slabosti a cho-
roby, Pane, keďže som ja teda navýsost nemohúca a všetko, čo mám,
je celé skazené a zamorené, ach, ja biedna, Pane, ti ukazujem všetky
svoje choroby a všetky hriechy všetkých svojich údov a častí duše
i tela.« A začala som potom vyratúvať všetky svoje hriechy a povedala
som: »Pane, ty lekár milosrdný, pohliadni na moju hlavu ako som ju
často vyzdobila znakmi pýchy, ako som natáčaním znetvorila vlasy

u mnoho iných hriechov sa dopustila. Pohliadni, Pane, na moje biedne oči, plné nestydatosti, zamorené závišťou, atď.« A podobne som sa usilovala vyrátať a ukázať iné hriechy všetkých svojich údov.

Keď toto všetko Kristus s veľkou trpezlivosťou vypočul, odpovedal mi radostne a milo, ako to všetko po poriadku uzdravoval. Prejavoval veľkú sústrasť s mojou dušou a hovoril: »Neboj sa, ani nezúfaj, dcéra, lebo keby si bola i tisíc smrťami a chorobami zamorená a mŕtva, liekom, čo ti podám, sa budeš môcť uzdraviť, ak ho len budeš chcieť od dane a zbožne užiť pre svoje telo aj pre svoju dušu. Za choroby totiž hlavy tvojej, o ktorých si hovorila, ktoré si mi mnohonásobne ukázala, pre ktoré sa Bohu neľúbiš, ale za ktoré i ty teraz ľutuješ, za hriechy hlavy, hovorím, ktoré si spáchala tým, že si si umývala hlavu, česávala, masťami natierala, farbila, ozdobovala, vlasy natáčala, tým že si sa vyvyšovala, pýšila, že si sa ľuďom chcela páčiť proti Bohu, všetky hriechy, — pre ktoré si mala byť uvrhnutá do pekla, do jazera najhlbšieho, a tak si mala byť uponižená a navždy považovaná za čosi najmizernejšieho, za to všetko som ja zadosťučinil, ja pokánie vykonal, ja muku najťažšiu pretrpel. Lebo za tvoje zneužívanie umývania, česania, pomazávania bola najsvätejšia moja hlava fahaná, vlasy s nej šklbané, píchaná bola trňami preostrymi, trstenicou bitá, vôbec celá do krvi dotrýznená, hanebnou korunou korunovaná a bez akejkoľvek stopy po dôstojnosti bola vystavená všetkému posmechu a opovrženiu.

Aj na choroby tvojej tvári, ktoré si si spôsobila tiež podobne, umývaním, pomazávaním, ukazovaním biednym ľuďom a hľadaním ich zaľúbenia, aj na tie som ja pripravil liek a zariadil liečenie. Zadosťučinil som aj za tie hriechy, lebo celá moja tvár bola poškrvnená a zašpatená prehnusným pľuvaním ľudí najspodnejších, bola celá opuchnutá a znetvorená od divokého udierania, zahalená bola špinavou handrou.

Zadosťučinil som ja aj za tvoje oči, ktorými si hľadela na márne veci, i škodlivé a kochala si sa veľarazy v takom pohľade, proti Bohu. Svojimi vlastnými očami som ja totiž ronil najhorkejšie slzy, mal som ich zaviazané a skúpané v krvi, čo mi s hlavy stekala.

Za tvoje uši, ktorými si Boha urážala, lebo si počúvala veci márne aj škodlivé a kochala si sa v nich, ja som vykonal pokánie najväčšie, lebo som svojimi ušami musel počuť mnoho takého, čo mi spôsobilo preveľa a to prevelkého zármutku: musel som totiž počúvať, ako ma falošne obviňovali, ako ma očerňovali, tupili, preklínali, ako sa mi smiali, posmievali, rúhali, ako ma nespravodlivo odsudzujú, musel som počuť aj plač svojej matky, čo mi tak zbožne bola oddaná a tak hrozne bolestne vedela so mnou spoluprieť.

Za hriechy tvojich úst, za nesmiernosť v jedení a pití a za výberivosť som ja mal ústa celé zomdlené od bolesti, smädu a pôstu a horkosťou naplnené od octu, myrhy a žľči.

Za hriechy tvojho jazyka, ktorý si svojvoľne zneužila na očerňovanie, ohováranie, vysmievanie, zlorečenie, rúhanie, luhanie, krivoprisažníctvo a na iné hriechy som ja mal ústa zavreté aj pred sudcami a falošnými svedkami, nenašlo sa v mojich ústach ospravedľňovanie, ale naopak, z celého srdca som sa modlil k Bohu za tých, ktorí mi zle činili. Potom: Vždycky som len pravdu hlásal.

Za hriechy tvojho čuchu, ktorým si sa kochala v kvetoch a vôňach, som ja musel cítiť a znášať na svojej tvári i na očiach hnusné zápachy plúvanín.

Za hriechy, ktoré si spáchala svojim krkom, tým, že si ho pyšne alebo hnevľivo stavala i proti Bohu, alebo že si ho márnomyseľne vykrúcala, som ja mal krk zbičovaný mnohonásobnými údermi a zauchami.

Za hriech tvojich lopatiek a pliec, ktorými si Boha obrazila, lebo si nosievala rôzne veci, proti Bohu, som ja vykonal pokánie tým, že som si niesol kríž, na ktorom som bol pribitý.

Za hriechy tvojich rúk a ramien, ktorými si mnohokrát hriešne objímala a sa dotýkala a vôbec zlé činy robila, som ja mal ruky prepichnuté hrubými klincami, pribité na kríž, pricviknuté oň a napäté, lebo musely celé moje telo na dreve utrpenia udržovať a podporovať.

Za hriechy tvojho srdca, ktorým si zhrešila, lebo si sa hnevla a rmútila, si závidela, zle milovala a zle túžila a zle bažila, moje srdce a môj bok prebodli ostrou kopijou. A z môjho srdca dostatočne vyprýštil veľmi silný liek na liečenie všetkých vášní a hriechov srdca: totiž voda na schladzovanie zlých žiadostí a lások a krv na odpustenie zlostivosti, zármutkov a hnevov.

Za hriechy tvojich nôh, ktorými si zhrešila, lebo si sa oddávala márnemu tancu, vyzývavo si chodila a chodila si tam, kde nebolo treba, mal som ja nohy nielen bolestne sviazané, ale až prebodnuté a priklincované o drevo kríža a miesto špičatých a ozdobne mriežkovaných črievíc som ja mal nohy, zakrvavené krvou ich samých, aj s krvou, čo z celého tela na ne stekala.

Za hriechy celého tela, ktorým si zhrešila, lebo si sa oddávala rozkošiam, spánku, oddychovaniu a rôznym iným slastiam, ja som bol pribitý na kríži, strašne bičovaný, nafaňovaný ako koža a na kríži vypätý, celý až po zem zmočený potom krvavým, na drevo veľmi tvrdé pritlačený tak tesne, ako len bolo možno a napokon, trpiac muky najukrutnejšie, volajúc, vzdychajúc, slziac, plačúc a kvíliac som zomrel, zabitý od ľudí najukrutnejších.

Za hriechy tvojich ozdôb a tvojich márnivo vybraných a zbytočných šiat som ja bol na kríži obnažený, zatiaľ čo si ľudská spodina rozchytávala moje šaty a o môj plášť žrebovali: Nahý, ako som sa narodil z Panny, bol som vystavený zime, vetru, vzduchu a pohľadom všetkých mužov i žien, bol som vypätý vo výške, aby ma lepšie videli, lepšie mohli vysmiať a aby som tak cítil ešte väčšiu hanbu.

Za hriechy tvojho bohatstva, ktorým si zhrešila, lebo si si ho nepravdivo nadobudla, sa ho pridržovala aj zle ho používala, ja som bol taký chudobný, že som nemal ani palác, ani dom, ba ani útulok, kde by som sa mohol narodiť a kde by som mohol za svojho života zostať. Ba ani hrob po smrti by som nebol mal, ale bol by som býval vydaný na pospas psom a vtákom, keby ma akýsi človek zo svojej zbožnosti a zo súcitu k mojej biede nebol prijal do svojho hrobu. Aj krv, aj vlastný život som hriešnym ľudom uštedril, takže som si pre seba nič neponechal, ale vždy, v živote aj vo smrti, chcel som zostať chudobným a som i zostal.«

A pretože duša moja pri jednotlivých hriechoch cítila vo svojom vnútri rozkoš, preto musí teraz vidieť, ako Kristus vo svojej najsvätej-

šej duši pretrpel rôzne mnohotvárne a hrozné bolesti: totiž bolesti múk telesných, lebo jeho duša i pri tých nevýslovne trpela; bolesti utrpenia jeho najsvätejšej Matky, bolesti pre hriech neúcty voči Bohu ako aj bolesti zo súcitu s našou úbohosťou. Všetky tie bolesti, spojené v tej jeho duši najsvätejšej, ho hrozne a nevýslovne trýznily.

»Čo máme ešte povedať? — pokračoval Pán. Nemožno nájsť nijaký hriech, nijakú chudobu duše, na ktoré by som ja nebol doniesol liek a za ktoré všetky by som ja už nebol dostatočne zadosťučinil. Za všetky neko-nečné muky a bolesti, ktoré by bola mala tvoja biedna duša za svoje hore spomínané hriechy v pekle trpieť, som ja už plnou mierou bolesti a muky podstúpil. Ak duša nezostane v svojej nedbanlivosti, už nebude musieť viacej sama trpieť,¹ ak chce tu (na zemi) so mnou spolucítiť a spolutrpieť a dokiaľ len žije, chce byť mojou spoločnicou v mukách, v hanbe, v chudobe a v opovržení. Mária Magdaléna bola tiež chorá, ale keďže si žiadala, aby bola oslobodená, bola aj skutočne od všetkých svojich chorôb oslobodená. A ktokoľvek je chorý, môže podobne ako ona nájsť zdravie.«

Ukrižovaný mi ešte povedal: »Mám aj iných synov, ktorí pre hriech odchádzajú z môjho kráľovstva a stávajú sa synmi diablovými. Keď sa však títo vracajú k Otcovi, tu má Otec z nich veľkú radosť a zahrnie ich radosťou nadzemskou. Taká je totiž radosť, ktorú má Otec z ich návratu, že ich obdaruje milosťou nebeskou, a to takou milosťou, ktorú nedáva ani tým, čo zostali pannami alebo nikdy sa od neho hriechom neodlúčili. A robí to Otec pre svoju nesmiernu lásku, ktorou ich miluje a pre milosrdnosť, ktorá ho pohýňa k tomu, že sa nad ich biedou vie zmlávať. A pretože takýto hriešny človek ľutuje, že urazil toľkú velebnosť a tak prelaskavú dobrotu, a uznáva, že je hoden pekla, a ešte pre tie dva dôvody, ktoré boli hore označené, preto možno s istotou povedať, že čím väčším kto bol hriešnikom, tým väčšej milosti a väčšieho milosrdenstva môže obsiahnuť.«

A ešte mi povedal: »Ktokoľvek chce dojsť milosti, nech neodtrhne svoje oči od kríža, či už mu doprajem byť a žiť v radosť a či dopustím na neho žal.«

Raz som hľadela na kríž s Ukrižovaným. Tu, ako som hľadela na Ukrižovaného očami telesnými, bola náhle zapálená duša moja takou vre-lou láskou, že s pocitom veľkej radosti a slasti spojenú cítilu ju aj údy môjho tela. Videla som totiž a cítila, že Kristus objíma moju dušu tým ramenom, ktoré bolo pribité o kríž, a tešila som sa s najvyššou radosťou, väčšou než som sa kedy inokedy tešit zvykla. A odvtedy zostala vo mne zvláštna radosť, ale aj jasné osvietenie, v ktorom duša moja poznáva a chápe, ako toto naše telo došlo do jediného spoločenstva s Bohom. A je to ozajstné a nevýslovné potešenie duše a mám ho neustále. A to osvie-tenie je jasnejšie než iné, ktoré som inokedy dostala. Zotrvá totiž vo mne úplná bezpečnosť a istota o mojom stave. Už vôbec nepochybujem o tom, že tento môj stav je celkom iste od Boha a že hovorenia, ktoré v sebe počujem, pochádzajú tiež od Boha. A čudujem sa, že som mohla o tom dosiaľ pochybovať. Som totiž tak dokonale ubezpečená o tomto svojom stave, že keby mi i všetky svety hovorily opak, ja by som neverila, lebo o tom už ani pochybovať nemôžem. Pôsobí mi to veľkú slasť,

¹ ... lebo som už ja za ňu muky vytrpel. (Pozn. prekl.).

že tak môžem vidieť tú ruku, ruku, ktorú mi ukázal so znakmi po klincoch a ktorú ukáže potom, keď povie: »Hľa, toto som za vás trpel!«

Teraz ako som v tomto videní a objatí, mám v duši toľkú radosť, že sa nemôžem vôbec rmútiť pre utrpenie Pánovo, hoci aj vidím, že tá ruka je rukou Ukrižovaného a že je na nej rana. Celá moja radosť je teraz v tomto zmučenom Bohočloveku. Niekedy, pri tom tuhom objatí, ako som ho opísala, sa duši mojej zdá, ako by vchádzala do vnútra, do boku Kristovho. Ale tá radosť, ktorú tam potom dostáva, a to osvietenie, to sa vyrozprávať nedá. Je to niečo tak veľkého, že som sa niekedy nemohla ani na nohách udržať, ale ležať som musela a stratila som reč. Preto raz, keď som bola na námestí Panny Márie, kde vtedy hrali utrpenie Pánovo — hoci by som mala vtedy plakať — bola som naopak zázračne dotknutá toľkou radosťou a slasťou, keď som tým nevýslovným spôsobom pocítila Boha, že som stratila reč, na zem som sa musela stúliť a usilovala som sa aspoň trochu sa vzdialiť od ľudí. A považovala som si to vskutku za zázračnú milosť božiu, že som sa čo i len trochu mohla tešiť. Ležala som a stratila som užívanie reči aj údov. A zdalo sa mi, že vtedy moja duša vchádzala do vnútra, do boku Kristovho. Nebol to však zármutok, ale radosť, a to taká, že to vyrozprávať nie je možno.

Hlava siedma.

Sedem útech z najsvätejšej Sviatosti Oltárnej.

Inokedy keď som bola na omši svätej a usilovala som sa rozmýšľať o poníženosti božej a o jeho neprevýšiteľnej добрote, lebo chce ku nám prichádzať i vo Sviatosti Oltárnej, tu som bola povznesená v duchu a dostala som nový a jasný pochop o tom, ako prichádza Boh vo Sviatosti Oltárnej. A bolo mi povedané, ponajprv, že to božská moc, ktorú v tomto živote nikdy nepochopíme, spôsobuje, že telo Kristovo môže byť naraz na každom oltári. A hoci o tej veci Písmo mnoho hovorí, predsa tí, čo to čítajú, len málo z toho rozumejú. »Tí však, čo so mňa aj niečo cítia, tí už lepšie rozumejú. Ale ani títo, ani tamtí to dostatočne nechápu v tomto živote; príde však čas, kedy pochopíte.« Potom som dostala osvietenie a porozumela som, ako prichádza Boh v tej Sviatosti. Tak mi to bolo jasne ukázané, ako nikdy predtým ani potom.

A videla som, ako Kristus prichádzal do Sviatosti v prekrásnom sprievode. Bolo mi to veľkým potešením, že som mohla vidieť ten sprievod. Čudovala som sa, ako sa môžem tešiť z toho sprievodu, lebo som zvyknutá tešiť sa len z Krista. Hoci som sa však tešila z Krista a aj z toho prekrásneho sprievodu, jednako som inak poznávala Krista a inak som sa z neho tešila, než som poznávala ten jeho sprievod a sa z neho tešila. Keď som tak obdivovala krásu sprievodu a si žiadala vedieť, kto je to, tu mi bolo povedané, že sú to Tróni. Bol to sprievod nesmierne slávny, boly to rady tak početné, že keby nebolo pravdou, že Boh všetko tvorí s mierou — čo ja dobre chápem — by som bola bývala s istotou tvrdila: Tento sprievod je nespočítateľný, nemá počtu ani miery. Ale nebola tam nijaká miera do šírky, ani do výšky: bolo to nevypovedateľné.

V septembrový sviatok anjelov, keď som bola vo Foligne v kostole a chcela som prijímať, prosila som svätých anjelov, najmä svätého Michala a anjelov serafínov a hovorila som: »Ó, anjeli — správcovia, ktorí máte od Boha moc a povinnosť, aby ste jeho Krista sprostredkovali iným tak, že im dáte známosť o Bohu a lásku k nemu, prosím vás, aby ste ho mne podali takého, akého ho dal ľuďom Otec milosrdenstva a akého ho chcel mať od nás prijatého a uctievaného: totiž chudobného, plného bolesti, opovrhnutého, dorážaného, krvaveného, na kríž pribitého a na kríži zomierajúceho.« Na to mi anjeli s nevýslovnou radosťou povedali: »Ó, ty, milá Bohu, hľa, už je ti podaný a máš ho prítomného, ba daný je ti až tak, že ho môžeš aj iným sprostredkovať a dávať.« A skutočne! Mala som ho vtedy prítomného. A videla som ho vtedy v tej Sviatosti veľmi jasne takého, ako som si ho bola žiadala, totiž, trpiaceho, krvaveného, ukrižovaného, potom na kríži zomretého. A vtedy som pocítila úžasne ostrú bolesť, keď som ho videla tak trpiaceho, takú bolesť, že sa mi zdalo, ako by mi srdce chcelo puknúť. Z druhej strany som však cítila i slasť a radosť z prítomnosti anjelov. Keby som to nebola videla, nikdy by som nebola uverila, že sú anjeli takí krásni a že môžu spôsobiť duši toľkú radosť.

Zatiaľ čo omša pokračovala a slúžiaci kňaz lámal telo Kristovo a ho prijímal, počula som, ako akýsi plačlivý hlas hovorí: »Ach, mnoho je tých, čo ma lámu, ba aj krv mi ssajú z tela!« Ja som si teda pomyslela, že azda ten kňaz nie je v náležitom stave, aby mohol prijímať telo Kristovo. Preto som sa modlila hovoriac: »Učič, aby ten brat nebol taký!« A hlas hneď odpovedal: »Nebude naveky!«

Inokedy, keď som totiž bola v kostole a počúvala som omšu, tu okolo pozdvihovania, keď si ľudia kľakajú, dostala som sa do vytrženia. Vo vytržení sa mi zjavila preblahoslavená Panna Mária a povedala mi: »Dcéra moja, premilá synovi môjmu i mne, už môj syn k tebe prichádza a jeho požehnanie si už aj dostala.« A dala mi pochopiť, že jej syn Ježiš Kristus bol na oltári už po premenení, ako by mi chcela povedať niečo nového o novej radosť. A tieto slová mi spôsobili toľkú radosť a potechu, že veru neviem ani nemyslím, že by ju niekto mohol vysloviť. Tie slová mi totiž preblahoslavená Panna Mária hovorila s veľkou poníženosťou a vyvolaly vo mne cit a sladkosť prevetkú, takže som sa potom už divila, ako som sa s toľkou radosťou mohla udržať na nohách. A potom mi povedala: »Keď si už dostala požehnanie od milovaného môjho syna, sluší sa, aby som aj ja k tebe prišla a dala ti svoje požehnanie.« Požehnala ma vtedy hovoriac: »Buď požehnaná od môjho syna a odo mňa a snaž sa usilovne a starostlivo, aby si milovala, koľko len vládzeš, lebo ty si veľmi milovaná a dostaneš so do čohosi nekonečného.«¹

A vtedy bola moja duša obdarovaná toľkou radosťou, ako nikdy inokedy. Pri pozdvíhaní tela Ježiša Krista sa mi však tá radosť ešte zväčšila. Ale vtedy proti zvyku som v tele Kristovom nič nevidela, ale som skutočne cítila Krista vo svojej duši.

Vtedy som spoznala, že nič tak dušu neschváci ako by horúcim ohňom a rozkošou lásky, ako je Kristus v duši. Ale vtedy nebol vo mne ako oheň, ktorý zvykol horieť v mojej duši, lež bol to oheň slastnej lásky. Keď

¹ Latinský text: „et tu venies in rem infinitam“.

je taký oheň v duši, vtedy viem, že Boh je skutočne v duši: nik druhý to totiž spôsobiť nemôže. Lebo vtedy cítim aj to, ako sa mi všetky údy rozpájajú, ba aj zvuk počujem, ako sa mi údy rozpájajú. Toto rozpájanie cítim ešte viac vtedy, keď pozdvihujú najsvätejšie telo Kristovo. Zvlášť sa mi rozpájajú a rozotvárajú ruky.

Keď som zas inokedy išla na prijímanie, ozval sa ku mne boží hlas. Hovoril mi: »Milovaná! Všetko dobro je v tebe, a ideš prijímať všetko dobro v tebe, prečo ho ešte ideš prijímať?« Ale hneď som dostala odpoveď: »To jedno druhé nevylučuje!« A keď som sa približovala, aby som dostala prijímanie, bolo mi povedané toto: »Teraz je na oltári Boží Syn, aj podľa človečenstva aj podľa Božstva a má so sebou mnoho anjelov.« A keď som ho veľmi chcela vidieť s anjelmi, ako mi bolo povedané, tu sa mi ukázal Boh. A nevidela som ho ako v nejakej podobe, lež videla som len akúsi plnosť, akúsi krásu a v tom všetko dobro. A hlas mi vtedy povedal: »Ó, milovaná, takto budeš prebývať pred ním v živote večnom.« Akú však útechu cítila vtedy duša moja, to sa vyjadriť nedá.

Od istého času, keď prijímam, hostia sa mi v ústach vyrovná a nemá chuť chleba ani nejakého nášho mäsa, čo jedávame, ale inú mäsovú chuť, chuť úžasne príjemnú. Nevieť ju porovnať s nijakou inou vecou na svete. A hostia nie je tvrdá, ako bola prv, ani mi neschádza v kúskoch, ako to bývalo predtým, ale celá, a to s toľkou slastnosťou, že keby ju nebolo treba rýchlo prehltnúť, ako som to počula, veľmi rada by som si ju dlho držala v ústach. A tak sostupuje celá, s tou nepoznanou chuťou mäsa. A nepotrebovala by som potom vôbec nič piť: robím to len zo zvyku, lebo sa tak hostia obyčajne lepšie prijme. A keď sostupuje, mám pocit veľkého uspokojenia. V tele je mi však tak jasne rozoznateľná, že sa celá veľmi trasím, takže len horko-ťažko môžem prijať aj kalich.

Keď sa teraz prežehnávam a kladiem si ruku na čelo so slovami: »V mene Otca«, tu necítim nič nového. Keď však kladiem ruku na srdce hovoriac: »i Syna«, hneď tam cítim lásku a útechu, takže sa mi zdá, že jeho samého tam nachádzam. Toto by som ale nebola povedala, ani nebola kázala napísať, ako i ostatné zážitky, keby som nebola dostala príkaz.

Keď som raz na sviatok anjelov, bola chorá a veľmi som túžila po prijímaní, ale najsvätejšie telo Kristovo mi nemal kto doniesť, tu som začala veľmi žiaľiť. A keď som tak žiaľila a túžila po prijímaní, tu som náhle začala rozjímať o samom tom sviatku anjelov, o tom, ako oni neprestajne chvália Boha. A začala som uvažovať o tej anjelskej službe, o tom, ako ho chvália, ako mu posluhujú, ako tvoria jeho dvor. A hľa, hneď som sa dostala do vytrženia. A prišlo ku mne hneď nespočetné množstvo anjelov, zaviedli ma k akémusi oltáru a povedali mi: »Toto je oltár anjelov!« A na oltári ukázali mojej duši chválu anjelov, toho totiž, ktorý je všetkou chválou. A anjeli povedali duši: »V tomto, ktorý je na oltári, je dokonatosť a doplnenie tej obety, ktorú ty hľadáš. Preto sa priprav na prijatie toho, ktorý si sa zasnúbil prsteňom svojej lásky. Aj manželstvo sa už uzavrelo. Preto chce teraz znovu novým spôsobom previesť sviazanie a spojenie. « Nemôžem však vysloviť, akú radosť som cítila. To všetko totiž moja duša naozaj prežívala a celé to bolo ako by omdlenie, ale niečo oveľa plnšieho, než to možno slovom vyjadriť. Týmto mi však bolo naznačené, že sa už čoskoro odsťahujem s tohto sveta. Bolo to v prvých dňoch mojej poslednej choroby.

Inokedy som videla v premenenej hostii Krista ako chlapca. Videla som ho však ako chlapca veľkého a veľkej moci, ako by držal žezlo a vládu. Videlo sa mi totiž, že čosi drží v rukách, ako by znak panovania, a že sedí na tróne. Neviem však povedať, čo to držal rukách. A toto som videla telesnými očami. A keď som toto videla, ja som si niekiaľla, hoc aj druhí boli na kolenách. Pôsobilo mi to totiž nesmiernu slasť, že som ho mohla takto vidieť. Veľmi sa mi nepáčilo a veľmi ma mrzelo, že kňaz príliš rýchlo znovu položil hostiu na oltár. Ježiš bol totiž taký krásny a taký vyzdobený, že sa to ani vypovedať nedá. Zdalo sa mi, že má asi dvanásť rokov. A takú radosť som mala z pohľadu na neho, že ju, myslím, nestratím naveky. A tak som si bola o tom zjavení istá, že o jeho pravdivosti vôbec nepochybujem. Takú slasť som mala pri hľadení naň, že som ho ani neprosila, aby mi pomáhal. Nič, ani dobrého, ani zlého, som nepovedala. Taká slasť ma zaplavila pri pohľade na tú krásu, že som nevedela, čo mám povedať.

Inokedy zas, keď som sa pod omšou dostala do vytrženia, prosila som Pána, hovoriac: »Hľa, Pane, ty si v tejto Sviatosti Oltárnej: ale povedz mi, Pane, kde sú tvoji veriaci?« Tu mi otvoril chápanie, odpovedal a riekol: »Kde som ja, tam sú so mnou i veriaci.« Vtedy som i ja sama videla, že je to vskutku tak. Veľmi jasne som seba samu videla všade, kde je on. Ale to prebývanie s Bohom nie je prebývanie vo vnútri Boha, ale len zvonka. On jediný je všade a všetko obopína.

Telo Ježiša Krista v tejto požehnanej Sviatosti som často videla v podobách rozmanitých. Videla som totiž niekedy v tejto Sviatosti hrdlo Kristovo, a to v takej žiari a v toľkej kráse, že žiara slnka je oproti tomu menšia a tá krása ma isto-iste presvedčuje, že je tam Boh. Tá krása je neporovnateľne krajšia, ako krása slnka, a ešte oveľa väčšia. No, doma sa mi hrdlo či krk Pánov zjavil ešte vo väčšej kráse, v takej, že radosť z toho pohľadu, myslím, už nikdy nestratím a viem tú krásu prirovnáť len ku kráse hostie tela Kristovho. Ale veľmi ma to bolí, že to nemôžem nejako vyjadriť.

Niekedy som videla v hostii dve veľmi-veľmi žiariace oči, také veľké, že z hostie bolo možno vidieť len okraj.

Tieto videnia mi donášajú toľké radosti, že jednu s druhou ani porovnať neviem. Ale každá je taká veľká, že — zdá sa mi — ju už nikdy nebudem môcť stratiť.

Hlava ôsma.

Radostné videnia o Matke Božej.

Raz ma schvátilo vytrženie, hoci som nebola pri modlitbe, ale som oddychovala, ako to po jedení býva. Ani som na nič takého nemyslela. Celkom náhle bola moja duša pozdvihnutá. I vedela som blahoslavenú Pannu v sláve. A keď som hľadela na tú ženu v toľkej sláve, dôstojnosti a vznešenosti, cítila som slasť obdivuhodnú. Vidieť ju znamenalo nevýslovnú radosť. A Panna Mária prosila za ľudské pokolenie. A videla som ju tak vhodne ľudsky a tak účinne, že sa to vyrozprávať nedá. Preto i moje potešenie bolo nevýslovné.

Ako som tak hľadela, tu sa tam náhle zjavil aj Ježiš Kristus ako sediaci vedľa svojej matky, s človečenstvom svojím osláveným. A hoci som vtedy dobre vedela, že to telo za nás veľmi trpelo, potupené bolo a ukrižované, ba až podivuhodným spôsobom som vtedy chápala všetky muky, krivdy, opovrzenia a pohanenia, ktoré za nás znášať muselo, predsa som vtedy pre to všetko nijakú bolesť necítila, ba ešte naopak: pôsobilo mi to toľkú slasť, že to ani vypovedať nemôžem, takže som i reč stratila a myslela som, že už zomriem. A bola to pre mňa nad-najväčšia¹ bolesť, že som vtedy ešte nemohla zomrieť a že som sa tak nemohla hneď dostať k tomu nevyrozprávanému, čo som videla. Toto videnia som mala nepretržite tri dni, ale zato ješť som mohla, hoci som jedla len veľmi máličko, lebo som ako by celá bez vlády ležať musela a nič som nehovorila. Aj iné veci som mohla robiť. Keď mi však niekto spomenul Boha, nemohla som to ani zniešť, takú strašnú slasť mi to pôsobilo.

Vo sviatok očisťovania blahoslavenej Panny, keď som bola vo Fougne v kostole Menších bratov, počula som hlas, hovoriac: »Toto je tá hodina, v ktorej Pani Panna Mária prišla so synom do chrámu.« Toto počúvala duša moja s veľkou láskou. A hneď nato bola moja duša povznesená a videla som našu Paniu, ako práve vchádza v tú hodinu. Duša moja jej išla vtedy v ústrety, s veľkou úctivosťou a láskou. A keď som sa trochu ostýchala k nej pristúpiť, tu sama naša Pani dala duši mojej pocit veľkej bezpečnosti, podávala mi svojho syna Ježiša a povedala: »Ó, ty milovnica syna môjho, len vezmi!« A položila svojho syna do môjho náručia. A syn mal oči zavreté, ako by spal, a bol zabalený do plienok a ovinutý.

Sama však naša Pani si sadla ako by ustatá od cesty, ale jej pohyby boli pri tom tak krásne a rozkošné, ukazovala pri tom tak počestný a milý spôsob správania sa a vôbec hľadieť na ňu bolo niečo tak sladko — príjemného a rozkošného, že moja duša síce mohla hľadieť na Ježiša, ktorého som držala privinutého v náručí, ale bola som zároveň nútená hľadieť na našu Paniu. Ako som tak stála, tu sa náhle chlapec zjavil v mojich rukách celkom bez plienok, otvoril oči, pozdvihol pohľad a pozrel sa na mňa. Ale hneď, ako som sa do tých očí pozerala, uchvátil ma pocit takej lásky, že ma to úplne premohlo. Toľká totiž žiara vyšla z tých očí a toľký oheň lásky a radosti, že to vypovedať nemôžem. Hneď nato sa mi zjavilo čosi nevysloviteľne, nesmierne majestátneho a bolo mi povedané: »Kto ma videl malého, nebude ma vidieť veľkého.« A dodal: »Ja som prišiel k tebe a daroval som sa ti preto, aby si sa i ty mne darovala.« A vtedy sa mu duša moja obetovala, spôsobom podivuhodným a nevysloviteľným: obetovala aj svojich synov — nasledovníkov, tak dokonale, že som si neponechala pre seba nič ani zo seba, ani zo svojich synov. A spoznala vtedy duša moja, že sa tá obeta Bohu veľmi ľúbi a že ju prijíma veľmi ochotne. O ochote však a o tej nevypovedateľnej radosti, o rozkoši a o sladkosti nevýslovnej, čo som všetko vtedy cítila, keď som poznávala, že Boh s toľkou láskavosťou prijíma moju obeť a berie k sebe, o tom všetkom nemôžem nič povedať, lebo sa neviem o tom nijako vyjadriť.

¹ „Supermaxima“.

Inokedy sa mi tiež zjavila blahoslavená Panna a povzbudzovala ma k zveľaďovaniu sa v poznaní, požehnala ma a rozprávala mi o tom, koľko ona vytrpela zo súcitu so svojím synom.

Hlava deviatá.

O duchovných synoch Angeliných.

‘ Raz, keď som bola povznesená, pritiahnutá, ba vhrúžená do svetla nestvoreného, videla som veci, ktoré nemôžem povedať. Ešte som bola pod vplyvom toho videnia, keď som zas videla iný obraz: Telo ukrižovaného Bohočloveka, ako by práve vtedy snáťého s križa. Krv na ňom sa zdala taká čerstvá a červená a tak bola rozliata po ranách, ako by sa bola len bezprostredne pred chvíľou vyrinula z rán. Okolo kĺbov boli šlachy tak rozpojené, pre kruté napätie na križi, že sa zdalo, ako by boli kĺby zo svojich miest úplne vymknuté. Keď som to videla, tu prenikla moje vnútornosti taká bolesť, že sa to povedať nijako nedá. Väčšia to bola bolesť, než ktorákoľvek iná v mojom predošlom živote.

Ako som teda tak bola celá pohrúžená do tej bolesti, hľa, tu som náhle videla okolo Ukrižovaného množstvo synov, ktorí sa oddávali hlásaniu a napodobovaniu chudoby, opovrzenia a bolesti Ukrižovaného. Požehnaný Ježiš ich zavolať a pritiahol k sebe, objímal ich všetkých s veľkou láskou, bral do svojich rúk ich hlavy, priťahoval ich k rane svojho boku a pritláčal ich k nej, aby ju pobožkali. Mala som takú veľkú radosť z tej prehorúcej lásky, ktorú Ježiš k nim ukazoval, že som i na predchádzajúcu bolesť zabudla.

Ale bolo isté odstupňovanie v spôsobe chovania sa Pána Ježiša, lebo niektorých aj viackrát k bozku pripustil, iných až viac alebo menej vtlačal do svojho boku a iných zas až úplne do neho skrýval. Na perách synov bolo potom vidieť červeň od červenej krvi. Niektorí však mali aj líca a celú tvár ozdobenú a sfarbenú, podľa stupňa privinutia, ako som hore spomenula. Každého jedného štedro požehnal a povedal im: »Ó, požehnaní synovia, odhaľte cestu križa, totiž cestu mojej chudoby, môjho uponíženia a bolesti mojej, bolesti, ktorou moji spolupracovníci v čase zemskeho života oplývajú. Ja som vás každého jedného zvlášť vyvolil, aby skrze vás, vašim príkladom a slovom bola odhalená a zjavená moja pošliapaná a skrytá pravda.« A duša moja vyrozumela, že ako nerovnako ich Pán k svojmu boku privíňal, tak, že ani pre všetkých neplatily tie isté slová.¹ (Hoci Angela videla všetkých jednotlivé, podľa odstupňovania, nechcela tu ani o jednom zvlášť hovoriť. Ani mne sa nezdalo vhodným dopytovať sa. Domyslel som si, že to malo byť ako povzbudenie, aby sa každý tým viac usiloval byť spoluukrižovaný s týmto požehnaným Ukrižovaným a so silou tým väčšou sa oddať plneniu príkazu v nasledovaní cesty opovrzenia, chudoby a križa. Potom povedala:) Bolo by to nemožné vyjadriť tú prehlbokú lásku, ktorá sa zračila v očiach tej požehnanej tvári Bohočloveka Ježiša Krista, keď

¹ V zátvorke je osobný dodatok píšuceho bratra Arnolda.

hľadel na týchto svojich synov, keď ich privíňal k svojmu boku a vôbec v každom znaku, ktorý nad nimi robil, v každom slove a v požehnaní, ktoré nad nimi vyslovil.

Inokedy, keď som bola práve na procesii, cítila som to priepastné priťahovanie nestvoreného Boha, tak, ako som hore povedala, spôsobom nevysloviteľným. Videla som požehnaného Boha trojosobného a jedného, v jeho majestáte, ako prebýva v mysliach synov, pretvárajúc týchto synov rozličným spôsobom v seba, podľa odstupňovania, o ktorom bola hore reč. Vidieť to znamenalo skutočne veľký raj. S toľkou láskou sa na nich ako by vylieval, že som sa ani ja nemohla nasýtiť hľadením na nich. A keď tak bohato synov požehnával Boh nestvorený, s toľkou láskou, milotou a vrúcnosťou, že je to všetko nevypovedateľné.¹ (A ja, ktorý píšem, som tak ukradomky videl, že rozprávajúca bola celá v tvári premenená na samú anjelskú, podivuhodnú, oslávenú radosť. A požehnanie bolo také štedré a dané s toľkou láskou, milotou a vrúcnosťou, že to vypovedať nemožno a väčšiu časť tu veci vzdá mlčaniam.) A vtedy žiadal synov, hovoriac: »Ó, synovia moji milovaní, buďte obetou celým svojim duchom i telom!« Uvážte, bratia, koľko citom aj skutkami má byť milovaný ten, ktorý sa vám darúva s toľkou vrúcnou oddanosťou, ten, ktorý nás chce získať do svojho vlastníctva s toľkou láskou a tak bezvýhradne.

Ešte za tej procesie zjavil sa mi Bohočlovek ukrižovaný s rozrušenými kĺbmi, ako som o tom už rozprávala. Vznášal sa mi pred očami vo vzduchu počas celej procesie, hoci ho neniesla ničia ruka.

Keď bol shromaždil synov a privinul ich k svojmu boku, ako som už povedala, hovoril im: »Ja som ten, ktorý snímam hriechy sveta. Aj vaše hriechy som všetky snal a nebudú vám už pripočítané naveky. Toto je kúpeľ pravého očisťovania. Toto je cena vášho vykúpenia. Toto je dom vášho prebývania. Preto sa nebojte, synovia, slovami a skutkami brániť a odhaľovať túto pravdu o mojom živote a o mojej ceste, hoci ju zlí ľudia napádajú. Nebojte sa, lebo ja som stále s vami ako váš pomocník a obranca!«

Vtedy, ako aj mnohokrát predtým, mi bolo ukázané, ako bývajú všetci synovia očisťovaní na troch stupňoch. Prvé je zvláštne očisťovanie pre niektorých, totiž podarovanie veľkej milosti a sily, aby sa taký človek mohol ľahko vyhnúť hriechom. Druhé očisťovanie pozostáva v tom, že človek dostane milosť, aby mohol s radosťou konať ctnostné skutky. A ešte druhé očisťovanie privádza do duše všetku dokonalosť a pretvára človeka na Ukrižovaného. A hoci duša pri každej tejto zmene a milosti dostáva mnoho novej krásy, jednako druhý stupeň znamená krásu najväčšiu a najrozkošnejšiu. Pri treťom stupni je to už ale taká nadmiera krásy, že ja to vôbec neviem vypovedať. Nijako inak sa vyjadril neviem. Len toľko ešte môžem povedať, že sa tí ľudia zdali pretvorení v Boha, takže skoro nič iného nevidím, len Boha, či už ako trpiaceho, či ako osláveného, ako by tých bol úplne premenil na svoju podstatu a ponoril do priepasti svojej bytosti.

¹ Zas osobný dodatok píšuceho frátra, podľa Bolandistov. No druhé súvetie v zátvorke, myslím, treba už skôr považovať za priamu reč Angelinu, hoci sa myšlienka i opakuje.

Ešte za toho istého sprievodu, ako sme sa približovali ku ktorémusi kostolu blahoslavenej Panny, tu, hľa, zjavila sa mi sama Kráľovná milosrdenstva a Matka každej milosti: najprv som ju videla hore pozdvihnutú, ale potom sa nakláňala nad týchto synov a nad dcéry, novým a veľmi milostivým spôsobom ich žehnala a všetkých ľúbala na hrud'. Nie však všetkých rovnako vrúcne. Niektorých z nich ešte aj ramenami objímala, a to s toľkou láskou, že ako sa i ona sama celá zdala svetlom, tak aj ich ako by do akéhosi nekonečného svetla vo svojej hrudi pohružovala. Zdalo sa mi však, že nevidím telesné ramená, ale len akési obdivuhodné svetlo, a do toho ich vhrúžovala, uzavierajúc ich do svojej hrudi s preveľkou a prevrúcnou láskou.

Iného dňa mala som tiež štedré videnia. Zjavil sa mi však aj blahoslavený František, celý oslávený. Pozdravil ma obyčajným svojim pozdravením: »Pokoje Najvyššieho nech je s tebou!« On vždy pozdravuje hlasom veľmi vážne nábožným, veľmi ponížene, milo a cítiť lásku v tom hlase.

Potom veľmi chválil u niektorých synov ich predsavzatie, čo chcú veľmi horlivo zachovávať pravidlo o chudobe, ale ich prosil, aby sa ich predsavzatie zveľaďovalo aj skutkami. A povedal: »Požehnanie večné, úplné a hojné, aké som ho ja mal od večného Boha, nech sostúpi na hlavu týchto najmilších synov tvojich aj mojich. Povedz im, aby žili nasledujúc cestu Kristovu a zjavujúc ju skutkami aj slovami. A nech sa neboja, lebo ja som s nimi a večný Boh je ich pomocníkom.« Povzbudzoval ich, aby len bez obáv išli dopredu a aby mu pomáhali v uskutočňovaní jeho úmyslu. Ale s takým citom chválil tých synov pre ich dobré predsavzatie a s toľkou láskou ich žehnal, že sa zdalo, ako by mu vrúcnosť až dušu trhala na jazyk.

I mnoho iného som videla o sebe i o synoch, ale to neviem vypovedať. To však tvrdím a opakujem, že som skutočne videla a dobre nahliadla. Videla som celkom bezpečne, že nás sám požehnaný Boh veľmi vrúcne miluje aj jeho premilá Matka a chcú sami niesť tarchu nášho pokánia. Žiadajú si len toľko, aby ste vy, synovia, boli žiarivými príkladmi jeho žiarivého, bolestného, najchudobnejšieho a opovrhzeného života a chcú a túžia po tom, aby vás videli mŕtvych a predsa živých a aby vaše prebývanie bolo už v nebesiach, len užívanie tela ešte vo svete. Lebo tak, ako sa mŕtvy nemení, či sa mu česť vzdáva a či hana, tak sa ani vy nemáte meniť, podľa požiadaviek vonkajšieho sveta a kázať máte druhým viac umŕtvenosťou svojho života, ako škriepnymi rečami. Úmysel pri všetkých našich skutkoch nech je v nebi, požehnanom Bohočloveku ukrižovanom, takže či navonok niečo robíte, hovoríte alebo jete, vo svojom vnútri ste vždycky vovnútornení v tom Bohu požehnanom, ktorý vás chce v sebe samom neustále nosiť a praje si, aby ste pri všetkých svojich počinoch zotrvali pri ňom. Nech to vo vás splní sám, ktorý je taký milosrdný a dobrý, že to od vás požaduje, pre zásluhy svojej najsvätejšej Matky. Amen.¹

¹ Pisateľ dodáva: Nech to vo vás splní... na prímluvu milovanej svojej služobnice, on, ktorý nás do svojich zásluh ráčil vstúpiť ako vetvičky, aby sme po ňom ako po schodoch spásenosných príkladov a prvoradých (radicalium, koreňových) zásluh stále vystupovali k vrcholku jeho prevýborného života a ku pretvoreniu na jeho najsvätejšie utrpenie, až kým spolu s požehnaným Ježišom vstúpime do lona otcovského a budeme odpočívať spolu s tým, ktorý je všetkým dopočinom na veky vekov. Amen.

Hlava desiatá.

O súžení a o tých, čo nepostupujú.

Raz som prosila Boha, aby mi dal niečo zo seba. A prežehnala som sa. A prosila som ho tiež, aby mi ukázal, kto sú jeho synovia. Nato mi medziiným povedal aj tento príklad: »Vezmime si prípad človeka, ktorý má mnoho priateľov a pozve ich na hostinu, pristrojenú veľmi starostlivo. Bude ten smútiť pre tých, čo neprišli, hoci on pripravil hojnú a drahú hostinu? A tých, čo prídu, bude prijímať s veľkou radosťou? Hoci prijme všetkých s potešením, predsa všetkých, ktorých má radšej, usadí k zvláštnemu svojmu stolu, vedľa seba, a s tými, ktorých má ešte dôvernejšie rád, bude jesť z jednej misky a piť z jedného pohára.« Mne sa to veľmi páčilo a pýtala som sa ešte: »Ó, Pane, kedy ty všetkých povolávaš? Povedz mi to!« I odpovedal mi, hovoriac: »Ja som všetkých pozval k životu večnému. Kto chce, nech príde. Nikto sa nemôže vyhovoriť, že nie je povolaný. A niektorí povolani prichádzajú a dostávajú miesto pri stole.« A dal mi porozumieť, že on sám je i stolom, i pokrmom, ktorý predkladá.

Ja som sa však pýtala, akou cestou išli tí povolaní, čo prišli. On mi preto odpovedal: »Cestou súženia, ako je cesta panenstva, čistoty, chudoby, chorôb a trpezlivosti.« A vymenoval mi ešte veľa druhov súženi, ktorými ľudia dochádzajú k spáse. A ja som každému slovu chápala dôvod, akoby mi bolo vykladané a mala som z toho radosť veľkú. A všetci títo rovnako dostávali meno „synovia“.

I to mi bolo vtedy povedané, že všetko bolo dávvané tým synom na dobro od Boha, či už panenstvo, či chudoba, horúčka, strata detí, strata majetku a vecí časných a akékoľvek súženie. Sami to však hneď teraz neprehliadnu a neuvažia takže na začiatku je to pre nich trýzeň, ale potom ako praví synovia znášajú všetko trpezlivo a s poďakovaním. Tak je to rovnako u všetkých, ktorí dosahujú života večného. Inej cesty ani niet.

Tí, čo sú pozvaní k duchovnému stolu, ktorých Pán vedie k sebe, aby mohli jesť s ním z jednej misky a piť z jedného pohára, to sú tí, čo chcú a sa aj usilujú poznať, kto je to ten dobrý Otec a Pán, čo ich pozval, a usilujú sa mu zapáčiť tým, že ho nasledujú v križi a že sa dobrovoľne oddávajú chudobe, životu opovrhzenému a bolestnému. Na týchto synov dopúšťa Boh mnoho súžení. A dáva im to ako zvláštnu milosť, aby mohli jesť spolu s ním z jednej misky. »Lebo i ja som bol povolaný k tomu stolu,« hovorí Kristus, »aby som pil kalich utrpenia. A ten mi bol, pre lásku k vám, sladký. hoci je sám v sebe prehorký.« Títo vyvolení synovia uznávajú túto milosť od Boha, a tak, hoci aj niekedy cítia horkosť súženia, predsa sa im to všetko stáva sladkým, pre lásku a milosť, pre časnosť a hodnosť tých utrpení. Ba súžením je to pre nich, keď nemajú utrpenia. Čím viac súžení majú, tým sa viac radujú a tým viac cítia niečo z Boha. Hovorím teda a tvrdím, že synovia boží vo svojich prenasledovaniach, súženiach a vo svojom pokání cítia primiešanú sladkosť božskú. A toto mi bolo povedané a obdivuhodne ukázané vtedy, keď ma Boh poučoval, ako som to teraz spomínala. I ja sama som to nespočetnekrát skúsila. Keď som bola sužovaná od bratov a keď

mnou ľudia opovrhovali, takú sladkosť som cítila a pomazávaly ma vtedy také slzy radosti, že by som to ani vyrozprávať nemohla.

Opäť raz, keď som bola veľmi chorá a celá zoslabnutá a smutná som ležala, zjavil sa mi Bohočlovek Ježiš ako tešiteľ veľúčinný. Zdalo sa mi, že má so mnou veľkú sústrasť. A povedal mi: »Prišiel som ti posluhovať.« Služba však, ktorú mi konal, bola, že stál pred mojim lôžkom a ukazoval sa mi s takým milým pokojom v tvári, že sa to vôbec nedá vypovedať. A videla som ho očami mysle oveľa jasnejšie, než možno čokoľvek vidieť. A bolo mi to tak príjemné a slastné, že o tom vôbec nič nemôžem povedať. Je to naskrze nevyrozprávané.

Raz zas na Zelený štvrtok vyzvala som svoju družku, aby sme išli hľadať Krista a dodala som: »Poďme do nemocnice. Snáď nájdeme Krista tam, medzi tými chudobnými, trápenými a zarmútenými.« Vzaly sme vtedy všetko, čo nám mohlo slúžiť na pokrývanie hlavy a čo sme vziať mohli (nič iného sme totiž nemaly) a povedaly sme Giliolo, posluhovačke v nemocnici, aby to predala a kúpila niečo na jedenie pre chudobných v nemocnici. Tá sa veľmi zdráhala a hovorila nám, že si tak robíme hanbu, ale na naše veľké nastojenie predsa išla predaj tie kúsky látok a kúpila za to ryby. My sme zas doniesly chlieb, čo nám ľudia z lásky k Bohu darovali na živobytie. Keď sme to potom rozdali chorým, poumývaly sme chudobným ženám nohy a mužským ruky, a zvlášť ruky istému prašivému, ktorý ich mal veľmi hnisavé, rozožrané, nevládne a zapáchajúce. Potom sme sa tej vody napily.¹ Ten nápoj sa nám však zdal taký sladký, že sme ešte po celej ceste cítily jeho mimoriadnu príjemnosť. A zdalo sa mi celkom, že som ochutnala podivuhodnú sladkosť: Bolo to niečo tak mimoriadne príjemného. Cítila som však, že mi v hrdle uviazlo čosi pevného z tej vody po umývaní. Usilovala som sa to teda prehltnúť, ako by som prijímala a sa mi to aj podarilo. Mala som pri tom však také príjemné pocity, že to ani povedať neviem. A preto i hovorím, že ak človek pre Boha prijme pokánie, utrpenie a súženie, že hoci na začiatku je to človeku bolestné, nakoniec nájde v tom predsa najväčšie potešenie.

Inokedy prišlo na mňa duchovné súženie. Po celý mesiac sa mi zdalo, že nič z Boha necítim, ba tak sa mi videlo, že ma Boh celkom opustil. Ani spovedať som sa nemohla. Mala som zdanie, že sa mi to stalo pre moju pýchu. Z druhej strany som zas tak hlboko videla do mnohých svojich hriechov, že som si myslela, že sa z nich nemôžem vyspovedať s náležitou ľútosťou, ba že ich nebudem môcť ani ústami porozprávať. I to zdanie som mala, že ich nebudem mať sily vyjadriť. A tak som nemohla ani Boha chváliť, ani sa modliť. Predsa sa mi však videlo, že ešte čosi z Boha zostalo vo mne, lebo som nebola tak sužovaná, ako som mala byť sužovaná: Cítila som totiž ešte, že by som sa nebola chcela hriechom odlúčiť od Boha, ani ho uraziť, čo by mi boli panúkali aj všetky bohatstvá sveta alebo hrozili všetkými mukami, a že by som sa nebola rozhodla súhlasiť so zlom. Tak účinne, hrozne som bola sužovaná a trápená po celý ten čas.

Predsa sa však Boh konečne nado mnou zmiloval a povedal mi: »Dcéra moja, milovaná Bohom všemohúcim a všetkými svätými v raji, láska Boha na tebe spočinula. Viac ťa milujem, ako ktorukoľvek ženu

¹ Zvláštne vedenie Ducha Svätého. Obdivovať slobodno, nasledovať nie.

z údolia spoletského.« Duša moja odpovedala volajúc: »Ako to môžem veriť, keď som plná súženia a keď sa mi zdá, akoby som bola od Boha skoro celkom opustená.« Odpovedal: »Keď sa ti zdá, že si opustenejšia, vtedy si ešte viac odo mňa milovaná a Bohu bližšia.« A dodal ešte: »Otec, ktorý má veľmi drahého syna, dáva mu zmiernené jedlá: Nedovolí mu piť čisté víno ani jesť jedlá škodlivé, aby mu to nezaškodilo, ale mieša s vínom vodu, aby mu bolo na osoh. Tak robí aj Boh: do útech mieša skúšky a súženia a drží dušu v skúškach a v súženiach. Keby ju v nich totiž nedržal, stučnela by a odpadla. Čím je duša viac opustená, tým je viac milovaná.« Tak sa teda moje súženie predsa trochu zmiernilo, ale nebolo mi odňaté ešte úplne: ešte som totiž stále nemala vôľu spovedať sa, ale sa mi už začala vracaať túžba po spovedi a po prijímaní. Čoskoro nato mi bolo súženie odňaté úplne. A vtedy mi hlas povedal: »Lúbi sa mi to, že ideš na prijímanie, hoci vlastne vtedy, keď ma prijímaš, si ma už prijala. Ba aj keď ma neprijímaš, už si ma prijala. Prijímaj len s požehnaním Otca i Syna i Ducha Svätého. A ko- naj to na počesť a úctu všemohúceho Boha, svätej Márie Panny a to- hoto svätého — totiž svätého Antona, ktorý mal vtedy práve sviatok: lebo máš dostať novú milosť, ktorú si dosiaľ ešte nemala.« Tak mi teda skutočne bola vrátená milosť môcť sa spovedať a vôľu chodiť na prijímanie. I vyspovedala som sa. Keď sa však potom slúžila omša, videla som sa plná hriechami a chybami, takže som ani hovoriť ne- mohla. A myslela som si, že prijímanie, na ktoré som sa chystala, mi bude na súd.

Po tomto som cítila v sebe podivné rozpoloženie: ako by som sa mohla hodiť do vnútra Ježiša Krista. I hodila som sa vtedy do jeho vnútra s takou dôverou a bezpečnosťou, akú som ešte nikdy nebola pocítila. Vrhla som sa do jeho vnútra a do jeho zásluh ako mŕtva s obdi- vuhodnou istotou, že ma vzkriesi. V dôvere v neho som teda prijímala a po prijímaní som sa cítila obdivuhodne. Zanechal v mojej duši pokoj, z ktorého som vyrozumela aj vycítila, že všetko súženie, ktoré na mňa prišlo, prišlo pre moje dobro. Toto pamätné prijímanie ma teda osvietilo, ale vzbudilo v mojej duši aj túžbu, aby som sa celá oddala Kristovi, lebo som nahládla, že sa Kristus dal celý nám. Nanovo ma teraz teší aj túžba po mučeníctve, takže naozaj po ňom túžim a cítim slasť, keď ma zastihne nejaké trápenie alebo súženie. Ba ešte väčšiu radosť mávam, než som mávala pred tým. A preto hovorím, že Boh nakoniec predsa len poteší každú dušu, postihnutú súžením.

Ešte aj iný raz, keď som bola v súžení, takže sa mi skoro zdalo, že som opustená, počula som podobné slová: »Ó, milovaná, vedz, že nie si opustená! Boh všemohúci je ti v súžení bližší, aj ty Bohu.« A duša moja zvolala: »Ak je to tak, že som v súžení Bohu bližšia, nech sa mu zaľúbi odňať odo mňa všetok hriech, nech mi dá rozhrešenie pre zásluhy svojho umučenia a nech dá požehnanie mne, mojej družke a bratovi, čo toto všet- ko píše.« A odpoveď som dostala takúto: »Hriechy tvoje som ti už odňal a žehnám vás tou telesnou rukou, ktorá bola priklinčovaná na kríži.« A videla som, ako sa tá ruka v žehnaní vystiera nad naše hlavy. A mala som z toho pohľadu radosť veľkú, lebo to bola vskutku mimoriadna slasť niečo takého vidieť. A Pán nám trom hovoril: »Majte a náveky pojmite do seba požehnanie Otca i Syna i Ducha Svätého.« A povedal mi ešte: »Povedz svojmu bratovi, pisateľovi, aby sa usiloval stať sa malým. Je

totiž veľmi milovaný od Boha všemohúceho. Nech sa teda aj sám uduje ho milovať!»

Tak ma teda vo svojej veľkej láskavosti mnohonásobne potešil ten, ktorý teší všetkých súžených. Jemu nech je česť a chvála na veky vekov. Amen.

Raz keď som sa modlila vo svojej cele, boli mi povedané tieto slová: »Všetkých tých, ktorých Boh sám vyučuje, on i osvecuje, aby pochopili cestu božiu. Ale oni si zapchávajú uši, aby nepočuli a zatvárajú oči, aby nevideli to svetlo a tie dôkazy, ktoré im Boh duchovne podáva, nechcú tomu venovať pozornosť, ani nechcú počúvať to, čo im Kristus hovorí v duši, ale dajú úplne tukom obriať svojmu srdcu a sledujú náuky iné, nie tie, ku ktorým ich vedie presvedčenie božie. Proti hlasu svedomia sa chcú držať len obyčajnej cesty. Všetci takí sú zlorečení od Boha všemohúceho.« A toto mi bolo povedané mnohokrát. Ja som sa však desila, keď som niečo takého počula, lebo sa mi to zdalo veľmi ťažké a bála som sa, že je to klam. Nechcela som veriť, že by Boh zlorečil tých, ktorým dal najprv svoje svetlo a svoju zvláštnu milosť.

Preto mi bol predložený istý príklad a často mi bolo nakazované, aby som ho dala napísať. A ten príklad je o školákovi, ktorého otec pošle do škôl, vynakladá na neho bohato, kupuje mu krásne šaty, zaopatruje knihy a keď sa vyučí za nižšieho učiteľa, postará sa aby mohol prejsť k vyššiemu. Ak sa však po všetkej tej opatere menovaný školák začne zanedbávať, stratí z očí vážnosť vedomostí, ktoré si nadobudol a vráti sa do svetského stavu, ba vezme si až nejaké podlé zamestnanie, nejakú službu spojenú s veľkými telesnými námahami, a z toho, čo sa bol naučil, mu nič nezostane — pre takého syna by sa otec zaiste musel veľmi rozčuľovať a hnevať. Podobný tomu synovi je človek, ktorý dostáva najprv poučovanie cestou kázni a cestou Písom, potom dostáva duchovné osvietenia od Boha a v duchovnom osvietení a božom vnuknutí sa mu dá vyrozumiť, ako má sledovať cestu Kristovu. Práve aby sa naučil túto cestu Kristovu, najprv ho Boh dá poučiť od iných, ale potom ho učí sám Boh svojím duchovným svetlom a podáva mu učenie, ktoré môže podávať len on sám. A učí ho tak preto, aby sa vedel riadiť sám a aby aj druhým bol svetlom. Ak taký človek začne byť nedbanlivý, ak sa rozmäsi a stučnie a opovrhne svetlom božím i poučovaním i jeho vnuknutiami. Boh mu to svetlo a milosť odníme a taký človek sa stáva zlorečeným. A bolo mi prikázané, aby som toto napísala a aby som to povedala aj istému bratovi, môjmu spvedníkovi, lebo sa to jeho týkalo.

Inokedy mi zas hlas boží povedal: »Je isté pokolenie ľudí, ktorí poznávajú Boha len podľa mimoriadnej výbornosti tých dobrodení, ktoré im vykonal. Tí však len málo poznávajú. Je naproti tomu iné pokolenie ľudí: tí, hoci poznávajú Boha aj cez tie dobrodenia, ako prví, predsa ho oveľa lepšie poznávajú cez jeho dobrotu, ktorú skusujú vo svojom vnútri.«

Pri inom hovorení božom sa mi znovu otvorilo poznávanie a počula som, ako hlas volal a hovoril: »Ó, akí sú veľkí, akí sú veľkí — lež nie čitatelia môjho Písma, ale jeho plnitelia a uskutočňovatelia!«

Inokedy hovoril, že obsah celého Písma sa naplňuje v príklade života Kristovho.

Raz, pri modlitbe, som vpravala Bohu: »Viem, Pane, že si ty môj Otec; že si ty môj Boh. Pouč ma teda, čo chceš, aby som činila. Daj mi príkazy

o tom, čo sa ti páči, lebo som pripravená poslúchať.« V týchto myšlienkach som bola od rána až po terciu.¹ A videla som aj počula. Ale čo som

¹ Druhá denná liturgická hodinka (deväť hodín ráno).

videla a porozumela, to nijako nemôžem, ba ani by som nevedela vyrozprávať. Bola to akási hlbina prehlboká, čosi naskrze nevystoviteľného. Ukázal mi, čo je on sám, a kto v ňom žije a kto nie. A povedal mi: »V pravde ti hovorím, že niet inej rovnej cesty okrem tej, čo sleduje moje šľapaje, lebo na tejto ceste, ktorá je cestou mojou, niet vôbec nijakého klamu.« A toto slovo mi bolo často a v mnohých hovoroch povedané, a to veľmi dôrazne a jasne.

Týmto sa končia mnohonásobné útechy Angeliny.

Hlava jedenásta.

Naučenia blahoslavenej Angely: O prítomnosti božej.

Načim teda vedieť, že Boh niekedy prichádza do duše, hoci ho ona nevolá, nežiada, ani neprosí a vkladá do nej akýsi oheň, akúsi lásku a akúsi predtým neskúsenú sladkosť. A duša slasť veľkú cíti i potešenie a verí, že je to od Boha, že Boh je v nej prítomný a tak pôsobí. No, toto predsa nie je isté.

Alebo poznáva, že Boh k nej prichádza, pretože jej Boh hovorí reči veľmi nežné. Duša má pri tom veľmi slušné pocity a hlboko sa z toho teší. Ale i tu ešte ostáva akási pochybovačnosť, čo aj malá. Duša ešte nie je dokonale a vonkoncom istá, či je to Boh v nej, lebo také reči hovorí a také city vzbudzovať môže aj iný duch. Ešte jej vždy zostáva pochybovať. A tak sa mi zdá, že sa tak stáva v duši alebo pre jej nedobrosť a pre jej chyby, alebo je to z vôle božej: Boh sám jej totiž nechce dať väčšiu istotu a bezpečnosť.

Duša dostáva istotu, že je ozaj Boh v jej vnútri, ak to cíti ináč než ho zvykla cítiť, a cíti ho veľmi zreteľne, ba až s dvojnásobným pocitom. A cíti toľký oheň lásky božej v sebe, že stráca všetku lásku k svojej duši i k svojmu telu. Duša vtedy hovorí, poznáva a chápe také veci, aké nikdy, od nijakého smrteľníka nepočula a poznáva mimoriadne jasne. Jej je to najväčším utrpením, že v tom musí mlčať. Ak mlčí, mlčí z horlivosti, aby sa neznepáčila láske alebo aby nedala pohoršenie a potom z poníženosti: nechce rozprávať o takých vyvolených veciach, aby na seba nepozorovala. Aj mne sa to raz stalo: Z horúcej túžby prosieť k spásu blížneho, mi predsa niečo vyšlo z úst. Pokarhali ma preto a povedali mi: »Sestra, vráť sa k Písmu božiemu. My ňu nerozumieme.«

V tom istom pociť, ktorým sa duši dostáva istoty, že je Boh všemohúci v nej, vie duša už tak dokonale chcieť, že už vskutku celá duša chce; úplne a vo všetkom a s dušou už súhlasia aj všetky údy tela, sjednocujú sa s dušou skutočne, vôli už nijako neprotirečia. Duša chce dokonale to, čo je božie. Predtým to naozaj a celkom predsa len nechcela. Takáto vôľa sa duši dáva ako blahodar,¹ v ňom spoznáva, že je v nej Boh všemohúci

¹ Užívam ten výraz ako jednoznačný so slovom „milosť“.

a získava istotu. Duša totiž vtedy chce Boha a veci božie naozaj, na spôsob tej skutočnej lásky, ktorou Boh nás miloval. A duša cíti, že nesmierny Boh je s ňou smiešaný a že s ňou urobil spoločenstvo.

Potom: Keď Boh najvyšší skutočne prichádza k duši rozumom obdarenej a keď sa jej dopraje, aby ho videla, vtedy ho vidí v sebe bez telesnej podoby a vidí ho jasnejšie, než môže vidieť smrteľný človek iného človeka smrteľného: oči duše totiž vidia akúsi plnosť duchovnú netelesnú, o ktorej však nemôžem nič rozprávať, lebo na to nestačia ani slová, ani obrazivosť. Ten pohľad však znamená pre dušu slasť nevýslovnú. Duša vtedy na nič iného nehľadí, len na to, lebo to úžasne plno naplňuje dušu. A tento pohľad, toto hľadanie, ktorým vidí Boha všemohúceho, takže nič iného nemôže vidieť, je niečo tak hlbokého, že ma to bolí, keď z toho nemôžem nič vyjadriť. Nie je to totiž nič hmatateľného ani predstaviteľného. Doceniť sa to nijako nedá.

Ale ešte aj mnohými inými spôsobami poznáva duša bez akýchkoľvek pochybností, že je v nej Boh. Tu poviem ešte aspoň o dvoch.

Prvý pozostáva v tom, že duša dostane akési pomazanie, ktoré zne nazdania natoľko obnoví dušu a skrotí všetky údy tela a tak ich dá do súladu s dušou, že sa duša nedá ani trochu vyhodiť zo svojej rovnováhy, nech by už na ňu siahol ktokoľvek alebo ju poranilo čokoľvek. A cíti vtedy a počuje, čo jej rozpráva Boh. V stave tohto veľkého, ale úplne nevýslovného pomazania spoznáva duša celkom iste a bez akejkoľvek pochyby, že je v nej Boh všemohúci. Také niečo by totiž nemohol spôsobiť nijaký svätý z raja, ani anjel. Je to niečo celkom nevysloviteľného. Ale bolí ma to veľmi, že to nemám ani k čomu pripodobniť. A nech mi je Boh milostivý, že takto mlčím, ale pomôcť si nemôžem, veď by som ja z toho srdca rada niečo vyjavila o jeho добрote, keby som nejako mohla a keby sa to jemu páčilo.

Druhý prípad, kedy rozumom obdarená duša poznáva, že Boh všemohúci je v jej vnútri, je ten, keď duša prežíva akési objatie od Boha, lebo nikdy ani otec, ani matka syna, ani nijaká iná osoba nemôže s toľkou láskou objasniť inú osobu, ako Boh všemohúci objíma rozumom obdarenú dušu. Náš Pán Ježiš Kristus totiž s toľkou láskou nevýslovne objíma a k sebe privíňa rozumom obdarenú dušu, a toľko presladkej slasti je v tom, že — som presvedčená — nikto z ľudí na svete to nevie vypovedať, nikto vyjadriť, ba kto to neskúsil,¹ ani veriť nebude môcť, a aj ak niekto azda uverí, nebude mať o veci to poňatie, ktoré jej zodpovedá. Ježiš Kristus totiž donáša do duše nesmierne slasťnú lásku, takže duša ňou celá horí v Kristu. A prináša so sebou aj také veľké svetlo a v sile tohoto svetla poznáva duša takú vrchovatú plnosť dobroty Boha všemohúceho, ktorú zisťuje teraz z vlastnej skúsenosti, že chápe ešte oveľa viac, než v sebe zakusuje. A vtedy dostáva istotu a zabezpečenie, že je v nej Ježiš Kristus. Ale všetko toto, čo o tých veciach hovoríme, nie je nič v porovnaní s tým, čo to skutočne je.

A vtedy duša nemá nijakých slz, ani slz nejakého iného druhu alebo stavu. Je to totiž ešte oveľa nižší stav, keď má duša slzy radosti.

¹ Text má: „expertus“, „kto to skúsil“. Súvis bezpodmienečne vyžaduje čítať „expers“, „kto to neskúsil“. Asi chyba prepisovania.

Potom: Boh vtedy donáša so sebou do duše toľkú nadplnosť radosti, že duša si už viac žiadať nevie, ba keby ten stav trval, mala by už tu raj. A plnosť tejto radosti prekypuje a rozlieva sa na všetky údy tela. A každú krivdu, ktorej sa duši dostane či už skutkom, či slovom, ona nemá za nič, ba stáva sa jej sladkou.

Pre zmeny v tele, ktoré tá radosť vyvoláva, som sa niekedy ani ja nemohla utajiť pred svojou družkou, ba ani pred inými, lebo niekedy, ako mi to povedala moja družka, začínam žiarť a celá očervenením a oči mi začnú svietiť na spôsob sviečok, alebo zas zblednem, ako by som bola mŕtva, podľa toho, aké mám videnie alebo zjavenie.

Radosť, o ktorej hovorím, trváva po veľa dní. A mám niektoré radosti, ktoré, myslím, už nikdy nestratím, ba jasne sa mi zdá, že sa ešte dopĺňajú a zdokonaľujú. Ani teraz nie som v živote bez nich. Preto, aj keď mi príde nejaký smútok, tu si len spomeniem na tie radosti, a už ma nič nevie vyhodiť z rovnováhy.

Je ešte toľko iných spôsobov, ktorými duša poznáva, že Boh je skutočne v nej, že by som ich nijako nemohla všetky povedať a vyrozprávať.

Vo všetkých týchto spôsoboch, o ktorých sme hovorili, poznáva duša, že Boh prišiel do nej. Ale nič sme ešte nepovedali o tom, ako je to, keď prijíma Boha ako hosťa. Všetko, čo sme povedali, je oveľa menej, ako keď duša poznáva, že prijala Boha ako pocestného za svojho hosťa. Vtedy totiž, keď duša prijme Boha ako pocestného, dosiahne takého veľkého poznania nekonečnej dobroty božej, že niekedy, keď som potom prišla zas k sebe, som to považovala za úplne isté, že tí, čo viac cítia z Boha, ešte menej odvahy majú hovoriť o ňom: lebo už preto, že cítia (niečo) z toho nekonečného a nevysloviteľného, neopovávajú sa hovoriť nič o Bohu. Porovnávajú totiž to, čo hovoria, alebo čo by mohli povedať, s tým, čo stratili a vidia, že všetky slová sú ako by ničím. Preto keby nejaký kazateľ vecí božských tak spoznal Boha, ako som ho niekedy aj ja pochopila, tu by už nič nevedel o ňom povedať, ani by sa už neopovážil o Bohu niečo hovoriť, ba onemel by a čušal. Dobrotu božiu nemožno dokonale osvetliť, nakoľko ona prevyšuje rozum i všetko, čo sa vôbec nejakýmôže myslieť, rozprávať alebo oceňovať. Ale to všetko nie je preto, že by duša bola stratila nejaký telesný smysel alebo že by opustila telo, ale jednoducho vníma bez smyslov. Preto človek, vnímajúci tak priamo rozumom, chápe, čo vidí, tak účinne a naplňuje ho to takým úžasom v porovnaní s tým, čo možno povedať slovom telesným, že keby taký človek bol kazateľom a chcel by hovoriť o Bohu, povedal by ľudu: »Choďte domov, lebo o Bohu vám neviem nič takého povedať, čo by aspoň len trochu dostačovalo.« A tak teda hovorím a dobre to chápem, že všetko, čo všetci ľudia od začiatku sveta či už povedali a či napísali o božej добрôte, že to všetko treba považovať za celkom nedostatočné, keď ide o jadro dobroty božej, ba nie je to ani polovička prosného zrna v porovnaní s celým svetom.

Keď dostáva od Boha istotu duša a keď ona je oblažovaná jeho prítomnosťou, tu sa i telo nasycuje a dostáva novú ušľachtilosť a blaženosť spolu s dušou, hoci oveľa menej. Vtedy hovoria rozum aj duša telu a smyslovosti: »Hľad teraz, aké sú to tie dobrá, ktorých sa ti teraz dostáva od Boha skrze mňa! Ale ešte nekonečne väčšie sú tie, ktoré sú nám prisľúbené a ktoré nám budú aj verne podané, ak budeš v súlade so mnou. A všimni si teraz aj toho, aké dobroty a aké veľké ich množ-

stvo sme stratily, ty i ja, tým, že si so mnou nesúhlasilo, ale si sa mi protivilo. Pre budúcnosť musíš bezpodmienečne poslúchať v tých veciach, čo sú božie.« A telo, ako sa cíti účastným na rozkošiach duše, hneď sa poddáva duši a smyslovosti rozumu. Odpovedajú duši hovoriac: »Moje potešenia boli občas telesné a podlo — úbohé, lebo ja som telo, ale ty, ktorá si bola súca toľkého zošlachtenia a toľkej božskej slasti, ty si nemala so mnou súhlasiť a tak mňa aj seba pripraviť o toľké dobroty.« A tak podobne ďalej, keď telo a smyslosť cítia, že sladkosť duchovných potešení je väčšia, ako to vôbec mohli tušiť, ponosujúc sa dlhou, ale milou ponosou na dušu a na rozum. A dajú sa im úplne do poslušnosti.

Hlava dvanásť.

Odkiaľ sú klamy a ako ich odstrániť.

Je niekoľko možností, ktorými prichádza ku klamu u osôb duchovných.

Prvý a významnejší spôsob klamu je ten, ktorým sa dostáva do osídla taká duša, v ktorej ešte nie je čistá láska. V jej láske je ešte čosi stále primiešané aj čosi z lásky k vlastnej osobe, t. j. niečo z vlastnej vôle. Je v nej teda ešte niečo z lásky k svetu. A svet ju vyzýva k akejsi oddanej zbožnosti, i dobré svedectvo jej vydáva, ale všetko je to falošné. Taká osoba dá sa vybičovať obdivom sveta a jeho pochvalou do horlivej zbožnosti a slzy sa jej rozprúdia, aj sladkosti prídu i chvenie sa a volanie, ale to všetko prichádza už v láske duchovnej, ale ešte nie čistej. A hoci v tom nie čistom duševnom stave sú slzy a sladkosti, predsa nie sú to slzy a sladkosti vnútri v duši, ale vonku, v tele. Tá láska nevstupuje do vnútra duše a sladkosť sa rýchlo tratí, rýchlo i zabúda, ba občas donáša aj horkosti.

To všetko som sama skúsila, ale ani sama by som tu nevedela nájsť isté rozlíšenie. Môžem povedať len toľko, že keď ide o čistú lásku, vtedy duša prichádza k bezpečnej pravde a po všetkých tých citoch bezpodmienečne považuje seba samú za mŕtvu. vidí že je vlastne ničím a vracia Bohu seba samu mŕtvu a zapáchajúcu a cití úcty k Bohu a pokory sa prebudí. A duša sa nepamätá na nejakú chválu o sebe, ani na nijakú svoju dobrú stránku. ba vidí seba samu takú biednu a plnú zla, že je niekedy až presvedčená, že ju ani nijaký svätý nebude môcť úplne oslobodiť. len Boh sám. Utieka sa za to niekedy rýchlo k svätým. aby jej pomohli u Boha, lebo sama sa nepovažuje za hodnú prosieť Boha. Preto sa obracia na Pannu Máriu a na iných svätých, by jej pomohli. Ak ju niekto pochváli, považuje to za číry výsmech.

Táto pravá a čistá láska od Boha je vo vnútri duše a ukazuje jej chyby a božiu dobrotu. Slzy, ktoré vtedy prichádzajú a sladkosti, ktoré cíti, nikdy nedonášajú horkosť, ale len istotu a sladkosť. Taká láska privádza určite Krista do vnútra duše a duša naozaj chápe, že v tom niet nijakého klamu, ani byť nemôže.

(¹ V takejto láske nemôže byť primiešané nič z lásky k svetu. Tu

¹ Pripisok pisateľa.

som jej ja, pisateľ, rozprával o Mojžišovi, ako prátom udrél na skalu. Nemohol som však ani dokončiť, lebo mi veriaci Kristova hneď povedala:)

Iný spôsob, ktorým Boh dopúšťa klam na duchovné osoby, je tento: Duchovná nábožná osoba sa cíti vo veľkej láske u Boha, cíti v sebe duchovné dobrá i vykonáva skutky duchovne dobré a hovorí o nich. Predsa však, pretože si je veľmi istá a prestupuje hranice dovoleného spôsobu, dopúšťa na ňu Boh klam, aby tak dobre poznala aj Boha aj seba.² (A povedala, že takto to bolo aj s Mojžišom: keď som jej totiž dokončil ten začiatý biblický príbeh).

Iný spôsob klamu je zas tento: Duchovná osoba už mnoho cíti z Boha. Jej láska je dobrá a čistá. Z plnosti dobrej mysle koná dobré skutky. Rozhodla sa, že sa už nechce páčiť svetu, ani povestí svätosti že nechce mať; ďalej, že sa chce celá páčiť Kristovi. Celá sa vloží do Krista a je skutočne vnútri v ňom, má radosť veľkú a nevyrozprávanú a cíti, že je celá duša v Kristovom objatí. Je však predsa vždy potrebné, aby si duša vedela nechať len to, čo je jej vlastné a aby vracala Bohu to, čo je božie. Ak sa to nestane, tu Boh dopustí na ňu nejaký klam, aby ju zachránil. Dopustí klam na ňu i preto, lebo sa o ňu stará so žiarlivou horlivosťou a nechce, aby prekročila hranice dovoleného. Ale to všetko ešte duši nestačí, kým ju Boh neuvedie do plného poznania jej samej a do plného poznania dobroty božej. Až vtedy je už vylúčený každý klam: duša totiž pravdu poznáva naplno. Toto plné poznanie pravdy možno vysloviť takto: Duša vidí seba samu takú plnú, že — zdá sa jej — už plnou ani byť nemôže. Najprv je naplnená poznaním seba samej, a to tak, že nemôže na nič iného hľadiť, ani na nič iného sa rozpačovať. Na to sa hneď dostáva do poznania božej dobroty. Potom vidí obidvoje naraz, ale spôsobom absolútne nevyrozprávaným. Ale ako sa zdá, ani to ešte nestačí: Boh sa ďalej stará o ňu so žiarlivou horlivosťou, a preto dopúšťa na ňu súženia.

To, čo pri takýchto citoch zamedzuje klamu prístup do duše, je chudoba ducha. Keď totiž Boh raz ku mne hovoril, odporúčal chudobu ako taký veľký dôkaz a ako také veľké dobro, že to úplne prevyšuje náš rozum. Boh mi povedal: »Keby chudoba nebola takým veľkým dobrom, ja by som ju nebol tak miloval a keby ona nebola taká vznešená, ja by som ju nebol na seba bral.« Pýcha môže byť totiž len v tých, čo niečo majú alebo aspoň myslia, že niečo majú. Už prvý človek, ktorý padol, i anjel práve preto začali byť pyšní a padli, lebo si mysleli a boli presvedčení, že niečo majú. No ani anjel, ani človek nemajú nič sami od seba: to má len Boh. Poníženosť je však len v tých, ktorí sú takí chudobní, že vidia, že nič nemajú: chudoba je totiž najväčšie dobro. Sám Boh urobil svojho najdrahšieho Syna ešte chudobnejším, ako ktokoľvek bol alebo bude, hoci je on ten, ktorý má vlastné jestvovanie — a to je viac, než čo môžeme vôbec povedať. A predsa ho Boh urobil takým chudobným, ako keby nemal svoje vlastné jestvovanie. Toto sa síce hriešnikom a tým smrteľníkom, ktorí nemali pravého svetla, zdalo akousi hlúposťou, ale nie tak na to hľadeli, ani tak na to nehládali ľudia múdri a správne chápujúci.

² Tiež prípisok pisateľa, v zátvorkách.

. Táto pravda, čo o nej teraz hovorím, totiž pravda o ctnosti chudoby, že je ona koreňom a matkou pníženosti a všetkého dobra, je taká hlboká, že to opísať nemožno. Kto totiž má ctnosť chudoby, nikdy sa nemôže zrútiť, ani sa stať obeťou klamu. Kto by poznával, aké dobro znamená chudoba, bol by Bohu milý; kto by uvažil jej nesmiernu cenu, už by nikdy nemal sily ponechať si niečo z vecí tohto sveta; kto by však videl, ako sám Boh pravú chudobu ľúbil, ten by si už vôbec nič nezadržal.

Tento dôkaz (o prebývaní Boha v duši) je dôkaz podávaný samou múdrosťou božou: Najprv dá duši nahliadnuť, aka je biedna a chudobná, potom sa opravdive presvedčiť o tom, že sama nemá nijakých zásluh a nijakého dobra; potom spôsobí, aby sa stala chudobnou a nakoniec aby si chudobu aj zamilovala. Akýsi dar milosti ju osvieti, takže vidí hodnoty chudoby, a preto si ju oblúbi. Potom vidí duša božiu dobrotu a celá sa oddá láske k Bohu všemohúcemu, lebo je presvedčená, že sama nič nemá, čo by mohla milovať. Ako miluje, podľa toho potom aj koná. Stráca všetku dôveru v seba a dôveruje len v Boha najvyššieho. A keďže v Boha úplne dôveruje, dostáva osvetlenie, ktoré jej odníma akúkoľvek pochybnosť o Bohu.

Kto by jasne nahliadol do tejto pravdy, toho by ani všetci zlí duchovia, ani čokoľvek iné, čo by sme mohli vymyslieť, nemohlo oklamať, lebo v tejto chudobe duchom dostáva duša taký prejasný a bleskovo žiarivý návod ako žiť na svete, že kým má túto pravdu, nikdy sa nemôže dať oklamať.

Takto to potom už chápem, že chudoba je matkou všetkých ctností a že táto pravda o nej pochádza od božskej múdrosti. Ako totiž božská múdrosť nás smrteľníkov učila skrze vtelenie, tak nás skrze ducha chudoby učí ďalej, ako máme dôjsť k blaženosti. I Pannu Máriu poučila božská múdrosť o vtelení Kristom: Najprv ju priviedla na poznanie seba samej; a keď seba poznala, nemala nijakej pochybnosti o Bohu a hneď začala dôverovať v jeho dobrotu. A keďže poznala seba i božiu dobrotu, povedala: *»Ajhľa, dievka Pánova, nech sa mi stane podľa slova tvojho!«* Podobne nás učí múdrosť božia o človečenstve Pánom. Lebo hoci on bol Bohom, predsa chcel, aby jeho človečenstvo bolo vo všetkom zaviazané poslušnosťou k Otcovi. A tak všetka múdrosť z tohto sveta, ak sa nedá viesť do tejto pravdy, nie je nič a mení sa na zatratenie a všetci múdri ľudia z tohto sveta, ak len sa nedajú viesť do tejto pravdy, vôbec nič nie sú a idú do zatratenia.

Keď duša pochopí túto pravdu, vtedy sa z jej úmyslov pri práci stratí akákoľvek márnomyseľnosť a nehladá už vôbec na nejakú odmenu.

Hlava trinásť.

O vytržení a o poznávaní seba samého a Boha.

Duša nič nerozumie ani nechápe, keď ide o vytrženie, lebo tu treba rozumieť a chápať veci, ku ktorým možno prísť len vnútram. Lebo keď je duša, ožiarená prítomnosťou božou, pozdvihnutá nad seba a spočinie v lone božom a Boh v nej, vtedy aj chápe tie dobrá božie, aj slasť z nich

cíti a v nich odpočíva, ale nijako ich nemôže porozprávať. Je to totiž niečo nad každý rozum, nad každý spôsob hovorenia, nad všetky slová. Duša vtedy pláve v radošti a v poznávaní a dostáva osvietenie, takže rozumie i význam temných a ťažkých slov, ktoré povedal Kristus.

Podobne poznáva vtedy duša, prečo bol bôh duše Kristovej bez úľavy a aký to bol bôh. Bola som to už predtým spomenula, že — ako raz v osvietení videla duša moja, vtedy totiž, keď bola premenená na utrpenie Pánovo — že bolesť duše Kristovej nemala nijakej úľavy, taká bola veľká. Preto aj moja duša vtedy, keď spomína na bolesť duše Kristovej, nemôže nájsť nijakú radosť. To sa jej však nestáva, keď rozmýšľa o utrpení tela Pánovho, lebo vtedy po smútku znovu nachádza radosť. Príčiny toho všetkého poznala v tom veľkom vytržení. I to pochopila moja duša, že duša Kristova cítila ostrú bolesť už vtedy, keď ešte bola v lone Matkinom, takú bolesť, ako cítil potom na kríži, len s tým rozdielom, že vtedy ešte nebol skúsil bolesť telesnú.

Prítomnosť Boha dušu k sebe povznášajúceho dáva duši aj pochopenie pre súdy božie a pre iné nevysloviteľné skutočnosti.

A mohlo ráz robiť Boh zázračné veci v duši, také veci, ktoré — ako ich vidím, by nemohlo nijaké stvorenie robiť, okrem neho samého. Niekedy totiž Boh pozdvihne dušu celkom náhle, a to v toľkej radošti, že, myslím — keby tá radosť dlhšie trvala, telo by to ani nemohlo zniesť, ba stratilo by všetky svoje smysly i údy. A často sa hráva Boh v duši a s dušou takýmto spôsobom. Ale keď ho chce duša zadržať, tu hneď odchádza. V duši však zato zostáva radosť a bezpečnosť. Áno, zostane v nej toľká radosť, že nijako nepochybuje o prítomnosti božej v sebe. Ale pre toto videnie a cítenie neviem dať nijakého podobenstva ani to neviem nijako nazvať.

Všetky osvietenia, povznesenia, slasti a radosti sú vždy iného rázu, takže vždy je tam niečo nového. Ale z toho všetkého sa nič nedá vyrozprávať. Zjavenia a videnia sú tiež iného rázu. Podobne i rozkoše, potešenia a radosti, s nimi spojené.

Ale o tom všetkom nič viac neviem vysloviť, ba aj to, čo hovorím, znamená vlastne skôr zlorečiť, pustošiť, rúhať sa alebo aspoň chybné sa vyjadrovať ako niečo riadne vyjaviť.

Ja som zaslepená, zatemnená a bez pravdy, preto, synovia moji, na všetky slová, ktoré máte odo mňa, hľadte ako na slová podozrivé, pochádzajúce od zlomyselnej osoby. Dobré všetko posúďte a z mojich slov len tým veríte, ktoré sa podobajú šlapajám Ježiša Krista a vyzývajú a pri-vádzajú k nasledovaniu jeho života.

Teraz, synovia moji, mi nerobí radosť písať, ale radšej by som chcela neustále oplakávať svoje hriechy a rozjímať o tom, ako boli vykúpené bolestným utrpením nepoškvrneného Krista. Keďže mi však píšete, som nútená vám odpovedať.

Píšem vám teda o tom, čo bolo v poslednom čase vtlačené do môjho srdca. Veďte, synovia, že nič iného nepotrebuje okrem Boha. Len to potrebujete, aby Boh k vám prišiel a aby sa vaša myseľ v ňom sústredila. K tomu však, aby sa vaša myseľ lepšie usobrala v Bohu, musíte sa zbaviť všetkých zvyklostí, musíte pretrhnúť všetky zbytočné dôverné priateľstvá jak s mužmi, tak aj so ženami, musíte odhodiť každú zbytočnú vedu i túžbu chcieť vždy vedieť mnoho nových vecí, musíte sa vymaniť zo

všetkých zhytočných prác a zamestnaní. Slovom: Človek sa musí oddeliť od všetkého, čo myseľ roztrusuje.

Potom človek musí sa usilovať vojsť do priehlbne svojich bied a rozmyšľať o tom, čo robil v minulosti, čo robí teraz, čo bude robiť na budúce a o tom, akú bude mať podľa svojich zásluh budúcnosť po smrti, budúcnosť bez konca. Nech neprejde deň alebo už aspoň noc nech neprejde, že by o týchto veciach neromýšľal.

Na to nech rozmyšľá o milosrdenstve božom, nech o tom znovu uvažuje, nech sa usiluje dobre nahliadnuť, ako so všetkými jeho biedami milosrdne naložil Ježiš Kristus. A nech sa chráni zabudnúť na toto dobrodenie.

Poznať totiž Boha a seba, v tom je naša dokonalosť. O ničom inom z celého sveta sa mi teraz nepáči písať ani hovoriť, len práve o týchto dvoch veciach: Poznať Boha a seba. Inými slovami to znamená: Uznať, že človek leží stále vo svojom väzení; že nikdy z neho nevychádza; že ak nenachádza dobro vo svojom väzení, má ho hľadať inde (u Boha) a že sa nemá vyvyšovať nad svoje postavenie.

Ó, synovia moji najdrahší, ak človek nemá pravého poznania Boha a seba, všetky jeho videnia, všetky zjavenia a všetky jeho nazierania nič neznameniajú. V pravde vám hovorím, že bez toho to všetko nič nesoží. Preto sa čudujem, že si žiadate list odo mňa, lebo veď akože vás majú alebo vôbec môžu moje slová potešiť, ak len vám azda nenapišem o tomto poznávaní? A veď ma ani neteší rozprávať o niečom inom mimo tohto. A len o tomto jedinom vlastne smiem rozprávať. O iných veciach som dostala príkaz mlčať. Prosím vás teda, modlite sa k Bohu, aby všetkému nášmu potomstvu dal toto svetlo a aby vás v ňom zachoval navždy.

Že je vám skutočne poznanie Boha potrebné, to je zjavné: Keďže je totiž naším cieľom kráľovstvo nebeské a to dosiahnuť môžeme a máme len tak, ako ho Bohočlovek dosiahol; tu je nám ešte potrebné poznať tohto Bohočloveka, jeho život, jeho skutky a to, prečo dosiahol slávu, lebo musíme nasledovať jeho skutky a pretvoriť sa v neho, aby sme tak za ním, skrze jeho zásluhy a milosť, mohli spolu s ním vládnuť kráľovstvom nebeským.

Najviac je nám však potrebné poznať Bohočloveka, ako bol za nás ukrižovaný, ako trpel a ako nám dal príklad života. V tomto dobrodení božom sa nám totiž viac než v ktoromkoľvek inom prejavila jeho nekončaná láska a jeho neoceniteľné milovanie. Aby sme teda neboli nevďační, musíme sa pretvoriť v jeho lásku, to jest, musíme ho milovať tak, ako on nás miloval a bližného svojho podobne a ľutovať musíme miláčika, že trpel muky a že za nás a z čistej lásky k nám bol ukrižovaný. Keď poznávame, aké veľké veci za nás vykonal Boh, najmä za naše vykúpenie, tu sa cítime vnútorne nástojčivo vyzývaní uvažovať aj o tom, v akom stave vlastne sme, že sme totiž bytosti veľmi vznešené, lebo veď Boh najvyšší nás tak miloval, že sa za nás vydal na smrť. Keby totiž človek nebol stvorenie veľmi vznešené a veľkej ceny, Boh by to nebol urobil. A keďže sme rozjímali o umučení Pána za nás, vieme dobre aj o tomto našom stave uvažovať.

Poznanie Bohočloveka ukrižovaného nás vyzýva aj k starostlivosti o našu spásu. Lebo keď vidíme, že sám Boh, taký vysoký, tak od nás

vzdialený a taký cudzí, sa predsa tak úzkostlivo stará o naše vykúpenie a o našu spásu, tu zaiste uznáme, že sa sami musíme naozaj o seba a o svoju spásu starať, že musíme Bohu pomáhať v jeho vôli (spasiť nás) aspoň tým, že budeme konať pokánie.

Tak teda z poznania Bohočloveka ukrižovaného nám prýšti neko-
nečné množstvo iných osohov, ale zvlášť sa zapáľuje v nás preveľká
láska, lebo sme skrze jeho umučenie dosiahli spásu.

Ke tomu je však potrebné stále uvažovanie o ukrižovanom Bohočlo-
veku a hlboké jeho poznanie. Lebo, ako vidíme, tak milujeme. A teda
čím viac vidíme z toho ukrižovaného Bohočloveka, tým ho viac a doko-
nalejšie a čistejšie milujeme a skrze lásku sa v neho pretvárame. Ako ho
však máme radi a ako sa pretvárame v jeho lásku, tak podobne sa pre-
tvárame na bolesť, ktorú naša duša vidí v tomto mučenom Bohočloveku.
A tak, ako toľko človek miluje, koľko vidí a poznáva, tak aj koľko duša
vidí z bolesti miláčika, toľko bolesti sama trpí a natoľko sa pretvoruje
v bolesť milovaného. Podobne, čím kto viac vidí z tohto mučeného Bo-
hočloveka, tým viac ho miluje, tým viac trpí pre jeho utrpenie a bo-
lesťou sa v neho pretvoruje. Ako sa totiž duša láskou pretvoruje v pre-
milého Bohočloveka, tak sa pretvoruje aj bolesťou. Toto všetko sa stáva
vtedy, keď človek dokonale vidí a pozná Boha aj seba. Duša totiž vidí
nadnekonečnosť božej výsosti — zdá sa mi skôr, že sa rúham, keď to
biedne slovo užívam, ale nato hneď vidí aj podlosť a nehodnosť
hriešnikov, s ktorými však Boh predsa ráčil vstúpiť do priateľstva a
pokrvenstva, ba najpotupnejšiu smrť za nich podstúpil. A čím viac
duša toto poznáva, hlbšie si rozváži a nahliadne, tým plnšie sa pretvo-
ruje v samu lásku voči Bohočloveku Ježišu Kristovi.

Dalej, keď duša vidí, že hriešnici, ba samo stvorenie je plné toľ-
kých chýb, že jej pri hľadení ani oči nevystačujú — lebo veď duša
má toľko chýb, že to s ničím ani porovnať nemožno; keď potom v žiari
osvietenia božieho vidí, že ona sama bola príčinou tej nesmiernej, ne-
konečnej bolesti, ktorú za ňu znášal Ježiš Kristus; keď ďalej vidí nad-
nekonečnosť a naddobrotu božiu, že sa totiž pre také úbohé stvorenie
tak snížil, že sa stal smrteľným človekom a že po celý svoj život ne-
ustále trpel tou nevýslovnou trýznivou bolesťou, a že on, ktorý bol
stvoriteľom neba i zeme, tak potupne zomrel: keď toto všetko duša vidí
a poznáva, celá sa pretvoruje v bolesť a čím viac a hlbšie poznáva a
uvažuje, tým väčšia bolesť ju zachvacuje.

Ak sa človek človeku za čas života usiluje vyhovieť, tým viac sa
o neho stará ešte pri smrti. Ale Kráľ kráľov, hoci celý jeho život bol
nevýslovný kríž pre nevypovedateľnú a stálu bolesť, ktorú so sebou
nosil — pri smrti nielen že nemal zvláštnu opateru, ale miesto pozláte-
nej izby a purpurového lôžka mal potupný kríž, a to kríž taký biedny,
že musel byť klinmi priklicovaný, aby sa mohol na ňom udržať. Klince
na rukách a nohách ho musely držať: inak by sa na kríži nebol udržal.
Miesto sluhov, preochotne stojacich k službám, mal tovarišov diablo-
vých, preochotne stále sa usilujúcich, aby len čím ukrutnejšie trpel
a čím viac bol rozbitý: takže ani pri smrti, keď si žiadal vody a kričal,
že smädí, mu ani kvapku vody nepodali.

Okrem toho, keď duša vidí, že biedny človek stratil pre svoje
hriechy všetko dobré, zaslúžil si bolesti večité a stal sa predmetom

opovrzenia a posmechu so strany nevypovedateľného božstva, anjelov, diablov aj všetkého stvorenstva; keď ďalej ešte vidí, že najvyšší Boh a človek Kristus Ježiš, hoc bol najbohatším, stal sa najchudobnejším, aby človeka pozdvihol z nesmiernej chudoby; hoci bol sám najšťastnejší a najblaženejší, vzal na seba najväčšie bolesti, aby svojou skoro nekonečnou bolesťou vykúpil človeka od bolesti večných a nekonečných, za neho zadostučinil a miesto neho aj vytrpel; hoci bol najslávnejší a viac ako chválihodný, vzal na seba poslušnosť a poníženosť, pohrdanie, uponížovanie a hanenie; áno, chcel sa zjaviť a byť považovaný za najopovrhenejšieho, aby vydobil česť a slávu človeku opovrhovanému: keď toto všetko duša dobre uváži a nahliadne, tu ju ešte väčšia bolesť uchvacuje, ešte vo väčšiu bolesť sa pretvoruje. Čím viac vidí a čím viac uvažuje, tým väčšia bolesť ju pretvoruje.

Teda čím viac duša poznáva božiu výsosť a dôstojnosť, potom jeho milosrdenstvo a nekonečnú dobrotu, čo nám ju Boh zjavil a aj skutkom dokázal a čím viac vidí ľudskú biedu, nedostatok, nehodnosť, nevďačnosť, nevernosť a podlosť, tým väčšou láskou k Bohu sa rozhára, tým väčšia bolesť ju schytáva, takže sa už v podobenstvo lásky a bolesti samej pretvoruje — a v tom je celá dokonalosť človeka.

Tak teda poznať Boha a seba je nám vrchovatou mierou potrebné a užitočné, viac ako čokoľvek. O toto poznávanie sa musíme usilovať neustále, vo dne aj v noci. Nech sa človek usiluje nahliadnuť do týchto vecí ako len možno hlboko, lebo potom dokonalejšie sa pretvorí na podobu Kristovu, na podobu jeho lásky a bolesti, ako už bolo povedané.

Teda, syn môj, z celej duše ťa úpenlivo prosím, aby si neodvrátil nikdy oči svojej duše od tohoto trpiaceho Bohočloveka, lebo ak budeš mať tak svoje oči upreté, tak ten pohľad a to rozmýšľanie osvieti tvoju dušu a rozohní láskou a vrúcnou nábožnosťou. Ak sa ti pohľad rozptyluje, usiluj sa udržať ho a zas uprieť na Trpiaceho. A ešte ťa vyzývam a prosím z celej duše: Ak tvoja myseľ ešte nebola pozdvihnutá, aby videla mučeného Bohočloveka, tak začni znova a prežívaj všetky cesty utrpenia a kríža požehnaného trpiaceho Bohočloveka. Ak to nemôžeš robiť srdcom, tak aspoň ústami starostlivo a často opakuj slová, ktoré sa vzťahujú na utrpenie, lebo to, čo sa často opakuje ústami, do naša konečne aj srdcu teplo a vrúcnosť. Usiluj sa dôjsť k tomu videniu, lebo kto dokonale uzrie Bohočloveka mučeného, tak ako bol, v najväčšej chudobe a v opvrení, vrchvato plného nevýslovnej a stálej bolesti a za nás premeneného na úplnú márnosť a na nič, tak, ako to skutočne aj bolo (čo však uzrieť je milosť), o takom človeku som istá, že by sa dal na nasledovanie Krista v chudobe, v neustálej bolesti, v stave opovrzenia a úbohosti. Ale nikto sa nemôže vyhovárať, že nemôže nájsť a mať tú milosť božiu, lebo Boh je bezhranične štedrý a ako taký dáva ju všetkým, čo ju hľadajú a si ju žiadajú.

Prosím ťa teda, syn môj, aby si nenaplnňal svoje srdce ničím iným, iba týmto nestvoreným Bohom a poznaním a láskou k nemu a aby v mysli tvojej nebolo nijakej inej náplne, iba táto, totiž, náplň Boha nestvoreného. Ak však túto nemôžeš dostať, maj a drž si aspoň tú, ktorú som hore spomenula, totiž, stálu myšlienku na mučeného a ukrižovaného Bohočloveka. A ak by ti ani jedna z týchto nebola dopriata,

nedaj si odpočinku, syn môj, kým len znovu nedosiahneš, nenájdeš niektorú z týchto náplní, ktoré opravdivo naplňujú a sýtia srdce aj myseľ všetkým dobrom. Teda, syn môj, drž sa toho bezpodmienečne a ver mi, že človek, čo túži pridržať sa božej cesty a túži po tom, aby mohol pristúpiť k Bohu a aby sa mohol z neho tešiť v tomto živote aj v budúcom, taký človek musí predovšetkým poznať Boha skutočne a nielen navonok, povrchné, ani nielen ako by podľa farby písmia, alebo podľa zvuku slov, alebo podľa podobenstva nejakého stvorenia, lebo tento spôsob poznávania podľa spôsobu ľudského hovorenia je len akési jednoduché poznávanie Boha; ale musí ho poznať opravdive, prenikajúc do jeho najvyššej hodnoty, do jeho najvyššej krásy, slastnosti, výsosti, moci, dobroty, štedrosti, milosrdenstva a otcovskej lásky a musí nahliadnuť, že Boh je najvyššie dobro a že je na vrchole všetkého. Inak totiž poznáva nejakú vec osoba múdra a inak osoba neučená. Osoba múdra poznáva vec opravdive, osoba jednoduchá len podľa vonkajšieho zdania. Keď osoba jednoduchá nájde drahokam, rada si ho zdrží pre jeho ligot a krásu, ale nie pre jeho vnútornú cenu, lebo tú nepozná. No, osoba múdra nájdený drahokam si tiež rada podrží, a to s veľkou túžbou, lebo preniká za ligot a krásu a poznáva skutočnú hodnotu a cenu drahokamu. Tak aj duša múdra netúži len po tom, aby poznala Boha len podľa zdania, povrchným akýmsi pozorovaním, ale sa usiluje poznať ho skutočne a okúsiť jeho najvyššiu dobrotu a hodnotu. Boh nielen že je dobrom, ale je najvyššie dobro, a keď ho duša ako takého poznáva, miluje ho úplne len pre jeho dobrotu. Keď ho však duša miluje, túži ho mať pri sebe a vtedy sa on sám, nanajvýš dobrý, duši podáva a duša ho cíti, ochutnáva jeho sladkosť a kochá sa v tej najväčšej slasti. A vtedy duša, keďže je účastná na najvyššom a to najvyššie je súčasne aj najvyššou láskou, duša sa zapáli najvyššou láskou, roztúži sa láskou k svojmu najmilšiemu. Túži ho stále mať pri sebe, objíma ho, privíňa k sebe a spája sa s Bohom. Ale aj Boh ju priťahuje k sebe s najväčšou slastnosťou lásky, a vtedy sila lásky pretvoruje milujúceho v milovaného a milovaného v milujúceho, t. j. duša, zapálená božskou láskou, pretvára sa mocou lásky na svojho milovaného Boha, ktorého tak nežno-slastne miluje. Ako rozžeravené železo berie do seba teplotu, farbu, silu, hodnotu a podobu ohňa, stáva sa ako by ohňom, dáva sa celé, nielen čiastku a sebe samému sa vytrhuje, takže hoci ostáva samým sebou, predsa sa až do svojej podstaty rozžeravuje: tak sa aj duša, spojená s Bohom dokonalou milosťou božskej lásky, skoro celá stáva božskou a v Boha sa pretvára. V podstate svojej sa nezmení, ale predsa sa celá vo svojom živote pretvoruje na lásku božiu a skoro celá sa stáva božskou.

Hľa, koľké dobrá nám prináša poznanie Boha! Je totiž naozaj potrebné (ako už bolo povedané), aby na ceste božej a u človeka, ktorý chce mať Boha, najprv prišlo jeho poznanie a až potom nasleduje láska, ktorá pretvoruje milujúceho v milovaného.

Toto všetko je o duši, ktorá Boha naozaj poznáva a vrúčne miluje dobro, ktoré tak poznala.

Avšak k tomuto poznaniu nemôže duša prísť sama sebou, ani cestou Písma, ani vedou, ani pomocou nejakej inej stvorenej veci, hoci to všetko tiež môže pomôcť a dušu pripravovať, ale príde k nemu len po-

mocou božieho svetla a božej milosti. Lež myslím, že toto poznanie duša nemôže nijako rýchlejšie a ľahšie nájsť, ani si vyžiadať, ani mať od Boha najvyššieho, od dobroty najvyššej, od najvyššieho svetla a od lásky najvyššej — nijako ináč len práve zbožnou, čistou, neustálou, poníženou a nástojčivou modlitbou a to nielen modlitbou úst, ale aj mysle, srdca a všetkých schopností duše a smyslov tela. A musí prosiť a žiadať s najvyššou túžbou. Duša teda, ktorá chce nájsť tento kameň (múdrosti), opravdivé poznanie Boha, a to spomínané svetlo, nech koná svoju modlitbu tak, že študuje, rozmyšľa a číta neustále z knihy a nad knihou života — a tá kniha života, to je celý pozemský smrteľný život Kristov. Sám totiž Boh, Otec najvyšší, ukazuje duši a učí ju formu, spôsob aj cestu, ako možno dôjsť k takému poznaniu Boha a ako možno dôjsť k Bohu láskou. A tento príklad ukazuje a toto učenie podáva Boh Otec najvyšší v svojom premilenom Synovi.

Teda, synovia moji najmilší, ak túžite dychtivo po svetle božej milosti, ak si chcete srdce oddialiť od starostí tohto sveta, ak chcete škodlivé pokušenia držať na uzde, ak sa chcete stať a i zotrvať v dokonalosti na ceste božej, nech sa vám teda nelení utieť ku krížu Ježiša Krista. Lebo skutočne niet inej cesty božej, vyhradenej synom, cesty, na ktorej by bolo možno nájsť Boha a nájdeneho si udržať, ako je cesta a život a smrť trpiaceho Bohočloveka. O tejto ceste a smrti a o tomto živote ja hovorievam a tvrdievam, že je to Kniha života. K jej čítaniu sa však možno dostať jedine neustálou modlitbou, lebo vytrvalá stála modlitba dušu osvecuje, povznáša do vytrženia a pretvora. Duša totiž, osvietená svetlom, ktoré dostala pri modlitbe, jasne vidí cestu Kristovu, pripravenú i šliapanú nohami Ukrižovaného. Keď sa potom so srdcom rozšíreným dá do bežania po nej, tu nielen, že sa vzdiali od zafažujúcich starostí tohto sveta, ale dostane sa jej i pozdvihnutia nad seba, aby mohla zakusovať sladkosť božiu. Keď ju však tak božský požiar pozdvihne a keď sa v láske rozžeravie, tu sa pretvára v samého Boha.

Toto všetko je plod hľadania na kríž a ustavičnej modlitby.

Preto, najdrahší syn, keď sa budeš utiekať k tomuto krížu, pros, aby ťa osvietil ten, ktorý na ňom za teba zomiera. K nemu choď, aby si sám seba dokonale poznal a aby si sa stal súcim vystúpiť až k okusovaniu božej sladkosti. Budeš sa však sám sebe zdať nepochopiteľným, lebo nahliadneš, že ťa Pán, hoci si taký plný chýb, predsa vykúpil a pozdvihol ťa do svojho synovstva aj sľúbil, že ti bude otcom. Nebuď mu za to nevdaný, ale sa vo všetkom usiluj vyplniť vôľu takého veľkého svojho otca, otca tak hodného úcty a lásky. Lebo ak zákonití synovia boží neplnia to, čo sa Otcovi páči, ako to budú spĺňať synovia cudzoložní? Cudzoložní synovia sú tí, čo nabok odkladajú príkazy otcove a chodia sem — a — tam za žiadostivosťou tela. Naproti tomu zákonití synovia, to sú tí, čo sa usilujú vo všetkom pripodobniť svojmu učiteľovi a otcovi, čo za nich trpel, totiž pripodobniť sa v chudobe, v bolesti a v opovržení. Vez, syn najdrahší, že tieto tri veci sú základom i dovŕšením všetkej dokonalosti a za také ich vždy aj považuj. Lebo táto trojica dušu osvecuje, zdokonaľuje a úplne jasne pripravuje na božské pretvorenie.

Syn najmilší, vedz, že všetka dokonalosť záleží v poznaní Boha a seba: v tom totiž, že človek vidí, ako je Boh nesmierny v každej dokonalosti a v každom dobre a ako sme my vlastne nič. Lež také prejavovanie sa a poznanie Boha je údelom len zákonitých božích synov, tých, čo sa vedia z knihy života správne modliť, z nej čítať a vrúcne rozjímať. Pred týchto pravých synov položil Boh a roztvoril knihu života, t. j.: život Boha a človeka Ježiša Krista. V nej všetko, čo budú chcieť, nájdu, len nech dobre rozvažujú.¹ V nej sa naplnia tou požehnanou vedou, ktorá nenafukuje. V nej nájdu všetko poučenie, potrebné pre nich aj pre iných. Ak teda chceš byť čo najviac osvietený a poučený, čítaj z tejto knihy života. Ak sa pri čítaní nebudeš náhlieť, ani nebudeš povrchný, dôjdeš osvietenia a poučenia o všetkom, čo je ti potrebné a ty potom osvietiš a poučíš iných, z ktoréhokoľvek stavu. A ak budeš dobre čítať a rozjímať, nie náhlivo, zapáliš sa a rozžeravieš sa ohňom božím natoľko, že každé súženie budeš prijímať ako najväčšie potešenie a budeš o sebe hovoriť, že si sužovania úplne nehodným. A ak (čo je ešte viac!) sa ti na svete niečo podarí alebo ak ťa ľudia pochvália pre nejakú tú dostatočnosť, čo ju tiež len od Boha máš, nestaneš sa nafúkancom, ani sa nebudeš vysoko vynášať, lebo čítanie v knihe života ti jasne ukáže, že tá chvála nepatrí tebe.

A toto je jeden zo znakov, podľa ktorých môže človek poznať, že je v milosti božej: Ak ho totiž nič nerobí namyslencom, ani nafúkancom, ale ešte poníženejším.

Treba sa teda, synu, predovšetkým usilovať o pravé poznanie Boha a seba. No, spôsob a cesta je jediná: Vytrvalá a vrúcna modlitba a vytrvalé čítanie z knihy života.

Hlava štrnásť.

Kristus-kniha života. Jeho chudoba.

Vedz teda, že táto kniha života, to nie je nič iné, ako Kristus, Boží Syn, Slovo a múdrosť Otcova, ktorý sa na to zjavil, aby nás učil svojím životom, svojou smrťou a svojimi slovami.

Musíme sa teda pozrieť, aký bol celý jeho život a všetko jeho obcovanie, kým žil v smrteľnom tele. Jeho život je totiž príkladný spôsob života pre každého, kto sa chce spasiť. Jeho život však bol číre prehorké pokánie. S útrapami pokánia bol za svojho pozemského života tak nepretržite spojený, že od tej prvej hodiny, v ktorej bola duša Kristova stvorená a vložená do jeho najsvätejšieho tela v najčistejšom živote Panny, až do poslednej hodiny, kedy najsvätejšia duša opustila jeho presväté telo pri preukrutnej smrti na kríži, nikdy za ten čas nebol Pán zbavený tej hroznej spoločnosti. Taký život nemali ani apoštoli, ani blahoslavená Panna, ani iní svätí.

A spoločnosť, ktorú Boh, Otec najvyšší, vo svojej preveľkej múdrosti prisúdil svojmu najmilšiemu Synovi pre tento svet, je táto: Po-najprv najdokonalejšia stála a najhlbšia chudoba. Potom najdokona-

¹ Súvetie asi chybné prepísané: „In quo nihil volent scire, bene considerent, quin ibi inveniant.“

lejšie, najhlbšie a neustále opovrzenie, neustála bolesť. Toto je spoločnosť, ktorá sprevádzala Krista po celý život, aby nám dal príklad, že pred všetkými ostatnými vecami si máme práve túto vyvoliť, ju milovať a trpieť ju až do smrti. Lebo touto cestou on ako človek vystúpil na nebesá a teda po tej istej ceste môže a má ísť aj duša k Bohu, ba ani inej správnej cesty niet.

Je to totiž potrebné aj slušné, aby tou cestou, ktorou sa ubierala hlava, išly aj údy tela a aby tá spoločnosť, ktorá sprevádzala hlavu, sprevádzala aj údy.

Prvý spoločník Ježiša Krista, knihy nášho života a našej spásy, to bola neustála najhlbšia a najdokonalejšia chudoba. Mala tri stupne: Prvý stupeň bol veľký; druhý, spojený s prvým, ešte väčší; ale tretí, spojený s prvým a s druhým bol najdokonalejší.

Prvý stupeň tej najdokonalejšej chudoby Kristovej, ktorý je knihou, cestou a učiteľom duše, pozostával v tom, že Kristus chcel byť chudobný vo všetkých časných veciach tohto sveta, takže nemal ani pôdy, ani vinice, ani záhrady, ani nejaký majetok, ani zlata, ani striebra, ani peňazí, ani nijakej inej vlastnej veci. Potom: Neprijímal, ani nechcel prijímať nič z vecí tohto sveta, len práve toľko, čo bolo potrebné na zaokrytie tých najnevyhnutnejších potrieb jeho telesného života. Trpel hlad, smäd a nedostatok, zimu aj horúčosť, namáhal sa mnoho, žil prísne a tvrdo a keď niečo predsa len nevyhnutne potreboval pre svoje telo, nechcel veci jemné a vyberané, ale hrubé a obyčajné, také, aké sa užívaly v tom čase a v tom kraji, kde sa on práve bez domu a bez prístrešia zdržoval a kde z vypýtaného žil.

Druhá chudoba Kristova bola väčšia ako prvá, lebo chcel žiť a byť chudobný na priateľov a pokrvných, nemal nijakého dôverného vzťahu k veľkým a mocným ani nijakého iného časného priateľa. Nemal a ani nechcel mať nijakého priateľa, ani so strany Matky, a ani so strany pestúna Jozefa, ani so strany učeníkov, ani nijakých iných priateľov, aby mu azda na ich prihovorenie odpustili nejaký ten úder korbáča alebo kladiva, alebo nejaké urážlivé slovo. A zariadil veci tak, že sa narodil z veľmi chudobnej a bezvýznamnej matky, vychovaný bol od pestúna — chudobného tesára a odhodil od seba: každú lásku a dôvernosť s kráľmi a mocnými ľuďmi, s veľkňazmi a zákonníkmi, všetku lásku k priateľom a pokrvným, takže ani kvôli matke, ani kvôli príbuzným, ani kvôli komukoľvek inému nezanedbal nič, čo by sa páčilo alebo by sa aspoň mohlo páčiť vôli Otca jeho najvyššieho.

Tretia a najhlbšia chudoba Kristova pozostáva v tom, že sa on sám seba zbavil, lebo sa ukázal chudobným aj na moc.

Najprv: stal sa chudobným a bezmajetným, pokiaľ išlo o jeho vlastnú moc. Hoci bol totiž najvšemohúcejší, takže mu nič nebolo nemožné, chcel sa na tomto svete javiť a žiť bez moci, ako nemožný a slabý človek. Nielen, že vzal na seba naše ľudské biedy, chlapčenské detstvo a iné slabosti bez konca, okrem viny a hriechu, ale prejavil sa a žil ako slabý. Unavovalo ho chodenie, navštevovanie a znášanie potúp.

A čo je ešte viac: nielen hriešni ľudia dostali moc oproti nemu, ale aj prvky a veci neživé dostaly od toho, ktorý ich stvoril, moc, aby ho trýznili a mučili — a on, akoby bezmocný nevzdoroval, ale všetko

za nás znášal, ako človek, ktorý nemá sily odporovať. Dal moc trňom, aby prenikly a kruto dopíchaly tú jeho božskú hlavu, pred ktorou by človeka mala hrôza chytať. On, ktorý pri svojej smrti zemou zatriasol, dal moc tým putám a viazadlám, aby ho udržaly pevne priviazaného k stĺpu a aby tesne putnaly jednu ruku k druhej.

Potešte ma, ó, boží synovia, aspoň tým, že budete verní tomuto Bohu, ktorý bol vám taký nadmieru nežný a vo vrúcnej láske celí sa oddajte tejto vernosti božej, za vás tak mučenej a tejto poníženosti božej, za vás tak nadmieru vernej! Lebo, hľa, len pre teba sa sám Pôvodca všetkého života zahodil, aby teba vyvýšil, že aj veci neživé samého svojho pôvodcu všemožne zbily a zráňaly a on, ktorý je úplne neobmedzený a neobmedziteľný, dal sa pripuť na jediné miesto. Dal moc závoju, aby ho zakryl, jeho, ktorý je pravé svetlo a pravé svietidlo, všetko osvetľujúce. Dal moc korbáčom, aby ho nemilosrdne bičovali, dal moc klincom, aby vošly do jeho rúk aj nôh a aby ich prenikly — on, ktorý svojimi rukami slepým zrak a hluchým sluch bol navrátil. Dal moc krížu, aby ho zaveseného, skrvaveného, zbičovaného a poprebíjaného na sebe držal, aby ho obnaženého staval všetkým ľuďom na oči a nakoniec sám na tom kríži smrťou preukrutnou skončil. Dal moc octu a žĺči, aby horkosťou naplnily jeho ústa. Dal moc kopii, aby vnikla do božského boku, do srdca a do vnútorností, aby bok otvorila, srdce a vnútornosti až celkom prenikla (je to hrozné aj len počuť) — aby tak vyliala na zem krv aj vodu z jeho vnútorností a zo záhybov jeho srdca.

On sám musel všetkým tú moc dať. Lebo veď stvorenia samy mali, aj mohly poslúchať Pána, svojho najvlastnejšieho tvorcu, a vzoprieť sa stvoreniu, ktoré ich chcelo zmenšiť. No, nech táto prehlboká, nadmieru nežná a neobyčajná poníženosť najvyššieho majestátu aspoň už stlačí a zahanbí pýchu našej ničotnosti! Sám pôvodca všetkého života totiž chcel byť podrobený a postavený na roveň ničote, on, ktorý sám u seba drží jestvovanie všetkých stvorení, aj neživých, len aby si ty, ktorý si bol mŕtvy a na veci božské už necitlivý, aby si ty pre toto jeho nadmieru pokorné zahodenie sa znovu obsiahol život. Teba človeče, ktorý si o ničom nevedel, teba on tak nadmieru verne a čisto miloval, že sa on sám len z lásky k tebe láskavo dal zmariť seba, len aby tebe dal najdokonalejší spôsob jestvovania. Kopija sa totiž mala ohnúť, neposluchnúť stvorenie, ktoré ju zneužívalo, a tak teda neudrieť. ani neprebodnúť ten božský bok svojho najvlastnejšieho Pána a tvorcu. A tak podobne mohly a mali neposluchnúť aj ostatné neživé veci. Postavily sa však predsa proti svojmu Pánovi a tvorcovi, lebo od neho samého dostaly moc proti nemu.

Dal ďalej moc križujúcim vojakom, Židom, Pilátovi a iným ľuďom najhorším, aby ho súdili, obžalovali, aby sa mu rúhali, ho tupili, bičovali, vysmievali sa mu a ho i zabili. on, ktorý to všetko prírodne mohol jediným slovom prekaziť, jediným pokynom všetko rozvrátiť a zničiť alebo mohol jedinému anjelovi nekonečných tisícov svojich Pánstiev a Mocností rozkázať, aby to všetko jediným náporom uvrhol do hlbiny morskej. Keby totiž on sám nebol dal také dovolenie svojim tvorom a keby sa nebol stal slabým a podrobeným utrpeniu, tu bez pochyby by niaké stvorenie nebolo mohlo nejako obťažovať svojho Stvoriteľa, ba s hrôzou by sa bolo oproti niečomu takému vzpieralo.

Čo ešte? Podrobil sa dokonca i prvkom, podrobil sa i zime, teplu, hladu, smädu a iným neživým stvoreniam. Svoju moc zatajil a zbavil sa jej pred očami ľudí, aby nás biednych, smrti a utrpeniu podrobených poučil o trpezlivosti v súženíach; aby človeka, ktorý sa bol zbavil svojej moci, vykúpil a slávou svojho zmŕtvychvstania urobil ho bytosťou, ktorá už ani trpieť ani premoženou byť nemôže.

A čo je ešte viac, dal aj zlému duchu nad sebou moc, aby ho pokúšal, viedol sem — i — tam a pomocou svojich údov, ľudí najhorších, aby ho prenasledoval až na smrť, len aby tak oslobodil človeka z jeho moci.

Prejavil sa teda ako podrobený utrpeniu, on, Pán nepremožený a prvý hýbateľ všetkého; stal sa bezmocným, on, tvorca všetkého, a slabým, on, Kráľ najmocnejší. Nezoprel sa, ale sa podrobil diablovi, neživým tvorom, všetkému súženiu, bezprávniu, mučeniu, všetkému bólu a zármutku. Zahanbil tým nás, úbožiakov, ktorí sme takí nedotkliví, že nielenže neberieme na seba dobrovoľne súženia a skutky pokánia, ale aj bóle a súženia, ktoré na nás pošle sám Boh, nakoľko môžeme, od seba odhadzujeme a ešte oproti Bohu všemohúcemu vo svojej zlomyseľnosti repceme.

Druhým spôsobom sa obral sám o seba tým, že sa až do úplnej chudoby zbavil svojej múdrosti. Dobrovoľne sa prejavil náš Pán Ježiš Kristus ako jednoduchý človek, človek nevedomý, nemúdry, ba ako blázon medzi všetkými ľuďmi na svete. Nechcel sa zjaviť ako filozof, ani ako mnohorečný učiteľ, alebo zbehlý dišputant, ani ako zákonník, povestný vedec alebo slávny mudrc, ale pridržiaval sa len skromnej pravdy, medzi ľuďmi sa choval veľmi proste a navýsost láskavo a mocou svojho života. plného ctností a divov, ukazoval cestu pravdy. On je predsa múdrosť Boha Otca, Pán vedomostí, tvorca a inšpirátor prorokov — keby teda bol chcel, bol by mohol užiť svojich hlbokých vedomostí a svojho preveľkého nadania, ale on predsa len tak jednoducho pravdu prednášal, že ho všetci považovali nielen za jednoduchého a neučeného, ale až za hlúpeho, nattrhlého a za rúhača. Ukázal nám tak cestu pravdy, že sa totiž vedou a múdrosťou nemáme ani chvastať, ani nesmieme od nich spyšnieť a chcieť si tak pred očami ľudí nadobudnúť meno učiteľov, to jest, že sa nesmieme kŕmiť márnomyseľnosťou.

Po tretie o seba samého sa obral Pán tým, že sa stal úplne chudobným, pokiaľ ide o povest svätosti, dobroty a nevinnosti — a to je vec najviac hodná podivu! Takou tajnou cestou išiel, že ho skoro všetci nielen že nemali za svätého, ale naopak, za hriešnika, za priateľa hriešnikov, za zradcu a zvodcu, za sprísahanca oproti vlasti a za rúhača, ba dal sa započítať aj medzi lotrov a zločincov a s nimi odsúdiť — s tou jedinou výhradou, aby aj tak mohol na zemi pracovať na našej spásе. Mohol si totiž nadobudnúť povest svätosti, aby ho všetci a všade považovali za svätého, veď je predsa svätý svätých, lebo nikdy nijakého hriechu nespáchal, ale všetky hriechy na seba niesol; a to, čo z povesti svätosti bol daroval svojmu sluhovi Jánovi Krstiteľovi, mohol si medzi všetkými ľuďmi on sám ponechať, veď je najvyšším zo svätých a kráľom ctností. Urobil to však; dobrovoľne sa zbavil povesti svätosti (s výnimkou pravdivosti svojho učenia, života a spravodlivosti) a stal sa chudobným, aby ukázal neoprávnenosť nášho pokrytectva. My totiž sháňame slávu pred ľuďmi i za to dobro, ktoré ani nemáme, ani nerobíme

a povest svätosti sa usilujeme dobyť ako len môžeme, cestou dovolenou i nedovolenou, hoci aj tak, že sa pokrytecky obžalujeme zo zlých vlastností a skutkov a neprávom si privlastňujeme skutky dobré.

Po štvrté, obral sa o seba samého tým, že sa zbavil svojho mocnárstva a svojho vrchného panovania nad všetkými vecami a pántvami, ktoré mal v područí. Hoci bol Kráľom kráľov, Pánom pánov a Kráľom, ktorého panovaniu niet konca, predsa chcel medzi všetkými ľuďmi žiť a byť opovrhovaný sluha, ako sluha predaný a kúpený. Ani vtedy, keď ho kráľom chceli urobiť, nechcel byť kráľom, ale naopak, vždy, až do smrti bol dobrovoľne poddaný a poslušný najbezbožnejším kráľom v tých veciach, ktoré od neho požadovali: platil dane, poslúchal a podroboval sa ich dvorom, súdom a ich obfažným požiadavkám. Ba nielen kráľov poslúchal, ale aj tých ich najbiednejších otrokov, ich klientov a posluhovačov, a to až po bičovanie, ba až po smrť na kríži. On, Kráľ kráľov, vyhlásil pred Pilátom, že jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta, lebo o časné kráľovstvo a panovanie na tomto svete medzi ľuďmi on nedbal, ale naopak, chcel tu byť poddaným, nie pánom, ani kráľom, ani kniežaťom, ale stal sa sluhom najnižších a úplne zmariť seba samého. Bol poddaným aj svojej úplne nepatrnej matke, žijúcej vo veľkej chudobe a svojmu otcovi — pestúnovi. Až po tridsiaty rok ich pokorne poslúchal a im slúžil. Ani medzi svojimi učeníkmi, ktorých si ostatne tiež vyvolil len málo, a to nie urodzených a k tomu ešte veľmi chudobných, ani medzi nimi nechcel byť kráľom a pánom, ale zdôrazňoval, že neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale aby sám slúžil, až kým položí dušu svoju na vykúpenie za nich a za ostatných hriešnikov. Ba až hlavou a učiteľom v biede sa stal svojim chudobným učeníkom, takže on sám prvý i hlad trpel i smäd i súženia. Nebol totiž učiteľom medzi nimi tým, že by si osoboval prvé miesto, ale tým, že prvý medzi nimi znášal každé trápenie a súženie. Ba až tak pokorne sa medzi nimi choval, že im i pri stole posluhoval a nohy i ruky im umyl.

Ó, akí sme my blázni, že nesledujeme takého a tak veľkého Pána a Kráľa kráľov, ktorý dobrovoľne žil medzi ľuďmi v necti a v opovržení! My naproti tomu stále bažíme po hodnostiach a predstavenstvách, chceme mať slobodu, žijeme bez jarma, nikomu sa nechceme poddať ani z lásky k Pánovi, ani nikoho poslúchať nechceme, ale ako len môžeme, chceme byť druhým predstavenými. Ty, Kriste, ty si také snahy nepestoval, lebo si vedel, že súd veľmi tvrdý čaká na tých, čo stoja na čele, že mocní budú mocné muky trpieť a že budú musieť skladať veľmi prísne účty zo svojho života a správovania, ba aj z hriechov svojich podriadených. Nech teda táto živá kniha, daná nám za príklad, zahanbí našu pýchu! Vždy (tak ako on) cheme byť poddaní predsedajúcim! Svoju vlastnú vôľu si nijako neponechávajme, ale z lásky k tomu, ktorý bol pre nás všetkých poddaný, a to dobrovoľne, a potom i pre svoju vlastnú bezpečnosť nielen že znášajme stav poddanosti, ale pred predstavenskými miestami priamo utekajme a s veľkou túžbou z celého srdca hľadáme poddanosť a ponížené nepatrné postavenie.

Toto je teda tá najhlbšia, neustála a najdokonalejšia chudoba Bohoľloveka Ježiša Krista, Spasiteľa všetkých ľudí. On, hoci bol pánom bohatstiev, chcel byť medzi nami predsa úplne chudobným, aby nás vyzval k láske k chudobe. Z najnekonečnejšej a najoddanejšej lásky, ktorou nás miloval, stal sa chudobným v skutočnosti, a vo vôli i v duchu,

chudobnejším, než si to ktorékoľvek stvorenie môže predstaviť. Chudobným sa stal, hovorím, a biednym ako žobrák. Zachoval chudobu vo veciach časových a v priateľstvách; chudobu v moci, chudobu v svet-skej múdrosti, chudobu v povesti svätosti, chudobu v hodnostiach a vôbec vo všetkom zachoval chudobu, chudobu i kázal, o chudobných hlásal, že sú blahoslavení a že budú súdiť svet. Naproti tomu bohatých odsúdil a svojim živým príkladom, slovom a chovaním sa zo všetkých síl hlásal, že bohatstvo a každú hojnosť z tohto sveta treba odsúdiť.

Ale, ach beda! Ale, ach, hanba! Chudoba duchom je dnes vyhnaná, skoro všetci ju zahnali a (čo je ešte horšie) aj tí, čo z tejto knihy života čítajú a tomu i rozumia a túto chudobu kážu a zvelebujú; aj tí v skutočnosti svojou vôľou, svojimi snahami a svojimi skutkami proti nej bojujú. Chudobu svet totiž nenávidí, Kristus ju však má rád, vyvolil si ju pre seba i pre svojich a vyhlásil ju za prameň veľkého blaženstva. Ale ktorý muž, ktorá žena, vôbec ktoré stvorenie by dnes mohlo povedať, že je v tej, takej slávnej spoločnosti, v ktorej chcel byť Kristus? Blahoslavený človek, ktorý si ju na tomto svete podľa príkladu Kristovho v duchu pokánia vyvolil! Ach, ja úbohá! Vieme, počuli sme, sme o tom všetkom pevne presvedčení, ako totiž Syn Boží, náš Stvoriteľ a Vykupiteľ, ktorý sa nám stal učiteľom, osvecovateľom a príkladom, akým pokrmom a nápojom bol ukájaný, ako sa obliekal, aké šaty ho ozdobovali, v akých svetliciach a palácoch sa zdržiaval, akú veľkú a vznešenú rodinu mal a koľko priateľov, koľko študoval a koľko vied pestoval a tak podobne vieme o pomere Kristovom k iným veciam tohto sveta — a predsa hovoríme, že sme kresťania a chceme, aby nás tak aj volali, ale za to podľa príkladu Kristovho byť chudobnými, to nijako nechceme, ani nijako sa mu v tom spodobiť. Aspoň v skutočnosti sme naozaj takí, lebo svojimi skutkami stav života Kristovho a dokonalosť jeho chudoby zavrhuje, hoci slovami tvrdíme iné a stav jeho života a jeho chudobu zvelebujeme. Beda nám, ktorí tak veľký príklad, takého učiteľa a majstra nasledujeme a tak ľahko ponúkanú spásu odvrhujeme! Príklad jeho života i jeho učenie neprijímame, ale blúdime za hojnosťami tohto sveta a nakoniec zostávame prázdni. A tak naše pokánia a stav našej kresťanskosti nejde priamou cestou Ježiša Krista, ale hanebne sa od nej odchyľuje.

Blažený však je i bude, skutočne blažený (ako to i on sám, Pán, povedal), kto miluje všestrannú chudobu, kto nielen slovom, ale i skutkom chce byť chudobný na veci časné, na priateľstvá a dôverné známosti, na rozkoše, na rôzne vedomosti, na povest' svätosti, kto nemá predstavenstvá, ani hodnosti a zbavil sa i zbytočnej zvedavosti. Ak sa niekto azda nemôže tých vecí úplne zbaviť, nech prestane, nakoľko je to len možné, už aspoň lipnúť k nim. Skutočne blahoslavený je taký chudobný, lebo jeho je kráľovstvo nebeské. Kto sa však v skutočnosti bude držať opaku toho všetkého, nech už slovami hovorí alebo káže čokoľvek, ten je nešťastný a zlorečený, lebo jeho údelom bude najväčšia chudoba, ba až neustála bieda pekelného domova, kde je neustály hlad a smäd, kde už nemôže vykúpiť ani priateľ, ani brat, ani otec, ani nikto pomôcť tam už môcť nebude, odkiaľ nebude možnosti úniku, kde ani svetská múdrosť nebude nič platiť. Všetkého toho bude vskutku zbavený ten, kto to chcel predsa len dosiahnuť tu na svete, proti učeniu Kristovmu, a v mukách bude po všetky veky vekov.

Hlava pätnásta.

Kristus žil dobrovoľne v stave opovrzenia.

Druhá spoločnosť, ktorá Ježiša, Syna Božieho, po celý jeho život neustále sprevádzala, bol dobrovoľný a dokonalý stav opovrzenia, život pohrdnutý, bez mena a v hanbe. V tomto stave žil na svete Kristus neustále. Žil totiž ako opovrhnutý otrok, otrok predaný a nevykúpený; ba nielen ako obyčajný otrok, ale ako otrok, ktorého považujú za zlého a za zločincu. Bol totiž vyhnaný a pohanený, vysmievaný, poviazaný, bičovaný korbáčmi i palicami a nakoniec bez príčiny, bez obrancu, ozaj ako čosi najpodlejšieho a najbiednejšieho, bol jednoducho započítaný medzi zločincov a lotrov, s nimi odsúdený a s nimi zomrel smrťou opovrhovanou, smrťou najohavnejšou. Ak mu za jeho života chcel niekto vzdať nejakú časnú poctu, tu sa vždy sprotivil, či už slovami a či skutkom. Pred poctami sveta vždy utekal, no hanobenie, hoci k nemu so svojej strany nikdy nedal ani príležitosť, ani príčinu, to vždy zniesol, ba až ochotne prijímal.

Skutočne, jeho, vládcu sveta, skoro všetci prenasledovali, žarty si z neho robili a posmech, a to bez príčiny, bez dôvodu, hoci ich on neurazil, ani nijakú inú krivdu im nespravil. Hneď na začiatku, keď bol ešte v povojníčku a v kolíske, už ho prenasledovali a vyhнали do zeme barbarskej. Keď už bol dospelý, jedni ho volali Samaritánom a mŕtvošľužobníkom, iní ho zas mali za spojeného s čertom alebo za posadlého, iní zas za žráča, zvodcu a lži proroka. Hovorili: »Hľa, žráč a pijan vína... prorok to nie je, ani spravodlivý, ani zázraky nerobí mocou božou, ale pomocou kniežata diablov vyháňa diablov.« Druhí ho zas viedli na kopce a nad priepasti a chceli ho svrhnuť. Iní chytali kamene a chceli ho kamenovať. Medzitým už rozchýrili rôzne reči oproti nemu, žarty si z neho robili a posmech, na cti mu utŕhali a zlé plány kuli proti nemu, lebo tvrdili o ňom: »Tento sa rúha!« Nastavovali mu rôzne osídla a kľamstvá v slovách i v skutkoch, nechceli ho prijímať do svojich obydľísk, ba až odháňali ho od seba. Nakoniec ho i zbabele chytali a sviazaného ho vydali rôznym svojim sudcom a súdom a radám. Niektorí mu i do tváre pľuli; iní ho po tvári bili, iní zas posmešne do pláštá odeli, trním korunovali, padali pred ním a na posmech kľakali, po hlave ho prútom bili, tvár mu zahalili a každým druhom výsmechu ho zasypávali. Iní ho zas korbáčmi šľahali, iní zas, ako krvilační psi na neho škripali a nakoniec ho odsúdili a zavrhlí ako zločincu. A na smrť bol vedený obnažený a všetci učenici ho opustili. Jeden ho zaprel, druhý ho zradil a ostatní ušli, takže naozaj sám stál obnažený uprostred toho početného národa: Bol totiž deň sviatočný, kedy sa všetci schádzali do Jeruzalema. Ako zločincami medzi zločincami ho obnaženého zavesili a do výšky vystavili a tak hanobne zabili. A keď zomieral, plakal a modlil sa. Tu sa mu jeden vysmial, hovoriac: »Nože, ty, ktorý rúcaš chrám boží... atď.« Iný ním opovrhol, rieknuv: »Mnohých iných uzdravil, seba samého nemôže... atď.« Iný už hral o jeho šaty. Keď si umierajúc pokorne žiadal vody, tu mu zas ocot a žľč ponúkal a tým ho chcel napojiť. Keď už zomrel, tu mu ešte iný kopijou bok prebodol a keď bol s kríža sňatý, ležal obnažený na zemi a ani hrobu nemal,

až si ktosi vyžiadal jeho telo a ho pochoval. Iní zas verejne na neho žaiovali, hovoriac: »Pamätáme sa, že ten zvodca povedal...« Iní zas zatajovali jeho zmŕtvychvstanie, iní ho priamo popreli.

Tak teda bol Kristus cez celý život, pri smrti aj po nej, v stave nestáleho opovrzenia, v stave potupovania a hanby. Ale on si to žiadal a znášal to, aby tak ako človek dosiahol slávy zmŕtvychvstania a aby nás samých pozdvihol do najväčšej slávy.

Stal sa nám teda príkladom, učiteľom a majstrom slávny Syn Boží, ako máme svetskou slávou opovrhovať: že ju totiž nielenže nemáme hľadať, ale aj ak nám ju len ponúknu alebo už budú vzdávať, že ju máme odmietnuť. On totiž nikdy nehľadal vlastnej slávy, ale len slávu svojho Otca, ba svoju vlastnú slávu priamo odvrhol od seba, ňou opovrhol, uponížil sa s neba až k nohám učeníkov, márnosti sa stal rovný, lebo prijal na seba podobu otroka a stal sa poslušným až na smrť, a to nie na smrť akúkoľvek, ale na smrť najpotupnejšiu, najkrutejšiu, na smrť na kríži.

Ale, ach, aká to bolesť, že dnes nemožno nájsť osoby, ktorá by mala rada túto spoločnosť Pánovu, osoby, ktorá by utekala pred poctami a milovala hanbu, spojenú s chudobou, s nízkym stavom, s nízkym zamestnaním a s inými nízkymi vecami; osobu, ktorá by chcela byť postavená na roveň ničote, byť opovrhnutá a uponížená — a z dobra, ktoré má alebo robí, vykonáva skutkom alebo rečou alebo aspoň si myslí, že má, by nechcela mať nijaký osoh ani chválu, ani by sa nechcela pridížať svojich pochlebovačov a tešiť sa z ich rečí. Vskutku, každý sa odchýlil na svoju vlastnú cestu a niet ani jedného, ktorý by konal toto dobro. Ak to však niekto predsa len koná, to je možné len tak, že je ako živý úd Kristov spojený opravdivou láskou so svojou hlavou. Vidí totiž, že Kristus, jeho kráľ, učiteľ a hlava, miluje a žiada si takú spoločnosť, preto si aj on žiada to isté.

Ale mnohí hovoria: »Ja milujem a chcem milovať Boha. Ja nedbám na to, ak si ma svet nectí, ale to už zas nechcem, aby ma hanobili, ani opovrhnutý, potupený a zahanbený nechcem byť pred tvárou ľudí.« Toto je však jasný znak malej viery, malej spravodlivosti, malej lásky a veľkej vlažnosti. Lebo: buď taký človek skutočne vykonal to, za čo je hoden pohany, trestu a zahanbenia — a toto bude iste len málo ľudí môcť poprieť — alebo nevykonal. Ak vykonal, tu pre svoje skutky, či už verejné a či tajné, ak chceme skutočne konať pokánie a dôjsť ospravedlivienia, bude musieť opovrzenie trpezlivo znášať, ba telom i dušou sa tomu musí tešiť, a to z dvoch príčin: Najprv preto, lebo tým trestom, tým pohanením a zahanbením, ktoré trpezlivo znáša, dáva zadosťučinenie predovšetkým Bohu; ale potom i preto, lebo tak sa podľa spravodlivej vôle božej dostáva zadosťučinenie aj bližnému.

Ak však ani myslou ani činom zlé skutky nevykonal, aj tak, ak to Boh na neho dopustí, má trpieť i znášať všetku pohanu a zahanbenie, a to s trpezlivosťou a s radosťou ešte stonásobne väčšou, ako v prvom prípade, lebo ten trest, tá pohana a zahanbenie, to je mu všetko len na rozmnoženie milosti. Ak však zásluha milosti rastie, rastie i dar a odmena slávy. Takým spôsobom celkom iste, totiž znášaním zahanbení, ktoré si človek sám hriešne nezavinil, takým spôsobom rastú a sa zdokonaľujú sväté duše a priatelia boží, tak podobne ako dospievajú k dokonalosti tí, čo z lásky k Bohu berú na seba chudobu a iné trápenia.

Preto i Kristus mal rád zahanbenie a utekal pred poctami, aby svojim priateľom dal poučenie, ako si možno rozmnožovať zásluhy a milosť.

Toto bolo teda druhá spoločnosť, ktorá sprevádzala Krista po celý jeho život. Ak sa totiž dobre pozreme na počiatok života Kristovho, na ktorýkoľvek jeho neskorší úsek alebo na posledné jeho hodiny, všetko to nájdeme plné poníženosti, všade život bez cti, život opovrzenia a pohrdnutia od seba a od tých, ktorí svet milujú.

Hlava šestnásta.

Kristus neustále a veľmi trpel.

Tretia spoločnosť života Kristovho, spoločnosť neustála a ešte citeľnejšia, to boli najväčšie bolesti. Tie jeho dušu sprevádzaly hneď od okamihu, ako bola vložená do jeho najsvätejšieho tela. Už v tom okamihu, v ktorom bola jeho duša spojená s ľudským telom a s božstvom, už hneď bola naplnená najvyššou múdrosťou, takže Kristus hneď bol zároveň pozemšťanom i nebešťanom. Tak teda už hneď v živote Panny-Matky začal pociťovať najväčšie bolesti, lebo už vedel a chápal, už videl a mohol už i uvažovať o všetkých svojich mukách vo všeobecnosti a o jednotlivých zvlášť, o všetkých tých útrapách, ktoré mala jeho duša spolu s telom zakúsiť a za nás zniesť. A ako sa pred svojou smrťou, v smrteľnom zápase dostal do takého smútku, že sa jeho telo až krvou potilo a pot stekal až na zem, lebo predvídal ukrutnosť svojej smrti, tak bola duša Kristova schvátená najväčšou bolesťou už vtedy, na začiatku, lebo už tiež predvídal tie muky, čo na neho čakaly, hoci vtedy telo ešte toľko necítilo, ako keď už bol bezprostredne pred umučením.

Svätá duša Pánova už napred videla nože tých zlomyseľných jazykov a pichľavé slová každého jednotlivého jazyka. Vedela už napred a ustavične na to myslela, od koho, kedy, akým spôsobom a ako kruto bude trápený, zabitý, vysmievaný a vraždený. A videl, že práve na toto sa narodil, na to prišiel na svet. Prirodzene teda, že ho bolesť vôbec neopúšťala. Videl stále, ako má byť predaný, zradený, chytený, ako ho Peter zaprie, ako ho opustia, poviažu, po tvári biť budú, vysmievať sa mu budú, bičovať ho, žalovať na neho, rúhať sa mu, zlorečiť mu, korbáčovať a súdiť ho budú, odsúdia ho a zavrhnú, ako lotra ho budú viesť ku križovaniu, o šaty ho oberú, obnažia ho, ukrižujú, ako zomrie a ako mu kopiou bok prerazia. Vedel presne o každom jednotlivom údere kladív, o každom šľahu korbáčov, o ranách od klinecov, o všetkých kvapkách svojej krvi i svojich slz, ktoré mal vyliť, o všetkých vzdychoch, o plači a bolestnom žalovaní sa svojom i svojej matky. To všetko tá svätá duša Kristova už napred stále videla a na to všetko myslela. Nie je tedy div, že musela byť neustále v smútku a v najväčšej bolesti srdca a mysle. A tak teda Kristus po celý svoj život mal vo svojej spoločnosti najväčšiu bolesť, smútok a trápenie.

Okrem týchto bolestí z predvídania pretrpel Kristus Pán, ten opravdivý popísaný sväzok života, aj skutočné bolesti, bolesti bez počtu. Už hneď, ako sa narodil, musel trpieť: Nebol položený do teplého kú-

peľa, ani do periniek, ani do kožušín, ale na seno, v maštali, do tvrdých jasiel pri statku bol položený a tak už hneď ako malinké pachoľa začal znášať telesné útrapy. Nato musel so svojou premilou a preláskavou matkou Pannou a sa starcom Jozefom prekonať dlhé putovanie až do Egypta, po púšti siahajúcej do veľkých diaľok, po tej púšti, po ktorej synovia izraelskí po štyridsať rokov putovali, bez pokrmu, pripraveného ľudskou rukou. Na to potom chodieval na púť do chrámu podľa predpisu zákona, a to už ako chlapec, a vždy peši. A jeho bydlisko, Nazaret, bol vzdialený od Jeruzalema viac ak dva dni cesty.

A keď dorástol na muža, tu zas hneď po krste odišiel do púšte a tam sa štyridsať dní tak postil, tak sa vyhladoval, že si diabol myslel, že ho pre hlad zvábi až na hriech. Preto ho i tak, hladom, začal najprv pokúšať. Potom chodil pešky po mestečkách, obciach a mestách, znášal hlad, smäd, dážde, teplo, horúčosť i zimu, potil sa a unavoval, všelijaké nepohodlie znášal a nakoniec pretrpel až muky smrteľné.

A toto všetko trápenie zniesol, aby kázal cestu pravdy, aby zničil klamy diablove a skoncoval s jeho nadvládou, aby ľudom ukázal najpotupnejší spôsob pokánia a aby aj ich k tomu spôsobu naviedol; ďalej, aby poukázal na to, že šťastie, blaho i sláva človeka pozostáva v znášaní bolestí a útrap a napokon aby nám dal príklad, že všetky trápenia treba naozaj znášať.

O bolestiach však, ktoré znášal v čase svojho mučenia, o tých nemôže nijaký jazyk dosť rozprávať, ani nijaké srdce dosť rozmýšľať. Trpel totiž Kristus nevýslovne, a to z mnohých dôvodov.

Veľmi ostré a silné bolesti cítil jednak preto, lebo mal sústrasť s celým ľudským pokolením, ktoré miloval najvyššou láskou. A trpel nielen tak, všeobecnou sústrasťou s celým ľudským pokolením strateným, svrhnutým a odsúdeným, ale veľmi hlbokú bolesť cítil zo sústrasti s celým ľudským pokolením strateným, svrhnutým a odsúdeným, ale veľmi hlbokú bolesť cítil zo sústrasti s každou jednotlivou osobou ľudského pokolenia. Ba ešte viac: Nielenže trpel pre hriechy každej osoby vo všeobecnosti, ale trpel aj podľa veľkosti každého jednotlivého hriechu a každého jednotlivého trestu, ktorý si ľudia alebo už zaslúžili alebo v budúcnosti ešte len zaslúžia mali. On tu už napred celkom určite vedel. Teda Kristus z najhlbšieho svojho milosrdenstva k nám a zo sústrasti mal toľko bôľov, koľko len bolo a je ľudí, koľko len hriechov spáchal alebo spácha ktokoľvek, koľko len hriechov má alebo mať bude. Ak je teda ľudí, ich hriechov a trestov za hriechy minulé i budúce zaslúžených počet nekonečný, tu je zjavné, že Pán z lásky k nám znášal bolesť najvyššiu a nekonečnú. Kristus totiž každého zo svojich vyvolených nevýslovne miloval. Neustále cítil, ako by bol prítomný, ich urážky, či už minulé, či ešte len budúce, i tresty, ktoré na nich čakaly, a preto z nevysloviteľne vrúcnjej lásky svojej k nim, trpel sústrasť i bolesť, odstupňovane podľa zásluh každého jedného v najvyššom stupni. Najmilší náš Ježiš vedel totiž natoľko, tak hlboko precítiť sústrastnú bolesť s nami, že už táto jeho najvyššia sústrasť ho dohnala až k mukám kríža, k hroznej smrti a k bezpočetným bolestiam, aby tak za naše urážky zadosťučinil, nás vykúpil a uľahčil nám tresty.

Trpel potom Kristus aj bolesť sústrasti so sebou samým. Cítil totiž najvyššiu sústrasť so sebou samým pre tie bolestné a nevýslovne muky,

o ktorých nevypovedateľným spôsobom vedel, že na neho prídu. Mal najhlbšiu bolestnú sústrasť so sebou samým, lebo videl a myslel na to, že bol poslaný od Otca preto, aby v sebe samom pretrpel bolesti a tresty všetkých svojich vyvolených; ďalej že on je tak úplne pre toto na svete, že sa tej nesmiernej a nevýslovnej bolesti nijako vyhnúť nemôže. Keby totiž niekto vedel, že má na neho celkom iste, neomylné¹ prísť najväčší bôľ a trest a keby tú bolesť mal neustále pred očami, tu by bezpochyby mal sústrasť so sebou samým, a to tým viac, čím väčšia bolesť by na neho mala prísť a ešte viac, čím hlbšie by poznal a vedel už napred precítiť, akého druhu a akej hĺbky bolesť na neho čaká. Toto všetko však u Krista bolo, a to plnšie než môžeme vysloviť. Len pre nechápavosť ľudského rozumu užívam tohto príkladu.

Kristus mal aj bolesť sústrasti so svojím najmilosrdnejším Otcom. Kristus totiž nekonečne miluje i miloval svojho Otca, Pána milosrdenstiev a všetkého sľutovania. Keď videl, že Boh Otec, ktorého do nekonečna miloval, cíti takú sústrasť s nami a takú útrpnosť, že by aj seba samého aj svojho milovaného Syna chcel dať, ba až na smrť vydať, toho Syna, ktorý mu bol bytosťou najdrahšou, tu cítil s Bohom Otcom nekonečnú bolesť sústrasti. Preto, aby našiel tejto vôli Otcovej nejaké zadosťučinenie, uponížil seba samého a stal sa mu poslušným až na smrť križa. Ale tento spôsob bolesti vysvetliť nemožno.

A vôbec, bolesť bola v Kristovi spôsobom nevysloviteľným, a to sama nevýslovná múdrosť božia tak dovolila, pripustila a zariadila. Toto neopísateľné večné rozhodnutie božie bolo nevýslovným spôsobom spojené s Kristom od večnosti a podľa neho teda mal Kristus znášať najväčšie bolesti. A čím je rozhodnutie božie obdivuhodnejšie, tým aj bolesť Kristova, ako následok toho rozhodnutia, bola ostrejšia a väčšia, natoľko, že nijaký rozum nemá takú schopnosť, aby vôbec niekedy mohol toľkú bolesť pochopiť. Toto božie rozhodnutie bolo totiž prameňom všetkých bolestí Kristových. V ňom majú svoj začiatok i koniec. A ako je nemožné, aby nejaký rozum pochopil nekonečnosť jeho lásky k nám, pre ktorú sa za naše vykúpenie dobrovoľne vydal na smrť, tak podobne nie je možné pochopiť ani tú nekonečnú slabosť, ktorú podľa zariadenia božieho znášal. Táto bolesť totiž pochádzala z nevysloviteľného svetla, daného Kristovi. Samo božstvo totiž, nevýslovné svetlo, Krista osvecuje a spolu s tým rozhodnutím božím v ňom žijúce a v tom samom božskom svetle ho pretvárajúce na bolesť, to všetko takú bolesť spôsobovalo Kristovi, že je to celé nevypovedateľné. Kristus totiž videl, že je mu určená akási nevýslovná miera tak úžasnej bolesti, že niečo takého zostáva zatajené pred každým stvorením, lebo je to čosi nevýsloveného. Samo božské rozhodnutie bolo totiž prameňom a pôvodom tejto bolesti, to jest božského svetla, čo mu bolo darované.

Kristus mal aj bolesti sústrasti so svojou najmilšou matkou. Obľúbil si totiž svoju matku viac, než ktoréhoľvek iné stvorenie a stále ju tak mal rád, lebo veď z nej jedinej si bol vzal svoje panenské telo. Ona však zas zo svojej strany viac ako ktorákoľvek iná stvorená bytosť vedela so svojim synom spolucítiť, lebo veď mala tú schopnosť vo vyššej, vznešenejšej a hlbšej miere než ktoréhoľvek iné stvorenie. Preto i Kris-

¹ Čítam „infallibiliter“, neomylné, a nie „ineffabiliter“, nevýslovne, ako má text. Súvis žiada prvý spôsob rozumenia

tus, keď ju videl tak strašne žiaľl a bolestíť na tele, v srdci i v duši, mal s ňou veľkú sústrasť a útrpnosť. Matka trpela najväčšiu bolesť a Kristus tú jej bolesť tiež v srdci pociťoval. Aj pre tú veľkú bolesť bol základ daný v tom zariedení božom.

Trpel Kristus i preto, lebo Otcovi sa dostávalo urážok a on ho miloval láskou najväčšou. Nahliadal, že jeho mučenie, keď totiž človek križoval svojho Pána a tvorcu, znamenalo najvyššie obrazenie Boha Otca. Zabiť totiž, a to ukrižovať Syna Božieho, bolo väčším hriechom, aký vôbec kedy bol alebo bude. spáchaný. Preto teda i Boh bol vtedy najviac urážaný — čo zas pre Krista znamenalo bezpochyby bolesť nesmiernu. Preto sa i z bolestnej sústrasti urážanému Otcovi i urážajúcim ľudom dal pohnúť k tým slovám: »Otcé, odpusť im, lebo nevedia, čo činia!« Boh Otec by bol pre ten hriech azda znovu odsúdil celé ľudské pokolenie, keby Kristus nebol pri svojej smrti ako by zabudol na všetky iné svoje bolesti a nebol láskavou svojou modlitbou, slzami, volaním usmiernil hnev Boha Otca.

Dalej mal Kristus bolestnú sústrasť aj so svojimi apoštolmi a učeníkmi. Apoštoli totiž, učenici a ženy, ktoré ho boly sledovali, trpely bolesť veľkú. Kristova láska k nim však bola najvyššieho stupňa a preto i bolesť svojich roztratených a strápených učeníkov Kristus v sebe samom precíťoval.

Okrem týchto znášal Kristus ešte veľa iných bolestí. Štyri druhy mečov a šípov zraňovali a križovali tohto Bohočloveka Krista Ježiša. Prvý druh, to bola zvrhlá krutosť tých zatvrdlivých srdc. Srdcia nepriateľov totiž boly oproti Kristovi neustále veľmi zaťaté zaujaté a stále len starostlivo a úsilne rozmýšľaly a plánovaly, akoby ho len čím hanobnejšie a krutejšie sniesly z tohto sveta, ako by zničily i jeho meno, meno toho, ktorý ich prišiel spasíť, i celé jeho spoločenstvo.

Druhý druh, to bola zločinecká zlomyseľnosť tých prevelkých hnevov a nenávistí, ktoré oproti Kristovi jeho križovatelia neustále v srdciach nosili. Koľko bolo myšlienok, zvrhlých plánov a zlomyseľných úmyslov oproti nemu, toľko bolo i nožov a šípov, čo kmásaly dušu Kristovu.

Tretí druh, to bola zloba a podlosť jazykov, čo proti nemu kričaly. Koľko bolo obžalôb, očerňovaní, zlomyseľných rád, hanebných výsmechov, slovných klamstiev, rúhaní, zlorečení, skrivodlivých rozsudkov a falošných svedectiev, toľko bolestí musel zniesť Kristus vo svojej duši.

Štvrtý druh, to bolo to preukrutné umučenie, čo na ňom bez akéhokoľvek milosrdenstva vykonali. Je to jasné, ak si človek prejde po dejoch umučenia. Koľkokrát ho trhali za vlasy, za bradu, udierali po hlave, sväzovali, paličkovali a bili po tvári, koľkokrát naň pľuli a koľkokrát ho šľahali, to vždy znamenalo pre neho nové utrpenie. Ale zvlášť ho domúčily klince. Lebo užili veľmi silné štvorhranné drsné klince, všetky rovnaké a tými mu ruky i nohy prebodli, úplne prebili, celkom doťrhali a zničili a tak ho preukrutne pribili. Práve taký tvar klincov bol veľmi vhodný na spôsobenie nadnajväčších¹ múk. A keby už ani neboli jeho ruky a nohy pribili o drevo, už i tak by bolo bývalo utrpenie viac než kruté. Ale oni s tým ešte neboli spokojní. Lež

¹ Tak! „Supermaxima poena“.

fahali mu ruky i nohy, rozťahli celé telo i šľachy, rozpojili kosti tak, že ich bolo možno počítať a tak ho o to ukrutné drevo úplne tesne pribili. Pa ešte ani s tým neboli spokojní, ale kríž ešte do výšky zdvihli, a obnaženého vydali napospas zime, vetru, vzduchu a očiam ľudu. Ruky a nohy držaly celú váhu a farchu tela, a tak kruté týranie klinčov bolo ešte viac cítiť a krv z rán od klinčov stále tiekla. Tak dosiahli toho, čo chceli, aby totiž v najväčších mukách zomrel — ale tak sa naplnila aj miera ich zloby.

Z troch príčin zvolal Boh a človek pri svojom utrpení slová: »Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil.« Preto, aby nám aspoň niečo zjavil zo svojho úžasného utrpenia; potom, aby dal najavo, že netrpí za seba, ale za nás; a konečne, aby nás poučil, že pre tú jeho bolesť máme stále mať s ním sústrasť a vrúcnu útrpnosť. Boh ho predsa nemohol opustiť, veď on sám bol Bohom. Len svoje človečenstvo dal najavo, keď zvolal, že je vo svojich bolestiach opustený. Vyšlo tak najavo, akú to nadnajokostrejšiu a nevýslovnú bolesť za nás trpel. Boh o bolesti Kristovej aj dobre vedel, lebo veď Boh ho udržoval. Teda len kvôli vám zvolal, aby nám dal najavo, že svoje preveľké bolesti netrpí za seba, ale za nás a aby nás tak napomenul a vyzval k stálej a usilovnej sústrasti a útrpnosti s ním.

Aby si však niekto nemyslel, že Pán trpel len vtedy, keď bol na kríži! Už od toho okamihu, v ktorom bolo utvorené a ustrojené jeho telo a v ktorom boli duša a Slovo spojené s telom, už odvtedy pre najvyššiu a nevýslovnú múdrosť, ktorou to viac než obdivuhodné spojenie jeho — dušu naplnilo, už odvtedy videl v predstave všetko, čo sa s ním deje a čo na neho čaká. Videl teda hneď, ako bol utvorený a počatý, že na neho čaká nadnajokostrejšia a úplne nevy povedateľná bolesť. Preto (podľa rozhodnutia božieho) cítil bolesť neustále, od vloženia duše do tela až k ich oddeleniu. Svedčia o tom jeho vlastné slová. Veď často hovoril, že nesie kríž. Svojím učeníkom zas povedal, že kríž berie na seba nie za seba, ale za nich a za nás. Inokedy zas povedal, že je smutný. Aj slová »Smutná je duša moja až na smrť« povedal preto, aby nás účinnejšie vyzval k sústrasti so svojou bolesťou.

Táto bolesť Kristova ako i všetky, čo sme ich spomínali, bola prudká a ostrá, lebo on má najušľachtilejšiu dušu. Čím bola jeho duša svätejšia, krotkejšia a vznešenejšia, tým ostrejšie a plnšie bolesti pocítovala. A jeho duša bola v najväčšej miere vznešená, a preto ju i tie krivdy a útrapy najvyššou mierou mučily. Všetky tie bolesti, pochádzajúce vlastne z najvyššieho a nevýslovného ustanovenia Božstva samého, dušu Kristovu natoľko mučily, že každá bolesť sa vlastne musela prelievať i na jeho telo, takže aj telo nesmierne trpelo.

Bolesti Kristove boli mimo toho silnejšie aj preto, lebo jeho panenské telo bolo ušľachtilejšie a jemnejšie, než ktorékoľvek iné telo, zrodené zo ženy. Preto bolo i citlivejšie a muky mu spôsobovali väčšie utrpenie.

Bolesť Kristova však bola najostrejšia preto, lebo osoba, ktorá ju znášala, bola osoba božská. Preto každá bolesť a každá krivda, ktorú mu spravili, obsahovala v sebe urážku, lebo veď osoba, ktorá tým trpela, to bol pravý Boh a nielen človek. Mal teda Pán nekonečný

dôvod k boľesteniu. A skutočne i nevýslovne trpel pre každú pohanu a boľešť, ktorých sa mu dostávalo.

A počas celého utrpenia Spasiteľ sveta Bohočlovek Kristus Ježiš sa nevyhrážal, ani nezlorečil, ani sa nebránil, ani sa nepomstil. Ani sa nevyhovárал, keď naň žalovali, ani tvár si neskrýval, keď mu do nej pľuli. Keď mu ruky a ramená na križi napínali, nestiahol si ich ani sa neschoval, keď ho hľadali na smrť, ale naopak, úplne a celkom sa vydal do ich vôle, aby ich zlomyseľnosťou, aj proti ich vlastnej vôľi i nevďačnosťi, predsa len vykonal dielo vykúpenia. Ba (čo sa nedá ani dobre domyslieť!) ešte i vtedy, keď jeho, nevinného, zločinecky mučili, on im ešte dával príklad trpezlivosti, učil ich pravdu a v slzách a v plači za nich volal k Otcovi. Ba ešte viac: Za sám ten ich najväčší hriech (za ktorý mal právom zahynúť celý svet i ľudská príroda), on nám v tom istom čase udeľoval ešte väčšie dobrodenia, lebo veď samým tým trpením a boľestím (ktoré mu nepriatelia spôsobovali) on dal zadosťučinenie miesto všetkých našich boľestí; vtedy nás vykúpil, otvoril brány raja samým križovateľom i všetkým iným a s Otcom nás smieril. Ba toľko milostí nám získal, že sme synmi božími, úplne s Pánom smierení. A to všetko pre ten skutok, pre ktorý mohol byť odsúdený celý svet a všetko stvorensvo, lebo veď vtedy stvorenie takú veľkú urážku spôsobilo svojmu Stvoriteľovi. Ó, nesmierne milosrdenstvo! Ó, nevymysliteľná láskavosť! Tam, kde nad všetku mieru hojná bola i milosť, taká milosť a taká nesmierna, že skutočne ani hraníc nemá!

Toto celé tajomstvo vykonal náš Pán zo svojej nekonečnej láskavosti, aký nám bol vzor trpezlivosti v každom súžení a protivenstve, aby sme svojim nepriateľom nielen že neodplácali zlým za zlé, ale aby sme im z lásky k Vykupiteľovi ešte i dobré činili. Keby totiž niektorý patriarcha, prorok, anjel alebo niektorý svätý bol dal taký príklad, iste by sme boli povinní ho nasledovať. Tu sa však zjavila medzi nami sama ustálená nekonečná múdrosť a neomylná pravda božia (a tá predsa ani klamať, ani sa myliť nemôže) a dala nám taký príklad života. Taký vzor sa teda nielen že nesmie nedbanlivo spomínať, ale naopak, s najväčšou usilovnosťou a čo najdokonalejšie sa musíme ním riadiť.

Vieme o tom, počuli sme, po celé dni hovoríme o tom a sa rozprávame, že totiž Boží Syn v boľestiach prežil svoj život, a to v tých a tých boľestiach a v takých hrozných; aj o tom, že Pán nielen trpezlivo znášal tie súženia, ktoré náhodnou shodou okolností na neho doľahly, ale že (on, ktorý nijaký hriech nespáchal) súženia si vyvolil, dobrovoľne ich na seba vzal, hľadal ich a keď ich našiel, mal ich rád a skutočne sa im sám i podrobil. ba ešte ich i rečou blahoslovil, ako i tých, čo ich znášajú. A neuspokojil sa len tým, že telesné i duševné súženia priamo vzaté na seba pre Boha alebo aspoň už len trpezlivo znášané, len rečou, ako by z dlhej chvíľe chválil a blahoslovil, ale na svojom vlastnom tele a vo svojej vlastnej duši ich pretrpel, a to také, aké nikto druhý nemal a vravel, že skrze ne a za ne on vošiel do svojej slávy a do svojho kráľovstva. A prehlásil, že niet viac inej cesty, ani iného spôsobu, akým človek môže dosiahnuť večnej slávy, okrem cesty boľesti, utrpenia a súženia, lebo tá cesta, to je kráľovská cesta, po ktorej kráčal sám Boh. A je veľmi hlúpy ten, kto o tom buď ešte pochybuje alebo vôbec nedbá o to, aby sa dal na cestu za svojim Pánom, keďže po nej už išiel Syn Boží, náš stvoriteľ náš neomylný vodca i vykupiteľ.

On totiž poznal, dobre poznal a vedel, čo dobrého je skryté v bolestiach a súženiach, preto si ich vzal na seba, vyvolil si ich a pred slasťami zas utekal, časné útechy zavrhol a za zavrhnutia hodné vyhlasoval. Keby si sám pravý Boh a človek nebol pre seba samého vyvolil ako svoj údel bolesti, bolo by možné nájsť nejakú výhovorku pre tých, čo utekajú pred súžením a sľadávajú rozkoše (hoci Pán už vlstne i pred príchodom Kristovým tú cestu bol ukázal na živote svojich prorokov). Ale od chvíle, čo si Syn Boží pre seba vyvolil také a tak hrozné protivenstvá, či sa ešte môže nájsť taký sprostý ľudský nešťastník, ktorý by do pochybnosti bral alebo zanedbával takú veľkú pravdu, tak jasne ukázanú, tak hlasno rozhlasovanú, tak očividnou skutočnosťou v živote takého veľkého Pána spríkladnenú a tak vo vzore svetú zjavenú? Iste sa nenájde. A ak predsa, tak je to človek vrcholne hlúpy a hodný všetkého odsúdenia. Akého teda odsúdenia a zahánbenia sme hodní my, úbižiaci, ktorí, hoci sme najpodlejší hriešnici, nielen že v duchu pokánia nehľadáme súženia, ani ich neprijímame, ale ešte i tie, ktoré nám Boh zo svojho najvyššieho milosrdenstva a zo svojej múdrosti posíla alebo na nás dopúšťa, aby nás odtiahol od zla a očistil nás od neho, ešte ani tie nevieme strpieť, utekáme pred nimi, zaháňame ich, šomreme proti nim, ponosujeme sa na ne, všemožne sa proti nim ohradzujeme a hľadáme útechy a lieky, ktoré by nás zbavily trápení.

Nešťastníci sme my a naozajstní úbožiaci! Nielen že sa nestaráme o trápenia a časté tresty, ktorými sa liečia a uzdravujú hriechy, ba ešte i vtedy, keď nám ich najmúdrejší lekár podáva, ich odmietame. Ak z vôle a ustanovenia najvyššej múdrosti božej zafúkne na nás trochu zimy, už hneď hľadáme oheň a obliekame si dvojnásobok veľa šatstva; ak príde teplo a horúcosť, už hľadáme chladok; ak nás hlava alebo žalúdok bolí, už kričíme, plačeme, vzdycháme, beháme po lekároch, lieky sháňame, mäkké lôžko si stelieme. všetko chceme mať vyberané, obťažujeme Boha a svätých, naruživo ich o pomoc prosíme, sľubujeme pôsty, púte a modlitby, len aby sa nám bolesti umiernily. A toto všetko robíme, aby sme sa zbavili tých bolestí a trápení, ktoré nám Boh k nášmu osuhu posíla. Za odpustenie hriechov alebo za nejaké dobro svojej duše by sme niečo takého nekonal. Alebo ak Boh veci tak zariadi, že dovoli, aby sme, na svoj úžitok, trpeli od niekoho krivdu alebo akékoľvek protivenstvo, tu sme hneď nesvoji, rozčuľujeme sa, hneváme, žalujeme, upodozrievame zo zlomyseľnosti, zllorečíme, utrňame na cti, ako môžeme sa pomstíme a vôbec každú krivdu odmietame, utekáme pred každou neprijemnosťou a vyhýbame sa jej. Nehceme trpezlivo a so zadosťučinením zniesť ani len trochu bolesti, trápenia alebo protivenstva, čo na nás posíla náš večný lekár z nebies.

Ó, koľkokrát a aké obťažné veci konali a konajú ľudia, koľko vynakladali a vynakladajú ľudia, aby na nich neprišli bolesti, trápenia a protivenstvá, ktoré na nich Boh vo svojom milosrdenstve alebo sám posíla alebo aspoň dopúšťa! A také kríže by boli bezpochyby k nášmu duševnému zdraviu, ba i záslužnejšie by ešte boli, keby ich človek znášal tak, ako by ich sám na seba dobrovoľne vzal; záslužnejšie by boli než mnohé iné súženia a skutky pokánia, ktoré si človek sám vyberie: lebo veď nebeský lekár lepšie vie ako sám chorý nemúdry človek, ktoré trápenia a protivenstvá sú nám potrebné na očistenie, na poučenie a zdokonalenie duše. Trápenia totiž a skutky pokánia, ktoré si človek podľa

ľubovôle nájde a ich znáša, dávajú naľaz miesto márnomyseľnosti. Keď ich však posielala Boh a ľlovek ich len veľmi trpezľivo a so zadosťučením prijíma, vtedy ľudia o tom ani nevedia a tak sa zdá, že ich znášame len preto, že musíme, že sme prisilení.

Hovorím teda a radím synom, aby sme znášali zimu a mrazy, teplo a dusnotu, blchy, pot, horúcosť, bolesti hlavy, ľalúdka a iných ťdov, len ak to ešte naše telo zniesť môže. A po ľiekoľ sa sháňajme len v najvyššej potrebe, keby totiž bolo ohrozené dobro našej dušy. Tak isto sa treba chovať, ak z priamej vôle alebo aspoň s dovolenia božieho zastihne nás chudoba, smrť priateľov, ak nás budú ťtláčať, prenasľedovať, ťtupíť, bičovať, o majetok nás olupovať. Nemáme preto smútiť. Ba nielen že to máme z ľásky ku Kristovi a na náš vlastný prevelký ťžitok trpezľivo zniesť, ale máme tie trápenia s najväčším zadosťučením a radosťou prijať tak, ako by sme si ich my sami boli ťplne dobrovoľne vyhľadali, veď predsa nám ich vyvolil a podal náš najvyšší ľekár a Spasiteľ.

Tak sa stanú tie ťtrpenia aspoň tak záslužnými, ba ešte i záslužnejšími, ako by sme si ich my ťplne dobrovoľne vynúťili ako ťkony pokánia.

Ť, my ťbožiaci, čo ešte mám povedať? Čo ešte mám povedať o nás, ktorí nielen že ťtekáme pred bolesťami, trápeniami a protivensťvami, čo nám ich Boh podľa príkladu vlastného svojho ťtrpenia premúdre a milosrdne pripravuje, ale až o opak sa ťusilujeme. Lebo veď my vo dne i v noci ľietame za rozkošami a slasťami telesnými, ľasné ťtechy hľadáme s najväčšou ťusilovnosťou a starostľivosťou a o márných radosťiach neustále premýšľame. Toto skutočne nie je cesta Bohoľloveka Ježiša Krista, Spasiteľa všetkých. Ako totiž môže kráčať k nemu, ktorý je cestou a vzorom bolesti, taká ľiedna duša, ktorá chce mať na tomto svete stále len potešenie? Pravda je tá, že duša, ktorá je múdra a ktorá chce múdro žiť, nesmie na tomto svete nič iného hľadať len bolesť. Ba keby dobre dbala o svojho milovaného Ježiša a keby mala iskru ľásky, mala by ťž hľadať len ten zisk a len ten stav na tomto svete, ktorý on mal, to jest stav bolesti, ťzkosti a trápenia. A to by bola všetka jej poľtecha.

A toto neplatí len o veciach zemských, ľasných a telesných, ale aj o veciach duchovných. Ani vo službe božej sa nesmie veľmi starať o ťtechy, s ktorými je ona spojená. Veď či Mária, milovaná matka Ježišova, keď videla svojho milého syna, žialiaceho a zomierajúceho na kríži, či si ona žiadala vtedy od neho slasť alebo ťtechu? Isteže nie. Len ťzkosť od neho dostala, horkosť a bôľ. Tak to má byť aj s našou dušou. Je to totiž znak malej ľásky, ba až znak veľkej bezoľivosti, ak si duša žiada od Krista niečo iného než bolesť. Viac sa totiž páči Bohu služba chudobného, ktorý mu verne slúži z ľásky, nerobí mu výdavky a neľaká nejaké zvlásťne dobrodenie — ako služba bohatého, ktorý každý deň mnoho stojí a slúži v nádeji na nejaké zvlásťne duchovné dobrodenie. Tak podobne záslužnejší život vedie duša, ktorá beží k Bohu, slúži mu z ľásky, však bez ťtech, ba v trápeniach — než iná duša, ktorá beží k Bohu a slúži mu síce tiež z ľásky, ale predsa nie bez ťtech. Ba je celá ťstúnená a zbohatnutá od veľkých slasťí, ktoré okusuje vo službe božej.

Takto — zdá sa mi — ma ťučí božie svetlo, žiariace zo života Kristovho. Z toho života Kristovho, ktorý nám ukazuje cestu, ako skrze

bolesti treba ísť k Bohu a do Boha, že totiž cestu, ktorou išla naša hlava, Kristus Ježiš, tou cestou majú ísť i ruky, ramená, nohy a ostatné údy. A tak nájde duša konečne cez chudobu časnú bohatstvá večité, cez opovrzenie a hanbu najvyššiu česť a veľkú slávu a za malé pokánie, vykonané v utrpení a v bolesti, dostane sa jej do majiteľstva najvyššie dobro s najväčšími slasťami a potechami — hoci duša by i tak bola povinná Bohu slúžiť pre neho samého, lebo je totiž hoden nekonečného milovania, hoden, aby mu pre jeho najvyššiu a neprevyšiteľnú dobrotu každé stvorenie v najväčšej úctivosti slúžilo. Jemu nech je česť a sláva po veku vekov. Amen.

Nech je teda sláva všemohúcemu Bohu, lebo sa mu zaľúbilo nás, ktorí sme ničotou boli, priviesť k bytiu a stvoriť nás na svoje podobstvo. Nech je mu česť, moc a sláva pre jeho prevelké milosrdenstvo, lebo on nás, ktorí sme boli úbohí, zajatí, vyhnanci a odsúdenci, on nás z vlastnej vôle utrpením, bolesťami, opovržením a chudobou svojho Syna vykúpil a vyvýšil.

A opäť nech je ešte sláva preláskavému a premilosrdnému Bohu za to, že sa dal natoľko premôcť milosrdenstvom a dobrotou, že nám biednym a nehodným hriešnikom, ponúkol svoje kráľovstvo, takže je nám daná možnosť dosiahnuť ho.

Ale ešte väčšia sláva a chvála nech je Bohu nášmu nadmieru láskavému za to, že sa mu v jeho dobrotivosti zapáčilo dať nám svoje kráľovstvo, svoje spoločenstvo a kochanie sa v ňom samom, a to len za cenu súženia, bolesti, opovrzenia a chudby. Keby totiž podmienkou na získanie jeho kráľovstva bolo zlato, striebro, drahokamy, bohatstvá, veľká sila a múdrosť, keďže všetci nemáme možnosť nadobudnúť si všetkých tých vecí, tu by sme sa všetci iste nemohli dostať do kráľovstva nebeského. Pánovi sa však zapáčilo, aby sme mohli dosiahnuť jeho kráľovstva takými vecami, ktoré ľudia hoci kedy mať môžu, ba s ktorými môžeme až oplývať. Veď predsa niet človeka, ktorý, keby chcel, by nemohol byť chudobným pre Krista; niet človeka, ktorý by sa nemohol trápiť alebo aspoň v srdci konať pokánie alebo znášať opovrzenie. Veď — v živote každého človeka sa niečo takého vyskytne. Len to treba pre Krista trezrlivo a so zadostučinením zniesť a zaslúžime si tým kráľovstvo božie.

A ešte viac nech je žehnaný Boh za to, že cenu svojho kráľovstva neurčil rovnú cene znášania mnohých a dlhých bolestí, ale len cene veľmi krátkeho trvania tohto života, ktorý je skutočne len ako okamih v porovnaní s večnosťou jeho kráľovstva. Lebo veď zaiste, i keby sme po tisíce rokov alebo najdlhších vekov mali tu z lásky k Bohu a takému kráľovstvu znášať tie najdrsnejšie, naitvrdsšie a naibolestnejšie útrapy, iste by sme to boli mali prijať so složenými rukami, s najväčšou radosťou, a túžbou a vďačnosťou. Tým viac teda teraz, keď sme od Boha najmilosrdnejšieho dostali ako by zvlášťne milostivé povolanie, že nám stačí znášať útrapy len práve cez tento náš krátky pozemský život. Veď tento náš život je skutočne nič, ak ho porovnávame s večným trvaním jeho kráľovstva, kráľovstva bez konca. Ešte nech je žehnaný Boh náš slávny aj za to, že ziaviac sa osobne a viditeľne na tomto svete, z dobrej svojej vôle sľúbil nám také výhodné prenajatie a vymenenie svojho kráľovstva, a nielen sľúbil, ale aj celkom pevne to tak ustanovil, ba i svojím príkladom to potvrdil.

O tom teraz už nijako neslobodno pochybovať, že totiž krátkymi trápeniami, bolesťami a skutkami pokánia vykonanými za tohto života, vôbec možno, ba že len tak možno dosiahnuť jeho kráľovstva. Lebo veď predsa nám to bezprostredne on sám slúbil a čo je ešte viac, aj svojím príkladom stvrdil. On sám totiž dobrovoľne znášal súženia a kráľovstva svojho chcel dosiahnuť práve cestou znášania najvyššej bolesti, chudoby a opovrzenia.

Podťe teda, podťe, synovia boží, bežte ku krížu Kristovmu, k bolesti, k opovrzeniu a k chudobe a pretvorte sa zo všetkých síl v tohto Bohočloveka mučeného, ktorý nás miloval, (ó, synovia boží), že za nás on, Kristus, takú hanebnú a absolútne nevysloviteľne bolestnú a nadmieru horkú smrť podstúpil. A to len preto, aby nás vykúpil a dal nám príklad, ako máme z lásky k nemu znášať útrapy.

Je to znak dokonalosti a pravého synovstva, ak niekto miluje Boha a bližného. A ako nás tento mučený Boh a človek najvrelejšie a najčistejšie miloval, takže seba od ničoho neušetril a z lásky k nám sa celý vydal za obeť bolestiam, tak bezpodmienečne chce, aby mu podobne nejakým spôsobom na takú lásku jeho zákonití synovia odpovedali.

Vedzte teda, synovia boží, že tento mučený Boh a človek mi stále nakazuje, aby som vás napomínala a povzbudzovala, aby ste boli verní jemu, najvernejšiemu, a aby ste najvernejšou láskou boli sjednotení a spojení aj so svojim bližným. Je to totiž vonkoncom nevyhnutne zrefazené: kto je verný Bohu, je verný aj bližnému.

To však, ako nadmieru čisto a verne nás tento mučený Bohočlovek miloval, to nám veľmi jasne dokázal svojím životom, svojím učením a svojou smrťou.

Preto, že sme neverní, preto nevidíme pred seba živo a stále ani to, ako sa za nás vo veľkej chudobe a vo veľkom opovrzení narodil, ani jeho prebolestnú smrť, ani jeho prefažký život, ani jeho nadmieru milé a vonkoncom pravdivé učenie. A keďže na všetky tieto výsostné božské a nám nadmieru osožné skutočnosti nehľadíme svojím srdcom, preto nás ani jeho smrť, hoci nadišla za toľkej chudoby, poníženosti a opovrženosti, nevie urobiť mŕtvymi pre svet a pre hriechy. Veď ktorýže človek aspoň len nejakou malinkou živou a neustálou vierou odpovedá na tú najvrelejšiu a najbožskejšiu vernosť, ktorú nám ukázal Boží Syn? Skôr sme zahodili tú skutočnosť za chrbát, ako by sa vôbec nič takého nebolo stalo.

Podťe teda, požehnaní synovia moji, pohliadnite na tento kríž a žiaľte so mnou nad Kristom, čo na ňom zomrel za naše hriechy: lebo veď my sami pre nespočetné svoje nepravosti sme a boli sme príčinou toľkej bolesti.

Ale aj vy, ktorí ste nie tak ako ja, čo číry hriech som, urazili Boha, aj vy nie menej žiaľte a ľutujte, lebo ste to neboli vy sami, ktorí ste vzdorovali hriechom, lež milosť božia pre zásluhu kríža Kristovho vás zachovala a obrátila. A tak teda aj vy, svätí a nevinní, musíte nie menej vo svojom stave ľutovať ako ja, hriešnica a ľudia mne podobní. Čím ste totiž väčšiu milosť dostali, tým ste mu viac zaviazaní. Keďže ste mu však neboli takí vďační, ako ste mali byť, tiež ste si do istej miery život poškvrnili, do istej miery ste svoju čistotu stratili a tak teda všetci musíme ľutovať, všetci žiaľť a k tomuto krížu oči svojej mysle pozdvihnúť. Pri tomto hľadení na kríž, ku ktorému hľadaniu však

(ako už bolo povedané): môže duša dôjsť len neustálou modlitbou, dostane človek plné poznanie hriechov, potom bolesť a ľútosť nad nimi, ako i svetlo, v ktorom sa duša vidí veľmi pokorená. Keď totiž duša, pri tomto pohľade na kríž, vidí všetky a jednotlivé svoje hriechy a že za ne všetky, i za jednotlivé Kristus bol tak mučený a trápený, tu aj ju schytí podobná bolesť, začne smútiť a tá bolesť premení sa u nej potom na výzvu chcieť seba samu trestať a naprávať, i všetky jednotlivé svoje údy i hnutia.

Pozrite sa teda, synovia Boha požehnaného, dobre sa pozrite na tento vzor života, podávaný mučeným Bohočlovekom a tam sa naučte, čo to znamená dokonalosť pred tvárou božou! Pohliadnite na knihu života, to jest na život a na smrť ukrižovaného Boha a človeka! Pohľad na jeho umučenie a na kríž dáva duši poznanie hriechov, srdcu ľútosť a hlbokú poníženosť. Vtedy duša vidí a poznáva množstvo svojich hriechov a ako všetkými údami Boha obrazila. Vidí aj to, ako sa Boh z nevýslovnej vrúcnosti milosrdnej lásky nad ňou zmlieval, to jest ako tento Bohočlovek za hriechy jednotlivých našich údov zniesol najukrutnejší trest na jednotlivých údoch svojho požehnaného tela. Tak napr., pri pohľade na kríž uvažuje duša, ako, keby a ako veľmi urazila Boha hlavou, tým totiž, že ju nadbytočne smývala, česala, olejkami mazala a všelijaké iné márne zbytočnosti s ňou robila, aby sa i proti vôli božej páčila ľuďom. A potom nahliadla, ako sám Bohočlovek za tieto hriechy na svojej hlave konal pokánia, pretrpel ťažké muky: lebo namiesto smývania, česania, pomazania a kučerenia boli z jeho hlavy vlasy škľabané, trňovou korunou bola jeho hlava dopichaná, koža predierkovaná, trstinou ho po hlave bili, takže celá bola jeho drahocennou krvou ako by zaliate.

Podobne to vidí duša aj v iných údoch, ako sme to rozpovedali pri jednom z vičení, keď sa totiž Bohočlovek raz ako by bol ponosoval a sťažoval na nás a ukazoval, ako skutočne trpel vo všetkých údoch. A duša vtedy nielen že vidí množstvo svojich hriechov, ale i jednotlivé hriechy jednotlivých údov spolu s ich veľkosťou. Ba jasne nahliada až to, že ťažkosť každého hriechu je nekonečná. Keď totiž hľadá duša na kríž, vtedy poznáva, že každý jednotlivý hriech nijako ináč nemohol byť zničený, ani urážka a muka za ňu odpustená, len tak, že Boh také a tak veľké pokánia za nás urobil. Je to niečo takého, že to ani vysloviť ani úplne domyslieť nemožno.

Jasnejšie než v ktorejkoľvek inej knihe vidí duša v tejto aj božiu spravodlivosť: ten zákon totiž, že je nemožné, aby nejaký hriech zostal bez trestu. Vidí, že Boh Otec skôr chcel, aby jeho Syn pretrpel trest smrti a muky kríža, než aby hriechy ľudského pokolenia zostaly bez trestu.

Vidí aj nekonečnú dobrotu a lásku božiu v tejto knihe, že Boh totiž mal takú sústrasť s nami, že keď videl, ako ani nám, ani inému stvoreniu nie je možné zadosťučiniť za naše hriechy, tu on sám radšej dobrovoľne za nás zadosťučinil, len aby sme my nemuseli zostať v odsúdení, v opovržení a v neprestávajúcej bolesti. Vidí tam tú nekonečnú vôľu božiu a nekonečnú horlivú starostlivosť, len aby nás spasil, a priviedol do našej vlasti. Ako mu nič nebolo ťažké, ani tá ukrutná smrť, len aby nás mohol spravodlivo uložiť vo večnej radosti a vo svojej najblážennejšej spoločnosti.

Vidí tam duša i nekonečnú múdrosť. Vedel nás totiž spasíť a vyššíť vo svojom nekonečnom milosrdenstve spôsobom od nijakého stvorenia nevyrozprávaným, ani nevymysliteľným — a zachránil predsa svoju spravodlivosť od každej újmy. Tak nás svojou smrťou vedel vyššíť a spasíť, že predsa pri tom na svojej božskej prirodzenosti ničoho neumenšil. Tak to vedel zariadiť, že ako nás svodca a vrah ľudského pokolenia skrze zakázaný strom uvrhol do odsúdenia, tak zas jeho sám pravý Boh a človek na dreve zo stromu premohol a nás spasil. Tak to vedel zariadiť, že zatiaľ čo mysleli, že zomiera a hynie, on vtedy všetko oživoval, smrť všetkých ničil a svojimi mukami, bolesťami a znášaním opovrzenia pripravil celému svetu slasti radosti a slávu, ba vyslúžil až slávu večnú. Tak to vedel urobiť, že mukami kríža — čo sa ľuďom zdá vec najhlúpejšou — zahanbil celú múdrosť sveta a v tej hlúposti zjavil božskú múdrosť.

To všetko sa s pomocou milosti božej zjaví človekovi, ktorý dopodrobna uvažuje o kríži. A ešte i veľa iných vecí, nevyrozprávaných a bez konca.

Podobne ešte vidí duša v tejto knihe nekonečnú miernosť božiu, lebo keď ho zabíjali nezlorečil, ani sa nevyvršil, ale samým tým hriechom a tou nesmiernou nespravodlivosťou, ktorú na ňom spáchali, tým samým, ktorí ju páchali a ho križovali, zaslúžil večnú slávu.

Duša vidí na kríži i nekonečnú poníženosť božiu, nad ktorú už väčšia byť nemôže, lebo veď on, Kráľ slávy, podstúpil takú podlú smrť.

Aj to vidí, ako muky kríža boli zároveň i naším vytrhnutím a vykúpením z pekla, získaním raja a smierením Otca; zároveň ešte boli naším príkladom, naším vyučením v ctnosti, našou oporou proti nepriateľom a výkupnou cenou večnej radosti pre nás biednych. A nemáme skutočne vôbec nejakú inú možnú cestu.

Nekonečné množstvo vecí možno vyčítať z tejto požehnanej knihy, lebo vskutku opravdivou knihou života a nevýslovnej pravdy je ten náš Pán Ježiš Kristus, požehnaný Syn Boha všemohúceho, ktorému nech je česť a sláva na veky vekov. Amen.

HLAVA sedemnásť.

Napomenutia o modlitbe.

Keď sme skončili rozprávanie o strome života, treba teraz niečo povedať o modlitbe. A to z tohto dôvodu: nemožno totiž dosiahnuť poznania nestvoreného Boha a mučeného Bohočloveka, ktoré poznanie, ináč, je nevyhnutne potrebné, ak sa myseľ chce premeniť v jeho lásku — nemožno, hovorím. toho poznania dosiahnuť inou cestou okrem cesty usilovného čítania spomínanej knihy života, to jest čítania v živote a smrti Ježiša Krista: k takému však čítaniu čiže porozumeniu možno dôjsť tiež len jedinou cestou a to cestou nábožnej, čistej, pokornej, nástočivej, pozornej a vytrvalej modlitby. modlitby nielen úst, ale i srdca, mysle a všetkých duševných schopností.

Modlitba, to je taká naša činnosť, s ktorou a v ktorej nachádzame Pána.¹ Sú tri druhy modlitby a mimo týchto troch druhov Boha nájsť nemožno. Je modlitba telesná.² modlitba mysľová a modlitba nadprirodzená.

Telesná modlitba sa prejavuje stále v slovách a je doprevádzaná rôznymi telesnými úkonmi, ako kľakaním a inými spôsobami klaňania sa. Túto modlitbu ja nikdy neopúšťam, lebo som skúsila, že keď som sa niekedy chcela cvičiť v modlitbe mysľovej, tu som sa neraz oklamala, lebo ma napadly spánok a lenivosť a modlitba sa mi stratila. Preto neprestávam konať telesnú modlitbu. Telesná modlitba privádza k modlitbe mysľovej. Telesnú modlitbu však treba konať pozorne. Keď napríklad hovoríš »Otče náš«, tu máš myslieť na to, čo hovoríš a nie sa ponáhľať, aby si dosiahol určitého počtu, ako to robia ženičky, ktoré vykonávajú niektoré náboženské úkony za peňažnú odmenu.

Mysľová modlitba, to je tá, pri ktorej rozjímanie o Bohu tak obsadí myseľ, že na nič iného nemyslí, len na Boha. Ak nejaká iná myšlienka vchádza do mysle, to už nenazývam modlitbou mysľovou. Takáto modlitba odreže človeku jazyk, takže nemôže hovoriť. Myseľ je tak všestranná a bohato naplnená Bohom, že sa nemôže zamestnávať uvažovaním v niečom inom, len o Bohu. Preto sa z mysľovej modlitby prichádza k modlitbe nadprirodzenej.

Nadprirodzená modlitba je tá, pri ktorej poznanie a naplnenie Bohom dušu tak povznesie, že sa rozšíri nad svoju prirodzenosť, takže chápe z Boha viac, než by podľa svojej prirodzenosti pochopiť mohla; chápe vtedy duša a poznáva, ale to, čo poznáva, nemôže vysvetliť, čo vidí a poznáva, je nad prírodou.

Na týchto troch stupňoch modlitby teda poznáva človek seba, i Boha. Akonáhle však poznal Boha, tu ho už i miluje a odkedy si ho zamiloval, aj si žiada mať toho, koho miluje. A znakom opravdivej lásky je, že sa ten, kto miluje, nielen čiastočne, ale celý pretvorí v milovaného.

Keďže však toto pretvorenie nie je neustále, netrvá nepretržite, tu duša so všetkou snaživosťou hľadá všetky možné spôsoby, ktorými by sa mohla pretvoriť vo svojho milovaného a znovu sa vrátiť do toho spojenia. Ale božia múdrosť postupuje prísne podľa poriadku a každej veci predpísala jej vlastný poriadok. A tá nevýslovná múdrosť zariadila veci tak, že nikto nemôže prísť k modlitbe mysľovej prv, než prešiel modlitbou telesnou a modlitbu nadprirodzenú dostane len ten, kto už má telesnú a mysľovú. A táto prísne poriadku sa držiaca múdrosť si vyžaduje, aby sa k hodinám priradené modlitby konaly skutočne v príslušné hodiny. Výnimku tvoria len prípady, keď azda pri modlitbe mysľovej alebo nadprirodzenej schvátí človeka taká veľká radosť, že mu úplne odoberie možnosť užívať jazyka, alebo ak je človek natoľko chorý, že naozaj nemôže vôbec tie modlitby vykonať. I to si ešte vyžaduje tá božská múdrosť, aby tie modlitby boli podľa možnosti (ako je to i osožné) konané v sobranosti mysle, samote, a aby sa venovala starostlivosť i zovňajšku a zovňajším úkonom.

¹ „Oratio est cum qua et in qua invenitur Dominus.“ Je to zúžený výmer modlitby, nakoľko je totiž priamo usmernená k mystike, to jest k bezprostrednému spojeniu sa s Bohom.

² Iný rukopis: „vocalis“, hlasová. Mentalis a supernaturalis sú tie druhé dva druhy. Výraz „mysľová“ modlitba sa mi zdá úplne vhodný.

Aj to si žiada božská múdrosť, aby sme sa naplno modlili keď sa modlíme a nie polovičate. Pri modlitbe teda máme mať svoje srdce celé a nie len polovicu, lebo ak máme srdce rozdelené, strácame ovocie opravdivej modlitby. Naopak zas, pri iných úkonoch nemáme byť celkom, pri takých ako je napr. jedenie, pitie a iné podobné. Ale keď vnútorne pracujeme, tu musíme mať celé srdce v Bohu ak si želáme cítiť ovocie opravdivej modlitby, lebo veď ... ešte i pri modlitbe pukušenia, lebo nemáme celé srdce v Bohu.

Modli sa teda, usilovne sa modli! Čím sa totiž viac budeš modliť, tým väčšieho osvietenia sa ti dostane a tým hlbšie, jasnejšie a spôsobom vznešenejším budeš vidieť to, čo je vrcholne dobré, dobro najvyššie. A čím hlbšie a výtečnejšie to budeš vedieť, tým viac to budeš milovať a čím viac budeš milovať, tým viac slasti budeš cítiť, tým viac najvyššie dobro i pochopíš a ešte sa i rozšíri tvoja duša, aby si z neho ešte viac pojal. A po tom všetkom prídeš k plnosti svetla: budeš totiž poznávať veci, ktoré si pred tým poznávať nemohol.

Poučenie o tejto slávnej modlitbe, jej spôsob ako i vzor, že totiž máme v nej s najväčšou snaživosťou zotrvať, sme dostali od samého Syna Božieho, Bohočloveka Ježiša Krista, ktorý nás mnohonásobne, slovom i skutkom o modlitbe poučil. Slovom nás napomenul k modlitbe, keď povedal svojim učeníkom: »Bedlite a modlite sa, aby ste neupadli do pokušení!« A na mnohých miestach v evanjeliu zisťíš, ako nás Pán o tejto úctyhodnej modlitbe mnohonásobne poučuje. Aj všetkým naznačil, aká vzácna je mu tá vec, lebo veď nás k nej toľkokrát napomenul a to ako osoba, ktorá nás opravdive miluje a chce nám dopriať veľkého dobra. A aby nám nezostala nijaká výhovorka, keď nám azda on svoju milosť odoprie, vložil výsledok vyslyšania priamo do našej modlitby. Povedal totiž: »Proste a dostanete.« Okrem toho aj on sám z vlastnej vôle sa modlil, aby sme aspoň pod tlakom jeho príkladu milovali modlitbu viac, než čokoľvek iné. Evanjelista totiž hovorí: »A keď ďalej zotrval na modlitbe, tu sa stal jeho pot ako kvapky krvi, tečúcej na zem.«

Postav si toto zrkadlo pred oči a snaž sa s celou svojou bytosťou mať niečo z toho príkladu modlitby, lebo veď sa on nemodlil pre seba, ale pre teba a pre teba povedal: »Otče, ak je možné, nech odide tento kalich odo mňa, ale nie moja, lež tvoja vôľa nech sa stane!« Viď, ako Kristus v modlitbe podrobil svoju vôľu vôli Otcovej: urob aj ty podľa jeho príkladu. Modlil sa Pán aj vtedy, keď povedal: »Otče, do tvojich rúk porúčam ducha svojho.«

A na čo vlastne ešte viac hľadať? Veď celý jeho život bol modlitbou, preto že stále zotrval v modlitbe k Bohu, v jeho poznávaní a rozprávani o ňom.

A či sa Kristus nadarmo modlil? Prečo ty zanedbávaš modlitbu, keď bez modlitby nemožno ničoho dosiahnuť? Keď sa teda Kristus, človek a pravý Boh modlil, a to nie pre seba, ale aby tebe dal príklad pravej modlitby: tu ak si ty od neho niečo žiadaš, bezpodmienečne musíš o to prosiť, lebo bez modlitby to nebudeš môcť dosiahnuť. Ak totiž on, pravý Boh, len prosením a pokorným žiadaním chcel dostať to, čo sa mu ľúbilo, ty, biedne stvorenie, by si toho chcel dosiahnuť bez prosenia a uponíženia sa? Teda: modli sa!

Vieš, synu, že bez svetla božieho a jeho blahodaru nijaký človek spásy dôjsť nemôže. Božie svetlo totiž dáva človeku začať, pokračovať

a dostupovať vrchol dokonalosti. A preto, ak chceš začať a mať toto svetlo božie, modli sa; ak si už začal postupovať a chceš, aby sa to svetlo v tebe rozhojnilo, modli sa; ak si už došiel k vrcholu dokonalosti a chceš dostať ešte viac svetla, tak, aby si v dokonalosti mohol zotrvať, modli sa; ak chceš vieru, modli sa; ak chceš nádej, modli sa; ak chceš lásku, modli sa; ak chceš zaľúbenie v chudobe, modli sa; ak chceš poslušnosť, modli sa; ak chceš čistotu, modli sa; ak chceš ktorúkoľvek ctnosť, modli sa! Budeš sa však modliť týmto spôsobom: Budeš čítať z knihy života, to jest, zo života Boha a človeka Ježiša Krista, z toho života, ktorý bol pravá chudoba a bolesť, pravé opovrhnutie a pravá poslušnosť. A keď sa po tejto ceste už pustiš a postúpiš, tu prídu na teba mnohé a mnohostranné súženia, pokušenia od teba, sveta a diabla, trápiť ťa budú a hrozne prenasledovať: i tu, ak chceš zvíťaziť, modli sa!

Keď sa však duša chce modliť, tu je potrebné, aby sa usilovala o čistotu mysle spolu s čistotou telesnou a aby dôkladne popozerala všetko dobré i zlé vo svojom živote. Nech skúma, aké mala úmysly pri konaní dobrých skutkov, keď sa postila, modlila a plakala. I všetky ostatné svoje dobré skutky nech preskúma a nech si uvedomí, ako nedbalo, neúplne, bez úcty a nedostatočne konala skutky božie — zlé skutky naproti tomu ako starostlivo vykonávala a s akým opovrhnutím pre dobro. A nech sa prizná k svojmu hriechu, nech ho svedomite uzná a nech koná hojné pokánie.

V tomto priznaní sa, v tomto skrušení srdca nájde duša očistenie a nech tak potom už ide k modlitbe ako ten mýtnik a nie ako farizej. A tak dôjdeš pri modlitbe i osvietenia. Kto teda chce byť riadený od Ducha Svätého, nech sa modlí: lebo Duch Svätý síce zostúpil na apoštolov v deň Päťdesiatky, ale i to bolo na apoštolov, ktorí sa práve modlili.

Modli sa teda a vystríhaj sa, aby si v ničom nebol po chuti nepriateľom, čo ťa stále pozorujú. Len vtedy sa budú môcť do teba pustiť, keď sa prestaneš modliť. Čím viac budeš pokúšaný, tým viac zotrúvajú v modlitbe. Niekedy síce prídu na teba pokušenia i pri samej modlitbe a pre ňu samu. lebo démoni chcú prekaziť modlitbu; ale ty sa o to nestaraj, len sa modli, lebo veď takým spôsobom si stále znovu a znovu zasluhuješ, aby si bol od pokušenia oslobodený. Modlitba ťa totiž osvecuje, modlitba od pokušenia oslobodzuje, modlitba očisťuje, modlitba spája s Bohom.

Modlitba nie je nič iného ako to, pri čom príde na javo, čo je Boh a čo sme my.¹ Toto ukázanie sa Boha a nás je však zároveň našim dokonalým a pravým ponížením. Veď stav poníženosti máme vtedy, keď duša vidí Boha i seba tak ako treba. Vtedy je duša v hlbokej poníženosti. V tomto hlbokom unížení tým viac božej milosti sa vlieva do duše a tým viac blahodar boží tam vzrastá. Čím totiž božia milosť hlbšie dušu do pokory ponoruje, tým viac z tejto priehlbne pokory vyrastá boží blahodar. A čím viac vzrastá milosť božia, tým sa duša viac prepadá do pravej poníženosti a zostáva v nej ležať, lebo stále pestuje pravú modlitbu. Božie svetlo sa tak v duši zväčšuje a milosť ponoruje dušu stále viac a viac do pokory. A to všetko sa deje tým, že duša číta,

¹ „Oratio nihil aliud est quam manifestatio Dei et sui.“ Výmer, vzťahujúci sa viac len na rozjímavú modlitbu ako na modlitbu vo všeobecnosti.

ako to bolo povedané, a rozjímaj o živote Bohočloveka. Poznať totiž na jednej strane božiu veľkosť a na druhej tú skutočnosť, že my sme vlastne ničím, v tom je dokonalosť človeka. Ako však k tomu dojde, totiž hľadením na túto knihu, to bolo povedané vyššie. Teda synu môj, úplne odožen od seba všetku lenivosť a nedbanlivosť.

Prajem ti totiž, syn môj, a povzbudzujem ťa, aby si sa ani menej nemodlil, ani menej do noci nebedlil, ani iné dobré skutky aby si menej nekonal vtedy, keď ti bude odňatá milosť horlivej zbožnosti, v porovnaní s tým časom, keď si mal blahodar horlivosti. Je to síce vec veľmi milá pred tvárou božou, ak zvrúcnený božím blahodarom horlivosti sa modlíš, bedlíš, trápiš a iné dobré skutky konáš. Avšak konať tie isté skutky bez blahodaru horlivosti, čiže neopustiť modlitbu, ani vôbec nezmenšiť svoje modlitby, ani neskrátiť bdenia, to je, syn môj, to je oveľa ľúbežnejšia a milšia obeť pre Boha, v porovnaní s tou, keď človek má aj milosť horlivosti.

Tak teda syn môj, ak ťa niekedy božské vrenie a vrúcnosť nabáda a núti k hdeniu, k modleniu sa a k namáhaniu, tu sa len usilovne snaž tak konať, kým máš oheň! Keď sa však Bohu zaľúbi, či už z tvojej chyby (ako vo väčšine prípadov) a či preto, aby zväčšil a zveľadil u teba svoju milosť, odňať ti var horlivosti, tu sa nesmieš preto začať menej modliť, menej bedliť alebo klesnúť v horlivom konaní iných skutkov.

Podobne aj vtedy, ak doľahnú na teba pokušenia a sŕzenia, ktorými Boh tresce a očisťuje svojich synov: a odňatá ti bude milosť horlivosti, podobne aj vtedy sa usiluj nič nepopustiť z modlitby, ani z bednení, ani z konania dobrých skutkov, ani zo svojho bojovného vzdoru oproti pokušeniam, lebo len tak budeš môcť zvíťaziť, len tak, všemožnou a vytrvalou modlitbou, bednením do nocí, slzami a vôbec všemožným nátlakom na seba ukážeš vrcholné panstvo nad sebou samým a Boh ti tak potom dobrotivo zas vráti svoj blahodar vrúcnej horlivosti. Len ty konaj. Čo je tvoje, syn môj, a Boh už iste vykoná to, čo na neho pripadá. Modlitba totiž, do ktorej musíš samého seba ťahať, siliť a nútiť, to je modlitba Bohu vskutku najmilšia. Vytrvaj teda v modlitbe!

Od chvíle, v ktorej začneš Boha plnšie cítiť ako obyčajne, neplň si, už dušu inými záujmami, lebo sa tvoje dŕsná staly súcejšie ochutnávať Boha než tomu bolo predtým a dostalo sa ti nového, veľmi vysokého svetla, aby si mohol vidieť Boha i seba.

A daj si pozor, aby si seba samého nikomu neoddal prv, než sa naučíš seba samého od kohokoľvek odtrhávať.²

Podobne si daj pozor pred svojou vlastnou horlivosťou, to jest pred duchom, ktorý sa pripája k horlivosti, aby si si azda všetko nezničil: všimni si, ako sa to prejavuje na začiatku, ako v prostriedku a aký to má koniec. Len toľko sleduj svoju horlivosť, nakoľko je spodobená s knihou života, a nie viac!

Daj si pozor aj pred tými čo majú sladké slová, robia sa veľmi tichými: najmä v rečiach a hovoria o svojich zjaveniach: lebo to sú zlomyseľné osídla, aby druhých stiahli za sebou.

² Smysel sa zdá tento: Musíš byť vnútorne voľný. Ak sa venuješ nejakej osobe alebo nejakému podnikaniu, nech je to len preto a len natoľko, nakoľko je to vôľa božia. Akonáhle zbadám, že vôľa božia je iná, musím sa vedieť od vecí alebo osoby odtrhnúť. („Et cave quod nulli des te ipsum, nisi prius addiscas ab aliis separare te ipsum.”)

A konečne maj sa na pozore i pred tými, čo sa svätými len zdajú a len zdanlivo konajú dobré skutky, aby ta azda nestiahli na svoju cestu. Hľaď, pozoruj a skúšaj, ale len potiaľ nasleduj, pokiaľ je tu podobnosť s cestou knihy života, ďalej nie!

Vystrihaj sa aj pred tými, čo hovoria, že majú ducha slobody, lebo tí sú otvorene proti ceste Kristovej. Veď sa Kristus sám zákonu podrobil, hoci zákon povstal z jeho vlastnej vôle, sám sa stal otrokom, hoci bol slobodný. Preto teda aj tí, čo chcú nasledovať Krista, sa musia spodobniť s jeho životom. Nesmú teda tak, ako to mnohí robia, rušiť zákon a príkazy božie a tak hľadať slobodu, ale naopak, slobodne sa majú podrobiť zákonu, príkazom božím, ba i radám. Majú si urobiť akýsi kruh a ten kruh im určí poriadok, to jest: sám Duch svätý im určí poriadok, ako majú žiť a tak ich zaviazá. A tak je potom mnoho vecí, ktoré by oni smeli robiť, lebo nie sú to veci v protive s Bohom, ale Duch Svätý ich natoľko ukáži, že ani také veci si nedovoľujú.

Hlava osemnásta.

Napomenutia o poníženosti.

Bez poníženosti je modlitba márna, preto jej potrebnosť ide hneď po výsostnej potrebnosti modlitby. Pohliadnite teda, synovia Boha požehnaného, na príklad poníženosti, ktorý nám dáva mučený Bohočlovek a vezmite si odtiaľ vzor pre všetku dokonalosť. Hľadte na ten život a pozorne si všimnite toho učenia, učenia, nepodávaného len slovom, ale dokázaného skutočnými činmi a podopreného obdivuhodnými ctnosťami. Bežte teda za ním celou vrúcnsťou svojej mysle, za tým ktorý, keďže bol v spôsobe Boha, nepokladal to za lúpež, že je rovný Bohu, ale zmaril seba samého, keď si vzal podobu sluhovskú, uponížil seba samého a bol poslušným až na smrť, a to na smrť na kríži. Lebo veď aj on sa nám vo vrúcnosti svojej mysle ukázal ako vzor poníženosti. A povzbudzuje nás, aby sme usilovne pozerali na svetlo, lebo hovorí: »Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom!«

Ó, synovia moji, hľadte že pozorne, hlboko uvažujte a usilujte sa zároveň vychutnať hĺbkou a užitočnosť tohto učenia, vznešenosť a hodnotu tohto poučenia, uvážte dobre, kde je to všetko zakorenené, kde to má základy! Učte sa, hovorí, odo mňa, nie od anjelov, ani od apoštolov, ale odo mňa, hovorí, odo mňa, ktorého poníženosť je tým väčšia, čím je moja vznešenosť vyššia. Učte sa odo mňa, hovorí, nie postíť sa, hoci sa on, aby nám dal príklad, postil štyridsať dní a štyridsať nocí; ani nepovedal: Učte sa odo mňa opovrhovať svetom alebo žiť v chudobe, hoci on skutočne žil v najväčšej chudobe a prikázal svojim učeníkom, aby tiež tak žili; ani nepovedal: učte sa odo mňa, ako som nebo stvoril; ani nepovedal: učte sa odo mňa divy činiť, hoci on sám skutočne a z vlastnej moci robil zázraky a svojim učeníkom tiež dal moc robiť divy v jeho mene; ani nič iného podobného nepovedal. Povedal len toto: Lebo som tichý a pokorný srdcom. To ako by chcel povedať: Ak som vám činom a skutkom neukázal príklad pokory, neverte mi!

A je obdivuhodné, ako nám ešte raz dal príklad v tejto veci a ako náš nástojčivo znovu vyzval, aby sme si príklad jeho poníženosti dobre všimli a úplne sa podľa neho riadili. Keď bol totiž vlastnými svojimi rukami umyl učeníkom nohy, riekol: »Viete, čo som vám učinil? ... Keď teda ja, Pán a Učiteľ váš, umyl som vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývať. Dal som vám totiž príklad, aby ste i vy činili tak, ako som ja učinil vám. Veru, veru, povedám vám: Nie je sluha väčší nad svojho pána... Keď to viete, blahoslavení budete, keď to budete činiť.«

Spasiteľ sveta skutočne položil poníženosť a tichosť srdca ako základ a koreň všetkých ctností. Lebo veď vskutku, ani zdržovať sa mäsitého pokrmu, ani tvrdosť pôstu, ani chudoba, ani biedne šaty, ani naoko dobré skutky, ani konanie zázrakov, to všetko bez poníženosti srdca nič nie je. Ak však tie skutky budú zasadené do tohto základu, vtedy i zdržovanie sa mäsa bude požehnané a milé, požehnaný bude pôst, úbohosť šatstva a živé a trvanlivé budú aj skutky. Poníženosť srdca, to je matka, z ktorej sa rodia a pochádzajú iné ctnosti a ctnostné skutky – tak ako vidíme, že z koreňa vychádza kmeň i ratolesti. Preto teda, že je táto ctnosť taká drahocenná a tvorí taký silný a trvanlivý základ, na ktorom môže potom vzrásť celá dokonalosť duchovného života, preto chcel Pán, aby sme sa predovšetkým túto od neho naučili. A pretože je ona koreňom a strážkyňou ctností, vypestované v duši alebo i v tele, len bola zabudla na iné svoje ctnosti, vypestované v duši alebo i v tele, len túto jedinú k svojmu dobru vyzdvihla a vyhlásila, že predovšetkým pre túto sa práve v nej Boh stal človekom. Povedala totiž: »Lebo shliadol na poníženosť služby svojej: a hľa, hovorí, pre toto, a nie pre iné vlastnosti, blahoslavenou ma budú nazývať všetky pokolenia.¹

V tejto poníženosti, synovia moji, sa musíte založiť a všemožne ustáliť, aby ste ako údy, sjednotené a spojené s hlavou pravým a prirodzeným spojením, v tej hlave a skrze ňu mohli nájsť pokoj pre svoje duše. Ó, synovia moji, u kohože môže nájsť ktorékoľvek stvorenie odpočinok a či pokoj, ak nie u toho, ktorý je najvyšším odpočinitím, najvyšším pokojom, najvyšším utíšením a najvyšším mierom duši? Ale k tomu pokoji ktorákoľvek duša môže dojsť jedine tak, že bude založená v poníženosti, bez ktorej vskutku ničím nie sú všetky ctnosti, čo nás pri-vádzajú k Bohu.

Poníženosť srdca, o ktorej si prial Bohočlovek, aby ste ju mali a sa ju naučili, to je akási divotvorná a jasné svetlo, ktorým sa otvára rozum duše, aby poznala svoju úbohosť a ničotnosť a nesmiernosť božskej dobroty. Čím viac človek pozná veľkosť tej dobroty, tým viac pokročí v poznávaní seba samého. Keď však vidí a poznáva, že on je vlastne ničotou a že sám zo seba vôbec nič nemá, tu sa tým horlivejšie oddá chváleníu a rozhlasovaniu nevýslovnej božskej dobroty, ktorú skrze svoju poníženosť vidí a chápe. To má však za následok, že sa začnú do duše vlievať milosti božie a začnú sa rodiť ctnosti.

Najväčšia a hlavná zo všetkých ctností je láska k Bohu a k bližnému. Aj ona však má svoj vznik a pôvod v tomto svetle poníženosti: Keď totiž duša vidí, že je ona vlastne ničím a že sa Boh predsa pre tak

¹ Zvláštny, hoci nie bezzákladný pokus... exegézy Blahoslavenej Angely.

podľa nič snížil a sám sa stal takou naničhodnosťou, ba že si on tak vrúčne zamiloval túto ľudskú ničotnosť, tu sa aj duša rozpáli láskou a rozpálená láskou pretvoroje sa v Boha. Keď sa však láskou premení v Boha, ako by potom mohla nemilovať zo všetkých síl aj všetky stvorenia? Duša v tom premenení z lásky k Stvoriteľovi miluje každé stvorenie, od neho stvorené, a miluj stvorenia tak, ako sa patrí, lebo v každom stvorení sa rozumom prebýja k tomu, čo je v ňom božského¹ a vidí tiež, akou láskou ho Boh miluje. A tak teda v tom svojom premenení miluje všetko to, čo Boh miluje. Z toho dôvodu sa teda i teší a raduje z prospechu svojho bližného, nad akýmkoľvek jeho nešťastím žiali a smúti. A keďže je dobrotivá pri zisťovaní chýb bližného, nestáva sa namyslenou a nechce ho teda súdiť a ním pohŕdať. V svetle poníženosti vidí totiž dokonale aj seba a keď na seba pozrie, tu poznáva a nahliada, že aj ona sama upadla do podobných alebo ešte i väčších chýb ako jej bližný. A ak neupadla, tu poznáva a nahliada, že ona sama by nebola mohla vzdorovať, ale že sa tak stalo len preto, že ju Pán zo svojej milosti, ako by za ruku držal, posilňoval ju proti zlu a pokušeniu alebo aspoň pokušenie poľahčil. Nesúdi teda pre úpadky nikoho, len seba samu ešte viac pokoruje, lebo keď vidí chyby blížneho, vracia sa k sebe samej a tak vidí a hľadá veľmi jasne na svoje vlastné chyby a nešťastia, do ktorých upadla, alebo ak nepadla, že by ešte ľahšie ako ten jej bližný bola vpadla, keby ju Boh nedržal. Ak vidí u blížneho zlé telesné, tu zas, pretvorená citom lásky považuje ich za svoje vlastné a preto žiali a cíti sústrasť, tak ako apoštol vravieval: »Kto onemocnie atď.«².

A tak, ako som to rozpovedala o ctnosti lásky, že totiž pochádza z koreňa poníženosti, tak to isté možno povedať aj o viere, o nádeji a o všetkých jednotlivých ctnostiach podľa ich vlastností, že totiž aj ony majú svoj začiatok a pôvod v tomto základe poníženosti. Ale o všetkom tom do podrobnosti roprávať by bolo veľmi dlhé.

Tak napríklad, keď človek vidí, že aj jeho rozum je vlastne ničím a veci božské že sú strašne ďaleko od neho, tu rád verí všetkému tomu, čo sa mu podľa našej viery podáva.

Podobne, v poníženosti vidí, že on sám nič nemôže, že je úplne bezmocný a preto všetku nádej skladá do Boha všemohúceho.

A tak to platí aj o iných ctnostiach — ale to si i sami pod vedením Ducha božieho ešte lepšie porozmýšľate a nahliadnete, lepšie, ako sa vám to môže podať písomne.

Len to vám teda opakujem, synovia, aby ste skutočne na tomto základe stáli, aby ste sa do neho naozaj založili a v tejto ctnosti aby ste sa usilovali rásť. Lebo vskutku, človek, založený v poníženosti, má obcovanie anjelské, nadmieru čisté, nadmieru láskavé a je plný pokoja. A preto táto ctnosť poníženosti robí ducha človeka láskavým preto sa človek ponížený stáva váženým u všetkých, všetci si ho obľúbia, ale zvlášť vyvolení boží, lebo tým sa poníženec pri ich obrátení stáva sve-

¹ „... in omni creatura Deum intelligit.“ Akýkoľvek skutočný panteizmus je ďaleko od smýšľania Angeinho. Nesmierny, nekonečný odstup medzi Bohom a stvorením, pokiaľ ide o spôsob jestvovania je jeden zo základných rysov Angeľnej mystiky.

² „Kto onemocnie, a ja by som neonemocnel? Kto trpí pohoršenie, a mňa by nepálilo?“ 2 Kor. 11, 29.

tlom a príkladom. Práve pre jeho krotkosť sa oni rýchlejšie obrátia. A keď je spokojný vnútorným uspokojením, nerozčúli ho nijaké protivníctvo, takže môže naozaj opakovať s apoštolmi: »Kto nás odlúči od lásky Kristovej? atď.«

Ó, synovia moji, neprestávajú v tomto vyhľadávaní, kým len nenájdete ten základ, lebo veď bez neho na márnosť vychádza každé podnikanie a bez neho nemožno pokračovať na ceste božej. Som presvedčená, že toto vyhľadávanie je vám najužitočnejšie a najpotrebnejšie, lebo vidím, že bez poníženosti sú všetky ctnosti vlastne ničím. Splňte, synovia moji, žiadosť večného Kráľa nášho Pána Ježiša Krista, ktorý vás tak nástojivo presil, aby ste sa túto ctnosť od neho naučili! Na tomto základe stojte a ponorte sa úplne do tejto priehlbne poznania vlastnej našej úbohosti a ničotnosti! Splňte žiadosť večnej pravdy a múdrosti, ktorá hodnotu poníženosti síce skryla pred múdrymi tohto sveta, ale maličkým ju nielen že zjavila, ale priamo ohlasovala, ba aj na príklade ukázala! To je aj túžba moja, po ktorej splnení mám pruký hlad a smäd: ponorte sa ako do priepasti, do tej priehlbne svojej ničoty a do nesmiernosti božej dobroty! Ak sa totiž utvrdíte v nesmiernosti božej dobroty a v poznaní seba samých, vtedy to bude pre vás už samozrejmom nutnosťou, že budete mať za základ len poníženosť, ako som o nej teraz rozprávala. Vtedy nebudete ani takí náchylní ku svárom a hádkam, ale skôr, s mučeným Bohočlovekom budete ako hluchí, ktorí nepočujú, ako nemí, čo nevedia otvoriť úst svojich a tak budete pravými údami Ježiša Krista, ktoré údy, podľa Apoštola, nemajú vo zvyku slúžiť hádkam a telesným žiadostiam.

Ó, koľko dobra prináša táto poníženosť! Tí, čo sú ňou naplnení, stávajú sa pokojnými a tichými, i Bohu milými a dostávajú plnosť milostí. Z vnútorného pokoja taký pokoj ukazujú i navonok, že aj keď počujú niečo tvrdého, či už proti sebe, či proti nejakej pravde a či keď sa im niečo niekedy skrívodlivo pripisuje, o nich sa niečo zlého hovorí, tu oni nevedia nič odrovať na svoje ospravedlnenie, nanajvýš len niečo málo a pokorne. Skôr uznajú svoju nevedomosť a sú pripravení radšej ustúpiť, než podporovať hádky. A vidím, že táto ich mlčanlivosť nepochádza z nijakého iného koreňa, ako len z tohto dvojnásobného vpriepastenia sa¹ totiž z vpriepastenia sa do božej nesmiernosti a do vlastnej svojej úbohosti. A k tomu vpriepasteniu prichádza duša vo svetle spomínanej poníženosti.

Ale kde, prosím, možno nájsť túto poníženosť, túto osožnú vec, kde nájsť toto svetlo a tú mlčanlivosť? Alebo kde je cesta, po ktorej sa ku všetkému tomuto dôjde?

Všetko toto možno nájsť vo vrúcnej, čistej, neustálej a od srdca idúcej modlitbe a v hľadaní do knihy života Ježiša Krista. Keď totiž duša, ako sme na to už hore poukázali, hľadá na život a na smrť Pánovu, dostane sústrasť s umučením Pánovým a pozná zároveň celé množstvo svojich hriechov, ako totiž všetkými svojimi údmí obrazila Boha, a preto vstúpi do duše poníženosť.

Najdrahší duše mojej, praiem vám to, to praiem ai sebe, aby ste totiž vždy rovnako smýšľali a aby medzi vami nebolo rozkolov a neshôd. Želám si, aby vaša duša vedela, čo je to, čo do jedného smýšľania pri-

¹ Tak tlmočím Angelin novotvar: „inabyssatio.“

vádza aj nesvorné množstvo. A to je: Byť maličkým. Kto sa takým stane, ten už nehľadí na nejakú tú svoju dostatočnosť z vedy, ani z akéhokoľvek prirodzeného ohľadu, ale má dušu naklonenú hľadiť na svoje chyby a biedy a seba samého vždy berie na otázku, vyšetruje, so sebou samým sa háda, len aby sa stretol so svojimi nedostatkami a aby sa mohol pokúsiť o ich odstránenie. Kto sa stal maličkým, ten sa usiluje vynikať nad druhých a robiť im vedúceho, ten ani nie je druhým na farchu, ani škriepivých rečí nemá, hoci jeho život všetkých zraňuje² a vyvoláva odpor proti tejto »maličkosti«. A toto je práve to, deti moje, čo si prajem: aby totiž, čo aj váš jazyk bude mlčať, predsa celý váš život, postupujúci po tejto ceste maličkosti, horlivosti a tichej sústrasti, bol jasným zrkadlom pre protivníkov pravdy. Ó, najdrahší, keby som sa o vás do počula, že snaha po maličkosti vytvorila vo vás jedno srdce a jednu dušu, uspokojila by sa moja duša ohľadom vás, lebo pokiaľ nevidím u vás jednotu, dotiaľ sa vskutku Bohu páčiť nemôžete. O tom som presvedčená.

Odpusťte mi, synovia, moju pýchu, že som sa vás opovážila vyzývať ku ctnosti poníženosti. Len horlivosť a láska k vám ma donútily hovoriť.

Hlava devätnásta.

O ctnosti lásky.

Láska k Bohu, milovanie Boha, to je najväčšia zo všetkých ctností a aj ona je vonkoncom potrebná k modlitbe, ba bez nej je modlitba márna a Bohu nemilá a ostatné ctnosti bez nej nedonášajú nijakého ovocia.

Že skutočne modlitba bez lásky nič nezaväzí, počuj, čo o tom hovorí kniha života, Ježiš Kristus: »Ak prinášaš svoj dar na oltár a tam sa rozpamätáš, že tvoj brat má niečo proti tebe, choď a smier sa najprv so svojim bratom!« Teda dar modlitby nič neplatí, ak nie je obetovaný vo sväzku lásky. Na inom mieste zas, v Pánovej modlitbe, keď sa žiada odpustenie hriechov a dlhov, vraví: »Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame... atď.«, ako by hovoril: Tak sa vám v modlitbe odpustí to, o čo prosíte, ako vy odpustíte svojim bratom, ako im prepáčite krivdy a urážky, ktorými vám ublížili, a ako dokonale sa vy budete usilovať o skutočnú lásku.

Vedzte však, synovia, že ako je v láske skryté všetko dobro a všetky zásluhy, tak je v nej utajené i všetko zlo, všetok hriech a tak všetky rováše na tresty. Preto, synovia najdrahší, nič na svete, ani človeka ani diabla, ani čokoľvek iného nepovažujem za tak zákerné ako lásku. lebo láska preniká dušu než čokoľvek iného a ani niet nič iného, čo by vedelo tak zaujať myseľ a srdce preniknúť ako láska; a keby sme nemali prostriedkov, ktorými možno lásku riadiť, ľahko by sa duša vystavila tisícovým nebezpečeniam a ľahko by utrpela veľké spustošenie. A nehovorím toľo o zlej láske, lebo pred zlou láskou sa má mať každý na pozore

¹ Text má „ferat“, miesto „feriat“. Súvis núti čítať druhý tvar. Tlačových chýb je v texte (Bollandus — Herder) dosť.

a má ju odmietaf ako vec diabolskú a nebezpečnú. Ale hovorím to o dobrej, duchovnej láske, ktorá spája Boha a dušu alebo človeka s človekom.

Že treba mať za podozrivú aj lásku, ktorá je medzi Bohom a dušou, to je zjavné: lebo láska, ktorou duša horí k Bohu, ak nie je ozbrojená veľkými vedomosťami a duchom rozoznávania, ale duša sa jej odáva vo vare. bez rozmyslu, taká láska alebo čoskoro prestane, alebo sa dá oklamať, alebo sa skončí tak, ako by sa skončiť nemala. Čo sa totiž nezriadene začína, v tom ani pokračovať nemožno dobre a zdravo. Sú totiž mnohí, čo si myslia, že majú lásku k Bohu — a zatiaľ vlastne Boha nenávidia a milujú telo, svet a diabla. Tak ak niekto miluje Boha preto, aby ho chránil od chorôb a súžení telesných, a od nebezpečenstiev časných, ten nezriadene miluje Boha i seba, lebo Boha kladie až po veciach — a Boha predsa mal milovať pred všetkými ostatnými a všetky veci len pre neho; a potom, zo svojho tela a zo seba si urobil Boha, pretože Boha miluje len pre seba. Kto tak miluje Boha, ten aj všetko ostatné miluje len pre seba. Aj veci časné miluje len pre osôh svojho tela, ktoré si ustanovil za Boha. Miluje svojich pokrvných preto, lebo má z nich úžitok a donášajú mu česť. Miluje aj mužov a vôbec sväté a duchovné osoby, aby mu ich svätosť slúžila za plášť, ale nemá ich skutočne rád pre ich dobrotu. A preto, že taká láska nie je čistá, preto i plod takej lásky je žiadostivosť tela a vôbec telo so svojimi neresťami a žiadosťami. Taký človek má rád aj telesné prednosti a schopnosti, aby, napríklad, vedel dobre čítať a spievať, aby sa to druhým ľúbilo. Obľubuje si tiež v množstve vedomostí, aby tak vedel iných premôcť svojím rozumom a vedomosťami, ale nie láskavo, a aby mohol druhých pyšno opravovať, aby si nadobudol vážnosti.

Nájdu sa aj iní, čo si tiež myslia, že milujú Boha, a skutočne ho milujú, ale len láskou slabou a nedokonalou. Milujú totiž Boha preto, lebo chcú, aby im odpustil hriechy, aby ich zachránil pred peklom a aby im dal rajskú slávu, ale nemilujú ho pre jeho vlastnú dobrotu. Milujú Boha preto, aby ich zachoval v ich dobrom duševnom stave a aby ho už nikdy neurazili a nestratili tak rai.

Iní milujú Boha preto, aby dostali božské útechy a sladkosti ako i duchovné veľké pocity a potešenia.

Iní zas milujú Boha preto, aby ich aj on miloval.

Iní zas síce duchovne milujú svojich priateľov a príbuzných, lebo si prajú, aby boli duchovní a dobrí, ale to len preto, aby ony sami nemali hanbu, ale osôh a česť.

Vzdelaní milujú Boha zas preto, aby im dal dobré chápanie, vedomosti a aby rozumeli tomu, čo je napísané; tí zas, čo Písma neznajú, si želajú, aby vedeli aspoň hovoriť duchovne, ale to nie na česť božiu, ani na osôh blížneho, lež aby ich ľudia mali vo väčšej láske a úcte. Radi sú duchovnými a že ich ľudia rátaajú medzi duchovných a duchovní ich majú radi — ale to všetko len preto, že z toho majú zvláštny úžitok a zvláštnu česť. Radi majú aj chudobu i trpezlivosť, poslušnosť, vonkajšiu poníženosť a vôbec ctnosti, ale to len preto, aby druhých v ctnostiach prevýšili. Takí si prajú, aby sa nikto nepriblížil k ich dokonalosti. V tom, že nechcú mať seberoenného, sa pripodobňujú Luciferovi, ktorý tiež nechcel pripustiť, aby mu ktorékoľvek stvorenie bolo rovné:

Iní sú zas radi, keď je o nich všeobecne rozšírené, že sú svätí a keď ich ako svätých chvália dobrí a zlí. Aj oni sami chvália všetkých duchovných i neduchovných, aby ich ľudia neposúdili, že oni sami opovážlivo posudzujú.

Niektorí zas milujú duchovnou a nekonečnou láskou svojho nábožného priateľa, alebo priateľku alebo duše, ktoré vedú, a milujú ich skutočne úplne podľa poriadku božieho. Lenže táto láska niekedy príliš vzrastá a ak ju človek veľmi pozorne neriadi, stáva sa zlou. Ba občas sa stáva i telesnou alebo aspoň zbytočnou a škodlivou, lebo začnú viesť nadmieru zlé hovory a tak zbytočne strácať čas: vo sväzku ich srdce je už neporiadok.

Táto láska totiž vzrastá a ako vzrastá, aj túži mať to, čo miluje, totiž aspoň už to, aby milovaná osoba bola v bezprostrednej blízkosti. Keď sa jej to nespĺňa, je celá chorá. Keď sa jej však žiadosť splní, tu sa láska rozrastie ešte viac, ako vzrastá, tu sa milujúci pretvára v milovaného. takže všetko, čo sa druhému páči, sa páči i jemu a čo sa druhému nepáči, nepáči sa ani jemu. A keďže duša nemá dostatočných prostriedkov na riadenie tohto varu lásky, ktorý sa stále ešte zväčšuje, a ani sama v sebe nemá dokonalý poriadok, ani ducha rozoznávania, tu sa láska nevyhnutne nakoniec stane nezriadenou. A ak k tomu ešte ani milovaná osoba nemá potrebných prostriedkov proti tomu nebezpečeniu a aj ona je zranená podobným mečom lásky, vtedy sa treba báť ešte viac: lebo vtedy si už začnú vzájomne vyjavovať tajomstvá svojej lásky, medzi iným si vzájomne i vyznajú, aká veľká je ich oboplná láska. Povedia si napríklad: »Nieto na svete inej osoby, ktorú by som tak miloval, ktorú by som tak v srdci nosil.«

Také veci si vravia preto, lebo považujú za nevyhnutné pojednávať o všetkom tom, čo cítia. A tak teda túžia po vzájomnom milovaní aj v záujme pokroku svojej zbožnosti a duchovnosti, lebo si myslia, že tá láska im v tom určite pomôže.

Keď však potom príde pokušenie k niečomu nedovolenému, čo sa môže dostať ako následok takej lásky, tu sa rozum síce na začiatku protiví, lebo ešte nie je úplne zadusený láskou. Potom však, keď sa láska ešte viac rozhorí, začne sa rozum zatemňovať a duch zoslabovať. Človek začne najprv myslieť, že dotknúť sa milovanej osoby a skutky podobné, že to nie je hriech, že to duši neškodí, a preto si to dovoľí, a tak sa začínajú priestupky a pomalé vypadávanie zo stavu dokonalosti. Keď sa už potom rozum, zadusený láskou, trochu odchýlil, tu začína i veci, ktoré sú nebezpečné, brať veľmi nalahko a navráva si: »To- to môžem urobiť, lebo veď ja nemám nijaký zlý úmysel — a konečne, veď to ani nie je taký veľký hriech.« A tak si pomaly i nebezpečné veci urobia dovolenými.

Láska však ešte ďalej rastie, takže sa každý z nich prenesie do vôle druhého a pretvorí sa v ňu natoľko, že už poslušne koná všetko, čo si druhý praje, a rozum sa už vôbec neozýva proti. Človek je celkom sputnaný milovanou osobou: robí všetko, čo si ona praje. Tak je už zvrátený, že ak dostane od milovanej osoby i výzvu ku zlu, už sa nevie vzoprieť, ba ak výzva nepríde, on sám vyzve, lebo cíti, že tým milovanému spôsobí radosť. Modlitba potom zostáva stranou, aj zdržanli-

vosť v jedení a samota, ba vôbec aj všetky ctnosti, v ktorých sa osoby zvykli cvičiť a celá láska k Bohu sa premení na túto úbohú lásku.

Tá láska sa niekedy natoľko rozmôže, že i osobe, ktorej ešte donedávna úplne stačilo len počuť milovaného a vidieť ho pri sebe, už sa i to začne máliť. Už chce viac vedieť, totiž aspoň to, či je aj druhá stránka poranená takým šípom lásky, ako ona. Keď sa to však dozvie, vtedy sú už v nebezpečí obaja. Dôverujú si už vzájomne, cítia sa v bezpečí, a tak, keď ich neuspokojujú slová a jednoduchá prítomnosť, ozve sa v nich túha po všelijakých iných zbytočných, ba i zlých činoch.

Preto teda hovorím, že lásku považujem za niečo v najvyššej miere zákerného a že je v nej utajené všetko zlo. Teda: Pozor na hada!

Z obavy pred zlou láskou musím mať v podozrení i dobrú lásku medzi bližným a bližným, lebo veď dobrá láska sa môže zvrhnúť v zlú, ako sme o tom rozprávali.

Ale aj láska k Bohu sa môže stať zlou, ak človek nemá ducha rozoznávania a ochranných zbraní.

Zbrane, ktorými sa má riadiť, správne podľa Boha riadiť lásku k Bohu alebo k bližnému, tie dostáva človek pri pretváraní duše. Jestvuje však trojaké pretváranie, ktorým sa duša pretvoruje v Boha. Duša sa totiž môže pretvoriť buď len vo vôľu božiu; potom sa môže pretvoriť v spoločensť s Bohom;¹ a nakoniec sa môže pretvoriť v Bohu a Boh v nej.

Prvé pretvorenie je, keď sa duša usiluje nasledovať život tohto Umučeného človeka, lebo v ňom je zjavná vôľa samého Boha.

Druhé pretvorenie je, keď sa duša ešte nad to spojí s Bohom a Boha nielen že miluje svojou vôľou, ale má k tomu ešte i veľké nové city a dostáva sa jej veľkých slasť z Boha, ale to všetko sa dá ešte pojať do ľudských myšlienok i slov.

Tretie pretvorenie je, keď je duša tak pretvorená v Boha a Boh v nej, že z Boha cíti a okusuje veci najvyššie, natoľko, že to, čo cíti, si nemožno nijako ani len predstaviť, ani to vyjadriť slovami. Mohol by to urobiť len človek, ktorý to sám prežil.

Už prvé pretvorenie veľmi pomáha zriaďovať lásku milujúcich, ale predsa ešte nie dostatočne, lebo zblúdenie je ešte vždy možné. Druhé pretvorenie, ak je hodne živé, už postačuje na usporiadanie lásky. Tretie pretvorenie, to je už vrchol v upravovaní lásky. Tretieho, ako aj druhého pretvorenia sa dostáva duši ako dokonalého daru, vliateho z milosti. A tieto dve pretvorenia, hoci to druhé nie v takej dokonalej miere, to je vlastne akási múdrosť, pomocou ktorej vie duša riadiť svoju lásku k Bohu i k bližnému. City, pochádzajúce z blízkosti božej, slasť a svätý zápal, čo všetko milosť božia v duši vyvoláva, to ona vie touto múdrosťou dobre spravovať, a to tak, že jej láska zotrúva ďalej, v započatých podnikaniach môže vytrvať a ovláda svoju radosť i navonok, takže sa ani nápadne nesmeje, ani neskáče, ani iné také pohyby nerobí. Podobne aj v láske k bližnému alebo k vedenej duši sa vie tak múdro a zrelo chovať, že vie určiť a riadiť, kedy, nakoľko a ako možno byť bližnému povinným a kedy nie. Tú múdrosť, akúsi zrelosť a vážnosť

¹ Tak doplníujem Angelin výraz „*Transformatio cum Deo*“. Viď hneď nižšie Angelou samou dané vysvetlenie toho pretvorenia.

múdrosti, jemného ducha rozoznávania a akési svetlo, to všetko dostáva duša vo svojom spojení s Bohom. Týmto darmi vyzbrojená vie tak spravovať lásku k Bohu a k bližnému, že ani klam k nej nemá prístupu, ani osudný pád na ňu nečaká. Kto cíti, že mu taká múdrosť vliata nebola, ten by sa nikdy nemal so žiadnou osobou, či mužskou či ženskou, spájať takou mimoriadnou a vrúcnuou láskou, ani vtedy nie, keby sa to akokoľvek jasno zdalo robené len pre Boha a s dobrým umyslom. Preto nie, lebo je to spojené s tými nebezpečenstvami, čo sme teraz o nich hovorili. Ani nikto sa nemá s nikým sviazať láskou prv, než sa naučil ľahko sa vedieť a skutočne môcť od kohokoľvek odlúčiť.

O tom však, ako tá múdrosť riadi lásku k Bohu, treba vedieť nasledovné: láska má rôzne vlastnosti. Keď duša miluje Boha, najprv sa vie rozcitlivieť, potom vie byť od lásky celá chorá, potom však znovu nadobudne síl.

Keď totiž duša začne cítiť var lásky božej, tu začne volať a kričať: podobne ako kameň, ktorý hádzeme do ohňa, aby sme ho vypálili na vápno, najprv pod dotykom ohňa praská, ale keď je už vypálený, už nerobí hluk, už nepraská. Tak aj duša: Na začiatku hľadá božie útechy a ak sa jej odnímu, tu sa celá rozcíti, volá proti samému Bohu a žaluje sa hovoriac: »To ty, Pane, mi spôsobuješ túto bolesť? Prečo to robíš?« A podobne sa žaluje. Tá smelosť sa v nej zrodila z akejsi bezpečnosti, ktorú duša čerpá z Boha.

V tomto stave duši útechy celkom postačujú. Vedzte totiž, že Boh zo svojej lásky k duši² obdarúva ju láskavosťou a niekedy aj obdivuhodnými a nevýslovnými útechami, ale duša nesmie po nich túžiť upriľšnene. Ak jej ich však Boh uštedrí, tu neslobodno nimi pohŕdnuť, lebo privádzajú dušu k tomu, že beží za milovaným, a sú jej pokrmom a zbavujú ju nechuti. Ba od takých útech duša vystupuje ešte vyššie a cíti túhu, aby milovala priamo len svojho milovaného, aby sa pretvorila v neho a aby ho hľadala. Pretože ho však ešte nemá, tu jej láska ešte len vzrastá, začne hľadať milovaného a ak ho nedosahuje, tu je celá chorá. Ale vtedy jej už ani útechy nedostačujú, lebo už hľadá priamo a len svojho miláčika, a čím viac má útech a citov, tým ešte viac rastie jej láska a tým viac je celá chorá a nemocná, kým sa len nedostane do prítomnosti milovaného.

Ale keď sa už do spojenia s ním dostane a on ju posadí na stolicu pravdy — tá pravda je skutočným sídlom duše, — vtedy duša už nekričí, ani sa neponosuje na Boha, ani sa žalostivo nerozcituje, ani chorá už nie je. Vtedy poznáva, že je nehodná akéhokoľvek dobrodenia, akéhokoľvek daru božieho, ba napak, že je hodná ešte horšieho pekla, než je to, čo je už stvorené. A dostane sa jej podivnej múdrosti a zrelosti, stane sa stálou, usporiadanou a natoľko silnou, že by z lásky k milovanému išla i na smrť. Má v plnosti všetky tie dobrodenia, ktoré sú spojené s takým sjednotením. Ba Boh sám ešte novší vzrast dáva duši, aby bola schopná pojať ešte i to, čo on sám do nej ešte chce vložiť.

² „...Deus habens ejus creatum amorem erga animam...“ Smysel nie je úplne istý. V Bohu nemožno hľadať niečo stvoreného. Boh môže milovať len nestvorenou večnou láskou.

Duša vtedy vidí toho, ktorý jestvuje a nahliada, že všetky veci nie sú vlastne ničím. Čo ich robí niečím, to je len to, čo dostaly od toho, ktorý je. Vtedy, v porovnaní s týmto novým považuje duša za nič všetko to, čo zažila predtým, a vôbec všetky stvorenia, nestará sa už ani o smrť, ani o chorobu, ani o česť či pohanu a tak sa upokojí a utíši, že už po ničom netúži, stratí túžbu, ba ani sama vtedy nič konať nemôže, lebo vtedy, keď tak naziera, je spojená s Bohom. Vo svetle božom vidí, že Boh všetko robí podľa poriadku a ako treba, takže už nie je chorá ani vtedy, keď je Boh od nej vzdialený. Natoľko sa sjednotí s jeho vôľou, že ho ani už nehľadá, keď je preč, ale so všetkým, čo on robí, je spokojná a vo všetkom sa spolieha na jeho múdre riadenie.

Vtedy, pri tom videní celej jeho plnosti, je naozaj pravdou to, čo som povedala, že totiž duša je od takej lásky veľmi zosilnená a utišená, že stráca túžbu a že nemôže sama nič konať. Keď sa jej však videnie odníme (nikomu sa totiž na tomto svete neudeľuje natrvalo), uštedrí sa jej a zostane v nej nová horúca túha, a to túha chcieť konať skutky pokánia, túha mocnejšia, ako ju mala predtým a spojená s pocitom, že by také skutky vedela konať bez akéhokoľvek odporu. Tento stav je totiž vznešenejší než iné.

Táto horúca láska, to je už niečo dokonalého. Privádza milujúcu dušu k nasledovaniu milovaného svojho umučeného Bohočloveka, a to je zaiste dokonalosť všetkej dokonalosti. Lebo veď jeho utrpenie trvalo po celý jeho smrteľný život. S ním začal, v ňom pokračoval a v ňom aj skončil. Vždy bol na križi chudoby, bolesti, opovrzenia, poslušnosti a iných ťažkých skutkov pokánia.

Kto niekoho dokonale miluje, ten sa usiluje pripodobniť sa mu aj v mravoch a konať len to, čo sa milovanému viac páči. Tak teda aj ten, kto miluje Bohočloveka Ježiša, aj ten sa usiluje pretvoriť sa v neho a v jeho mravy, konať to, čo sa jemu ľúbi a vôbec vo spôsobe života sa mu pripodobniť. Čím je teda niekto dokonalejší a dokonalejšie miluje Boha, tým sa viac usiluje robiť to, čo on robil, čo on chce, čo prikazuje a čo radí a na druhej strane zas vyhýbať sa všetkému, čo by sa mu mohlo nepáčiť. Ale v tomto spôsobe života musí pokračovať po celý čas svojho života, lebo aj Bohočlovek po celý čas svojho tuzemského života žil v neustálom a prehorkom križi pokánia. A dĺžka času toho pokánia, ktoré máme konať podľa jeho vzoru, je; pokiaľ len žijeme. Prísnosť toho pokánia: Koľko len človek — po rozumnom uvážení — uniesť môže.

Toto je teda to pretvorovanie sa duše na vôľu Bohočloveka, na tú vôľu, ktorú on prejavil nielen slovami, ale aj skutkami, lebo veď celý jeho život, to boli samé skutky pokánia a samé križovanie.

A ako sme už boli povedali, keď sa duša pretvoroje v Boha a je v Bohu, v tom dokonalom spojení a v plnosti videnia, vtedy je celkom utišená a sama vôbec nič nerobí. Ale keď zas príde k sebe, usiluje sa pretvoriť na vôľu božiu, až kým sa znovu nedostane k takému videniu.³ Kristus však ukázal svoju vôľu tými už spomínanými skutkami pokánia a svojho neustále križovaného života.

³ To videnie je len prestávkou na vlastnej činnosti duše. Nie ako by po návrate k tomuto videniu už duša potom vôbec vlastnú činnosť zastavila.

Teda týmto opísaným videním duša dostáva ako by zbrane, ktorými môže riadiť lásku k Bohu a k bližnému. Vtedy totiž duša vidí spôsob jestvovania Boha,⁴ ako i to, že všetky stvorenia majú svoje jestvovanie od toho, ktorý je najvyšším jestvovaním.⁵ Vidí, že nič nejestvuje, čo by nemalo svoje bytie od tohto najvyššieho jestvovania. Duša, privedená k tomuto videniu, čerpá z neho podivuhodnú múdrosť a nevýslovnú vedomosť a zrelú vážnosť. A pozná vo videní aj tú skutočnosť, že čokoľvek pochádza od najvyššieho jestvovania, je najlepšie⁶ a duša sa proti tomu ani nijako nemôže stavať, lebo skutočne vidí, že čo pochádza od neho, bolo stvorené veľmi dobre. Stáva sa to zlým až vtedy, keď my poničíme to, čo bolo od najvyššieho jestvovania veľmi dobre stvorené.

Videnie najvyššieho jestvovania vyvoláva v duši tomu zodpovedajúcu lásku. Vzbudí v nás lásku ku všetkému, čo má svoje jestvovanie od neho, ako sú všetky dobré skutky, ba učí nás láskou najvyššieho jestvovania milovať všetky rozumné a bezrozumové stvorenia. Učí nás milovať a pobáda nás k láske ku všetkému, čo má svoje jestvovanie od neho a čo on sám miluje a chce, aby jestvovalo. Ale zvlášť nás učí milovať tvory, rozumom obdarené, predovšetkým zas tie, ktoré vidíme v láske a v obľube u najvyššieho jestvovania. Tak totiž, ako duša vidí, že sa najvyššie jestvovanie s láskou skláňa nad stvoreniami, tak sa ku nim skláňa i ona.

Zjavným znakom tých, čo sú v priateľstve s týmto najvyšším jestvovaním, je to, že nasledovateľmi jednorodeného Syna tohto najvyššieho Bytia⁷ a pozornosť očí svojej mysle majú vždy upretú k tomu, aby milovali a nasledovali vôľu milovaného a aby sa celí a celkom na ňu pretvorili. to jest na vôľu jednorodeného Syna najvyššieho Bytia. Láska, stvorená a vyvolaná videním najvyššieho jestvovania, zná a vie aj milovať najvyššie jestvovanie, zná a vie však milovať aj stvorenia, každé spôsobom jemu patriacim, viac alebo menej, podľa toho, s akou láskou sa nad nimi skláňa najvyššie jestvovanie. Tá láska, ale len ona, nevie v ničom prestúpiť náležité hranice. Všetky ostatné spôsoby lásky sú úplne a vonkoncom zákerné. Len vtedy totiž, keď už duša dostala videnie jestvovania božieho a lásku, tomu zodpovedajúcu a dostačujúcu, len vtedy sa už natrvalo upevní, takže neprichádza ku zmene ani vtedy, ak azda príde ešte iné videnia a vytvrzenia.

Ale nielen tí, čo dostali dar takýmto nevysloviteľným spôsobom vidieť Boha, ale aj ten, kto by si presným spôsobom vedel povážiť, čo to je toto jestvovanie božie, aj ten by už mal úplne dostačujúce svetlo, aby mohol vylúčiť zo svojej lásky akýkoľvek kaz a aby mohol odpo-
rovať proti meču akejkoľvek nedovolenej lásky.

⁴ „...videt esse Dei...”

⁵ „...qui est summum esse...”

⁶ Výraz „optimum”, ako konečne všetky superlatívny je v latinčine, zvlášť v latinizujúcej latinčine Angelinej, dvojznačný: najlepší i veľmi dobrý. Preto i pred Angeliným svedectvom zostáva problém „optimizmu” nerozriešený.

⁷ „Najvyššie Bytie”, spoločné všetkým trom božským osobám, sa v tomto svete na základe takzvaného privlastňovania (apropriácia) — používa na označenie len prvej božskej osoby.

V tom videní však dostane duša nielen stvorenú lásku, o ktorej bola reč, ale také videnie nestvoreného jestvovania zanecháva v duši aj lásku nestvorenú, s ktorou láskou duša nijako nemôže pracovať,⁸ lebo je úplne pohrúžená do videnia. Vtedy pracuje sama slávna láska.⁹

Treba si však dobre všimnúť, že keď sa duši dostalo toho videnia, vtedy ešte duša prevádzala svoju činnosť a zo všetkých síl túžila po tom, ako by sa ešte lepšie mohla spojiť s najvyšším jestvovaním. Potom však už pôsobila v duši sama nestvorená láska a dávala jej vnuknutia, ako sa má vzdialiť od akéhokoľvek stvorenia, aby sa tak duša mohla lepšie spojiť s láskou nestvorenou. Takže vlastne skutky lásky koná v nás sama láska nestvorená.

Začiatok pôsobenia lásky nestvorenej v nás badať v tom, že duša dostane osvietenie a novú túhu. Je to nová silná láska, s ktorou novou láskou duša nijako činne nemôže spolupôsobiť.¹⁰ Láska nestvorená koná sama všetko to dobré, čo sa stáva skrze nás. My sami konáme len zlo. Dobro je nie z nás, ale z tej nestvorenej lásky. A toto je pravá poníženosť a pravé sníženie sa na roveň ničoty, nahliadnuť totiž, že my nie sme vykonávateľmi ničoho dobrého. Kto tak smýšľa, má ducha pravdy.¹¹

Láska božia však nikdy nestojí bez práce. Núti človeka, aby sa aj telesne dal na cestu kríža.

A toto je znamenie pôsobenia pravej lásky, že totiž človek ochotne povstáva a prijíma kríž, dlhé, celoživotné pokánie, veľké a tvrdé, koľko len vo svojich pomeroch zmôže. Táto pravá láska nevyvoláva smiech na tvári, nedonáša nezriadenosť ani pri jedení ani pri pití, ani nevyvoláva nejaké márne oduševnenie. ani nehovorí: »Mňa už nijaký zákon nesviaže«, ale naopak, zákonu sa vždycky poddáva, ba i tam, kde niet zákona, ona si sama zákon stvorí. A i potom, keď už láska bola prekonala všetky skutky kríža, skutky živého, dlhého a ťažkého pokánia, trvajúceho po celý život a konala ho, ako len mohla, i potom nahliadne vlastne len, že je ona skutočne neosožná a že v skutočnosti koná len zlo. Uzrie vtedy, že Boh je naozaj celá láska a ona že je celá nenávisť. Keď však toto jasne nahliadne, vtedy to bude považovať za samozrejmu nevyhnutnosť, že musí konať i telesné pokánie. Či je však toto pokánie človeku ľahké a či ťažké, všetko to pôsobí v nás sama nestvorená láska, ale predsa nie vždy a u každého rovnako, len aby to duši bolo na osoh.

Nech sa nám teda nefaží konať skutky pokánia, lebo vtedy Boh sám v nás pôsobí. A aby podal výzvu našej vôle, aby sme súhlasili s Bohom, pokánie v nás konajúcim, tu prišiel pravý učiteľ, aby za nás učinil pokánie a aby nám dal príklad takého života: veď celý svoj život strávil v prehorkom pokání.

Tí ľudia, ktorým sa dostalo povznesenia k videniu nestvoreného a k videniu jestvovania božieho, tí nachádzajú svoj pokoj v kríži a v ctnostných skutkoch, ba vždy s novou rozžeravenou a ohnivou láskou

⁸ „...cui amori anima nihil potest operari...“. Vtedy ani duša sama nie je schopná vlastného hnutia, ani spolu s tou láskou nemôže nijako spolupôsobiť, lebo je to činnosť naprosto božská.

⁹ „amor inclytus“. Vlastne Duch Svätý. On sa zmocňuje duše a sám koná.

¹⁰ „...ad quem amorem novum anima nihil operatur...“.

¹¹ List sv. Pavla Rimanom je dogmatickým potvrdením tejto zdanlivo hroznej nauky.

sa dávajú do skutkov ešte väčších. Tí však, čo nemajú tohto ducha pravdy, tí sebe samým pripisujú slávu a zo svojich ctnostných skutkov si robia modly. A hneď prvú modlu si robia zo svetla, z vedomosti a z daru opatrného rozoznávania, čo všetko od Boha boli dostali. Je to smutná vec, lebo veď všetko dobré, čo je v nás, to pôsobí nestvorená láska, ktorá sama v sebe naveky nezhasne a ktorej nech je česť a sláva na veky vekov. Amen.

Hlava dvadsať.

Cesta, podmienky a znaky lásky.

Cesta k tejto láske vedie cez stálu, usilovnú, nábožnú a vrúcnu modlitbu a cez čítanie knihy života, o ktorej sme už vyššie dosť povedali. Tým sa dostane duši poznania Boha, ktoré je bezpodmienečne potrebné pre dušu, ak chce mať lásku božiu, ako sme hore povedali.

Ó, najdrahší, vyzývam vás: Milujme Boha a úplne sa v neho pretransforme! Lebo veď tento Bohočlovek, Boh nestvorený, Boh vtelený je celý láska a miluje nás celý, ale i chce, aby sme ho bezvýhradne milovali. Praje si, aby sa jeho synovia láskou celkom pretvorili v neho.

Duchovnými synmi však volám¹ tých, ktorí v milosti a v láske žijú v samom Bohu, v dobre dokonalom a sú láskou dokonale pretvorení. Všetci sme síce synmi božími skrze stvorenie, ale jeho duchovní synovia to sú tí vyvolení, na ktorých sám Boh — láska sústredil svoju lásku a v ktorých má svoje potešenie, lebo nachádza v nich podobenstvo svoje. Tú podobnosť však do duše každého syna božieho vkladá, ju robí a stvárňuje jedine milosť božia a dokonalá láska božia. Dokonalým volám toho, kto si už svoj život a svoje mravy pretvoril podľa podobenstva života Kristovho, ktorý bol chudobný, opovrhovaný na svete a plný bolesti.

Boh, ktorý je vznešený už silou svojej vlastnej prírody, si požaduje celé srdce svojho syna, nielen čiastku. A chce ho mať bezprostredne, bez nejakého doprovodu a bez akéhokoľvek rušivého prvku. Ale je zas taký zdvorilý k duši, že ak ona duša dá celé svoje srdce, rád ho prijme celé, ak len čiastku, prijme aj čiastku, hoci dokonalá láska si prirodzene všetko žiada, nielen časť. Veď vieme, že snúbenec, milujúci svoju snúbenku, nemôže u nej zniesť nejakú spoločnosť, ani tajnú, ani verejnú: podobne i náš Boh. A ja viem, že keby ktokoľvek spoznal a okúsil v Synovi Božom samú lásku božiu, kto by spoznal, čo to znamená vtelený Boh a mučený Boh, on, ktorý je navyším dobrom, ten by celého seba jemu odovzdal, nielen od iných stvorení by sa odtrhol, ale i sebe samému by sa celkom odňal a miloval by celý a z celého srdca toho láskyplného Boha a pretvoril by sa celý na vteleného Boha, lásku najvyššiu.

¹ Text je ťažko jednoznačne riešiteľný: „Voco autem filios spirituales per amorem dilectionis, illos qui vivunt in gratia, et in caritate in ipso Dei bono perfecto cum perfectione amoris transformati.“

Ak teda chce duša prísť do tejto dokonalosti dokonalej lásky, ktorá sa celá dáva Bohu a slúži mu nie v nádeji na odmenu, čakanú od Boha už tu alebo aspoň v budúcom živote, ale dáva sa Bohu a slúži mu pre neho samého, ktorý je celou svojou podstatou dobrý — a veď predsa všetko, čo je sebou samým a v sebe samom dobré, je hodné lásky pre seba samé — ak to teda duša chce, musí vojsť na pravú cestu a kráčať po nej nohami čistej, správnej, vrelej a zriadenej lásky.

Prvý krok, ktorý musí urobiť duša, vstupujúca na túto pravú cestu a žiadajúca si dostať sa k Bohu, to jest, že musí Boha poznať opravdive, nielen tak zvonku, ako by len podľa farby písma, ako bolo povedané vyššie: lebo tak, ako poznávame, tak aj milujeme. Ak myslíme na Boha, uvažujeme o ňom a ho poznávame len málo, nejasne, povrchné a zbežne, tak tomu zodpovedne málo ho i milujeme. O tom však, ako treba tento krok urobiť, sme už dosť boli povedali.

O milujúcich však treba vedieť, že majú tri významné vlastnosti. Sú okrem toho aj isté znaky lásky, podľa ktorých môže každý poznať, či skutočne lásku má.

Prvá vlastnosť pozostáva v tom, že je človek pretvorený na vôľu milovaného. A zdá sa mi, že vôľa milovaného, Krista, to je jeho vlastný život, ktorý nám ukázal: ukázal nám chudobu, bolesť, opovrhovanie, a to skutkami a pravú poslušnosť. Keď sa duša mužne vycvičí v týchto ctnostiach, tu už nebude môcť do nej vstúpiť nijaká neresť, ani nijaké pokušenie.

Druhá vlastnosť je v tom, že sa človek pretvorí na vlastnosti milovaného. Teraz vám poviem z nich len tri. Prvá je láska, že človek totiž miluje všetky stvorenia podľa toho, ako im to prináleží. Druhá je skutočná poníženosť a láskavosť. Tretiu, ktorú tiež dáva Boh svojim zákonným synom, je nemeňteľnosť: lebo čím je duša bližšie pri Bohu, tým menej a zriedkavejšie sa mení. Preto sa i hanbíme, keď nás hocijaká mizerná vecička vie rozhádzať, lebo v tom poznávame svoju úbohosť.

Tretia vlastnosť pozostáva v tom, že je človek úplne pretvorený v Boha. A vtedy je už mimo každého pokušenia, lebo už nie je v sebe, ale v ňom.

Preto, keď sa potom zas vrátíme do svojej úbohosti, držíme sa ďaleko od všetkých stvorení, ba aj od seba samých.

A prosím vás o to, aby ste boli svoji: nedarujte seba samých nijakému stvoreniu, nijako sa ničomu celkom nedajte, ale celých seba dajte tomu, ktorý hovorí: Milovať budeš Pána, Boha svojho, z celého srdca svojho, z celej mysle, z celej duše a zo všetkých síl svojich.

Znamená lásky sú zas tieto:

Prvé znamenie pravej lásky je, že milujúci podrobuje svoju vôľu vôli milovaného.

Druhé je, že človek pre tú lásku opúšťa každé iné priateľstvo, ktoré by sa jej mohlo protivíť, ba človek opustí otca i matku, sestru, brata a akúkoľvek inú náklonnosť, protiviacu sa vôli milovaného.

Tretie je, že ani jeden nemôže mať nič tajného, ale všetko vyjaví druhému. Tento spôsob počínania si je podľa môjho úsudku súhrnom a doplnkom všetkých ostatných znakov a úkonov lásky.

Štvrté poznanie je, že sa milujúci usiluje pripodobniť milovanému, ako napríklad, ak je milovaný chudobným; ak je v úzkom položení, aj

on sa usiluje do takého dostať; ak je v bolestiach, aj on sa usiluje mať na bolestiach účasť — tak, aby žili vo všetkom podobne. Zdá sa totiž, že nemožno založiť dokonalú lásku medzi bohatým a chudobným, medzi cteným a opovrhovaným, medzi trpiacim a v slastiach žijúcim. Také životné stavy sú totiž veľmi ďaleko od seba, a tak teda medzi nimi nemôže byť dokonalá láska, lebo jeden nezúčastňuje sa na stave druhého. Láska je však taká ctnosť, ktorá nielen spodobňuje, ale aj spája a speje vždy k sebe podobnému, nie k rozdielnemu.

Večná láska, Kristus Ježiš, mal všetky tieto znaky, lebo poddal svoju vôľu človeku. Veď sa stal svojim zabijacom poslušným až na smrť, hoci, keby bol chcel, bol by sa mohol postaviť na účinný odpor jediným svojím pohybom. Láska k ľuďom ho pohla na to, že zanechal každé iné priateľstvo, priateľstvo príbuzných, matky a iných ľudí, ba i priateľstvo s vlastným svojím telom, vydal sa na smrť a všetko na križi opustil. Aj svoje tajnosti nám vyjavil, ako to i sám povedal: »Už vás nebudem volať sluhami atď...« Celkom dobrovoľne sa stal aj nám podobným: veď preto vzal na seba skutočné naše človečenstvo a našu smrteľnosť, takže bol človeku vo všetkom podobný, mimo viny. Aj my teda musíme z lásky k nemu všetko to robiť, lebo ináč bude láska z našej strany pokušovať a zrejme budeme krivdiť takému veľkému milovníkovi, ktorý nás takou vreľou láskou miluje. Staňme sa mu preto vo všetkom podobnými, podobnými tomu, ktorý sa stal podobným vo všetkom našim biedam, a konajme pokánie v chudobe, v opovržení, v bolesti a v ľútosti srdca, ako on po celý svoj život robil. Keby totiž jediný človek vykonal čo aj všetky skutky pokánia, ktoré robia všetci ľudia na svete spolu, ešte by to nestačilo ako protiváha ani tej najmenšej kvapky krvi, ktorú za nás Kristus vylial, nestačilo by to ani na zasluženie tej najmenšej rajskej radosti, čo je nám prisľúbená, ani by to nebolo dostatočným zadosťučinením ani za ten náš najmenší smrteľný hriech, ani na zadosťučinenie Bohu za naše stvorenie. Každý by sa teda mal usilovať konať v skrytosti toľko pokánia, koľko len môže a túžiť ešte i po tom, čo už nemôže, ba mali by sme to konať i verejne, lenže nie s úmyslom, aby nás ľudia videli: lebo veď opustiť dobro len preto, aby nás ľudia videli, to je vlačnosť a malomyseľnosť. Pre ten dôvod neslobodno dobro nikdy opustiť. V tejto veci máme príklad od nášho Majstra, ktorý síce veľa takého vykonal, čo nebolo nikdy napísané a o čom sa ľudia nikdy nedozvedeli, ale predsa z lásky k nám mnoho urobil i pred očami sveta. Preto, že ho ľudia videli, dobro vykonať neomeškal.

Ak sa nám i tvrdým zdá konať skutky pokánia, usilujme sa predsa aspoň už trpezlivo a s radosťou znášať aspoň tie súženia, ktoré na nás sošle Pán Boh a robiť tak z núdze ctnosť. Nemožno totiž pochybovať o tom, že byť trápeným a sužovaným vnútorne a zovnútorne je istým znamením toho, že má nás náš milovaný v láske.

Totíže, čo si Boh Otec obľúbil, vyvolil a dal svojmu najdrahšiemu jednorodenému, to jednorodený tiež miluje, to posielal a dáva svojim najdrahším synom. Boh Otec však vyvolil pre svojho Syna chudobu, opovrzenie, bolesti, prenasledovanie a trápenia, to ako navonok; pre vnútro ešte k tomu nechuf, obavy, strach, stiesnenosť smrteľnú úzkosť, atď. A toho všetkého zniesol náš Majster, Syn Boží, bez počtu, tak mno-

ho a útrapy tak veľké, že to ani nijaký jazyk nevie vyjadriť, ani nijaké srdce si čo i len predstaviť. Usilujme sa preto znášať časné súženia trpezlivo, ba až s radosťou. Veď sú nám ony znamením, že sme milovaní a vyvolení od svojho milovaného a dostávame v nich preddavok z jeho dedičstva.

Pozrite sa vo svojich bolestiach na bolesti skormúteného Bohočloveka, a to bude liek na každú vašu bolesť. Presväté súženie má totiž trojnásobný účinok, o ktorom my obyčajne nevieme. Prvý je, že nás obracia k Bohu a ak sme k nemu už obrátení, ešte viac nás k nemu usmerňuje a tesne k Bohu nás primkýňa. Druhý je, že nám dáva vzrast: tak totiž ako dobrá zem, dobre pripravená, po padnutí dažďa začne vyháňať klíčky a dávať plody, tak aj duša, keď na ňu padne súženie, začne vzrastať v ctnostiach. Tretí účinok je ten, že súženie očisťuje a posilňuje, upokojuje a utišuje.

Presväté súženie sa vôbec pre nás veľmi hodí. Nevyhýbajme sa mu, ani s hrôzou pred ním neutekajme, lebo môžem vám to povedať bezpečne a celým srdcom, že tieto presväté a prevzácne súženia, to sú naši vznešení právni obhájcovia, a takí opravdiví svedkovia, ktorým sa pred obličajom božím najviac verí. Ich hodnotu dosť nepoznáme: veď za ne kupujeme kráľovstvo nebeské! Za chudobu, za žiaľ, za bolesť a prenasledovania dostaneme večité radosti. Som pevne presvedčená, že nič toľko neprispieva k dobrému životu, ako práve súženie. Preto i sväto závidím všetkým tým, čo sú sužovaní. Ale aj to viem, synovia moji, že vznešenosť a hodnota súženia nie je nám nadostač známa: lebo keby nám bola známa, veľmi by sme sa bili o súženie¹ a lúpili by sme si navzájom všetky možnosti, pri ktorých sa človeku môže dostať súženia. Svetlo ľudí súžených a ich potešenie nech nás posilňuje pri nesení farchy súžení, ktorej farcha nech je sláva na veku vekov. Amen.

Mne sa zdajú súženia, spojené s chudobou, opovržením a s bolesťou, pre nás samých veľmi užitočnými a vhodnými. A dôvod je tento: Človek musí poznať seba a Boha. Ale poznanie Boha predpokladá poznanie seba, a to v tom smysle, že totiž človek má nahliadnuť a náležite uvážiť, koho to on urazil. Z tohto uvažovania pramení potom pre človeka blahodar nad blahodar, svetlo nad svetlo, videnie nad videnie a tie zas zveľaďujú v ňom poznanie Boha. Ale čím viac poznáva, tým viac miluje a čím viac zas miluje, tým mocnejšia sa oddáva skutkom. A práve táto činnosť je znakom a mierou lásky: lebo veď podľa toho sa poznáva, či je láska čistá, skutočná a správna, ak totiž človek miluje a koná naozaj účinne a ak znáša to, čo miloval a čo konal ten, koho miluje. Kristus však, ktorého duša miluje, konal a znášal po celý život tie tri veci, čo sme o nich hovorili: kto teda jeho miluje, musí tiež tie isté veci milovať a konať. Ak si teda on, najmúdrejší, pre seba práve tieto veci vyvolil, tak tým zároveň ukázal, že aj pre nás sú to veci mimoriadne vhodné.

Toto, o čom bude teraz reč, to sú najslastnejšie dary božie, ktorých prítomnosť v duši človeka znamená, že osoba je už dokonale zaplnená a dokonalá a že je dvížená v najmilšom Bohu Ježišovi Kristovi, ba že

¹ „...esset de ea magna grapila et rapina...“ Výraz „grapila“ latinčinári nepoznajú. Preložil som približne podľa súvisu.

pretvorením je v nej sám dokonalý najmilší Ježiš Kristus. A čím kto bude v týchto daroch dokonalejší, tým viac bude v ňom i pretvorené jestvovanie Ježiša Krista.

Prvý dar, to je láska k chudobe. Duša sa oberie o lásku k akémukoľvek stvoreniu, takže už nič nechce mať v majiteľstve, len Pána nášho Ježiša Krista, ani nedúfa v pomoc nejakého stvorenia v tomto živote. A túto lásku má nielen v srdci, ale ju ukazuje i skutkom.

Druhý dar pozostáva v tom, že duša túži, aby ju každé stvorenie znevažovalo, hanobilo a ňou opovrchovalo a chce, aby každé stvorenie bolo presvedčené o tom, že je ona hodná hanobenia, takže by nikto nemal mať s ňou sústrasť, nemala by žiť v srdci nikoho na svete, jedine len v srdci Boha, ani nikto druhý by si ju nijako nemal vážiť.

Tretí dar, to je túžba, aby ju bolesti, trestaly, naplnily a v pretekajúcej miere sa na ňu vyliaty všetky bolesti srdca i tela najmilšieho Ježiša Krista a najmilšej jeho Matky. Ba žiada si taká duša až to, aby jej všetky stvorenia tieto bolesti bez ustania spôsobovali. Ak duša nevie tieto tri veci chcieť, tak nech vie, že je ešte veľmi ďaleko od požehnanej podobnosti s Kristom. Lebo tie tri mu robily spoločnosť na každom mieste, v každom čase a pri každom jeho skutku, totižto chudoba, bolesť, opovrzenie a hanba, všetko v stupni najvyššom. Podobne to bolo aj s jeho Matkou.

Štvrtý dar pozostáva zas v tom, že si osoba musí myslieť, že je toľkého dobra nie hodná; ďalej, že k tým dobrodeniam sa sama od seba dostať nemôže a musí sa jej zdať, že čím viac toho má, tým má vlastne menej: lebo kto si myslí, že tejto milovanej veci má mnoho, ten ju stráca. Nech si teda nikdy nemyslí, že už má dosť, ale nech sa jej vždy zdá, že ešte len začína, že ešte nič nevykonala a že ešte nič nemá.

Piaty dar pozostáva v tom, že sa duša má usilovať stále myslieť na to, ako toto všetko bolo u Krista. Duša má vtedy v neustálej bohumilej modlitbe volať k Bohu, aby do jej srdca vložil ten odev Kristov a tú jeho spoločnosť a v dokonalom pretváraní seba vo všetky tieto veci nech je jej všetka radosť na zemi. Nech sa usiluje povzniesť sa a myslieť na to, ako srdce najmilšieho Ježiša bolo tohto všetkého plné, ba bezhranične preplnené, viac, ako čo sa mohlo vidieť zo zovňajšku.

Šiesty dar pozostáva v tom, že duša ako pred najhorším morom uteká pred všetkým tým, čo ju odďaľuje od týchto darov, či je to už osoba smyselná alebo duchovná. Pred všetkým tým, čo sa jej vôbec na svete zdá rozdielne alebo až v protive s týmito darmi, má hrôzu, poľháva tým a uteká pred tým ako pred hadom.

Siedmy dar pozostáva v tom, že človek neposudzuje nijaké stvorenie, neplní si tým zbytočne ako by prekážkami dušu, ako to prikazuje i Evanjelium. ba považuje seba samého za biednejšieho, než sú všetci tí najhorší a každej milosti božej najnehodnejší.

Vedz, že ktokoľvek si tieto dary zaslúži v tomto živote a v tomto boji, ten bude mať Boha vo vlasti plnou mierou.

Ba, pokiaľ ešte ide o tie dary, duša sa pretvorením celá stáva Bohom a Boh jej už za tohto života dá zo svojho pretvorenia, aby totiž bola pretvorená na jeho opovrzenia, biedy a bolesti. Duša si totiž v tomto živote nemá žiadať duchovné útechy, iba ak azda na pookriatie vo svojej slabosti. Má túžiť len po dokonalom ukrižovaní Kristovom, plnom bolesťami, v chudobe a v opovržení

Hlava dvadsiata prvá.

O Najsvätejšej Sviatosti oltárnej.

Musíme teraz, okrem toho, čo sme už povedali, ešte niečo viac rozpovedať o Sviatosti lásky a poďakovania. Od poďakovania má Eucharistia aj svoje označenie a pomenovanie.

Tá sviatosť má totiž jednak našu modlitbu urobiť nábožnou, ale jej silou dostáva naša modlitba aj moc výprosnú. Podobne má dať srdcu hlbokú poníženosť a má podporiť v nás a obdarovať nás všetkou láskou a pravým milovaním. Nepochybujem vôbec, ba som si istá, že ktorákoľvek duša nahliadne do tejto sviatosti a bude o nej živo uvažovať, nebude môcť zostať chladnou, ale hneď ju celú schváti láska, lebo bude musieť uvážiť, koľká láska sa jej dokazuje v tejto sviatosti.

Som tej mienky, že tí, čo chcú túto obeť sláviť a prijímať, majú o pravde tejto sviatosti a o tomto najsvätejšom tajomstve veľmi starostlivo rozvažovať. A duša sa nemá ponáhľať pri tomto rozvažovaní, ani bežať, ale veľmi svedomite a vážne sa má pri veci zdržovať a ňou sa zaoberať.

Hoci to, čo možno povedať o Najsvätejšej Sviatosti, to sú veci nevysvetliteľné, predsa myslím, že sa všetko dá shrnúť do siedmich úvah. Preberieme si jednotlivé po sebe.

Po prvé: Toto presväté mystérium je čosi nového, navýsosť podivného a prevyšuje náš rozum. Lebo, hoci toto tajomstvo bolo už za dávnych čias predobrazené, ako to vidieť vo Svätom Pisme, a je teda dávne, pokiaľ ide o obraz, je nové, pokiaľ ide o jeho opravdivé uskutočnenie. Pre stvorenie znamená ono veľkú novotu. Vieme totiž a na základe viery bez akejkoľvek pochybnosti vyznávame, že chlieb a víno nekonečnou mocou božou na tie presväté obradné slová, ktoré Kristus, vtelený Boh, povedal a nariadil a ktoré má vysloviť a i vyslovuje jeho sluha, kňaz, že na tie slová sa dary podstatne stávajú Kristom, takže sa podstata chleba a vína prepodstatní a tak dostávame telo Kristovo. V tom konsekrovanom tajomstve je už Kristus. Boh a človek, hoci farba, chuť, schopnosť, tvar, spôsob a vôbec všetky vlastnosti chleba a vína zostávajú, ale nie v chlebe a víne, lež v sebe samých, z moci božej, nad ich prirodzené schopnosti. Farba zotrúva sama v sebe, chuť sama v sebe, tvar sám v sebe a vôbec každá vlastnosť sama v sebe.

Je to teda vskutku veľká novota, ktorú vo svojom stvorení Stvoriteľ robí, robí božská múdrosť zo svojej najvyššej lásky, z nekonečnej moci a z najvyššej dobroty — okrem ešte tých iných mnohých duchovných novôt, ktoré telo a krv Kristova donášajú svojim priateľom a vyvoleným.

Nech sa však nikto nečuduje nad týmto, ani nad iným, čo sa deje v tejto Sviatosti, lebo treba mať pred očami moc toho, kto tu koná. Ani nad tým nech sa nikto nečuduje, ako môže byť na toľkých oltároch, za morom i na našej strane a tak tam ako tu a inde, lebo veď on sám hovorí: »Ja som vám nepochopiteľný a ja, Boh, som toto urobil bez vás a konám to bez vás. Mne nie je nič nemožné. Ja som vás náročky takými urobil, aby ste to teraz, na váš osov, nemohli ešte pochopiť, lebo

veď keby som bol chcel, bol by som vám mohol dať schopnosť, aby ste to už pochopili, ale urobil som to takto, aby ste si svojou vierou získali zásluhy. Vaša viera by nemala zásluh, keby ste jasne videli, ako sa to stáva. Verte teda a nič nepochybujte!»

Po druhé: Táto Sviatosť je hodná najvyššej lásky a ku láske naozaj roznečuje. Pohnútkou totiž, pre ktorú ju Pán založil, nebol ani strach pred niečim, ani úžitok, ktorý by azda on sám z nej mal. Nevieť vlastne, ako by som ináč túto Sviatosť nazvať mohla, ak nie láskou bez miery. Lebo veď ju Kristus založil z nevýslovnej lásky k nám. Miloval nás totiž nesmierne vrúčne, preto sa nám tak celý uložil, celého seba nám zanechal tam, a to navždy, to jest až do skončenia vekov.

Neurobil to totiž len na pamiatku svojej smrti, ktorá je našou spásou, ale spravil to aj preto, aby zostal s nami celý a navždy. Ktokoľvek však chce sôstúpiť do tejto hlbiny, musí mať dobré oči. Už totiž pri večeri vedel dobre, že sa má telesne od nás vzdialiť, a preto, premožený láskou, ktorá chce mať milujúceho a milovaného vždy spolu, založil túto Sviatosť, aby inohol byť vždy s nami aj telesne spojený.

Ó, láska neuhasteľná! Isteže to je a bola láska nadmieru vreľá, ktorou on nás miloval, lebo hoci mu už bola smrť pred samými očami a už napred cítil tie hrozné bolesti, predsa sa dobrovoľne dal tým hriešnikom, čo ho prenasledovali, aby mohol s nami stále byť aspoň v tejto Sviatosťi, lebo jeho rozkošou je byť so synmi ľudskými. Jestvuje teda taká nadmieru ukrutná duša, ktorá by sa ani po dobrom a hlbokom uvážení tejto lásky necítila pohnutou k tomu, láskou splácať lásku takého milovníka, ktorý nechcel na nás zabudnúť ani v živote, ani pri smrti a dal sa nám, on, Boh, z lásky celého seba, len aby bol s nami spojený? Zaiste niet duše, ktorá by sa po uvážení tejto lásky nepretvorila celá v lásku a neodovzdala sa mu celá.

Po tretie: Táto sviatosť je sviatosť najvyššej sústrasti. Najvyššou mierou vyzýva k sústrasti a k spolubolestiam. Kristus totiž vtedy, keď ju ustanovil, bol v smrteľných, nevýslovných bolestiach. Veď bol práve pred odlúčením sa od svojich najdrahších učeníkov a od najmilšej svojej Matky-Panny. Poznal všetkých tých a vídal ich tam pred sebou, tých, ktorí ho mali opustiť. Videl svojho zradcu i toho druhého, zapierača, a predsa im dal svoje telo a seba samého. Predo dvermi už boli aj tie jeho preostre bolesti, a vedel, že v nich bude opustený; už vopred precífoval svoju hroznú smrť. bičovanie, pohany, kríž, klíny a všetko ostatné, čo mu už pripravovali. Tak to všetko cítil, že sa preto hneď po večeri pri modlitbe krvou potil, a to tak hojne, že kvapky krvi stekaly až na zem. Predsa však neupustil od svojho úmyslu: sviatosť skutočne založil a seba samého nám dal. Ba táto sviatosť, tak sa zdá, je v prvom rade práve akousi upamätúvankou na to preukrutné umučenie a na to vyliatie jeho krvi za nás ťbožiakov. Veď preto i Kristus hovorí: »Ktokoľvekraz toto robíte, robíte to na moju pamiatku.«

Ktorá duša by vedela hľadiť na tieto bolesti a nepretvoriť sa pri tom na bolesť? Isteže žiadna, leda ak tá, ktorá nemá nijakého srdečného spoluúčastenstva na jeho preukrutnom umučení.

Po štvrté: Táto sviatosť je sviatosť najvyššia, naozaj dôstojná a úctyhodná a núti k najhlbšej úctivej poníženosti. Ustanoviteľom tejto svätej obety je totiž človek — Boh, Boh najvyšší a nestvorený. Keď duša uvažuje o tejto sviatosťi, má mať pred očami nielen zakladajúceho,

ale aj to všetko, čo táto sviatosť obsahuje. Veď je tam Boh nestvorený, neviditeľný, všemohúci, vševediaci, spravodlivý, najvyšší a milosrdný, stvoriteľ neba i zeme, vecí viditeľných i neviditeľných. A toto je tá väčšia skutočnosť, s ktorou sa pri takom uvažovaní stretneme.

Ale nájdeme tam potom aj inú, menšiu skutočnosť, spojenú však s tou väčšou. Je tam totiž vtelený Boh, to jest božstvo a človečenstvo, spojené a sjednotené v jednej osobe. V tomto živote však má duša niekedy väčšiu radosť z tohto menšieho než z tohto väčšieho, lebo duša vie lepšie pochopiť to, čo vidí vo vtelenom Bohu, než to, čo vidí v samom Bohu nestvorenom, lebo to je jej bližšie. Duša je totiž tvor, ktorý je životom príslušného tela a všetkých jeho údov: preto sa v tomto živote vie viac tešiť z nestvoreného Boha, ktorého vidí vteleného, z Krista totiž, ktorý je zároveň stvoriteľ i stvorenie, božstvo i ľudská duša s mäsom a krvou a so všetkými údmi jeho svätého tela.

Vidí tam duša spojenie takých veľkých skutočností a od menšieho, totiž od človečenstva prenáša sa k božstvu a naopak. Ak dobre uvažuje, vidí tam duša ponajprv nevýslovné božstvo, v ktorom sú všetky poklady múdrosti a vedomosti a bohatstiev nevädnučích. Vidí v božstve rozkoše, ktoré jedine nasycujú našu myseľ a mnoho iného nevysloviteľného. Vidí tam tú nadmieru drahocennú dušu so všetkými ctnosťami a darmi Ducha Svätého a zároveň celú najsvätejšiu nepoškvrnenú obeť Pánovu. Vidí tam telo, najdrahšiu cenu nášho vykúpenia. Vidí tam i krv, ktorou sme boli vykúpení a oživení a iné veci nevýslovné.

Toto všetko nás má veľmi povzbudiť k úctivosti, lebo veď je tam opravdive obsiahnutý ten, ktorému sa kľakajú všetky panstvá nebies, ktorého s bážňou ctia všetci nebeskí duchovia a pred ktorým sa trasú všetky najmocnejšie nebeské mocnosti. Ó, keby sme videli tak, ako oni vidia, s akou úctivosťou a poníženosťou by sme s touto sviatosťou zachádzali a ju prijímali! Či jestvuje taká pyšná duša, ktorá by i po dôkladnom uvažovaní nepocítila v srdci i v tele pokoru pred tvárou tejto sviatosti?

Po piate: Táto sviatosť, to je čosi v najvyššej miere vysoké a duchovné a k veciam nebeským povznášajúce. Ustanovila ju totiž Svätá Trojica, aby privinula k sebe to, čo miluje, to jest, aby dušu pritiahla od nej k sebe, k Bohu, odtrhla ju od všetkých stvorení, spojila ju s Bohom nestvoreným, a tak aby jej dala život duchovný a božský a dala jej odumrieť hriechu. Ustanovila ju Svätá Trojica a nekonečná dobrota, aby nás so sebou spojila a do seba vtelila a seba zas do nás. Chce, aby sme jeho prijímali, aby sme boli od neho prijatí. A chce, aby sme my jeho nosili, a on bude nás nosiť, bude nás robiť vytrvalými a silnými. Či teda môže jestvovať taká biedna duša, ktorá by sa ani po dôkladnom uvážení nedala priťahovať tak veľkým Pánom a tak veľkou láskou, ktorá až z neba prišla, aby nás od zemských vecí pritiahla k sebe?

Po šieste: Táto sviatosť je vrcholne osozná a donáša duši všetky dobrá a milosti. Boh v toľkej plnosti svojho božstva i človečenstva neprichádza v nej k nám prázdny, ale celkom určite dáva prijímajúcej duši (ak sa totiž preskúmala a nemá teda vôľu hrešiť) odpustenie trestov, silu proti pokušeniam, obmedzuje účinnosť našich záškodníkov, zveľaďuje milosť a nahromaďuje zásluhy. Preto ho teda máme i často s veľkou úctou prijímať.

Slovo svätého Augustína o eucharistii: »Zvyk prijímať eucharistiu každý deň ani nechválím, ani nehaním« — beriem takto: Svätý Augustín bol svätý a múdry. Keďže však videl, že v Cirkvi božej sú dobrí smiešani so zlými, tu, aby nepostavil prekážku dobrým, ten zvyk nepo-
hanil. Aby však zas zlých neposmelil, ten zvyk nepochválil.

Sú ešte aj iné nespočetné dary a dobrodenia, ktoré dostávame, ak hodne prijímame. Ba ani sa to vypovedať nedá, akú veľkú milosť dostáva duša pri jedinom hodnom prijímaní, len nech nie sú v duši na prekážku nesotrené ešte rováže.

Po siedme: Táto sviatosť je v najvyššej miere hodná chvály, všetkého poďakovania a všetkých osláv a chvál. Koľkokoľvek jestvuje dobra, koľko krásy a koľko svätosti, to všetko je v tejto sviatosti: je to totiž najvyššie dobro, dobro nestvorené, čiže božstvo a je to aj najvyššie dobro stvorené, Kristovo človečenstvo. Preto ju máme usilovne zveľobovať. Veď ani anjeli neustávajú vo svojich usilovných chválach hovoriac: »Svätý, svätý, svätý.« A nielen anjeli, ale i svätí a všetci blahoslavení vidia a cítia túto múdrosť. Sú vo vnútri tejto obety v tom Bohu, v dobre nekonečnom, ktorý ich oblažuje. Tam totiž majú prítomného neustále Boha nestvoreného, najvyššie dobro, ale i Boha sčlovečeného, v tejto sviatosti obdivuhodne uloženého A v tomto tajomstve dostávajú novú slasť a radosť. Nanovo jasajú a chvály spievajú. A myslím, že je to pre určitú shodnosť tejto sviatosti s ich prirodzenosťou, lebo v nej majú spoločenstvo s hlavou i s údmi, to jest s Kristom, hlavou, Bohom a s jeho veriacimi. Vidia totiž, cítia a vôbec poznávajú, že Kristovi spôsobuje toto najvyššie tajomstvo veľkú rozkoš. Ukazuje tam a zjavuje svoju dobrotu. Má v nej samej zvláštne zaľúbenie pre ono dobro a zároveň zaľúbenie priamo v tom dobre, ktorého sa dostáva jeho oddaným a priateľom, lebo touto sviatosťou ich so sebou spája. Preto spolu s Kristom je táto sviatosť prameňom rozkoše pre všetkých anjelov a svätých. Majú novú radosť, zavznieva nový jasot a nové chvály, lebo to, čo sa páči Kristovi, to sa páči podobne aj im.

A Kristovi sa ľúbi byť s ľuďmi v tejto sviatosti, ba je to jeho rozkošou prebývať so synmi ľudskými. Všetci blahoslavení z Cirkvi víťaznej sa tešia z dobra a z osohu, ktorý majú z tej sviatosti sväte duše v Cirkvi bojujúcej. Má sa teda tešiť i celá Cirkev, chváliť Boha za toľké dobrodenia a toľké milosti a vzdávať Bohu vďaky a česť.

Každý teda, keď má prístup k tejto svätej sviatosti, má uvážiť, ku komu ide, aký ide, ako ide a prečo ide.

Ide totiž k akémusi dobru, ktoré je všetkým dobrom a príčinou všetkého dobra. Ba on je jediné dobro, bez ktorého niet akéhokoľvek dobra iného. To je ono dobro, ktoré úplne stačí, ktoré naplňuje všetko, nasycuje všetkých svätých a duchov, jasajúcich už v blaženstve, naplňuje milosťou všetkých spravodlivých, naplňuje všetky telá i duše tých blažených, ktorí už kráľujú v sláve.

Ide, aby prijala to dobro, totiž Boha sčlovečeného, dobro, ktoré prekypujúcim spôsobom nasycuje a oblažuje všetky stvorenia, ba jeho plnosť bez obmedzenia a bez miery presahuje hranice všetkého stvorenstva. Ide priať to dobro, ktoré stvorenie nemôže poznať ani mať viac, len toľko, koľko ono samo chce. Ono samo chce však toľko, koľko len stvorenie podľa spôsobu svojho jestvovania môže z neho mať, mať z to-

ho, ktorý je a tvorí všetko jestvovanie a je nad všetko jestvovanie. Ide k tomu dobru, mimo ktorého a okrem ktorého niet nijakého iného dobra.

Ó, dobro neuvážené, nepoznané a nemilované, nachádzané len od tých, čo ťa celého celou bytosťou hľadajú! Ak sa človek najprv pozrie, popozereá na ten kúsok hmotnej poživne, čo má telesne zjesť, prečo sa duša nepozereá, prečo neuvažuje, keď ide prijať to dobro, ktoré je večné a nekonečné a ktoré, ak ho nehodne prijme, znamená večitú smrť našej duše i tela? Ak ho však hodne prijímame, zaháňa smrť a privádza nám večný a blažený život. Bez prijímania toho dobra niet života. Kristus sám vraví: »Ak len nebudete jesť telo ... atď.«

Má teda človek pristúpiť k takému a tak veľkému dobru a k takému stolu s veľkou úctou, so strachom a trasením, ale predovšetkým s veľkou láskou. A duša nech pristupuje celá umytá a vyzdobená, lebo veď prichádza k tomu, ktorý je dobrom všetkej krásy a slávy a ktorý je najvyššia svätosť, šťastie, blaženosť, výška a vznešenosť, pravá láska a sladkosť lásky bez konca. A má ísť prijímať preto, aby i sám bol prijatý; má ísť čistý, aby bol očistený; živý, aby bol oživotvorený; spravodlivý, aby bol ospravedlivený, má ísť už spojený, aby bol vtelený do samého nestvoreného a láskavo sčlovečeného Boha a aby bol jedno a to isté s ním po nekonečné veky vekov.

Hlava dvadsiata druhá.

O vtelení Slova a o iných dobrodeniach božích.

Toto je to, čo už ako posledné dala napísať veľmi svätá Angela z Foligna, Matka naša, to je jej posledný list, prv než sa rozchorela k smrti. Sama už vtedy tvrdila, že je to naozaj list posledný. Vedela totiž už dávno pred svojou smrťou, kedy zomrie. Preto i vo veľkom rozčítaní hovorila tieto slová. Skoro ako by donútila pisateľa písať a povedala:

Ó, Bože môj, učiň ma hodnou poznať to najvyššie tajomstvo tvoje, ktoré vykonala tvoja nadmieru vrelá láska, to jest najvyššie tajomstvo tvojho presväteho vtelenia, podstúpeného za nás, toho vtelenia, ktoré bolo začiatkom našej spásy.

Toto nevýslovné vtelenie má na nás dvojnásobný účinok. Najprv ten, že nás naplňuje láskou. Potom, že nám dáva istotu o našej spásy.

Ó, aká nevýslovná je táto láska! Iste niet nad ňu väčšej lásky, veď sa pre ňu môj Boh, stvoriteľ všetkého, stal človekom, aby mňa urobil Bohom!

Ó, láska prehlboká! Seba samú si postavila na roveň márnosti o ničote, aby si mňa povýšila! Prijala si podobu najbiednejšieho otrocka, aby si mne nadobudla krásu kráľovskú a božskú! A keď si prijal moju podobu, neurobil si to tak, aby si niečo odobral zo svojej pôdstaty, ani aby si o niečo zmenšil svoje kráľovstvo, ale priepasť tvojho najponíženejšieho vtelenia mi dáva do úst, ma núti povedať tieto rozčítané slová:

Ó, ty nepochopiteľný, čo si sa stal pre mňa pochopiteľným!

Ó, ty nestvorený, čo si sa stal tvorom!

Ó, ty nepredstaviteľný, čo si sa stal predstaviteľným!

Ó, ty nehmatateľný, čo si vzal na seba schopnosť, aby sme ňa mohli í ohmatať!

Ó, Pane, učiň ma hodnou nahliadnuť do hlbiny tejto lásky, ktorú si nám prejavil v tomto presvätom vtelení!

Ó, šťastná vlna (nie ty sama zo seba, ale z božieho milosrdenstva), ktorá si zaslúžila to, že nám Pán ukázal najtajnejšiu, dovtedy nám skrytú hlbinu božej lásky! Väčšiu lásku si ja už ozaj ani predstaviť neviem. Ó, najvyšší, učiň ma schopnou pochopiť túto najvyššiu a nevýslovnú lásku!

Ó, Pane, päť je tajomstiev, ktoré si pre nás vykonal: daj nám schopnosti pochopiť ich!

Prvé je tajomstvo tvojho presväteho vtelenia. Druhé je nevýslovné tajomstvo tvojho umučenia, príkladu, pokánia, utrpenia. Tretie, to je tá preukrutná smrť, čo si ju za nás podstúpil. Štvrté, to je sláva tvojho zmŕtvychvstania. Piate, to je vznešenosť tvojho slávneho nanebevstúpenia.

Prvé tajomstvo, to je nevýslovná láska, zjavená vtelením. Ó, láska najvyššia a pretvorená! Ó, láska nevýslovná! Buď požehnaný, Pane, lebo mi dávaš porozumieť, že si sa mne narodil! Ó, koľká radostná sláva je v tom môcť vedieť a chápať, (ako je to mne dané) že si sa ty mne narodil! Porozumieť to, znamená vskutku plnosť všetkej rozkoše a príjemnosti. Tú istotu, ktorú sme mali z vtelenia, tú istú máme aj z narodenia: lebo, hľa, pre to, prečo sa vtelil, preto sa i narodil.

Ó, obdivuhodný, aký obdiv naozaj vzbudzujú tvoje tajomstvá, ktoré si pre nás urobil!

Druhé tajomstvo, ktoré pre nás vykonal, to nám dáva istotu o spôsobe života. Lebo sa narodil, stal sa človekom a žil tak, aby sme mali stále pred sebou svedectvo od samého Ježiša Krista, ktorý sa narodil v chudobe, v bolesti a v opovržení, lebo skutočne v takom stave sa i narodil i žil i život dokonale.

Tretie tajomstvo, to je tajomstvo jeho smrti, lebo sa narodil aj preto, aby bol naším vykúpením a aby za nás zomrel. Pri smrti Kristovej však treba uvážiť päť vecí. Najprv vyhlásenie a vykonanie našej spásy. Potom naše posilnenie, ba až víťazstvo nad našimi nepriateľmi. Po tretie: plnosť, ba nadmierna hojnosť božej lásky, ako sa ona prejavila smrťou Pánovou. Po štvrté: Naplnil nás veľmi vysokou, veľmi dojímavou a hlbokou pravdou: Môžeme totiž poznať, vidieť a porozumieť, ako nám Boh Otec v tomto presvätom vtelení ukázal, oslávil a do známosti dal svojho Syna. Po piate: Môžeme tu poznať, ako nám Syn Boží zjavil Otca, totiž svojou poslušnosťou, ktorú zachovával po celý život až po smrť križa, poslušnosťou, ktorou za celé ľudské pokolenie odpovedal Bohu Otcovi.

Učiň ma hodnou, ó, Bože nestvorený, poznať hlbokosť tvojej lásky a priepasť tvojho neporovnateľne vrúcneho milovania! Učiň ma hodnou pochopiť tú nevýslovnú lásku, ktorú si nám prejavil, keď si nám vo vtelení ukázal svojho Syna Ježiša Krista a keď zas on nám zjavil, že ty si naším otcom. Ó, obdivuhodná láska, láska slastná, lebo v tebe je všetka prítomnosť každej vlastnosti a všetka rozkoš! O tomto hlboko roz-

jímať, to je to nazieranie, ktoré dvíha dušu zo sveta a kladie ju nad seba samú a robí ju plnou pokoja a utišenia.

Štvrté tajomstvo je vo vzkriesení. Dve veci treba pri tom uvážiť. Najprv, že jeho zmŕtvychvstanie nám dáva pevnú nádej na naše vlastné vzkriesenie. A potom: dáva nám poznávať, čo je to duchovné vzkriesenie, keď totiž Boh svojou milosťou z mŕtveho robí živého, z chorého zdravého.

Ó, prevysoké a nevyrozprávané, nepoznané a nevýslovné tajomstvo, v ktorom si k plnosti priviedol našu dokonalosť! Učiň ma, Pane, hodnou poznať toto prevznešené tajomstvo!

Piate tajomstvo je nanebevstúpenie. Ó, Pane, učiň ma hodnou a súcou poznať to vysoké tajomstvo tvojho vstúpenia, v ktorom sa doplní! celé naše spasenie!

Týchto päť tajomstiev, to je škola pre tých, čo sú pravými žiakmi. A pravá škola, kde sa učia týchto päť tajomstiev, to je škola neustálej modlitby.

Daj mi, Pane, porozumieť a spoznať tú tvoju nebeskú lásku, s ktorou si ma stvoril a vykúpil!

Ó, nepochopiteľný, učiň ma súcou pochopiť tvoju nedocenenú a nadmieru vrúcnu lásku a milovanie tvoje úžasné, pre ktoré si od večnosti vyvolil ľudské pokolenie, aby obsiahlo videnia teba a ty, najvyšší, si sa ráčil snížiť do nášho spôsobu videnia! Daj nám, Pane, poznať našu vinu, aby sme unikli trestom, ktorými hrozíš nevďačným a tým, ktorí zneuznávajú tieto tvoje nevýslovné tajomstvá a dobrodenia.

Potom hovorila o siedmich najvýbornejších daroch či dobrodeniach, ktoré nám božská dobrota udelila.

Povedala: Ó, Pane môj preradostný, učiň ma súcou pochopiť týchto sedem darov, ktoré si nám v množstve iných svojich darov podaroval!

Prvý dar, to je nevysloviteľné stvorenie. Druhý je to predivné vyvolenie, ktorým si nás vyvolil ráčil pre svoju slávu. Tretí dar je ten nevysloviteľný dar, ktorý si nám podaroval, keď si poslal svojho Syna, aby nám dal život.

Štvrtý dar, prevznešený dar tvojej dobrotivosti, to je to, že si ma ráčil obdať smyslami a rozumom, a neučinil si ma zvieraťom alebo vôbec tvorom bez rozumu. Tento obdivuhodný rozum, ktorý si do mňa vložil, koná vo mne tri úlohy: Ponajprv poznávam ním teba, obdivuhodného. Potom privádza ma k poznaniu mojich hriechov. Po tretie, jeho pomocou a pomocou tvojej milosti vzdorujem svojej smyselnosti, svádzajúcej ma k diablom.

Ó, nepochopiteľný, nič nie je nad tento dar, čo si nám ho daroval! Spodobil si nás, Pane, podľa svojej podoby; urobil si nás rozumnými a zaodial si nás svetlom zo svojho svetla a zo svojho rozumu.

Piaty dar, to je schopnosť vnútorne chápať veci, to je naša chápavosť.¹ Daj nám, Pane, poznať tento dar, čo si nám ho dal, totiž chápavosť, aby sme mohli teba, Boha svojho, vnútorne pochopiť!

¹ „Quintum donum est intellectus.“ Predtým hovorila „o rozume“, o jednoduchšom poznávaní (ratio).

Šiesty dar je múdrosť. Ó Pane, daj mi múdro poznávať² tvoju prevrúcnu lásku, z ktorej si nám dal tento dar, totiž múdrosť. Ó, vskutku, tento dar, totiž teba opravdu múdro poznávať, to je najväčší dar zo všetkých tvojich darov!

Siedmy dar je láska. Ó, najvyšie jestvovanie, daj mi pochopiť tento dar, lebo veď všetci anjeli a svätí nemajú nič iného uzrieť a vidieť, len teba, milovaný, len teba milovať a teba nazierať. Ó, dar, ktorý je nad každý dar, lebo veď láska, to si ty sám! Ó, dobro najvyšie, zo svojej láskavosti dal si nám poznať teba, lásku a privádzaš nás k milovaniu teba, lásky. A preto aj tí, ktorí prídu pred tvoju tvár, budú odmenení podľa toho, akú mali lásku. A je to zas len pravá láska, ktorá vedie nazieraných k nazeraniu.

Ó, obdivuhodný, veci hodné obdivu konáš ty vo svojich synoch! Ó, dobro s hora! Ó, nepochopiteľná dobrota a láska nadmieru vrelá!

Ó, božská osoba, čo si nás ráčila urobiť podstatou uprostred podstaty tvojej vlastnej!³ Ó, toto je obdivuhodnosť nad všetky obdivuhodnosti, ktoré robíš vo svojich synoch! Ó, obdivuhodnosť utajená! Niet ľudského rozumu, ktorý by pri tejto podstate nevypovedal službu. Ale s blahodarom a so svetlom božím cítime túto podstatu: a to je preddavok pre tých, čo sú skutočnými samotármi. Všetky chóry anjelov sú na tú podstatu sústredené. A tým zamestnaním nech sa zamestnávajú všetci, tí, čo sú praví nazierači. Potom sa stanú samotármi a od zeme budú oddelení. Ich obcovanie je potom už v nebesách. Bohu vďaka. Amen.

Hlava dvadsiata tretia.

Závet a smrť matky Angely.

Toto je závet a posledné napomenutie svätej matky Angely, ako ho povedala, keď jej už bola smrť blízka.

Riekla: Synovia moji, to čo vám hovorím, to vravím len z lásky k Bohu. Držím sa toho, čo som vám bola sľúbila, že totiž nerada nesiem so sebou pod zem nič takého, čo by vám mohlo osožiť.

Hľa, Boh hovorí duši: Všetko moje je tvoje. Ó, kto je taký, že by si zaslúžil!, aby všetky dobrá božie boly jeho! Vskutku, nič iného si nemôže niečo takého zaslúžiť — len láska.

V tomto však, čo vám teraz mám povedať, v tom nie je podiel mojej vôle, ale všetko je to božie. Len božej dobrote sa to tak zaľúbilo, že mi sverila opateru a starosť o všetkých svojich synov a o dcéry, ktorí sú na tomto svete, za morom, i tu. Ja som ich teda strážila, ako som mohla, trpela som za nich a bolestí mojich za nich bolo viac ako sa vám zdá.

Ó, Bože môj, teraz ich znovu odovzdávam tebe a pre nevýslovnú lásku tvoju ťa prosím, aby si ich ochránil od všetkého zlého a aby si

² „sapere“, úmyselná shoda so „sapientia“ (múdrosť).

³ „... que dignasti nos substantificare in medio substantiae tuae.“ Sme v jeho podstate (participes naturae divinae), ale sme predsa samostatnou podstatou.

ich zachoval vo všetkom dobrom, v láske k chudobe, k opovrzeniu a k bolesti, aby si ich zachoval v pretvorení a v nasledovaní tvojho života a tvojej dokonalosti, ktorú si nám dobrotivo ukázal slovom, skutkom a celým svojím živým životom.

Ó, synovia moji najmilší, povzbudzujem vás v tomto poslednom mojom povzbudení, aby ste sa usilovali byť malými a vskutku poníženými a tichými, a to nielen vo vonkajších prejavoch, ale i z hlbky srdca, aby ste tak boli pravými žiakmi, pravými učeníkmi toho, ktorý povedal: »Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom.« Nestarajte sa o moc, pocty a prvenstvá! Ó, synovia moji, usilujte sa byť malými, aby vás Kristus vyvýšil pre dokonalosť vašich zásluh a pre plnosť svojej milosti vo vás! Buďte takí ponížení, aby bola stále o vás mienka, ako by ste vôbec nejestvovali! Zlorečené sú tie prednosti, čo človeku dušu odoberajú, totiž moc, česť a predstavenstvá. Utekajte od nich, lebo je v nich nebezpečenstvo veľkého klamu, hoci je to nebezpečenstvo menšie než nebezpečenstvo, spojené s prednosťami duchovnými, ako je napríklad vedieť rozprávať o Bohu, rozumieť Písmu, spisovať veľké výklady,¹ mať srdce akoby úplne zaujaté vecami ducha. Takí totiž veľakrát padajú do omylov a ťažšie sa polepšujú ako tí, čo majú len časné prednosti: teda považujte sa za nič. Ó, nič nepoznané! Ó, nič nepoznané! Naozaj, duša nemôže niečo lepšieho ani vidieť, ani vedieť, ako vidieť svoju ničotu a zdržovať sa vo svojom väzení.

Ó, synovia moji, usilujte mať lásku! Bez nej niet spásy, ani zásluhy. Hľa, Boh hovorí: Všetko moje je tvoje. Kto je taký, že by si zaslúžil, aby všetky dobrá božie boli jeho! Vskutku nič iného si nemôže nič takého zaslúžiť — len láska. Ó, synovia moji, otcovia i bratia, usilujte sa navzájom sa milovať a ozaj byť spojení touto láskou a vospolným milovaním. Tým si duša vysluhuje dedičstvo dobier božských. A vyzývam vás, aby ste túto lásku nemali len medzi sebou, ale aby sa rozpínala na všetky národy. To vám totiž môžem povedať, že moja duša viac dostala od Boha, keď som plakala a bolestila za hriechy bližného, než za svoje. A svet sa tomu smeje, čo hovorím, že by totiž človek mohol plakať nad hriechami bližného tak, ako nad svojimi, alebo ešte i viac, lebo sa to zdá proti prírode. Ale láska, ktorá také niečo koná, to nie je láska z tohto sveta.

Ó, synovia moji, usilujte sa mať túto lásku! A nikoho nesúďte! Ak vidíte niekoho smrteľne hrešiť, o tom nehovorím, že sa vám ten hriech nemá nepáčiť a že sa od hriechu nemáte s hrôzou odvracať — ale vravím, aby ste nesúdili hriešiacich, ani nimi nepohrdli, lebo nepoznáte súdy božie. Lebo mnohí sa ľudom zdajú zastratení, ale pred Bohom sú spasení a mnohí sa zas ľudom zdajú spasení, ale u Boha sú už zavrnutí a odsúdení. A vedela by som vám povedať, že i niektorí z tých, ktorými ste vy opovrhli, i tých ešte Boh privedie na svoju cestu, ako pevne dúfame!

Ja sám zanechávam len tento závet: Znovu vám kladem na srdce vospolnú lásku a hlbokú poníženosť.

A porúčam vám celé moje dedičstvo, ktoré je zároveň dedičstvom Ježiša Krista, totiž chudobu, bolesť a opovrzenie, teda život Kristov. Tí, čo budú mať toto dedičstvo, totiž dedičstvo života Kristovho, tí budú

¹ „... facere magnas plasmas...“ Smysel nie je celkom istý.

mojimi synmi, lebo sú to deti božie. A o tom niet pochybností, že do-
siahnu nakoniec aj dedičstva večného života.

Keď toto povedala, položila svoju ruku každému jednému na hlavu
a riekla: »Budte požehnaní od Pána aj odo mňa, vy, synovia moji, ako
aj všetci ostatní, ktorí nie sú tu prítomní. Tak, ako mi bolo oznamené od
Pána a ukázané, tak vám, prítomným i neprítomným, dávam toto večné
požehnanie: nech vám ho dá sám Kristus tou rukou, ktorá bola na kríži
priklincovaná.«

Potom už Angela, keďže bola zoslabená poslednou nemocou a keď-
že jej myseľ častejšie než predtým bývala pohrúžená do priepasti bož-
skej nekonečnosti, hovorila len občas, trhane a málo. My, ktorí sme boli
pri nej, ako sme mohli zachytiť, tak sme v krátkosti jej slová pozapi-
sovali. Tu nasledujú.

Raz, bolo to okolo Narodenia Pánovho, kedy ona prešla ku Kristo-
vi, povedala: »Slovo sa stalo telom.« A po veľkej prestávke, ako by pri-
chádzala odinakiaľ, zas riekla: »Ó, všetko stvorenie je na to malé a ne-
stačí ani všetok rozum anjelský!« A keď sme sa jej opýtali: »Na čo je
malé všetko stvorenie a na čo nestačí ani rozum anjelský?« — odpove-
dala: »Aby to pochopili.«

Potom povedala: »Ó, skutočne, hľa, Boh môj, ktorý splnil svoj sľub,
lebo, hľa, Kristus, jeho Syn, ma doviedol pred tvár svojho Otca, aby ma
predstavil.«

Predtým bola povedala: »Viete vy o tom, že Kristus bol na lodičke
a že vtedy bola veľká búrka? Je to vskutku občas tak i v duši, keď Pán
dovolí, aby prišli pokušenia a on ako by spal.« A potom zas: »Vskutku,
kým Boh dovoľuje, aby celá osoba bola zohýbaná, mliaždená a ako by
podnožom, dovtedy neprestávajú v duši pokušenia a víchrice. A to robí
Pán zvlášť svojim zákonitým synom.«

Inokedy nám zas povedala: »Ó, synovia moji, rada by som vám
čosi povedala, keby som len vedela, že ma Boh nesklame.« Myslela na
sľub smrti, čo ho bola dostala, ale vo svojej túhe po smrti sa veľmi bála,
ako sama hovorila, aby azda z tejto choroby nevyviazla. A povedala
ďalej: »Toto, čo chcem teraz povedať, to vravím len preto, aby ste vy
nasledovali to, čo som ja nasledovala.« Potom dodala: »Moja duša bola
umytá a očistená v krvi Kristovej, ktorá bola taká čerstvá a teplá,
ako by práve vtedy bola vytiekla z tela Ukrižovaného. A vtedy bolo po-
vedané duši: Toto je to, čo ňa očistilo. A duša odpovedala: Ó, Bože môj,
budem oklamaná? A dostala odpoveď: Nie.«

Potom zas riekla: »Kristus, Syn Boží, ma teraz predstavil Otcovi
a boly mi povedané tieto slová: Ó, milienka moja, ó, krásna, ó, ty, ktorá
si vskutku v mojej láske, ja nechcem, aby si prišla ku mne s týmito
bolesťami. Ku mne prídeš s jasotom a s radosťou nezmerateľnou v krá-
ľovskom šate, tak, ako sa patrí, aby si Kráľ priviedol svoju dávno milo-
vanú snúbenicu.« A ukázal mi ten šat, tak ako snúbenec ukazuje svojej
snúbenke, dlho a veľmi milovanej. Nebol to však šat ani z purpuru, ani
zo šarlátu, ani zo zamatu, ani z inej drahocennej látky,¹ ale bolo to akési
prepodivné svetlo, do ktorého sa odieva duša. A vtedy mi ukázal i samo
večné Slovo, takže to už teraz chápem, čo to znamená »Slovo« a čo zna-

¹ Text má „sendalum“ a iný rukopis podľa Bollanda, „tendatum“.

mená povedať »Slovo«, totiž to Slovo, ktoré sa dobrovoľne pre mňa stalo človekom. A Slovo prešlo cezo mňa, celej sa ma dotkol, objal ma a povedal mi: Poď, milá moja, snúbenka moja, milovaná pravou láskou! Poď, lebo ťa už všetci svätí s radosťou očakávajú! A ešte mi povedal: Ja ťa nenechám anjelom, ani iným svätým, aby ťa priviedli, ale ja si sám osobne prídem po teba a vezmem ťa k sebe: Lebo ty mi zodpovedáš a milá si mojej vznešenosti.

Keď už bola celkom pred smrťou, totiž deň pred zomretím, opakovala si často: »Otče, do tvojich rúk porúčam dušu svoju a ducha svojho:« Raz, po tom slove, povedala nám prítomným: »Teraz som na ten vzdych dostala túto odpoveď: To, čo si mala vtlačené v srdci počas svojho života, je nemožné, aby si nedosiahla pri smrti.« Na to sme sa my ohlásili: »Teda chceš odísť a nás opustiť?« Ona odpovedala: »Desiať som vám to tajila, ale odteraz vám to už tajiť nebudem: Otvorene vám hovorím, že už bezpodmienečne musím odísť.«

Ten istý deň jej prestaly všetky bolesti, ktoré ju boli predtým po mnoho dní vo všetkých údoch, zvnútra i zvonku hrozne mučily a mnohonásobne trápily. Také utíšenie sa nieslo na jej telo a taká príjemnosť do duše, že sa nám zdalo, ako by už precífovala niečo z tej sľúbenej radosti. Aj sme sa jej opýtali, či už naozaj cíti ten jasot. Odpovedala, že sa jasot skutočne už začal.

V tomto utíšení tela a v príjemnosti ducha ležala plná radosti až do hodín po komletóriu² toho dňa, čo bolo v sobotu, v ôsmy deň októvry Mláďatiek. Mnohí bratia boli okolo nej, zaopatřili ju sviatosťami a tak v poslednú hodinu dňa, ako by ľahko spiac odpočinula v pokoji. A jej presväťá duša, odlúčená od tela, pojatá do priepastného dňa nekonečnosti dostala od svojho snúbenca Krista šat nevinnosti a nesmrteľnosti a kráľovať bude s Kristom. Kiež Kristus mocou svojho kríža, pre zásluhy svojej Matky-Panny a na prímluvu tejto presvätej matky našej Angely aj nás tam dovedie. Amen.

Prešla teda ctihodná snúbenica Kristova Angela z Foligna zo stroskotania z tohoto sveta do radostí nebeských, už dávno predtým jej sľúbených, roku od vtelenia Pánovho, tisícého trojstého deviateho, v deň pred januárovými nónami,³ za čias Pána Klementa, pápeža toho mena Piateho.

² Posledná kňazská liturgická „hodina“ z breviára.

³ Štvrtého januára.

K n i h u
**O SVETLE NEPRÍSTUPNOM
A O LÁSKE BEZ MEDZÍ**

vydala
dominikánska edícia VERITAS
ako desiaty sväzok
knižnice revue Smer,
(Nitra 2)

ktorú rediguje
Dr. Inocent Müller OP.

Vytlačila
knihtlačiareň Wiko, pod národnou správou
v Košiciach roku 1945.